Oktay Rifat

Bay Lear

ROMAN

OKTAY RİFAT

Bay Lear

Roman

YKY
İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 2728
Edebiyat - 829
Bay Lear / Oktay Rifat
Kitap editörü: Filiz Özdem
Düzelti: Hakan Toker
Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Kapaktaki resim: Oktay Rifat
1. baskı: Adam Yayınları, 1982
YKY 'de 1. baskı: İstanbul, Haziran 2008

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.yapikrediyayinlari.com
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr
http://www.yapikredi.com.tr

Oktay Rifat Şair ve dilci Samih Rifat ’la Münevver Hanım ’ın oğlu.

10 Haziran 1914 ’te, babasının vali olarak bulunduğu Trabzon ’da doğdu. İlkokulu Ankara ’da okudu. Ankara Erkek Lisesi ’ni (1934) ve AÜ Hukuk Fakültesi ’ni bitirdi (1937). Hukuk doktorası yapmak üzere Maliye Bakanlığı tarafından Paris ’e gönderildi; ancak II. Dünya Savaşı ’nın patlaması üzerine 1940 yılında doktorasını tamamlayamadan yurda döndü. Askerlik hizmetini yaptıktan sonra bir süre Maliye Bakanlığı ’nda ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü ’nde çalıştı; bir süre de Ankara ve İstanbul ’da serbest avukatlık yaptı. İlk eşi Türkân Hanım ’ın ölümünden sonra 1945 yılında, Fransızca öğretmeni ve çevirmen Sabiha Omay ’la evlendi. Bu evlilikten bir oğlu oldu. 1961 yılında İstanbul ’da Devlet Demiryolları I. İşletme Hukuk Müşavirliği bürosunda avukat olarak çalışmaya başladı ve 1973 ’te bu görevinden emekliye ayrıldı. Yaşamının geri kalanını İstanbul ’da ve –yaz aylarında– Ayvalık, Altınova ’da geçirdi. 18 Nisan 1988 ’de İstanbul ’da öldü.

Lise yıllarında tanıştığı Orhan Veli Kanık ve Melih Cevdet Anday ’la birlikte çıkardıkları Garip (1941) adlı kitapla yeni Türk şiirinin kurucuları arasında yer alan Oktay Rifat, 1956 yılında yayımladığı Perçemli Sokak adlı kitapla, aynı dönemde ortaya çıkan İkinci Yeni akımına koşut bir çizgi içine girdi; kimi eleştirmenler tarafından da bu akımı başlatan ozanlardan biri sayıldı. Başlangıçta, dönemine göre yeni bir hava içinde güçlü aşk şiirleri, halk deyim ve söyleyişlerinden yararlanan başarılı taşlamalar yazan Oktay Rifat, Perçemli Sokak ’tan sonra her kitabında yeni bir ses ve biçim arayışıyla okurun karşısına çıktı ve ölümünden kısa süre önce yayımladığı Koca Bir Yaz ’a dek her kitabıyla yazın çevrelerinde geniş yankılar uyandıran bir ozan oldu. Şiirlerinin yanısıra yazdığı çok sayıda tiyatro oyunu ve ileri yaşlarında kaleme aldığı üç roman da benzer bir ilgiyle karşılandı.

Yapıtları:

Şiir: Garip (Orhan Veli ve Melih Cevdet ’le birlikte) 1941; Güzelleme, 1945; Yaşayıp Ölmek, Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler, 1946; Aşağı Yukarı, 1952; Karga ile Tilki, 1954; Perçemli Sokak, 1956; Âşık Merdiveni, 1958; Latin Ozanlarından Çeviriler, 1963; Yunan Antologyası, 1964 (bu son iki kitap Oktay Rifat ’ın vasiyeti doğrultusunda ölümünden sonra toplu şiirleri arasına alınmıştır); Elleri Var Özgürlüğün, 1966; Şiirler, 1969; Yeni Şiirler, 1973; Çobanıl Şiirler, 1976; Bir Cıgara İçimi, 1979; Elifli, 1980; Denize Doğru Konuşma, 1982; Dilsiz ve Çıplak, 1984; Koca Bir Yaz, 1987.

Roman: Bir Kadının Penceresinden, 1976; Danaburnu, 1980; Bay Lear, 1982.

Ozanın kaleme aldığı çok sayıda oyundan kendi yaptığı bir seçme (Birtakım İnsanlar, Kadınlar Arasında, Atlar ve Filler, Çil Horoz, Yağmur Sıkıntısı) 1988 ’de Toplu Oyunlar başlığı altında; ölümünden sonra bir araya getirilen yazı ve denemeleri de 1992 yılında Şiir Konuşması başlığı altında kitaplaştırılmıştır. Bunların yanısıra Oktay Rifat genç yaşlarından başlayarak, özellikle Fransız yazınından birçok yapıtı –bir bölümünü eşi Sabiha Rifat ’la birlikte– dilimize kazandırmış, dönem dönem dergilerde yayımladığı çeviri şiirler de ölümünden sonra oğlu Samih Rifat ’ın hazırladığı Gece Yazı (1994) adlı kitapta bir araya getirilmiştir.

Oktay Rifat ’ın
YKY ’deki kitapları:
Bütün Şiirleri I-II (2007)
Bir Kadının Penceresinden (2007)
Danaburnu (2008)
Bay Lear (2008)

I

Adam ata baktı. Ahırın eşiğinden bakıyordu ata. Gide gele basılmış kırmızıya çalan ıslak bir bahçe yolu vardı ardında. İki yanda otlar, otların arasında ballıbabalar. İlerde ağaçlar, körelmiş yemiş ağaçları. Pervane daha ötede, bostanın orada. Kimi gün açıksa kapıdan, kimi gün aralıksa ışıktaki o karanlık çizgiden bakıyordu ata. Bakmakla bakmamak arası. Çoğunlukla bir sağrıdan, bir kuyruktan başka bir şey görünmüyordu. Kadın ata baktığını bilmiyordu adamın. Uzaklara gittiğini anlar gibi olsa da durmuyordu üstünde. Dursa atın da yalının da olmadığını görürdü. At da yalı da çoktan satılmış, yerine kentten uzakta bir köşk, başka bir at alınmıştı, sonra onlar da satılmıştı. Ama yalı başka, o çocukluk atı başka. Çoğunlukla yalıda yaşıyordu adam: Alt kat odalardan birinde pencerede, taşlıkta, sofada, eski bir koltukta, mutfakta, hepsinde ayrı ayrı, hepsinde birden, durarak, yoklayarak, yaslanarak, yürüyerek, öyle işte. Eski dolaşmalar, dokunmalar, perdeyi açış, sokak kapısının kapanışı ayrı bir varlıkla önce ondan uzaklaşmış, sonra nereye gitse, nereye dönse ondan ayrılmaz olmuştu.

Kadın, arka caddelerden birinde üç katlı bir apartmanın güneş görmeyen bir dairesinde adamla birlikte oturuyor, yemeğini pişiriyor adamın, söküklerini dikiyor, çamaşırlarını yıkıyordu. Pazara gidiyordu alışverişe. En ucuzunu almaya çalışıyordu lahananın, pirincin, patatesin. Ucuza alma, ucuza kapatma isteği eski bir alışkanlıktı onda. Oysa para artık cebinden çıkmıyor. Almak, daha çok almak, bol almak, almaya doyamıyordu. Öyle alınacak şeyler vardı ki almasını bilmediği için almaya yanaşmıyordu, buna karşılık eskiden azar azar aldığını ya da almak isteyip de alamadığını şimdi büyük bir oburlukta eve taşıyordu.

Naylon dondan plastik avizeye dek türlü mallar satılıyordu pazarda, çoğu kaçak. İç çamaşırı alıyordu pazardan Fatma Sarıbay –tombalak, sağ köpekdişi altın kaplama, güldüğü zaman görünen– yiyecek alıyordu çoğunlukla, haftalık nevale, mercimek, kuru fasulye, nohut filan. Saçları yeni kırlaşıyordu. Bir kemik çıkıyordu sağ ayak başparmağının hemen yanında. Tırnakları pembeydi daha, kemikleşmemiş. Bir çukuru vardı yanağında gülünce derinleşen. Büyük memeliydi, karınsız, dar kalçalı. Lahanaya önce uzaktan bakıyor, gidecekmiş gibi yapıyor, yüzünde bir soru belirtisiyle pazarcıya dönüyordu. Adam:

— Dolmalık bunlar, diyordu, elle bak! Kapuskalık istersen öylesi de var. Şunlar. Bıçağı vurdun mu karpuz gibi çıtırdar, içi kıvır kıvır.

— Kaça?

— Elli.

Yürüyüp gidiyordu anlaşılmaz sözler mırıldanarak, yüzü ekşimiş, alnındaki kırışıklar belirgin. Oysa başka bir sergiden ona benzer bir lahanayı yine o paraya, sorup soruşturmadan alıyor, marketlerden elinde kalan plastik torbaya sokuşturuyordu.

Her alışverişte eski yoksulluğun duvarından yeni bir taş düşüyor. Oyuyor o duvarı. Amma da kalın, amma da yüksek! Arkası nasıldır kim bilir! O duvarın arkasındaydı bayram salıncakları, tel kayan kızlar. Onluğu verdin mi çekçek arabasına bin, ağaçların altından denize in. Yalı kahvesinde bir erkeğin yanında çay içmenin, potin boyatmanın mutluluğu o duvarın arkasında. Havuzlar, havuzların kırmızı balıkları, taşın hemen yanındaki ot, simitçi o duvarın arkasında. Köşeyi dön, caddeye çık, otobüs, taksi, dolmuş, insan selinin arasında sen de ötekiler gibi göze batmadan dükkânlara bakarak yürü, birinden birine gir, vitrindeki bluzu çıkart, elle, evir çevir, beğenirsen al beğenmezsen çık git, yine karış kalabalığa, kentin güneşli havasını duy içinde. İskarpin sıkmıyor işte, işte sırtındaki giysi hokka gibi oturmuş, elinde rugan çanta, başın açık en büyük caddede en seçkin kişilerin arasındasın, tıpkı onlar gibi.

Adam bu sırada uyumuyorsa ya denize bakardı yalıdan ya da ata ya da kırmızı yoldan rıhtıma inerdi. Bitmemiş bir kayık, kaburga tahtaları yeni çakılmış, ağaç kokan bir kayık duruyor rıhtımda. Karşı yaka yine yakın alabildiğine. Rüzgâr yıldızdan üfürdü de aradaki pus Marmara ’ya doğru çekildi mi o hep böyle üstünüze doğru gelir. Hele aradaki yılların bulutu da uzaklaşmışsa burun burunasın evleri, bahçeleri, ağaçlarıyla. Yalılarla denizin arasından geçen taşıtlar elinin altında artık.

İki yalı vardı: Büyüğü denizden otuz beş metre içerde, sokağın üstünde, önü denize dek bahçe, küçüğü bahçe duvarına yaslanmış, bir oda, bir aralık, bir tuvaletten oluşan ufak bir yapı, hemen denizin üstünde. Sonradan, denize paralel büyük bir salon eklenmişti küçük yalıya, kaçak, eternit çatı, çimentosu bol sıva, plastik pancur. Böylece küçük yalının denize paralel yüzüyle denize dikey yüzü arasında arkada kalan dik açıda birkaç gül fidanı ve ortanca tuzdan ve karayelden etkilenmeden serpilip gelişmişler.

Bu bitkiler Ferruh Sarıbay ’ın umurunda olmasa da oradaydılar ve o günlerde her zamankinden daha çok yeşildiler. Güneş vuruyor üstlerine,

yaprakları ıslak. Sarı açıyor biri, öbürü kırmızı. Ortancalar ağır yemişler gibi toprağa yakın. Nara benziyor, diye düşünüyordu Ferruh Sarıbay, bunlar da tek ama çok taneli. Bu kayık hiç bitmeyecek. Bir gün denize inse bile yine orada rıhtımda duracak, ağaç kokulu ve boyasız. Su kesimine kadar olan bölümü bayrak rengine boyamak istiyordu, üstünü beyaza. Yeşil, fırdolayı çevirecek ağzı. Küpeşte, ıskarmozlar, oturak tahtası, kıç altı verniklenecek.

Dar ama oldukça uzun bahçede yemiş ağaçları ve yeni dikilmiş çamlar vardı. Pervane ve bostan nerede? Nereye sığıyor bütün bunlar! Oysa ahır, ahırın kiremitleri, kiremitlerin yosunu, rüzgârın taşıdığı tohumlardan yeşermiş kiremit arası otlar gözünün önünde.

Sokak üstündeki yalı iki katlıydı. Birinci katıyla çukurda bahçe düzeyinde, ikinci katıyla caddede. Nasıldı? diye düşünüyor. Taş bir merdivenle iniliyordu bahçeye. Buzlucamlı sokak kapısı, tokmak ve zil. Zil sonradan takılmış olmalı. Yeşile çalan eski bir kapı bu. Yeşil olduğunu gizleyen bir yeşil. Önünde her zaman hiç eskimeyen bir paspas. Girince gözü yormayan, içeriye yeterince bırakılmış bir aydınlık, sabahları, akşamları, ikindi üstleri hiç değişmeyen bir ışık. Karo döşeli koridor. Sağda alt kat salonun cilalı meşe kapısı. Solda mutfak ve alaturka tuvalet, yukarı kata kıvrılarak çıkan yine meşeden merdiven. O babalar ve tırabzanlar kalmadı. Onları tornadan çeken ustalar da yok. Karşıya büyük bir oda düşüyor. Sağda piyano dururdu. Kırmızı uzun tüylü cicim sedire bir sultan gibi kurulmuş. Altı yedi odalı eski bir Boğaz yalısı. Ferruh Sarıbay ’ın babası rahmetli Salih Paşa soy sop ölüleriyle oturur burada. Büyük hanım, bir damat, seksen yaşında bir nene, bir evlatlık, birkaç emektar. Bahçıvan bahçede, deniz üstündeki tek gözlü bölümde yatıp kalkıyor. Paşanın ölümünden sonra köyüne gittiği için aralarında değil.

Fatma Sarıbay, lahanayı plastik torbaya sokuşturduktan sonra başka bir tezgâha yanaştı, pirinçlere baktı. Ağızları gerisingeri kıvrılmış çuvalların ortasına küçük yaftalı çubuklar sokulmuştu. Yan yatmış çoğu. Baldo 120, bersani 110. Kırık pirinçler de var, ucuz. Fatma bu pirinç türlerinin bütün bir İstanbul ’un ne anlama geldiğini bilmediği adlarını duyunca bir böcek görmüş gibi olurdu. Duyunca, çünkü okuması yazması yoktu. Oysa okuması yazması olmayan bir kadına benzemiyor. İstanbul kaldırımı çiğnemiş ne de olsa.

Ferruh Sarıbay oyalanacak bir işi yoksa elinde, uyurdu. Şimdi de uyuyor. Divanda arkası üstü yatıyor. Ağzı açık, gözleri kapalı. Parmaklarını

karnında kenetleyerek dizlerini dikmiş. Giyinik. Ayağına doğru, pantolon paçasının örttüğü yerle siyah çorabın yükseldiği yer arasından eti görünüyor, donuk ve çok beyaz. Küçük bir oda burası. Divanın karşısında bir çalışma masası, duvarda bir takvim. Köşede tahta bir koltuk. Yer muşambasına makine işi bir seccade serilmiş. Bitişik apartmanın arka balkonundaki istif edilmiş odunlar görünüyor pencereden. Gök kurşunrengi ve bulutsuz. Puslu havada evler arası ağaçlar, yolun kestaneleri, meşeler, çimleri duvar diplerinin, taş aralarının otları belli ki martın bu ılık gününde uyanmış, filizlenmeye durmuş. Bir can tütüyor havaya doğru. Bir kuluçka var, görünmeyen, kanatlarına tuz, çiğ ve nem oturmuş, altındaki yumurta çatlamış, civciv çıkmak üzere. Bir bütündür artık yerle gök, tek bir beden, daha ışımamış ama umut dolu. Yalının önündeki deniz de soğuk ama umut dolu. Suyun çukurlarına güneş oturmamış daha.

Bir sis arkasındaydı karşı kıyı. Akıntıyla Marmara ’ya doğru sürüklenen çöplere dalıyordu martılar bağıra çağıra. Ferruh Bey uyumasa, ama uyuyor, bu çöpler bütün ayrıntılarıyla gözümün önünde diyebilir. Çürük domates kırmızısı, patlıcan kabuğunun moru, denizin derisinde bir bıçak yarası gibi kanayan yarım karpuz, vazolarda solunca atılan, dallarda ölünce kesilen bütün o nergis, ful, gül yaprak ve çiçek kalıntıları, hep yeşil kalan defne, taflan, eğreltiotu, bütün o ölü mutfak döküntüsü, sapı kopmuş süpürge ya da süpürgesi gitmiş sap, ağzı kapalı olduğu için su almayan, su almadığı için yüzen kahverengi konyak şişesi ve bir kedi leşi güneşin altında anafor suyunda dönerek, akıntının hızına kapılmış güneye doğru kayıyor. Birdenbire yaz işte. Ferruh Sarıbay uyumasa görecek bütün bunları. Onun gözü her gün denizde, denizin renginde, martının kanadında, yansıtmaya elverişli her nesneden göğe ağan o binlerce ışında. Maviyi sabahtan akşama alttan üstten delip geçen o ışınlarla canlı bu gök, bu kıyı, her an başka renkte, başka kokuda, başka konumda. Kimi zaman bütün ayrıntılarıyla ortada, kimi zaman gizli ve silik. Ama bahçenin tek bir mevsimi var: Yaz. Yalının üst pencereleri hep açık. Sofa günün her saatinde serin. Alt kat salonun dış duvarlarındaki o güzün kızaran ve oralarda meryemasması denen sarmaşığı bahçıvan kollamasa pencereler de örtülecek. Ahşabını kurt yemiş, boyası dökülmüş kasa ağır ve oturaklı. Altta iki yana gömülmüş metal yuvalara dört parmağını geçirip ağır bir çerçeve içindeki camı yukarı doğru zorlayarak kaldırdın mı sağ elini bırak, iki yandaki kelebekleri aç. Kelebeklerden biri sarkmış, zamanla tutmaz olmuşsa aldırma, öteki yükü tümüyle taşıyacak kadar güçlü, bakma paslı olduğuna. Denize karışmış

bahçedir kokan, yazdır. O havuzun hiçbir zaman suyu olmadı. Yaşlı manolyanın üstünde birkaç çiçek var. Çünkü mevsim yok artık, yaz bahçeyi kavrayan bir anlam sadece. Ağacın dibinde ölmekle kararmamış bir beyazlık duruyor. Al ve kokla. Uzaktan uzağa duyulan bu yankı kokuya kulak ver. Ferruh Sarıbay ’ın en sevdiği oda burası. Duygulu değildir o. Özlemin gücü olmasa bu camın önünde durmaz. Geçmiş günü, kimi zaman birdenbire yaşaması, bulması ve duyması daha çok temelli ayrılık korkusundan. Göç yaklaştıkça bahçe, yalı, mahalle, iskele, ahşap, taş, su, kendi anlamının doruğuna doğru tırmanıyor, hepsi bu. Odalara girip çıkması, maltataşı döşeli mutfağa, üstü örtülü piyanoya, kırmızı cicime bakması bundan. Piyanonun yalıda büyük bir yeri var ama ablasından başka çalan da yok. Alaturka piyanoda Batıyı bir türlü kavrayamayan, almak istediğine bir türlü uzanamayan toplum üst katlarının ezikliği, yetmezliği, kendine özgü duyarlığı gizli. Belki bu yüzden açmıyor kimse kapağını. Remide Hanım ’ın tenteneli, sıkma belli giysiler içinde, hotozlu başını yana eğerek çaldığı şataraban saz semaisine bu yüzden kimsenin aldırdığı yok. Akşam oluyor. Ölüler uzakta, hepsi ayrı bir yerdeler. Paşa gecelikle dolaşıyor bahçede. Şam hırkalı, nene başında namaz bezi Kuran okuyor alt katta mindere bağdaş kurmuş, biri mangal yakıyor, marsık tütüyor, ağaç rüzgârda, kayık daha bitmedi, Rüstem Ağa bostan suluyor, bir kadın bakıyor camdan ve yalı yaklaşıyor, yaklaşıyor alabildiğine.

Fatma Sarıbay en yakın durakta otobüsten inince dar bir sokaktan giriyordu pazara. Karşıya bakınca otuz kırk metre ilerde anacaddeye açılan sokağın ağzında büyük bir elbise mağazasının vitriniyle kapısını görüyor, kolları hafifçe yana açık bir manken karaltısıyla birlikte başını çevirince yedek parça satan bir dükkânın camındaki araba farlarına gözü takılıyordu. Her adımda bir kuş gölgesi gibi kopuk izlenimler vuruyor içine. İç yapının metali yansımalarla parlar ve donuklaşır. Sağlı sollu dükkânlar, üstte konutlar, konutların kapıları, pencereleri, saksıları, pencerelerde görünüp kaybolan insanları. Aşağıda bir iki ağaç, yukarda gök alabildiğine. Başını kaldırmasa da bu kirli çadırın ondan bir Tanrı gibi gözünü ayırmadığını biliyor. Her gök kutsaldır ve üsttedir her zaman. Öfkeli, bağışlayıcı, kimi zaman tatsız ve uzakta. Adamlara, gelip geçen adamlara bakıyor, çoğu bıyıklı eski kocası gibi, çoğu orta yaşlı eski kocası gibi, esmer sarı benizli. Yol delik deşik. Sağda belediyecilerin kazdıkları uzayıp giden hendek, hendekten çıkan toprak yığını. İki yana park edilmiş arabaların arasından zorlukla başka arabalar, tekerlekli işporta tezgâhları, dağ gibi yığılmış

leğen, kova, cerikan gibi mallarıyla nayloncular gelip geçiyor. Boğazındaki düğme takılı deliği parmağıyla kapayarak kısık sesle konuşan nayloncuyu anımsıyor. Eskiyle parayla naylon. İnce bir çirkef suyu süzülüyor taşların arasından. Arnavutkaldırımı. Elindeki kısa saplı çekiçle başka bir sokakta bu taşlardan döşeyen çömelmiş bir işçi, döşenen taşların arasına el arabasından kürekle kum serpen başka bir işçi (İkisinin de rengi belirsiz giysiler var üstlerinde, çorapsız ikisi de, ayaklarında lastik pabuçlar.) bir şimşek hızıyla geçiyor aklından.

Erkenden çıktı. İhtiyar uykuda. Çamaşır, bulaşık, gidince yıkarım öğleden sonra, canımı sokakta bulmadım ya, çarşaflar donlar. Çiş lekesi iki çitiyle çıkmıyor, kimi peynirler gibi kokuyor kirli. Üç torba aldığıma iyi ettim, lahana da alırım ıspanak da. Üç daire. Şimdi apartman katları kira getirmiyor, bankaya yatır faizini ye. Bıyıklarını boyamış şu. Arnavutkaldırımının böylesine ne topuk dayanıyor ne pençe. Söyledikleri çıktı. Bıraksam donumun içine sokacak elini. Seksen yaşında ama içinin cücüğü diri. Yattığı yerden bakıyor. Memelerim daha meme. Her yerde varmış demek. Bıraksam gel dediğinde gitsem ossaat atlar. Kendi soyunuşunu görüyordu yan odada başka bir kadın gibi. Leylak rengi bluzunu, düğmelerini çözerek çıkarıyor üstünden. Çıplak omuz başlarından sutyenin kara kurdelesi iniyor göğsünün tentenesine doğru. Daha yüzüme bakılır. Omuzlarını düşünüyor dolgun, sıkı. Ölmüş hanımın fotoğrafı asılı duvarda, kahverengi, parlak, çok parlak bir çerçeve içinde. Kaş göz iyi de burun büyük. Bana ne. Bunların düzeni bizim düzeni tutmaz. Bizim beğendiğimizi bunlar beğenmez. Kaşının üstünde gözün var deme. Sana ne. Ne diyorsa o. Getir götür. Öyle deme bütün iş benim üstümde. Çamaşırı bulaşığı ortalığı yemeği bırak, güllabiciliği yeter. Buna da şükür. Yarın gözünü kapadı mı hiç yoktan iyi. Ufak tefeğe kulak asma. Katları kızları bölüşür, iyi ya bölüşsünler, ben bana kalan aylığa bakarım. Notere gidiyorlar adamla birlikte. Önünü ardını düşünüyor tümüyle olanların. Kızlar nikâha ses çıkarmayacak maldan vazgeçmesi koşuluyla. İyi ya biz de geçeriz. Katta halıda koltukta gözüm yok benim, neye gidiyoruz notere sanki, söz yok mu! Almam dedim mi tamam, almam. Siz öyle bakmayın bana benim gözüm toktur. Ama madem istiyorsunuz gidelim imzalayalım. Neredeyse üç kuruş emekli aylığını bile çok görecekler. Bunların cebine girecek olsa verirler mi! Devlete kalacağına sana kalsın, kesesinden veriyor sanki! Cebinden beş kuruş çıkmaz. Gözünü oyarlar adamın. Bulmuşlar benim gibisini biniyorlar dalıma. Dur bakalım. Kursaklarından geçenleri

bilmez miyim ben! Avukata danışıyor, Zehra ’nın avukatına, anlıyor dinliyor. Önce imzalarım deyip de nikâhtan sonra vazgeçse, çürük, iyisi mi yavaş yavaş. Nikâhtan sonra demişlerdi kızlar. Nikâhtan önceki anlaşmanın hükmü yok. Bir taksi dayanıyor kapıya büyük kızın telefonu üstüne. Belki otuz yıllık bir elbise giyiyor beyefendi. Giyilmediği için temiz pak. Koluna girmiyor. Sakatların kullandıkları gibi bir bastonu var, sekerek ilerliyor makine halısının üstünde. Kapıya gelince paspası düzeltiyor bastonun ucuyla. Hep böyle titiz midir bu adam! Hep böyle. Bir çöp görse, bir topluiğne eğilir alır. Noterde daha önceden hazırlanmış bir kâğıdı imzalıyorlar. Kocamın mirasını istemiyorum, ev mev istemiyorum onların olsun. Emekli aylığı kalacak değil mi? Tamam. Katları kızlarla damatlar bölüşecek, bölüşsünler bana ne. Bilen bilir bu zanaati. Çocuk bakmaktan beter. Doksanlık Cevat Bey ’in bakıcısı bir buçuk milyon aldı. Olsun, olsun da yavaştan olsun. Bunun yarını da var. İmzalanan kâğıt da bozulur sırası gelince, bozulmaz mı, her şey olur buna da şükür. Geçinilmez. Başını sokacak bir deliğin olmadı mı bilmem kaçta kaç emekli maaşıyla geçinilmez. Neye uzatsan elini elin yanıyor. En kötü iskarpin, giyilecek gibisi üç bin lira. Yedi bine de var diyorlar. Bir buçuk milyonu aldı yan geldi. Karışan görüşen de yok. Düşmez kalkmaz bir Allah. Onların da burnundan gelir bir gün fitil fitil. Hakçası dörtte bir. Ne varsa öyle ya, böyle yazıyor kitap, avukat da böyle söylüyor. Ben tokgözlüyüm ama aptal değilim. Onlar bu oyunu oynadılar madem, bozulur, yakındır bozulması. Bir kere daha gitmeye bakar notere. Bozuyoruz dedik miydi tamam. Dur hele. Gün ola harman ola.

Bluzundan sonra kara etekliğini çıkardı, atkılı iskarpinlerini attı ayağından.

— Gözlüğümü bulamıyorum, diye sesleniyor beriki.

— Nerede olur gözlük! Oradadır, masada bıraktığınız yerde.

— Gel de buluver!

Bir tuhaflık var sesinde. Bu sesteki tuhaflığa bakıyor, her şeye bakıyor, anlamak için bakıyor. Bu sesteki tuhaflık ihtiyarlık mı, ürkeklik mi, istek mi? Nefsi uyanıyor, belli bir şey. İsteğe benziyor. Yüzünü buruşturdu. Erkekte erkeklik söndü mü bir cıvıklık bulaşır ki değme gitsin. Bu da öylesi. İstiyor, istiyor ama ne etmeli! Noterdeki kâğıdı bozdurmak için bu kadarcık bir koz olmasın mı elimizde. Dur hele yavaş yavaş.

Sesleniyor yine:

— Bulamıyorum, masada yok.

Gazete okuyacak besbelli. Sabahtan akşama kadar gazete okur bu adam. Bir okuduğunu bir daha okur. Niçin çizer altını yazıların kırmızılı yeşilli kalemle! Neler yazar orasına burasına gazetenin!

— Ne yazdınız şuraya beyefendi?

Leylak rengi bluzu yok ama sırtında, çıplak da sayılmaz. Çıplak olsam ne çıkar, bugüne bugün nikâhlı karısı değil miyim. Adam gülüyor:

— Çok doğru, diye yazdım.

— Siz oraya çok doğru diye yazmasaydınız olmaz mıydı sanki! Kim görecek o yazıyı! Doğruysa doğru deyip geçin. Şu işe bak.

Adam gülüyor, tuhaf gülüyor. Tuhaf gülüşüne bakıyor. Önce işe anlamakla başlamalı. Huyunu suyunu biliyor avucunun içi gibi biliyor ya, daha anlayacak çok şey var.

— İş olsun diye yazıyorum, kimse için değil, kendim için. Vakit geçiyor işte.

Bir kez daha sesleniyor:

— Gözlük yok.

— Soyunukum beyefendi.

— Ne çıkar soyunuksan aldırma canım.

Ya! Demek öyle! Sonra görüşürüz. Kızların sözünü dinleyip beni maldan mülkten eder misin! Önceden düşünecektin. Bugüne bugün öteki hanımlar gibi hakkımı alsaydım başka türlü olurdu. Rezilliğe de göz yumardım pisliğe de. Koşar gelirdim. Uyanmıyor musun, uyanma canım aldırma. Benim için değil senin için. Sen nefsini körlet bana bakma. Ben böylesi işlerin peşine düşseydim çoktan ayağım kayardı. Tanrı beni korur. Ağırdan yavaştan yine de gidiyor içerki odaya. Sabahlığı geçiriyor sırtına. Adam koltukta.

— Nereye koydum bilmem ki!

Kuşağı bağlarken eteklerin arasından bacakların yukarıya doğru görünmesinde onun suçu yok. Görünürse görünsün umurumda değil. Ama bunun gibisine açıp göstermeli. Al işte, noterde kâğıt imzalattığın, maldan mülkten ettiğin kadının bacakları bunlar. Gör işte. Yağma mı var! Yok öyle şey, sıra ile.

— Gözlüğünüz burada. O sizi görüyor, siz onu görmüyorsunuz.

İsterse yüz yaşında olsun bir erkeği zıvanadan çıkarmakta yine de yüreği hızlandıran bir güç var. Adam kahverengi lekeli damarlı elini kadının kalçasına uzatıyor.

— Bir şey mi var oramda?

— İplik.

— Ah beyefendi sen yok musun sen!

Gülüyor rengi sarardıkça. Bıraksa ne yapabilir, eller küller. Karşıki sedire oturuyordu. Sabahlığın etekleri kayıyor dizlerinden, aralanıyor bacakları bir kuyu ağzı gibi. Benzi sarı, daha sarı, daha sarı. Ölecek, diyor Zehra ’ya, bıraksam ölür. Rezillik. Bacaklarını hafifçe ayırıyor baksın diye. Avucunu yalar o.

Birden tökezledi. Sokaklar sokak değil ki! Yüzünü buruşturdu. Dünya kadar alınacak şey var, iyi ki üç torba getirmişim. Zerzevatçılar, portakal elma mandalina öbür başta. Burada ayakkabıcılar, gömlekçiler, çamaşırcılar, yüncüler, pantoloncular, çanak çömlek satanlar. İşte pazarın göbeğinde. Çoğunlukla kadınların oluşturduğu bir kalabalık. İtişip kakışarak ilerliyor işportaların arasından.

— Seç seç al, beğen beğendiğini al! Şunlar 1.000, şunlar 1.750.

Bakıyor ucuz etin yahnisine. 1.750 değil 500 etmez. Dilenciye versen giymez, çürük çarık, kaba saba. Alanı giyeni var ki getirmişler. Nerede bir ıskarta mal varsa burada. İyi şeyler düşüyormuş, hani nerede! Gününe bağlı, sık sık geleceksin de kırk yılda bir gönlüne göresini bulacaksın.

Montunun yakası koyun postu, blucinli genç bir adam, malları evirip çevirirken yürütmesinler diye, tahta bir sandalyenin üstüne çıkıp dikilmiş dört beş tezgâhı birden kolluyor. Kadınlar, döküntü kadınlar, orta halli kadınlar, kapıcı karıları, işçi ve memur karıları, kızlar, şıllık kızlar, gözleri rimelli dudakları boyalı kızlar, kırpık saçlılar, uzun dökme saçlılar, iri burunlular, mavi gözlüler, yerden bitmeler, uzunlar, tombullar, sıskalar omuz omuza pabuçlara bakıyorlar, yokluyorlar bırakıyorlar, yeniden alıyorlar –nafile, işe yaramaz. Giyilmez. Ucuzun da ucuzu bunlar, döküntü.– sonra bırakıp ellerindekini gözden yitiyorlar.

Kim demiş bunların büyük mağazaların modeli eskimiş malları diye, bunlar tümüyle ıskarta. Kırk yılda bir punduna gelecek de düşecek. Buradan almış, öyle diyor, atmıyorsa rastlantıya bağlı demek. Bakıyor topuğu uzun, bakıyor burnu küt, bakıyor derisi bozuk, işçilik sıfır. Gözü onu arıyor hep, o bulunmaz atkılı iskarpini. Yok. Son kez uzanıyor gerilere, gerilerdekine. Kaba. Bu paraya bundan iyisini vermezler.

Ayakkabı işportalarından hemen sonra pantoloncular. Didik didik mavi, koyu mavi, açık mavi, yeni moda, eski moda, paçaları dar, paçaları bol, sıkı, geniş. Pantolonlar, pantolon yığınları. Çoğunlukla gençler yokluyordu bunları. Bize göre değil. Şu gözlük şu buruna uymuş mu! Bir kadın elinde

mavi bir kot başını çevirmiş Fatma ’ya bakıyor. Bir erkek geçiyor o sıra aralarından. Baş ve omuz kargaşasında havadaki el çapraz düşüyor yukarı kaldırılıp bakılan kot mavisine. Bir martı iniyor gökten. Satıcıların sesleri uzaktaki araba ve kamyon seslerinin duvarında yankılanıyor. Gök sık değişebilir, bu panayırda başka bir panayırın kucağına düşebilir insan. Kayma her zaman doğal. Güneşin buluta giriş çıkışında olduğu gibi, hele bu giriş çıkışlar birdenbire ise, açılıp kapanmalar iç kaymalarına yol açabilir. Eski kocası gelip gidiyor. Daha kırk yaşındayken. Bir kadın bakıyordu, erkekten daha erkek, başı yemenili, yarı belinden yukarsı camda. Alt kat apartman daireleri canlı sinema seyretmek için birebir. Kadın pazara bakıyor bir apartmanın alt katındaki camdan. Kıpırdamıyor. Vitrindeki taş bebekler gibi. Birdenbire buluyor dilinin ucundakini: Manken. Bir konuşmasını anımsıyor küçük damadın. İnsanların yüzüne dikkatle bakan, olanı biteni anlamak isteyen biri. Beyefendinin orama elini soktuğunu ossaat anladı. Kıpkırmızı olmuştu. Sanki damadın elini duymuştu apış arasında. Ne var yani. Kaçtığını görüyor odadan mutfağa. Oysa ortada fol yok yumurta yok. Kurban bayramı televizyonda bir koyunun nasıl kesileceğini, yüzüleceğini anlatıyorlar. Kesilmesine boş ver de yüzülmesine bak. Postun bıçak vurularak yüzülmesi deriyi zedelediğinden yumrukla etten ayrılması, bıçağın gerekmedikçe kullanılmaması öğütleniyor. Koçu yere yıkıyor adam. Gözleri tülbentle bağlı. Üç ayak iple bağlı, birinin boşta kalması gerekli, rahatça çırpınması için. Bıçak vurulduktan sonra kan fışkırınca bu ayakla çırpınacak, ne yapsın zavallı. Bıçağın vurulacağı yer de önemli. Tam çene altına sürtülmeli, usulca çekilmeli. Kesim atlanıyor, kurbanın bir araba ya da bisiklet pompasıyla nasıl şişirileceği gösteriliyor. O erkeksi yemenili kadın camdan bakıyor sürekli, tezgâhlar arası insan seli akarken pazarda. Damadın dudağının ucunda bir gülümseme, yutmam gibilerden. Yutmazsan yutma. Ucuz deniyor ucuz bir şey yok, bunlar mağazalarda da bu fiyata. Koç ağaca asılı, postu yüzmeye sıra geldi. Yumrukla ayırıyor etten deriyi. Koçun üç bacağı çözük, artık çırpınamaz ki! Ferruh Sarıbay ’ın katlarını kızlarla damatlar bölüşecekler. Ne geçer eline aylıktan? Geçinilmez, işte donlar kaşkorseler. Cüpon sözcüğünün jupon ’dan geldiğini bilen var mı diyor gözlüklü adamın biri, karısına duyurmak için, bak ne yazmışlar! Kulak kabartıyor. Jüpon 500. Satılan mal geri alınmaz. Kilotlar 125, sütyenler 350, gecelikler 850, 1.000, 2.000. Satılan mal geri alınmaz. Çorap 150. İnsanın okumuşluğu olmadı mı böyle aval aval bakınır.

— Kilotlar kaça?

Sözcüklerin bulutu arasında insanlar. Teknolojinin bu aşamasında kurban derilerinin ziyan olmaması için ulusal ekonomiye katkıda bulunurken faiz hadlerinin Batı ’dakine kıyasla dondurulması ve de. Vay anasına. Daha sis, daha bulut ya da böyle bir şey.

— Gecelikler kaça?

Üç beş lira ucuza almak için çırpınıyoruz bir memelik ikizlere takkeydi sütyen oldu on lira eksiğine bir cezve yirmi lira fazlasına.

— Bu cezveyi 150 liraya aldım pazardan, oysa bizim köşe başındaki dükkânda 130. Boy boy beğendiğini al valla, enayilik pazara gitmek. Al işte cücaciyecide 130 ’a pazarda 150 ’ye.

— Zücaciye, diyor damat.

İçinden kabaran öfkeyi bastırıyor.

— Bakmayın benim kusuruma.

Duruyor.

— Ne diyordum, bizim köşe başındaki dükkânda 130 ’a. Demek ki 20 lirası kazık. Hiç canım, pazardan alışveriş nafile. Gözleri kör olsun, tuzak hepsi.

Kurban derilerinin yüzülürken bıçakla zedelenmesi ulusal ekonomiye her yıl bir milyarın üstünde zarar verdiğinden Fatma Sarıbay bir umacının yüzüne bakar gibi bakıyor televizyonda konuşan ağzı kalabalık kişilerin filit makinesinden tavana doğru püskürtülünce ağır ağır döşemeye doğru inen sivrisinek öldürücü sıvıya benzer tümcelerine. Bir çarşıya çıkıyorum bin lira file boş çıkarıyorum taşına mutfağın iki üç paket ne oldu bin liraya düşürdüm mü yoksa.

— Sütyenler kaça?

Tişört diyor beyefendinin büyük kızı Ferhunde bu baştan geçme yünlere. Şuna bak ikim gibi yanındaki de kızı. Güzel renk. Yumuşak tüylü. Zehra ’nın koyu yeşil. Bir başka avuntuda görünmek. Salkım saçak ve düzenli ve iskarpinlerin atkılarına oturan feza yünleri, gökkuşağı sıcak odalarda, sobaya her seferinde üç odun beyefendi gidebilir bugün yarın, romatizmalarımın kalınlığı. Böyle bir şey.

— Bu fanileler kaça?

Isıtır sıcak tutar büyür gözlerle birlikte, eldiven gibi oturur benim gümüşünün altına, bir de iskarpin eşarp karşıki dairenin kulakları çınlasın, dolaşıyorlar evin içinde, şu sarı daha da güzel. Yeniden uzuyordu elleri bir

sevgiye. Eski mantoyu tersyüz etmek neye yarar. Giyilmiyor. Avuç açamıyor. Beş bin lira ver diyemiyor. Yüzü tutmuyor. Yüz olmalı insanda.

— 4.000.

— Bunlar mı?

— İtalyan bunlar hanım.

Demek şu dışarda altı bine satılanlar demek bunlar ne güzel bunlar ne sıcak bunlar kış günü. Tüylü yün tişörtlerden birini tezgâhtan alarak yokluyordu. İçine sokuyor sağ elini. Büyük sofalar, avizeler, parlatılmış pirinç kapı tokmakları filmlerin, masalardaki çiçek vazoları, elektriği yakan adam, öpüşenler camın ardında.

— Ne belli İtalyan olduğu?

— Bilen bilir.

İtalyan diyorlar yerli çıkıyor, yerlinin de iyisi kötüsü var. Sol omuz düşük. Düşükse düşük. Elinden yumuşak yünü bırakarak yürüyor kalabalığın içinde, eski kocası, yokluğu, yoksuzluğuyla döşenmiş bir boşluğa doğru. Kent küçük bir nokta. Birden dönmeye başlıyor, büyüyor, büyüdükçe dönüyor. Şu baş aşağı gelen benim kocamdır Mösyö. Bizans Çöplüğü ’ndeki barakaları yıkıyor buldozerler. Fatma buldozerlerin üstüne doğru önce açılıyor sonra devriliyor. Eski kocam o pılı pırtılar içindeki. İtalyan olduğu ne belli. Gözlüğünüz burada kusura bakmayın sırtıma bir şey alamadım. Nikâhlı değil miyiz.

Yaşlı bir adam, sonra kırk yaşlarında, sonra da genç, çırılçıplak uzanıyor yatağın üstüne orası dikilmiş, yatak penceresinin başında. Bir ağaç kaplıyor kalın kabuklu. Sutyenini çıkarıyor adam elini uzatarak. Kilotum dursun. Kilotunu da çıkar. Ne belli İtalyan oldukları. Nikâhlıyız nikâhlı olmasına ya insan ölünce karısına sadece aylığını mı bırakır! Şimdi işin doğrusu sen gözünü kapayınca katları kızların bölüşecek, ee, bana ne düşecek! Hava. Bırakırım bırakmasına ama bana da bir şeyler bırakırsan karınmışım gibi. Bir daire hiç olmazsa, aşağı kattaki küçük daire hiç olmazsa. Sokamıyor adam, buz gibi. Birden ölüveriyor iki çırpınıp duruyor kalbi. İtalyandır bana kalırsa. Orası yok, kuş kapmış. Büyük sofada yürüyor. Pencereyi açıp bakkala sesleniyor. Sepetle çekiyor bakkaldan nevaleyi. Üstünde güllü sabahlık, ayağında terlikler.

— Terlikler kaça?

Barakaları yıkıyorlar. Hava durgun. Deminki güneşli görünüm şimdi kuru soğuğun çamuru içinde. Lağım ızgaralarından bir buğu tütüyor. Yırtık ceketli biri ellerini koltukaltlarına sokmuş denize bakıyor. Çarşıda yola kara

zift döküyorlar. Kara bir adam, kara giysiler içinde, makinenin kaygan tekerini yağlıyor kara bir çaputla.

— 870.

Yüzünü buruşturdu. 870 liraya terlik. Eskiden 870 liraya gecekondu satın alınırdı. Dar bir kutuda, tabutta, çömelmiş çişini ediyor, bir gelen olursa diye eliyle tutuyor kapıyı.

— Altları lastik bunların.

Adamın yüzüne bakıyor. İri kıyım bir delikanlı. Saçları alnına dökülmüş. Gırtlağı inip çıkıyor. Elleri cebinde. Pantolonun orası kabarık. Bu yapar işte.

Bırak ne yapacaksa yapsın diyordu Zehra. Sana öğretecek değilim ya! Önce bozdur noterde imzaladığın kâğıdı, bozmazsa kendi bilir, erkek değil mi. Bu adam tirit seksen yaşında. Sana ne tiritliğinden bozar mukaveleyi bozduktan sonra istediğini yapar ne yapabilirse. Kızlar ne der! O da mı tasa! Sen beni düşünmüyorsun beyefendi Allah gecinden versin gözünü kapadın mı ben sokaktayım o aylıkla ben nasıl geçinirim, kiraya yatırsam elimdekini avucumdakini ne yer içerim. Tablayı alarak masadan öfkeyle odadan odaya geçiyor mutfakta yalağın başında durup düşünüyor, bunu, bunları, buna benzer şeyleri düşünüyor. Havalar bozmasa! İçeri giriyor. Çıkıp dolaşmalı. Adam pijamasının üstüne roptişanını giymiş gazete okuyor, önünde bir süt bardağı. Ekmeğini banıyor bardağa. Sen beni düşünmüyorsun. Kızlar kendini kurtarmış. Küçük kızın katı var. Büyüğünün halleri vakitleri iyi. Damatlara bırakacak parayı besbelli. Bir tuhaf bakıyor suratıma. Bozdur noterden imzaladığımız kâğıdı karın olduğuma göre kanun ne veriyorsa dörtte bir mi üçte bir mi her neyse ben orasında değilim yeter ki hak yerini bulsun. Karşıki divana oturup ellerini beline dayıyor, bacaklarını ayırıyor. Al işte tabak gibi hiç utanma kalmamış. Ne utanması be! Herkes çıkarına bakıyor. Benim çıkarım da tövbe tövbe bilmem neremden geçiyorsa ben de tükürürüm bu işin içine al bildiğin gibi kullan. Ama kullanamazsan o başka.

Şu sallana sallana yürüyen karının gerisini bir küfeye koysan küfe almaz. Fil bacağı. Bana üç metreden entari buna yedi metreden. Gözünde hastalık var, gözkapakları tersine dönmüş. Başka biri. Bıyıklarının üstünü kazımış kıllar da fışkırmış mı inadına. Başı yemenili kadın pazara bakıyordu kıpırdamadan put gibi.

Şunun seyrek dişleri bunun boyalı lif lif saçları gözlüğü adamın burnu bir başkasının suratları insanların yeldirmeleri mantoları yağmurlukları erzak çantaları gözleri yeşil kara mavi kahverengi yüksek omuz düşük kalça

büyük kalça çarpık bacak malları yoklayan eller sonra özlemi içimizin eski günler yeni günler anılar bir deniz bir deniz daha bir sokak bir sokak daha bir dükkân bir dükkân daha dükkânlar apartmanlar cam silen şalvarlı karılar su kovaları sabunlar deterjanlar çirkef suları. Adam pis bir üstüpüyle silindirin tekerini yağlıyor zift döküyorlar. Balıkçılar palamut doğruyor. Kimi silindire bakıyor geçmiş bir zamanda. Amcaoğlunun aklından çıkmadığını söyleyerek cinsel yaşamını başkalarına anlatan kadın boş düşer. Küçük kızın katı yüz yirmi metre kare. İtekliyorlar insanı. Önüne baksana! Otobüs şoförü birden ayağa kalkıyor, gitmiyoruz, diyor, ya söylediklerini geri alırsın ya da gitmiyoruz. Çıt çıkmıyor yolculardan. Sonunda yaşlı bir adam kellifelli bir adam, dilin aşınmaz ya kızım, diyor, geri aldım deyiver olsun bitsin. Hadi Şoför Efendi sen şeytana uyma! Otobüs zangırdayarak kalkıyor. İnecek var. Düğmeye bassana be bastım çalmıyor nerelisin sen! Sıvas ’ın içinden mi? Bak düğmeye bastın mı duracak diye yazıyor orada. Fatma Sarıbay elinde filesi, sırtında kurşuni mantosu adamın arkasından iniyor. Başını kaldırıp bakıyor. Minareler birbirine yaklaşarak uzuyor göğe doğru. Caminin altında mobilyacılar. Büyük tabelalar alınlarında. Masalar hangar gibi dükkânlarda, yan yana masalar, iskemleler, koltuklar, geceleri yatak gündüzleri sedir, dipleri görünmüyor, insanlar daha seyrek. Elli metre yürüyüp pazara saptın mı adım atabilene aşk olsun.

— Tabaklar kaça?

— Avrupa malı diyorlar ama bilmem ki, diyor yanında yüzüne bakan kadına.

Şişman orta yaşlı bir kadın bu, gözlüğünün zincirleri iki kulağının ardından sarkıyor, elinde kırmızı şemsiye, sağ elinin serçe parmağında tek taş yüzük.

Tabaklar üst üste tezgâhın üstünde. Bir mikser. Naylon mutfak eşyası. Birden gözleri parlıyor: Aradığını bulmuş bir insan artık. Yirmi santimetre boyunda, on santimetre çapında, iç içe geçmiş iki bölümden oluşan kırmızı bir kaba uzatıyor elini. Bulaşıktan çıkmış çatal bıçağı koymak için naylondan yapılmış bir nesne bu. Çay kaşıklarını çevre boşluğuna diziyorsun, büyük çatalları, kaşıkları, bıçakları orta boşluğuna. Suları süzüldü mü al kaldır. Kaşıklık diyebiliriz.

— Kaça bu?

— Elli liraya olur abla.

Seloteyple yamanmış onlukların, yirmiliklerin, yüzlüklerin arasından rengi kararmış bir ellilik çıkarıp uzatıyor. Alıyor sarılıp sarmalanmış

kaşıklığı, koyuyor torbanın dibine, yürüyor zerzevatçılara doğru.

Yadigâr Hanım paranın günden güne değer yitirmesini hor kullanılmalarına veriyor. “Frenkler paralarını portföylerinde taşırlar, bizse buruşturup pantolon cebine sokarız. Esnaf ıslak elleriyle mıncıklıyor. Kokuyor paralar, köpek ölüsü gibi kokuyor. Bizim adam olmamız için daha yüz fırın ekmek ister,” diyor beyefendi.

Para olsun da koksun. Sürükleniyor zerzevatçılara doğru. Cadde setin üstünden geçiyor sağda. Yeni apartmanlar, mimar eli değmemiş bu kalfa işi beton yığınları altlarındaki büyük mağazalarla her zaman etkilemiştir onu. Arabalar sel gibi akıyor caddeden. Fatma Sarıbay olalı, evleneli şunun şurasında ne var. Ondan önce aylıklı bir bakıcıydı, hizmetçi.

Kahvaltınız hazır beyefendi sütünüz peyniriniz çayı açık yaptım bundan açığı bulaşık suyu gibi olur. Bundan açığı içilmez. Bu ekmek yumuşak az kızarttım. Damat alçak damat. O üç daire de sizin olsun. Aylığından başka bir şey istemem. Benim de bir güvencem olsun canım. Ne çıkar aylığı kalırsa! Noter mi? Ne noteri? İyi ya gider imzalarız. Odadan odaya girip çıkıyordu. Mutfakta duruyor, camdan balkona bakıyordu. Bir gaz bidonu yeşil, kat kaloriferinin haznesi, o da yeşil. Bir ton alıyor. Doldurtmaz. Yarı yarıya. Kessen kafasını beş yüz litreden fazlasının parası çıkmaz cebinden. Gümüşse onlar o altı yazılı tas, o şekerlik sizin olsun. Malı mülkü sizin olsun. Üç daireyi alın başınıza çalın. Limonların hiç suyu yok. Dolaplardaki tıklım tıklım mallar sizin olsun. Benim hiçbir dayanağım olmayacak mı siz öldükten sonra, sokakta mı kalacağım ben!

Sağ memesini omzuna dayıyor ihtiyarın sokuluyor kulağına bağırıyor:

— Cebinizden çıkacak değil ya, Allah gecinden versin siz öldükten sonra.

Kalacak olan bir aylık alt tarafı. Bacaklarını aralıyor sedirde, sıyırıyor basma entariyi. Horoz ölmüş gözü çöplükte kalmış.

— Sen benim istediklerimi yap, aylık da kalır kat da.

Birden bir bahçe genişliyor üstünde. Kumru yusufcuk diye bağırıyor. Kendi katından bakıyor bahçeye. Düğmeyi çevirdin mi şıkır şıkır elektrik, musluğu açtın mı şıkır şıkır su. Banyo dairesi saray gibi. Ispanakların bu yıl tadı yok. Kuzukulağı, maydanoz. Dereotu bulunmuyor.

— Ben sizin istediklerinizi yaparım ama bakalım siz benim istediklerimi yapabilir misiniz?

— Lahanalar kaça?

— Belli olmaz, diyor ihtiyar.

Kapıdan girdin mi hol. Sağda banyonun kapısı, az ilerde mutfağın kapısı. Banyonun kapısıyla mutfağın kapısı arasında büfe duruyor. Büfede sürmeli camlar. Ayakları var dört tane dışa doğru basan. Camlar kolayca kayıyor çentiğe tırnağını dayayıp çektin mi. Usulca çıkarıyorum çay fincanını öteki fincanlara çarpmadan. Alçak damat. Ben onlara gösteririm. Resimli kâğıdı görüyor noterin önündeki. Kendi resmi, bir de beyefendinin resmi. Ne demeye geliyor şimdi bunlar! Ölünce kocanızın malını mülkünü istemiyorsunuz demeye geliyor. Bir aylığı kalsın yeter. Tamam. İmzalıyor ağır ağır, biliyor o kadar canım. F olmadı. A ’nın da gözü kapandı. Şuraya bir imza daha.

— Taksim Dolapdere yöresinde Bizans Çöplüğü adıyla bilinen bölgedeki gecekondular dün sabah belediye zabıtası ve polis ekiplerince alınan geniş önlemlerden sonra semt sakinleri ve dozerlerce yıkıldı.

Bütün gençliği Menekşe ’de geçti. Güllü entariyi Menekşe ’de giydi. Takunyalı bir kız geliyor karşıdan, çeşme kuyruğuna giriyor. Bulutlar geçiyor gökyüzünden eski bir resmi silerek. Güneş görünüyor delikten. Hocalar, çayın içine uyku hapı atarak ayinci karıların ırzına geçiyorlarmış. Saçları beline dek uzun. Sümüklü bir oğlanı çekiyor kolundan aralığa. Aralığın aydınlığı hiç unutmadığı bir denizin içi gibidir. Vapurlarda ellerinin üstünde yürüyen bu adam benim kocam mı oluyor? İçerenköy ’de kapıcılığa geçiş neden sonra. Kızım orada dünyaya geldi. Oraları açıklık. Çocuklar top oynar sokak aralarında. Fıstık ağaçları var. Bir yokuş iner asfalta. Yeşile boyalı mermer çeşme köşede, karşısında tütüncü barakası. Yokuşu iniyor sakınarak eliyle de tabutun kapağını tutuyor. Öksürüyor. Adam var. Burada da rahat yok. Kuzu ıspanağı ufak yapraklı güdük, yaprakları kıvır kıvır. Fıstıkların altında çam kozalağı, fıstık toplardık. Pirinçlisine bayılırım.

Yamalı don soluk mintan çaput leğen bakraç ibrik tek göz barakanın tavanına asılı soğan hevenkleri ağarken dışarı kuş olup uçası gelirdi tozlu akasyanın dallarına.

Bülbül olsam kona da bilsem dallere

Testiden doldurduğu bardak bir tepsi gibi uzattığı sağ elinin ayasında sol eli göğsünde çıplak ayaklarını sakınarak basıyor kilime. Bardağı üstten tutmak gibi ayıp var mı! Sedirde oturan başı ak tülbentle örtülü komşanıma uzatıyor suyu. İki örgü sarkıyor bardağın iki yanından. Afiyet olsun. İçinde

tenteneli örtüsü, beyefendinin eski hanımı işlemiş, gümüş kaplama tepsiye oturttuğu bardağı küçük kızın kocasına götürüyor sol eli yine göğsünde.

Pazarcılar bir avaza bağırıyorlar. Patateslere uzanıyor komşanıma ve beyin damadına uzandığı gibi.

Holün tam karşısında beyefendinin odası. Üstü kahverengi battaniyeli yatak, duvara dayalı yazı masası, dikdörtgen bir çerçevenin içinde yeşil çuha, iki yanda üçerden altı çekme. Çekmeler kilitli. Hisse senetleri var beyin banka defterleri filan, evrakları, mektupları. Yazı masasının üstünde, duvarda, bir dergiden kesilmiş yine çerçeveli bir resim: Bir dağ evinin önünde karla kaplı bir düzlük ve ağaç. Ne ağacı! Tam yemeğe tuzunu koyacakken arkasında durur. O ağaç. Çekil başımdan kedi. Zehra ’nın gözleri kanlanmış tansiyonu düşmüş, dişleri de iyi değilmiş. Sular akmıyor iki günden beri.

— Alo orası neresi? Zehra Hanım ’la görüşmek istiyordum.

Zehra bozdurmanın sözünü ediyor noterde imzaladıkları kâğıdı. Beyefendi bozalım derse, bu da isterse, istemez mi canım, gidip notere bozdurabilecekler. Avukat da demedi mi! Tam karısı oluyor. Gözünü kapadı mı nesi var nesi yoksa dörtte biri senin.

— Patatesler kaça?

— Yirmi beş lira hanım, sarı patates.

Amasya ’nın bardağı biri olmazsa öbürü olsun, renklerden fıstıki. Yokuştan iniyor asfalta, tütüncünün önünden geçti.

— İki kilo tartıver.

Deli mi bu, üstüme üstüme kaykılıyor. Otobüste çimdik atanları çok gördük ama pazaryerinde böyle kaykılanı ilk kez görüyorum. Dağın orada labada toplarken sarıveriyor iki yanını şoförler, it kopuk akımı, biri daldırıyor avucunu yoğuruyor. Anam canıma değdi. Yerde taş gökte bulut sen bunu kırk gün kırk gece unut.

Holün sağında ikinci kapı mutfak kapısı. Kapıyı açıp içeri girdin mi buzdolabı sağda. Solda yalak ve fayans döşeli tezgâh. Tezgâhın ucunda kallifer kazanı. Kat kalliferi. Çalışmıyor, bozuk tütüyor. Lok lok sesler çıkarıyor çalışırken hem de ısıtmıyor. Holde gaz sobası yakıyoruz. Kolay oluyor, bir kibrit çaktın mı tamam. Yanında oturamazsın. Kömür sobasının pisliği var. Fare zehiri mi? Ben mi? Tövbe tövbe kimi beyefendiyi mi! Ayol onun bir ayağı çukurda fare zehirine ne gerek var. Yalan olmasın, babama bakar gibi bakıyorum banyoda küvete oturtup yıkıyorum çıkarıyorum

kuruluyorum temiz çamaşırlar giydiriyorum tırnaklarını kesiyorum. Ben kesiyorum.

Fayans tezgâhın üstünde dolaplar. Dolapların altı raf. En sağda bir kavanoz var küçük içinde iki üç kaşık alaturka kahve. Onun yanında büyük bir neskahve kavanozu, yarılanmış. Onun yanında büyük bir neskahve kavanozu, yarılanmış. Onun yanında bir örnek üç kap, cam mı plastik mi pek belli olmayan bodur üç şişe, mavi nakışlar var üstlerinde. Birinde çay, birinde şeker, öbürü boş. Boşun yanında diklemesine bir mum. Mumun yanında el radyosu, radyonun arkasında kakao kutusu, tansiyon düşürücü hap. Radyonun yanında küçük hardal kavanozu. Bir boş kavanoz daha. Ceviz çekmek için alınmış işe yaramaz plastik bir makine ve rafın bölmesi. Bundan sonra rafın öbür bölümü başlıyor.

Birden başını çevirdi kocasını görür gibi oldu uzaklarda, kalabalığın arasında. Menekşe ’de başlayıp, barakadan gecekonduya, gecekondudan ahşap evlere, ahşap evlerden apartmanların kapıcı dairelerine dek uzanan bir geçmişin tırnakla deriyi yüzen anıları. Zengin adamın yoksul hısımı. Bırak elindekini de geri dön. Yeme yedir. Koltuğa boş ver kilime gel. Televizyonsa bizde de var. Bak gecekonduların damları anten dolu.

Rafın öbür bölümünde ilaç şişeleri, vitamin hapları, yuvarlak bir masa saati, bir çay ibriği çini desenli, iç içe plastik iki kâse, kim bilir hangi takımdan arta kalan alafranga bir sütlük, ateşe dayanan saydam bir çaydanlık daha.

Her zaman paramı yedi elimdekini avucumdakini aldı çamaşıra gittim verdim temizliğe gittim verdim. El evlerinin halıları kilimleri camı çerçevesi. Zengin evleri tıklım tıklım. Türlü hanımlar türlü beyler kan kusturanlar yumuşak başlılar. Bardağı öyle tutma. Bu fırçayla kirini akıt önce akar suda sonra sabunla bir güzel yıka. Düşen çatal kırılan bardak dibi tutan tencere. Kirlileri kaynat önce. Ütü bilmez misin sen. Bir gömlek bile ütüleyemiyor hayvan gibi hepsi eline ne versen kırar yaldızlı takımın başını yedi. Ellerim mosmor diz üstü arapsabunu derimi yüzdü. Cam sil. Aşağıda insanlar karınca gibi. Hep bu herif için. Ver elindekini ver koynundakini. Üstüne düğüm attığım parayı ver. Su ver çay ver peynir ver ekmek ver çorap ver gömlek ver. Ov kurula yıka yama kotar. Versene be. Bu uzanan el Menekşe ’deki barakanın eli. Bizans Çöplüğü ’nün uzun kolu. Bu sinek Bizans Çöplüğü ’nden havalandı.

Gidiyom gidemiyom

Az doldur içemiyom

Yivinin içine oturmak, kendine oturmak. Kendindeki iyiye kötüye tanrıya şeytana razı olmak. Neysen o. Bu merdiven benim merdivenim buna tırmanırım ben düşmek varsa bundan düşerim o benim merdivenimi kendi duvarına dayamak istiyor. Hep böyledir bu adam. Peşimde dolaşıyorsa dolaşacaksa ihtiyar gözünü yumunca dikilecekse karşıma bil ki doymadığından. Son basamağa çıkınca ver diyecek elindekini avucundakini ver bağlattığın aylığı ver nen varsa ver evi ver boynundaki altınları ver. Hacılara hocalara gitmesi doymazlıktan. Bu dünya bitti öteki dünyaya gözünü dikti. Bir toparlak çiziyor döşemeye tebeşirle, oturuyor ortasına yedi gün zeytin yiyor su içiyor iyi saatte olsunları çağırıyor iyi saatte olsunlara karışıp alamadığını alacak giyemediğini giyecek apartman dikecek boş hepsi boş onlar bir çarpış çarpar ki insanı inanmasan da çarpar inansan da. Korktu. Kim onlar! Arkasına baktı. Gitmiş.

— Ispanak kaça?

Yeşil, iri bir demeti bastırıyor filesine. Gün durgun ve kurşunrengi. Eski bir dünyanın bölük pörçük aydınlığı sızıyor damdan, damlıyor her türlü gecenin morla karışık sütüne. Köroğlu koşuyor dörtnal kır atında, Hayber Kalesi ’nin kerpiç duvarları yıkılıyor büyük bir gürültüyle ve zindan bir atın uzayışı gibi vuruyor duvara. Korktu. Bu yağmur yarınki bahçede diner. Şimdi başını kaldırsa en az on üç katlı bir apartmana takılacak gözleri. Eskiden bir çukurun içindeydiler. Dört kerpiç barakanın ortasındaki avluda tekerleri çıkarılmış bir yük arabasının içinde karnı su toplamış yaşlı bir adam. Beş on çocuk, komşuların çocukları. Dört çomağın üstüne gerilmiş çulun gölgesindeki kadın, memeleri ceviz iriliğindeki kıza bakıyor. Dispanserde ayakta verem tedavisi gören bu iri gözlü kızın ergenlikler var suratında. Oğlanlar topluyor kapılardan şişeleri, çöplükleri karıştıran kızlar başka. Lodosa çıkıyor büyükler. Bunlar başka. Poyrazda Ahırkapı Feneri ’ne vuran odunlar bunlar. Buğday yüklü bir mavnayı çekiyor bacak kadar çatana. Yükselip alçalan bir martı bulutu izliyor çatanalı mavnayı. Şilep düdük çalıyor. Bir kuş konmuş şamandıraya. Ayasofya ’nın minareleri Üsküdar ’dan görünür Bizans Çöplüğü ’nden görünmez. Deniz oralarda yosun ve lağım kokar. Dalganın burnu kırık. Bu kömür kırıkları zengin bir sofranın artıklarınca bereketli. Kömür topla, odun yükle, kâğıt, cam, kutu ne bulursan al, çöpleri çöplükleri karıştır.

Bir market dönüşü içinden kaşarpeynirini çıkardığı kesekâğıdını dizinde düzleyerek bacakları aralık, ihtiyara uzatıyor:

— Ne yazıyor bunun üstünde beyefendi?

— Bakayım kızım, getir bakayım!

Okuyor: “Seçiminizi yaparken lütfen malları zedelemeyiniz.” Kâğıdı indirirken gözlüklerinin üstünden kadına bakıyordu:

— Hırpalamayınız demek istiyor. Kibarca alın alacağınızı.

O günkü güneş bu güneş işte varla yok arası bulutlar arasında. Evde böyle günlerde elektrik yakmak gerekiyor holde. Kızmış iç telleri görünen soluk bir ampul sarkıyor tavandan. Fatma, bir iğne kutusunun içine daldırılmış mıknatıs gibi salkım saçak iğnelerle çıkıyor her seferinde geçmişin kutusundan. Her olgu iç içe, halka halka. Şu sergideki patateslerin her birine bitişik nice geçmiş lokmaların tadı var. Yer sofrasına bağlı bin görünüm, izlenim kuşku ve korku. Bizleri unutun, tümcesinin salıncağında bir koku. Kapı aralığında diklemesine oturtulmuş tahta sandığın üst kenarına nalın çivisiyle çakılmış yırtık çuvalın aşağıya inen aralığından kalaysız bir tencere görünüyor. Alüminyum birkaç sahan. Karnı su toplamış adam yazın barakaların çevrelediği avluda tekerleksiz yük arabasında otursa da kışın badanasız duvara dayıyor sırtını, kilime oturuyor saç sobaya yakın.

— Sobanın üstüne çaydanlığı koydun mu?

İhtiyarın sesi bu. Ferruh Sarıbay üstünde su ısınırsa gaz sobasından odaya yayılan ısının iki katına çıkacağını sanıyor. Çaydanlığın yanına bir de tuğla koyduruyor kimi zaman. Su ısındıkça, tuğla kızdıkça hırkasını çıkarıyor ısınan suyun ve tuğlanın odaya dayanılmaz bir sıcaklık verdiğini göstermek ister gibi.

— Bu tuğlanın ne yararı olur ki!

— Olur, olur.

Gülümsüyor. Sinekten yağ çıkarmasa olmaz. Düşünüyor ve bakıyor. Baktıkça eski bir çocuk uyanıyor uykusundan. Başka biri gibi dolaşıyorum pazarda. Pirinç çuvalları ağızları açık. Bu sabunlar nafile. Arapsabununu sulandırıp plastik kaplara doldur markalı kâğıt yapıştır üstüne sür müşteriye. Yoksa çöplüklerden topladıkları kaplar mı bunlar! Onları eritiyorlar fabrikada yağmur serpeliyor tombul bir kadın geçiyor topal biri ötekine benzemeyen göz burun kulak saç sayısız değişik can kimi hayın kimi dünyadan habersiz. Bu umutlu. Bu kız orasını düşünüyor durmadan bu kadın bıkkın bu oğlan aç bu avrat vurdumduymaz şunun içi sıkkın. Bir el ötekine benzemiyor her ayağın basışı ayrı. Her çizmenin çalımı başka.

Ucuzu pahalısı elden düşmesi tokalısı sivri topuklusu küt burunlusu bilenin bilmeyenin ayağında çizme erkekler giyerdi eskiden şimdi karıların ayağında. Bir saksı fesleğenim olsa damdan düşer gibi. Ayak bilekleri sızlıyor. Sağ ayak başparmağının yanından pırtlayan kemik bastırıyor atkılı iskarpine. Plastik torbalı kalabalığın içindeki insanlar kendilerini taşıyorlar omuzlarında. Kimi bir balon gibi tutuyor elinde geçmişini, kimi suçluluğunu, kimi cinayetini, kimi öfkesini, kimi yoksulluğunu, kimi kimi kimi. Gide gide aman yarelerim derildi, gitme dedi. Bir köpek dolaşıyor bacak arasında. Yar boynuma sarıldı. Tabakçıların oradan yüz geri ediyor yeniden zerzevatcılara zeytincilere, peynircilere. Kırmızı biber satıyor biri, biri kuru nane. Kekik. Dört türlü yemek yapıyor ihtiyarın kızlarına, yine de dudak büküyorlar. Ben pasta yapmasını bilmem. Kek bilmem. Kuru bir kafa sırıtıyor. Bir çocuk beş tane limon uzatıyor burnuna. Bir kadın var yüzü gözünün önünde, adı gelmiyor aklına. Bu kadar. Balık alsam. Balık akını var. İskelenin durumunu biliyor. Kayıklar yanaşmış rıhtıma. Adamlar birikmiş başına balıklara bakıyorlar. Kayığın kıçında yığınla lüfer. Rıhtımın alt basamağında leğenlerin içinde diri balıklar. İrilerinden birini burnundan başlayarak kuyruğa doğru kılçık üstünden kaydırarak ikiye böldün mü öğle yemeği çıktı demektir. Izgarası mideye dokunmuyor. İki kişiden ne çıkar! İki can. Şükür buna da şükür.

— Salata var mı?

— Sen çok yaşa beyefendi, salatasız balık yenir mi! Pilav yapmadım çünkü yenmiyor balığın üstüne pilav.

Plastik leğenlerin suyuna bırakılmış balıkların üstüne bir kapak gibi kapanıyor kurşunrengi ağaçlarla minareler. Her kubbenin bulutu ayrı. Kayık sallanıyor. Otobüsün omuz verdiği camı sallanıyor. Şemsiyesini alsaydı şemsiyeciye uğrardı, tellerinden biri kırık. Eli işe yatkın biri olsa onarır ya öyle biri yok. Otobüs gidiyor ya da gidecek. O burada zeytincinin önünde. Zeytinci çömelmiş yere bir sepetin içindeki zeytinlerine bakıyor. Asıl yazın ömür oluyor buraları. Kaldırıma bir bezin üstüne dökülmüş kırmızı biberler. Bunların dolması dolmalık yeşil biberden daha lezzetli. Hakkım değil mi elime geçen fırsattan yararlanmak! Ayağını doğru bas sağlam bas çıkarımı düşünürüm ben. Bir çocuk yanaşıyor yanına ürkek:

— Hamal ister misin abla?

Burada herkes kendi kendinin hamalı.

— Yok oğlum, git işine!

Çiseleyen yağmur dindi durgun denizin üstündeki kırışık ürpertiye bıraktı yerini başımı çevirsem bildik birini göreceğim kocam kayboldu ilk göz ağrım yere batası kapıcı karılığı ayıp mı cambazlık ederdi vapurlarda parsa toplardı ayıp mı hırsızlık yankesicilik ayıp alnının teriyle amele başılığı yaptı da ondan sonra kapıcılığa kondu su çıkıyor tabandan her gün tulumbayla boşaltıyoruz kömürlüklerin yanındaki yer odasında örtüler kilimler çullar çuvallar su içinde zor bir yokuştan inerdim her gün anacaddeye köşede bakkal köşede top ağaç. İçi sıkılıyordur şimdi bizimkinin. Gelse diye yoluma bakıyordur. Masanın başında koltukta kısıkta yanan elektrikli radyatörün yanında. Işığı yakmadan oturmuş düşünüyordur. Bastonu hırkası başında yün takkesi.

— Ne düşünüyorsunuz beyefendi?

— Abuk sabuk, eski günler gidişat filan.

Ferruh Sarıbay yalıda yaşıyor çoğunlukla. Bir vapura binip karşıya geçiyor, bir meyhaneye giriyor, alışveriş ediyor, kayık yapıyor rıhtımda, bakır çiviler çakıyor kaburgaya, orkinos avlıyor, kalama bırakıyor, kalama topluyor, misinaların zokaların oltaların durduğu çekmeceyi yerleştiriyor, kendi sevişmelerine bakıyor uzaktan yabancı biri gibi, dikizciler gibi.

— Ben senin neler düşündüğünü biliyorum.

Boğaz ’ın öyle günleri var ki, Boğaz ’da öyle dumanlar öyle maviler var ki çocukluktan erginliğe, erginlikten orta yaşlılığa, oradan ihtiyarlığa doluyor. Sabahtan akşama çocuk oluyor, büyüyor, irileşiyor, semiriyor, zayıflıyor, yine küçülüyor, yine büyüyor, değişmeyen ata bakıyor. At, arka ayaklarından birini tırnak ucuna kaldırmış, kuyruğu hareketsiz, ahırın karanlığında. O ürkek ve meraklı eşikte, ahırın eşiğinde. Kırmızı fesli, sarkık bıyıklı Rüstem ’in belinde kuşak. Bu kadın da olmasa! Kallifer demesi artık batmıyor eskisi gibi. Sol yanağındaki gamze, iri gözleri, altın dişi falan filan. Setin üstünde hısımları oturuyor iç içe köşklerde. Abdülhamit, Reşat, Vahidettin, işgal orduları, kurtuluş. Eski kömürcü dükkânları sokak aralarında. Elleme kömür artık satılmıyor. Satılsa bile kilosu kim bilir kaça! Halayık besleme yanaşma sedir mangal cezve kahve fincanı ne çok insan yaşlı kambur başı örtülü başı açık bir sürü kadın namaz bezi tülbent seccade bahçede ortancalar havuz fıskiye tuğla duvar. Lodos Boğaz ’ı tutmaz tavla oynayanlar lokumuna badem ezmesine bir kutu Hacıbekir ’ine.

— O kırmızı taşların adı neydi?

Mutfak maltataşı kaplı. Tencerelerin dizildiği gömme ocaklar karşıya düşüyor. O tülbentler yok artık. Tuğladan örülmüş iki sövenin arasındaki demir kapıya neredeyse uzanacak açmak için. On beş basamak iniyor bahçeye. Ahır atkestanelerinin altında. Damı yeşil. Rüzgârın savurduğu tohumlar yeşermiş. Amcası atla giderdi iskeleye. Başkalarını da yaşıyor o ara. Evler evlere karışıyor, sokaklar sokaklara. Bugün böyle yarın şöyle. Kimi gün yitiriyor kimi gün buluyor. İniş yokuş her gün başka. Politikaya akıl erdiremedi, Anadolu ayaklanmasının anlamını kavrayamadı. Değişmeyen bir şey var nedir o! Parası oldu her zaman. Bana ne! Giyinir kuşanır Beyoğlu ’na çıkardı. Lebon ’da otururdu. Lebon ’a İstanbul beyleri, şık İstanbul hanımları gelirdi. Yukarki koruda bir onluk tutuşturup Çingene kızının eline ağacın dibinde becerdiğini anımsıyor. Pantolonun dizlerini temizlemek için eğilişi. Belli belirsiz bir uyanma, Fatma ’nın çorapla don arası etine bakarken olduğu gibi. Kirli. Islak. Yapraklar nemli. Gelse artık! Gittiği yerden kolay dönmez. İstiklal Caddesi ’nden çıkarken Galatasaray ’ın hemen altındaki sokağın başındaki birinci ya da ikinci apartmanda asansörün kapısını açıp giriyor. İki kişi zor sığar. Mürşide hanımlar Asmalımescit ’te otururlardı orası değil. Nikâh kıymadı bir türlü İngiliz. Bütün perdeler inik. Duvara dayalı piyanonun üstünde Wagner ’in bronz büstü. Piyanonun rafındaki açık nota belki de Tuna Dalgaları. Döner bir kitaplık vardı. Bez kaplı ciltli albümlerin içinde kartpostallar. Eniştesi tahta bir levhaya resim kâğıdını pünezler, gözlüklerini takar, suluboya yapardı minderde çekmecenin önünde. Ahşap köşkün ikinci katında dipteki odada, kalın ağır yaldızlı çerçevenin içindeki manzaranın bir yeşili kalmış aklında. Fruhterman.

Pürtüklü resim kâğıdına su sürüyor eniştesi kalın samur fırçayla çekmecenin üstündeki çay fincanından, sulandırılmış maviyi dokunuyor ıslaklığa başka bir fırçayla, yayılıyor mavi gök ve bulutlar oluşuyor. Görüyor genç adam dağılışını mavinin, sağdan gelen ışık odayı doldurarak merdivenden aşağı katlara inerken.

Kahve içiyorum ben karşıda lacivert ceketimin sıcaklığını duyarak o eski kumaşı, eskiyen bütün kumaşları önce geniş yakası sonra dar, ince bel, sonra bol, paçaları dar, sonra bol, az değişen erkek modasının bütün eskimiş kumaşlarını, yumuşak fötr şapkalarının naftalin kokusuyla otları yaprakları tek tek çizen eniştem hep minderde bir bezle temizliyor fırçalarını, suyu bulanmış bardağa sokarak çalkalıyor, su başka bir gökle kirli bu kez, kurşunkalemle hafifçe çizilmiş ağaç gövdesine ilk sarıyı sürüyor yeşille

karışık, güneşli lodos denizleri gibi sarı yeşile bakan bir ağacı boyuyor bir dalı çekiyor ince fırçayla gösteriyor daha bitmedi, kartpostal kutulara bölünmüş, ağacın altındaki evin kırmızı damı kurumadan sürülmez ki, oysa eniştem hep o minderde bir mavi bırakıyor yeniden iki bulut arasına denizi sürüyor bu kez, telvesi dilimde eğilip bakıyorum başımı eğerek gülümsüyorum resim yapmadığım için resim yapan eniştemе hiç resim yapmadığım için seviyorum, Fruhterman ’a giriyoruz, bir tüp kırmızı başka renkler siyah bir kutunun kapağını açıyor yaşlı adam eniştemе, bakıyor üstlerindeki renge sarı yeşil kırmızı alıyor bir resim defteriyle birlikte, güzel kâğıtlar kalın, güzel beyazla resim yapmaya elverişli, resim yapıyor çok resim yapıyor, kayıkla bir gezinti resmi çiziyor Göksu ’ya, feraceli kadını çiziyor, minderde halının kahverengi deseninde oturarak beyaz gecelikle ve sırtında omuz başları armut dilimi gibi devetüyü hırka, sabahları alabros hayderi, boyuyor yeniden, ablam Remide ince belli fistanını yayarak oturuyor koltuğa, masa var aramızda, eniştem boyarken konuşuyoruz, ölüce konuşuyor bütün büyükler gibi, bir eski zaman saatinde ikindiyi vurunca saat çay gelmeden o başını kaldırarak arada bir duyuyor bizi, biz onu duyuyoruz, ikindi akşama doğru yürürken ablam mendilini düşürüyor eğilip alıyor benim almam gerekirken çünkü eniştem resme karşıdan bakıyor şimdi uzaktan, odadan çıkmak istemiyorum, içim daha çok oturmayı buluyor o resimde, Kandilli iskelesinde vapur bekliyorum, yaşlı bir Rum geliyor, kolayca geçiyor akşam ne çabuk oldu nasıl da birdenbire karardı hava, birer tek atalım mı pirinç tepside billur karafaki lakerda kalamata zeytini içiyorum, mayonezli levrek sever misin iyi gider, bir zeytin buluyorum alıyorum ağzıma diriliği, bu yeşil zeytin değil sarı, sarı bakıyor eniştem limon halkasına Fruhterman ’ın sarısına bakar gibi, gramofon yerine o yüzden ağaçların ezgisini dinliyoruz açık pencereden göğe açık, bahçeye ve yalıya açık ata bakan pencereden, ekmekler lokma lokma kesilmiş Remide Ablamın eliyle ne zaman gitti ne zaman geldi de oturdu yerine, tamam demesini bekliyorum bu resim yarın biter, konuşmuyoruz ya da sözlerimiz görünmüyor artık duyulmuyor konuştuklarımız, ne çıkar, eski şeylerde kelimeler yayılıyor eski resimlerde ıslaklığa eniştemin mavisi gibi ıslak kâğıda dama kırmızıyla, bütün bir el duruyor Remide Ablamın eli bileği dar kolun ağzında tenteneli tırnaklarını güderiyle parlatırdı, pembe bir taş dururken yanında parlatırdı, sedef gibiydi Remide Ablamın tırnakları piyano çalmaktan, bir kadeh daha içiyoruz o anason kokusunu bir daha alamadım neden bilmem çünkü dinlendirilmiş rakıların anasonları altın

yaldızlar gibi parlaktı da ondan, yalan mı, yalan mı oturduğumuz ablam resim yapan eniştem ve resim kâğıdında Fruhterman ’ın boyaları mavi, dam kırmızı, iki bardak biri bulanık öbürü duru, sık değiştirirdi, sırtında geceliği geceliğin cebinde dolapların üstü kakmalı para kutusunun küçük bir sandık daha çok anahtarları, yumurta zeytinyağı limon getirtir önüne mayonez yapardı, alafrangalık bilinmezken yokken alafrangalıkken mayonez güneşken böyle kararmadan önce, besleme tıp tıp düşürüyor zeytinyağı şişesini o sarısına yumurtanın büyük Christofle çatalla yedirirdi, tam tersi resim yapmanın büyük bir güneş doğardı tabağa diye düşünüyorum sarı, bütün sarılar gibi, oysa artık tutulmuyor.

Daha gerilere düşüyor birdenbire. Bibloları, üstü fanuslu mineli çalar saati, konsolu arkasına almış biri, tüm mobilyanın arasından uzatıyor gümüş tepsiye oturtulmuş lohuk hokkasını. Bordo kadife perdelerin arasından sızan ışıkla parlıyor gümüş kaşıklık, kaşıklar ve tepsi. Su dolu bir bardak kaşıklığın yanında. İncir reçeli, bergamot, çoğunlukla lohuk denilen sakız tatlısıdır uzatılan. Bir kaşık alarak götürüyor ağzına İstanbul kokan beyaz macunu. Dirlik düzenlik paradan kaynaklanır. Oysa para gizli. Ne lafı ediliyor ne sıkıntısı çekiliyor. Geliyor ya da gelmiş bir yerlerden. Köşk var, yalı var, adamlar var, halayık, kalfa, uşak filan. Yiyen içen belli değil.

— Biraz daha buyrun!

Başka bir kaşıkla uzanıyor yeniden. Oda loş.

— Bu karanlıkta oturulur mu beyefendi? Dünyanın parasını verirsiniz sırasında sonra beş kuruşluk elektriğe acırsınız.

— Elektriğin kilovatı kaça haberin var mı!

Ucuzluğu pahalılığı bahane. Huy. Başında eşarp, elinde çanta, file çıkıp gidiyor, bırakıyor ihtiyarı geride. Kaderleri birbirine bağlı kişiler bir arpa boyu uzaklaşır. Biri pazarda, öbürü burada. O bunu düşünse bu onu, ne iyi. Gözünü oymak da var. Bunun bağlılığı başka. Kadın ihtiyarı düşünüyorsa düşünmek zorunda da ondan. İhtiyar kadını yalnızlıktan arıyor. Can yoldaşı ne de olsa. Düşler nerede biter gerçek nerede başlar! Düşe dönüşmeyecek gerçek var mı! Tanrı süründürmesin elden ayaktan düşürmesin, üç gün yatak dördüncü gün toprak.

Sen eşeğini sağlam kazığa bağla da gerisine boş ver, diye düşünüyor Fatma. Ecele karşı gelinmez. Ecele karşı gelinseydi Süleyman Peygamber karşı gelirdi. Sütünü alır mutfaktan alır içer. Bu kadarı geliyor elimden. Şişe sütü bulunmuyor üşenmem gider alırım ama bulunmuyor. Bakıyor ölmüş, bakıyor diri. Merdivenden düşüp ölüyor, koltuğunda yana devriliyor

birdenbire. Bir bardak süt içti gece uyumadan önce sabah yastığın üstüne baktım mumya gibi sapsarı yüzü, yorgan açılmamış, belli ki acı çekmeden gitmiş. Lokma döküyor. Helva pişiriyor. Yiyorlar konu komşu, kızı, komşular, Zehra, kızları ihtiyarın. Damatlar salonda oturuyorlar, biri koltukta, öbürü kanepede. Bu sessizliği bilirim. Bir boşluğa düşmemek için duvarlarda, halıda, tepside, şekerlikte, çay fincanında aranan korkuluğu bilirim. Korkuyor. Aşağılık duygusu suçluluk duygusuna dönüşüyor. Suçluluk bir zehir gibi yayılıyor damarlarına. Ölünün kapanmayan eli. Bütün ölüler. Yüzükoyun yatan biri. Sırtüstü yatan biri. Ölünün eceliyle ölüp ölmediğini doktor ossaat anlar. Hava birdenbire açtı, cam gibi. Diz üstü düşen biri.

Yürüyor kalabalığın arasında elinde tıka basa dolu filesi, torbası. Bir kız Menekşe ’de iki elinde iki kova su taşıyor çeşmeden. Omuzlarından başlayarak iki kolundan toprağa doğru sağılıyor bütün vücudu. Kolları uzuyor file ve torbanın ağırlığıyla.

Apartmana kara yağlıboya demir bir kapıdan giriliyor. Karşılıklı dikdörtgen iki alanı oluşturan iki kanattan her birinde on iki santimetrelik bir çerçeve, bir çevre yapısı göze çarpıyor ilkin. Her kanadı ikiye bölerseniz üst bölümlerde çerçeve içi demir çubuklar sıralanmış, arkaları buzlu cam. Kanatların alt bölümleri boydan boya düz saç. Birbirinin eşi iki kanat yapının beton kapı kasasına gömülmüş küçük halkalara kaynatılmış ikişerden dörder kancayla oturuyor. Kapı boşluğunda sağda zil düğmeleri, karşılarında apartman katlarında oturanların adlarını yazmaya elverişli bagalit yuvalar. Kapı her daireden bir düğmeye basılarak açılıyor. Ne var ki yay bozuk olduğu için bir odun bırakılmış sürgülü kanatla rezelerinde gürültüyle dönen kanadın arasına. İçeri girdiğinizde kapının kapanması bu odunla önlenmiş oluyor. Çünkü kapanırsa artık yukardan düğmeye basılarak açılamayacağı için zili çalınan dairede oturanlardan birinin inmesi ve kapıyı açması gerekiyor dilin kolunu çekerek. Kapıyla cadde arasında iki, iki buçuk metrelik bir yol var kapı boşluğunun genişliğine denk. Bu yola dökme beton taşlar döşenmiş, aralarında otlar bitmiş. Yolun iki yanında kümes teli gerili. Yanları telle, önleri ve arkaları duvarla çevrili bahçe, apartmanı bir at nalı gibi arkadan kavrıyor, iki yanda genişledikten sonra kapının tam önünde uçlar karşılıklı bakışıyor. Bahçede şimşirler, güller, patlar göze çarpıyor. Kapıyı ittiniz mi dört adım sonra bir merdiven iniyor bodruma, bodruma inen merdiven boşluğuna kırk beş derece yatay bir merdiven çıkıyor ilk kata. Küçük sahanlıkta dört kapı var, ikisi karşıda, ikisi

yanlarda. Hiçbir girintisi çıkıntısı olmayan düz kapılar bunlar, yer yer boyası sararmış bej dikdörtgenler. Tavana doğru her dairenin havagazı sayaçları. Elektrik sayaçları dairelerin içinde, hemen girişte. Çarpık bağlanmış, mühürlü, badana boyasıyla kirlenmiş gereçler rahatsız edici bir izlenim bırakıyor. Çıkış merdiveninin son basamağına ikinci kat merdivenin ilk basamağı bitişik. Kırk beş derece bir açıyla yükseliyor ikinci kata. İkinci kata çıktınız mı karşı duvarda yola bakan demir pencerenin boşluğunda bir sarmaşık gülünün dalları ve gökyüzü görünüyor. İkinci kat sahanlığının karşılıklı iki kapısı var. Birinci katın dört dairesine karşılık burada iki büyük daire. Birinde Ferruh Sarıbay oturuyor eski bakıcısı, şimdiki karısıyla, birinde kızı Ferhunde kocasıyla.

Üçüncü kat bitirilmemiş. Üç daire var yukarda, camları takılmış ama sıvanmamış, boyanmamış, mutfak ve su gereçleri takılmamış üç daire.

Ferhunde ’nin bir hol, geniş bir salon ve üç yatak odasından oluşan dairesinde yemek odası olarak kullanılan bölümde maun kaplama büfenin üstünde meşe ya da gürgen tek parça bir kütüğe oyulmuş heykelimsi bir nesne duruyor. Tüyleri belirlenmiş bir geyik kayaların üstünden böğürüyor uzaklara, altta küçük boy iki geyik daha. Biri otluyor, öbürünün başı kalkık. Bu ahşap yonu koyu kahverengiyle karartılmış ve verniklenmiş.

Ferruh Sarıbay ’ın salonunda yaldızlı çerçeveler içinde babadan kalma yazılar var. Gaz sobasının sağında: “Melih fasih nasih Muhammet” yazısı okunuyor. Üç nitelemeyi üste yazan hattat, melih ’in miminden yararlanarak Muhammet ’i boylu boyunca alta yazmış. Sözcüğün ha harfi ikiye ayırıyor tabloyu, altta üç nitelemedeki ha ’ların karınları yan yana dönüyor. Solda Sallallahe aleyhi ve sellem yazısı küçük bir tekerlek halinde iç içe. İstif tümüyle tirfillerle, tırnaklarla, cezimlerle bezenmiş. Yazıyı yaldızla işlenmiş bir su çevreliyor. Esmer, eski tür kâğıt, bu kâğıda göre oyulmuş kara mukavvaya alttan geçirilmiş. Kara mukavva da fırdolayı yaldızlı bir suyla çevrili. Yazı altın yaldızlı ahşap bir çerçeve içinde. Işık vurdukça pencerenin camında menevişleniyor. Buna bakarak camın da yazı kadar eski olduğu söylenebilir. Eskiliğine, geçmiş bir zamana oturmuş bakıyor odaya, duvarda bir görünüp bir çekilen güneş lekesindeki yaprağa uzanıyor. Demin kar yağıyordu, güneş açtı, kapadı, yağmura çevirdi, yine açtı. Vakit, yeşilden kırmızıya, mordan sarıya, kimi zaman oynak, kimi zaman hüzünlü bir ezgi tutturmuş çalıyor kavalını.

Bir kadın geçti, boynunda kırmızı yün atkısıyla, bir kız çocuğu çekerek elinden. Genellikle sessiz bir sokak bu. Eski bir Volkswagen sağ ön ve arka

tekerleğiyle kaldırıma çekilmiş başka arabaların geçişini engellememek için. Sapağın ağzı ağaçsız ama az ilerde ulu meşeler çınarlar görünüyor. On üç on dört katlı iki yapı yükseliyor dört beş katlı apartmanların çizgisinde. Eski köşklerin bahçelerinden arta kalan yaşlı birkaç çam sıkışmış duvarların arasına. Çoğunlukla kırpılmış, budanmış ağaçlar bunlar. Katlar, istif edilmiş odunlarıyla balkonlar, kapıcılar, bebeleriyle şalvarlı kapıcı karıları, bir mezarlığın üstüne kurulmuş yapılar gibi geçmiş bir zamanın öreni üstünde alabildiğine huzursuz. Her birinin akşamı ayrı bir gökten iniyor. Her birinin güneşi başka bir ufuktan doğuyor. Anıların gökleri, akşamları, denizleri, yolları, iskeleleri, hangarları, barakaları eklenince bu kargaşaya sessizlik çıngıraklı yılana dönüşebilir, bir patlama olabilir diye düşünüyor Ferruh Sarıbay düşüncelerine uzaktan baktığı zamanlarda.

Ferruh Sarıbay ’ın küçük kızı Selime karşı yakada oturuyor. O gün telefon çalınca mutfaktaki işini bıraktı holdeki telefona yöneldi. Üç kez çalmasını bekliyor genellikle. Telefonlar bozuk. Bıyıklarını çekiştiriyor Selime ’nin kocası Süleyman Başarır. Adlarının s harfiyle başlaması oldukça şaşırtıcı.

Kedili resmini seviyorum en çok kumrularını. Ferhunde olabilir. Ferhunde ’nin bir gözü bandajlı. Tuhaf bir görünüm.

— Ablandır, diyor Süleyman.

İhtiyarladı yine de ablası var, babası var.

Süleyman üstünde Oruç Reis ’in resmi bulunan kitabı bırakıyor elinden. Kötü çizilmiş. İyi resim cesaret ister, kurnazlık ister. Şıp diye kestirmek ne yapılabileceğini ve uygulamak. Amansız bir hücumla gerçekleşir güzel yapıtlar. Geminin neresi olabilir! Kıç kasara. Olabilir, diye bakıyor yeniden resme.

— Kasara nedir, tam olarak kasara?

— Bilmem, diyor Selime.

Telefon kulaklığını kaldırıyor üçüncü çalışta.

Telefon mutfağın karşısındaki holde büfenin üstünde. Önünde dört ayağı karaya boyalı, metal, üstü sarı formika 70 x 120 bir masa var. Ayaklarına göre hiç olmazsa on santimetrelik bir taşkınlık gösteren tablasını alüminyum bir çerçeve kuşatmış.

— Sen tatlı canını üzme kardeşim. Ben sana bir şey söyleyeyim mi, evet, evet, aldırmayacaksın, başka çaresi yok.

Holle mutfak iç içe. Ortadaki camlı kapıyı Süleyman, Selime ’yle evlenir evlenmez kaldırdı, küçük aptesaneye koydu. Küçük aptesanede

leğen, gaz bidonları, zorlukla açılıyor kapısı. Kirli sepeti, daha doğrusu küfesi de orada. Sonra lastik bir çizme ve borular, havagazı boruları, geçen yıl fırını likit gaza çevirince sökülen. Gaz ölü gözü gibi. Bir kek pişirmek için saat beşte kalkmalısın. Havagazında onarım yapılacak dendi arkası çıkmadı. Madama bakarsan gaz geliyor. Peki madama geliyor da bize neden gelmiyor!

— Evet canım. Görgüsüz bir kadın, ben de biliyorum, açgözlü, terbiyesiz, hepsi doğru ama ne yapalım, evet, evet, katlanmak zorundayız, babamıza bakıyor.

Masanın iki yanında, yemek odasındaki öteki iskemlelere uymayan iki iskemle. Buzdolabı, küçük bir kitap rafı ve duvarda Süleyman ’ın resimleri. Figüratif, Süleyman non figüratif yapmıyor. Bu masada sabahları kahvaltı ediyoruz karı koca, rahat oluyor. Mutfak holden büyük. Sağda kat kaloriferinin kazanı var. Pisliği yok. Yakabilsek çok iyi olacak ama her zaman yakamıyoruz. Gündüzleri iki saat, geceleri bir saat kesinti. Kaçla kaç arası kesiliyor sizde? Yarımla iki buçuk arası iki, sekizle dokuz arası bir saat. Mum yakıyoruz. Gaz lambasının fitili bozuk. Tütüyor. Kukumav gibi oturuyoruz karanlıkta. Enerji yetmiyor. Kalorifer kazanının hemen yanından başlıyor tezgâh, musluğu da içine alarak duvarla birlikte sola dönüyor. Tezgâhın bittiği yerde naylon telden üç katlı bir sebzelik ya da yemişlik. Birinci kata yemiş koyuyoruz, genellikle, ikinci kata sebze, patates, soğan filan. Sebzeliğin yanında yerde, musluklu plastik bir bidon. İçi su dolu. Sular kesilince:

— Zahmet sana şu bidonu şuraya çıkarır mısın, diyor Selime.

Süleyman da kaldırıp oturtuyor, Selime ’nin musluğun başına koyduğu demir ayaklığın üstüne. Ağır, ağır olmaz mı! Sular, hele yazın, günlerce akmaz. Bu kente bu su yetmez. Onarım gerekli. Musluğun üstü pencere. Pencerede çamlar, bir de on üç katlı bir apartmanın beşte biri. Başını kaldırıp bakıyor Süleyman:

— Bu üst katlara dünyada su çıkmaz.

— İdroforları var onların.

Toplumun pokerci ve banker kesimi uyduruyor bu sözcükleri biz de kullanıyoruz.

— Elektrikler kesilince asansörleri de işlemez.

— İyi bir iş yapmışlar, asansör gerisingeriye inebiliyormuş elektriksiz. İki kat arasında kalma yok.

Su bidonunun yanında süpürge ve faraş. Elektrik süpürgesi musluğun altındaki dolabın içinde. Tava, ekmek tahtası, bulaşık teli, düdüklü tencere, yedek su şişeleri, sürahi, tuz kutusu, ekmek kızartma makinesi tezgâhın üstünde. Ne mutfaklar var döküntüsüz, kap kacak gizli. Kadının kurduğu düzene bağlı. Hayır efendim düzenle ilgisi yok, öyle mutfaklar kaç para biliyor musun: 200000 lira. Fayans yok artık, kalktı. Ahşap ve metal. Tezgâhın altı çekmeli bir bölüm ve dolaplar. Tezgâhın üstü fayans, yine dolap ve dolaplar. Beyaza boyalı düralit, yağlıboya. Zeytinyağı şişesi ve sirke. Sol duvarın hemen dibinde balkon kapısı. Pencerenin ve balkon kapısının üstünde ensiz bir farbala ve tül. Kapının yanında radyatör. Radyatörün önünde küçük beyaz bir masa. Onun masası bu, Süleyman ’ın. Bir kitap. Barbaros Hayrettin, Ernle Bradford. Çeviri. Süleyman dil bilmez. Selime iki dil bilir, Fransızca, İngilizce.

— Bence katlanmaktan başka yapacak bir şey yok. Uymak zorundayız. Bütün kabahat babamda. Tepesine çıkarmayacaktı. Evet, evet, o kadar söyledik yüz vermeyin diye. Sağ olsun dinlemedi.

Süleyman masaya kolunu dayamış bir yandan dinliyor bir yandan Oruç Reis ’e bakıyor. Kırmızı çizgili bir sarık var başında. Külahına sarmış olmalı. Tepesinde bir tüy. Eski bir gravürden alınmış. Dişleri görünüyor. Benim için resimde gözün bir yelek düğmesinden farkı yoktur. Çizgiler klişeyle incelmiş. Sabahki tabaklar daha yıkanmamış. Deterjan kutusunun üstünde kırmızı yanaklı bir kız çocuğu. Beş elma, üç patates, bir soğan. Bir bez köşede sarı. Gülsuyu şişesi, küçük, boş. Hava bir açıyor, bir kapıyor. Mart böyledir. Bardak bezi, tabak bezi, el kurulamak için peşkir. Radyatörün hemen üstünde bir takvim. İnca ruins at Machu Picchu, Peru. Buzdolabının üstü tıklım tıklım. Bir mikser, bir rende makinesi, havuç sıkan bir makine daha, bir şamdan, bir cloche peynir için. Altı çoktan kırıldı elimden düşürmüştüm, şimdi hiçbir işe yaramıyor.

— Bu fanus bir işe yaramaz, değil mi?

— Yarar, yaramaz olur mu!

— Tablası yok ama.

— Kullanıyorum onu ben.

— Ben kullandığını görmedim.

— İşe yarar yine de.

Durgunluk. Eğik bir baş düşünüyor şimşek hızıyla. Amma da uzattı be! Ayak ayak üstüne atıyor, kitabı açıyor gelişigüzel, okuyor sıkıntıdan:

ama Barbaros padişahına daha değerli bir ganimet sunmayı tasarlıyordu diğer armağanlar bu nadide incinin yanında sönük kalmaya mahkûmdu Sperlonga ’nın on iki mil kuzeybatısında soylu Fondi ailesinin malikânesinin bulunduğu tarihi Fondi kenti vardı İtalya ’nın en soylu ailelerinden birinden gelen Papa V. Martin ’in akrabası ve soylu Vespasio Colonna ’nın genç ve dul karısı olan Fondi Kontesi Julia Gonzaga ’nın güzelliği ressamlar ve şairler tarafından göklere çıkarılmıştı yankıları Osmanlı sarayına kadar gelmişti hanedan armasına işlenmiş solmayan aşk çiçeği amarant güzelliğinin sembolüydü sultana bu eşsiz dilberden daha uygun bir armağan

Durgunluk. Mora yarımadasının güneyindeki Malia burnundan dolanarak Ege denizinden yukarılarda Marmara denizinin ve Haliç ’in sakin sularında seyreden gemilerle. Bir amiral kalyonu. Horusce und Hareaden Barbarossa. Dinlemiyor karısının konuşmasını. Yine de: “Olmaz, yapma, benden söylemesi” gibi tümce kırıntıları geliyor kulağına.

Selime telefonu kapadı, önlüğünü taktı, bulaşık yıkıyor mavi küvete su doldurmuş. Ağaçlara bakıyor tabaklara, yıkarken, çamlara camdan doktorların evindeki salona koltukta doktorun karşısında, gençten bir adam, büyük burunlu burnuyla ağzının arası çok kısa olduğundan bıyıkları ince ve güdük, tatlı bakışlı, bir gözü öbür elinde fırçayı görerek ara sıra, bir seks büyük ve kalın dikliği ile gözlerin arasında, alıyor sözleriyle birlikte seksini doktorun, dudaklarından dişlerini ayıklayarak fırça ile siliyor tabakları. Baktı. Çamları gördü. Bir gemici feneri yanıyor elektrikler kesik olduğundan, daha büyük her zamankinden, budizme merak sarmış bilmiyorsa da bilerek ve okuyarak bulmak için iç gerçeği, hypnose ’a inanıyor, denemiş demek ruh var, demek diyorum bu organları kullanan bir ruh gerekli, ölümsüz ister istemez, oysa beyin diyorum beyin yok mu o yönetmez mi organları, beyin bitti mi madde demek istiyorum ruh bitmez mi, hayır diyor seksini daha dikleştirerek, ruh maddeye yaslanıyor tıpkı bir portmantoya asılı palto gibi, beyin madde gidince ruh da gidiyor nereye bilmiyoruz ama beynin çürümesi kanıtlamaz ruhun olmadığını, çünkü korkuyla giriyoruz her odaya. Korkuyorum. Uyutmuş bakıyorum uyuyoruz, Süleyman doktorun karısına gülümsüyor niçin bilmem, niçin olmadık zamanlarda susar duymaz ruhun varlığını ben de inanmıyorum budizme, oysa budizm dinsel değildi ilkin sonra din oldu ister istemez, görüyorum yıkandığını, düşünmek Tanrı ’yı bir boşluğu düşünmek gibi sonradan doldurmak için orasını Tanrı ’yla, biri olsa gitsek. Kadınca demek, demek

babanın yüceltilmesi değilmiş Tanrı ki Sakyamuni buluyor bir ağacın altında yedi senede, testi su ve ekmek, ne güzel gitmek doktorun uzayan burnuyla gösterdiği başdöndürücü hypnose ’a, çünkü uyutuyor, karısı da medyummuş, derneğe üye ikisi de. Parapsychologie başka. Ama o da kanıtlıyor ruhun varlığını.

Süleyman resim yapmaya gitmiş.

Gitmiş. Yalnızlıktan korkmuyorum. Yalnızlıklar var tam yalnızlık kimi vakitler, Süleyman ’ın yerine doktoru koyduğumda azalıyor. Uzun yemek masası. Lahmacun yiyoruz, seçiyorum onları, karısını bırakırken baldızını alıyorum biraz. Atatürk bakıyor bir vagonun penceresinden saçları dağınık, mavi bir resim akşamla eriyen odada elektrikler kesilince gaz lambasında, oysa bizde ne kadar azdır düşünen bilgili insan, ne zaman uyutursanız görmek isterim ama olur mu açık söylüyorum uyuduğunu karınızın, kolayca dönmese de dönmeyebilir Süleyman da uyursa.

Belindeki önlüğü çıkarıyor. Cıgara tablasına giriyor kolunun ucu. Bir cıgara yaktı.

— Bela çıkarıyor bu kadın. Üst kat biliyorsun depo gibi. Annemin sandığı, Neriman Ablamın eşyaları filan, bir kısmını aşağı indirdi bir kısmı kaldı. Zühtü Beyler…

— Zühtü Beyler kim!

— Zühtü Bey canım babamın ahbapları, hani şu karı koca, Ankara ’dan taşınınca izin istemişler babamdan eşyalarını koymak için, kısa bir süre. Babam da peki demiş, koymuşlar. Sen misin koyan. Fatma çıkmış bağırmış çağırmış. Ferhunde Ablam diyor ki Zühtü Bey sinirlidir bir temiz döverdi onu, ama tutmuş kendini, inmiş aşağı ağlamış.

— Ağlayan kim?

— Fatma, babama gitmiş ağlamış.

— Baban ne demiş?

— Bilmiyor Ferhunde Ablam. Gitmiyor babama kaç zamandır kadının yüzünden.

— Sonra?

— Hepsi bu. Diyazem almış. Başımıza püsküllü bela kesildi daha da kesileceğinden başka. Biliyorum bütün suç babamda. Kadın mahalle karısı, görgüsüz, eskiden paltomuzu tutardı gidince. Yine de tutar bıraksam ama bırakmıyorum. Babama gitmeyi canım istemiyor. Tepesine çıkarmayacaktı.

Selime, akça pakça, boyalı, farlı, rimelli. Parası ölen ilk kocasından. Elli yaşında. Şeytan diyor ki tut saçlarından bas tokadı. Süleyman, Selime ile

parası için evlendiğini düşlerinde bile gizliyor kendinden.

— Amarant ne çiçeği?

— Bilmiyorum, diyor Selime, nereden geldi aklına!

— Fondi kontesi Julia ’nan armasında varmış bu çiçek.

— Bak neyi almışım elime!

Mendilim benek benek

Ortası çarkı felek

— Radyatörün hava anahtarını.
Sallıyor radyodaki türkünün ortasında.

Beraber yaz geçirdik

Kışın ayırdı felek

Yaşamanın sarhoşluğu var ne de olsa.

Bir kadın karşıki balkonda ipten çamaşırları topluyor. Bu bölüm boyunca ve kitabın başka yerlerinde havanın denizin ve kıyıların özelliklerinden söz ederken bölgesel koşullar hakkında bilgi veren Akdeniz Bölgesi Denizcilik Rehberi kitabının üçüncü cildinden (1957) ve bölgesel sularda seyrettiğim yıllarda edindiğim kişisel tecrübelerimden geniş ölçüde yararlandım. Havanın, deniz ve kıyıların özellikleri yazlarla geliyor. Yazlar benekli mendillerle gelen yazlar, ortası çarkıfelek, iskelenin burnundaki açılır kapanır turuncu iskemlelere oturmuşlar, bir metre dipteki çakıllı suya, gökyüzüne bulutlara bakıyorlar. İhtiyar, Fatma ’yı yapabilir! Ben olsam yaparım. Bu yaşta babam da yapar. E.H. Currey, Akdeniz Bölgesi ’ndeki Deniz Kurtları, 1910. Kırk yaşındayım, Selime ’den on yaş küçük. Görünüş durgun, Akdeniz yazları gibi, bir çirkef kokusu geliyor dipten. Sevgisizlik. Karı ölmesini istiyordur ihtiyarın, Ferhunde kocasının ölmesini istiyor, kocası Ferhunde ’nin. Ben, ben istemiyorum. Gizliyor muyum yoksa! Ölmemesi koşuluyla. O benim ölmemi ister mi? Kim bilir! Her bağ bir koparma duygusu uyandırır. Bunun bedeli ölümse ne gelir elden! Ne eksik? Seven insan gördün mü sen! Halk seviyor, Müslümanlık sevgi dini değil, bilmiyoruz. Selime girip çıkıyor. Giyinmiş.

— Bankaya gidiyorum. Gelirken salata getiririm.

Sesini çıkarmıyor. Resim yaparım. J. Morgan yukarda sözü geçen eser. Diego de Haedo, Cezayir Topografyası ve Genel Tarihi, 1612. Selime babasının ölmesini isteyebilir mi? Çok parası var. Neyle kazanmış acaba kocası? Alüminyum eşya. Ölmüş bir gece ansızın. Bir ikindi üstü ansızın. Uzanmış sedire, göğsünü çözüyorlar, ölmüş. Hizmetçi kalakalıyor elinde suyla kapıda. Başınız sağ olsun. Ama Ferhunde ölmesini isteyebilir ihtiyarın. Bir katı var, olsun, bir katı daha olur. İki kat kalır. Satsa faize yatırsa çok para veriyor şimdi bankalar. Kiracıyla uğraşılmaz. Vergi onarım badana bozulan musluk kırılan cam yayı kırılan kapı kilidi. Bizim bütün kapıların kilitleri bozuk. Leylak güzel kız. Öğleye balık var. Orta boy iki lüfer naylon torbada buzdolabında. Çıt yok. Bir sürü insan evcil. Leylak güzel kız. Memeleri, beli. Üst katta en az beş kişi, altta madam. Tıs yok. Uygar kişiler. Telefonun ucunda yüzlerce tanıdık. Çıt yok. Kıpırdamadan susan insanların arasında camdaki çamlara karşı, tıss. Musluğun içine

çaydanlığı koymuş Selime. Pıt pıt damlıyor. Sular kesik. Bu gidişle ancak akşama yarılanır çaydanlık. İyi bir formu var. İş formda filan değil öfkede. İyi resim yapamıyorum. İki kat kalır Selime ’ye. Sıvanmamış daireyi de sayarsak bodrumla dört beş. Yüz yaşına kadar yaşar Fatma bir çaresine bakmazsa. Önce aylıktan başka bir şey istemem dedi, miras anlaşmasını noterde imzaladı. Her anlaşma gibi bu da bozulabilir. Bu gidişle bozdurur. Bozdurursa mirasa girer, mirasa girerse bizimkiler girdiği oranda avuçlarını yalarlar. Telefon çalınca birdenbire yerinden sıçradı. Üç kez bekledi telefonun çalmasını. Titrek bir ses: “Alo, Selime yok mu efendim? Yok. Dışarı çıktı biraz. Efendim ben aile dostuyum, Feride. Elimde büyüdü Selime benim. Soracaktım nasıllar diye beyefendi. İyi. Oturuyor bakıcısıyla daha doğrusu hanımıyla. Öyle ya evlendiler. Selime gelince söylerim sizi arar. Cemile nasıl diye sorarsa, onu söyleyecektim Selime ’ye, Cemile Afrika ’da Safari ’de. Air France verdi biletini, orada çalışıyor ya. Ben gelince söylerim Selime ’ye sizi arasın. İyi günler. Saygılar.”

Bir kahve çekti canı, çaydanlığı oturttu ocağın üstüne. İçinde bir kahvelik su var. Etkilenmişti konuşmadan. Kibar insanlar. Bu Feride seksenin üstünde. Eski ailelerde ya gelin ya damat biri yabancıydı, Fransız, Alman, İngiliz filan. Eridiler sonra. Bir dalga geldi eritti bunları. Soytarı gibi kaldılar. Garip kişiler, kuş gibi, papağan ya da saksağan. Banyoya gitti, kapağını kaldırdı klozetin çişini etti, pantolunun düğmelerini ilikledi, aynada yüzüne baktı: Başka biri.

Sürekli resim düşünüyorum resimden başka bir şey düşünmüyorum başka şeyler düşünürken de resim düşünüyorum deminden beri aklımdan geçenler de resim çünkü yaşamla ilgili her şey resim çünkü bir mekanizma belli etmeden resimler tasarlıyor. Sesini duyabilsem. Uyabilsem. Çok şey var bilinmesi gerekli. Topala takma bir bacak gerekli bana bir şeyler gerekli. Selime ’yle parası için evlenmedimse niçin evlendim resim yapmak için evlendim. Yüzünü yaklaştırarak bakıyor aynaya.

Masa başına geçtiğinde Ernle Bradford ’un kitabının üstünde Oruç Reis ’in kaftanını görüyor yeniden. Bir kılıç var elinde. Velasquez ’in bir Barbaros portresi yaptığını, resmin Madrid Müzesi ’nde olduğunu duymuşluğu var yıllarca önce. Az şey biliyor Velasquez ’le ilgili. Büyük renkçi. Gelmiş geçmiş renkçilerin en büyüğü. İnanmıyorum. Bir boşluktan saate çeviriyor gözlerini. Çaydanlık kaynıyor. Kalktı bir kaşık Nescafé koydu bardağa, bir şeker attı, karıştırmaya başladı. Yudumluyor şimdi. İçim sessiz. Çıt yok. İlk buluşmaları geliyor gözünün önüne.

Divana dayamışlar sırtlarını yerde rakılarını içiyorlar. İki kat merdivenle iniliyor aşağıdaki daireye. Demek iki bodrum katı var alt alta. Anahtarı zorlukla uyduruyor kapıya. İlk kez açıyor bu kapıyı. Küçük bir aralık penceresiz ve işte oturdukları oda. Penceresi var mı yok mu kestiremiyor. Olmalı. Yataklı demir somya, bir kilim, bir bavul ve duvar dibinde yüzlerce boş rakı şişesi. Rakı şişeleri eşsiz bir yonu güzelliğiyle dolduruyor odayı. Yan yana oturuyorlar, arkaları somyaya dayalı, yerde kilimde. Aptallığa, hayvanlığa karşı koyan iki kahraman gibi anlıyorlar birbirlerini. Leyla bir tüccarla evli, bir de kızı var beş yaşında. O Selime ile evli beş yıldan beri. İki türlü adam var yeryüzünde sanatçılarla ötekiler: Tek kollular, tek bacaklılar, yassı kafalılar. Kişinin kendinden olanla buluşması, konuşması en doğal hakkı. Onlar bu yakada, ötekiler karşıda. Cinsel değil, ruhsal bir açlık sorunu bu. Selime resimlerine bakarken tüyü bile kıpırdamıyor, ama resimlerine o bakarken konuşmak gereğini duyuyor. Korkuyorum belki de. Kimi yerlerini gösteriyor bakılan resmin, kıvırıyor cıgaralı elini tuvalin orasında, tam orasında ve kızın başını anlayışla eğişi onunla yatmak isteği uyandırıyor içinde. İnsan ilişkisi alabildiğine böyle derinleşir, dış uyumlarla beslenen iç uyum yatmadaki uyumu son kerteye böyle çıkarabilir. Birleşme bir özümseme, karşılıklı bir özümseme gibi görünüyor bana. Yabancı istemiyorum karşımda kendimi istiyorum. En ufak bir yanlış anlayış: “Ben olsam bu duru sarının yerine turuncuya çalan kirli bir leke, ne bileyim, daha bulanık bir şey koyardım” gibi bir tümce hemen sevgisine yansıyor. Çekiyorum elimi çıplak kolundan. Her dediğini onaylayan birini anımsıyor. Kişiliği yoktu onun. Demek bir kişilik istiyorum karşımda, ama kendi kişiliğimin tıpkısı bir kişilik. Aptallık ürkütüyor beni. Karışık zor anlaşılır ama çok iyi tanıdığı anlamı geliyor konuştuklarının bir mırıltı halinde kulaklarına: Beyaza karşıyım, istiyorum ki koyu bir leke bir baş dönmesi gibi dursun orada, o uzun dalgakıranda, ucu gökle buluşan, bir ucu yalnızlığı taşırken ya da dağılırken ya da düşerken, bir kapıyı açarken birdenbire öbür ucu gelsin yakınlaşsın.

— İş var değil mi!

Kadın bir yudum alıyor ortak bardaktan atlıyor soruyu.

— Buzsuz daha hoşuma gidiyor.

Dizlerde başlıyor bacağın aralanışı. Okşuyor boyayla gazla sertleşmiş eliyle.

Alıştaki tadı buluyor yeniden. Selime ’ye geçtiğinde dönmüştür mutfağa artık. Yeni iletişim teknikleri. Babasının şimendifer marka cep saatiyle

kordonu kıvrılıyor hesap pusulasının üstünde. Ölünce annesi verdi. Kahve içtiği bardak ve tırnak makası. Ustalıkla gidilmeyen bir kapı çalmak istiyorsa bunun ne olduğunu bilmesi gerekir. Duyarlığa kesinlikle karşıyım. Kesinlikle sözcüğünü Leyla ’nın sık yinelediğini anımsarken raftaki el radyosuna kayıyor gözleri ve oradan geçmiş bir güne. Kapı çalınıyor, açıyor, Leyla. Selime uyuyor. Uyandır istersen. Evde yalnızmışım gibi bakarken çektim gözlerimi. Bu giysiler sevdiğim bir resimden alınma. Bırakıyor elini yürüyor salona. Kesinlikle hayır olmaz burada olmaz. Bu evin en güzel yanı bu ağaçlar. Leyla, Ferhunde ’nin üvey kızı. Eylülden sonra ne güzel olur buraları. Kar yağarken daha güzel olduğunu söylemek geçiyor içimden. Karşılıklı oturuyorlar. Bir kahve pişireyim mi, Nescafé var, alaturka kahve var. İkisi de var. Yeşil, ekim ortalarında sarıya dönmeye başlayınca, sarı tümüyle yayılmadan önce ağaca, damarlar kararıyor, çürük, kahverengi bir kasnak gibi oturuyor rengin bulutuna, ormanda gibiyiz. Karşıda duvarların arkasında görünmeyen yalıyı gösteriyor. Yüz seksen milyona satılmış inanır mısın! Şaşmıyor Leyla. Şaşırmayınca söylediğime pişman oldum. Yine de sürdürüyor. Bir Arap almış, otel gibi bir şey yapacakmış para babalarına Arabistan ’ın, Selime kapıcının karısından duymuş. Onlar olanı biteni bilir. Geçmiş bir alıştaki tadı duyuyor. Köşkü gördün mü hiç? Görmemiş. Ben gördüm. Tavandaki nakışlar gözünün önünde. Karşılıklı iki merdiven gözünün önünde. Selime uyanıyor. Öpüşüyorlar. Ne zaman bir merdiven görsem tırabzanlara ve babalara bakarım, hep düzayak yapılarda oturduğum için. Merdiven bir lükstür diyor Leyla. Drakula ’nın solgun ölü kadınları tırabzanları örümcek tutmuş eski ahşap bir merdivenden iniyorlar salona.

Başka bir gün, başka birine anlatıyor: Orta rıhtımda bir köşk var, güzel bir yapı. Çevresindeki toprağı bırak yalnız o köşk dünyanın parası eder.

Sokağı geçiyor ve çocukluğun yollarına düşüyor yavaşça. Denize kaçıyorlar. Her İstanbul çocuğu denize kaçar bırakmazlarsa evden. Bırakmazlarsa kaçılır. Derin sandığı deniz bir adam boyu bile yok. Dudakları mor. Arka üstü öğrendim. Biri tutardı beni tanrılara adanmış bir kurban gibi suyun yüzünde. Başını kaldırma! Bir paraşol geçiyor. Arabacının yanında oturmak, dizginleri ve kamçıyı almak. Zorlukla uzanarak dayadığı ayağını, iki ok arası eşik, üstünden elektrik akımı geçen bir tel gibi titretiyor. Kısa pantolonlu. Kuyruğunu kaldırıyor üst üste dışkılıyor at, sarı bir nesne dökülüyor paket taşlarına, kuyruk uzun süre havada, sonra dönüyor yerine. Bir kez bindim paraşola, uzaktan baktım hep.

Resmini çizdim atın ve arabanın. Koşumların kuyruk altına raslayan yeri her zaman pis kimi resimler gibi, bacak kasları kızıla bakan sert az tüylü deriyse kimi soylu yapıtları düşündürüyor. L biçimindeki salonda resimleri asılı. Düz kadifeyle kaplı üç koltuk ve bir kanepeden oluşan takıma yanları açık kolları ahşap ikisi eş biri değişik üç ayrı koltuk eklenir, köşe bucağa bakır bir ibrik, bir yazma, eski bir kilim atılmış olduğu söylenirse Selime ’nin salonu kaba taslak anlatılmış olur. Küçük çiçekli kemik rengi bir kılıf geçirmişler kadife takıma. Süleyman hoşlanmıyor bu eşyalardan ama kılıfların kumaşını o seçti. İğrenç olmasından korkuyordu. Cırlak iri güllerden sakınmalıyız. Bir düşmanlığı var evlere, ev içlerine. Eşyanın plastik bir değeri olabileceği bizde kimsenin aklına gelmez. Bir salonu döşemek bir resmi döşemek gibidir. Pahalı mal, tek başına güzel koltuk, bir bütün içinde korkunç bir uyumsuzluğa düştü mü orada nasıl yaşanır! Kimi zengin evlerindeki koyu meşe rengine boyanmış o pirinç tokmaklı kapılarda, ortadan boğularak kordonla bağlanmış ağır perdelerde, kornişlerden sarkan kıvrımları hesaplı perde üstlerinde son dönemin tarihi yatıyor.

Bir bildiğin salonunu düşünüyor. Çerçeve, geniş kenarlı, büyük ve yaldızlı oldu mu içindeki resme bakan yok. Kitapçı dükkânlarında sergilenen tabelacı işi salkım söğütlü yağlıboya manzaraları, o korkunç resimleri nasıl asarlar evlerine! Batılıya benzer yaşamak Amerikalı gibi yulaf unu yemek sabah kahvaltısında, resim asmış olmak duvara, güzelliğine çirkinliğine bakmadan kimin nesi neyin nesi olduğunu düşünmeden, neyi çözümler! Kadife şilteleri taşkın, yanları hasır kanepeler, isterse İtalya ’dan getirtilmiş olsun, sadece azgelişmiş olduğunuzu gösterir sizin. Öte yaka insanları. Boklar. Kuş kafesi gibi köşkleri, yalıları yapan sanki biz değiliz. Edirne işi yer sedirinden ayağa kalktık, üslupsuz koltuklara çöreklendik, hiç olmazsa ayaklarımız Bünyan, Hereke, Yağcıbedir halılarına basıyordu. Şimdi arkaları düz muşamba makine işi halıları çiğniyoruz. Fatih ’in Bursa ’daki konağı Topkapı Sarayı ’na uğradıktan sonra Dolmabahçe ’ye nasıl dönüştü! Kadın ellerini çırpıyor ve Leyla ’ya dönüşüyor. Ağzıma alıyorum meme uçlarını. Öcümü alıyorum onlardan. Bu beğeni çöküşü ve körelme nereden kaynaklanıyor, bu soysuzlaşma hangi düşmanın attığı kazık bize! Dizleri açılıyor Leyla ’nın. Halk yine yerde, tahtada, çıplak betonda çulun üstünde sac sobanın başında. Ama onun sanatı, ama onun türküsü var, masalı var, dükkâna kahveye astığı

leylekli gemili resmi var. Sizin yok. Onun Karagözü var, bilmecesi var. Senin neyin var!

Tül perdenin arkasındaki çamların arasından bir kuş geçiyor. Selime ’ye inat kaçıyor Leyla ’ya denize kaçar gibi, bu soya inat.

Barsakları karnı üst düzeydeki memelerini doğuruyor bakınca, rüzgârların ortasında kızlar oğlan oluyor oğlanlar kız, gündüz gibi aydınlanmış şanoya karşı rakı sofrasına çökenler en aşağılık tatların mezesini yiyorlar. Üsküdar ’ın akıntı burnunu ucuza kapatanlar Topkapı Sarayı ’nı ne kadar yakınlaşmış görseler yine de aydınlanmak bilmeyen bir karanlığın içindeler. Kayıklar karaya vurmuş balıklarını kusuyor taşlarına rıhtımın. Martılar tüyleriyle boyuyor Haydarpaşa Kadıköy arasındaki gölü. Kızkulesi eski mavnaya yapışmış midye gibi tutunduğu yerden zorlukla bize bakıyor. İğdiş edilmiş kent. Avuçtan avuca zorlukla geçen parıltısız cıva, kirli yırtık kâğıt para, kokmuş etle yapılan lahmacun.???

— Kocanı seviyorsun değil mi? Diyor Leyla ’ya

Bakıyor direnmek istemeyen durgunluğuna. İstediği kadar resim yapsın o da bunlardan biri. Kalkıyor kilimden, rakının, mum kâğıdına dilinmiş salamın kucağından kollarından bacaklarından Leyla ’nın, vuruyor yollara. Ne yapmalı! Bir dolmuş kuyruğunda resim, yaşam, yozlaşma üstüne karmakarışık şeyler düşünüyor ve ister istemez dönüyor gözleri farlı ve rimelli karısına.

Ama iyi bir resim çıkardı mı hiç olmazsa on beş gün ortalık günlük güneşlik. Elektrikler yanıyor, sular akıyor, odalar sıcak, marketten yolun içine park edilen arabaya taşıdığı torbalar dolusu erzak ağır değil, televizyon jilet gibi, saçları kanarya sarısına boyalı şişman karıların arasında bile güzeller var, dostlara güvenebilirsin, kapılar pencereler saat gibi, kolayca aç kapa, anahtar dönüyor yuvasında, bakkalın tırnakları temiz, kaldırımda piyasaya çık yürü, kadın erkek bir arada, her nesnenin Türkçe bir adı var, yağlıboya, akrilik, fırça, resim kâğıdı, tuval istediğin kadar. Bolluk.

— Sular aksın yeter, başka bir şey istemem, diyor Selime.

Çay suyunu oturtuyor ateşe, banyoya giriyor. Sessizlik. Yedek bir kovayı boşaltıyor klozete çay suyu fokurdamaya başlarken. Bırakıp gittiği çayı haşlamak onun görevi. Ona yıktığı tek iş bu. Hoşlanmıyor yine de. Kaçabilse.

Karşılıklı çay içiyorlar saat beşte salonda. Elektrik ızgarasında peynir kanapeleri kızartıyor Selime. Kimi zaman soruyor kendi kendine: Kim bu

kadın! Onun soyunun kadınları Üsküdar otobüsündeki kadınlara benziyor. Başlarını örtüyorlar, kırk yılda bir aldıkları gümüşü mantoyu yıl boyunca giyiyorlar. Altın bilezikli, güzel tenli, iri gözlü, beyaz dişli. Bir erkek biliyorlar çoğunlukla. Beşiktaş ’ta denize karşı kahvede başörtülerinin düğümünü sıkarak küt tırnaklı elleriyle, simiti ısırıyorlar usulca serçeparmakları havada, iki üç kez silkeleyerek eteklerindeki susamı, konuşmadan ağızlarını kaçırarak erkekten. Uzunca etekleri hiçbir zaman kısalmıyor. Bacakları etli ve sağlam. Dar rugan iskarpinler giyiyorlar kocalarının yanında deniz kıyısındaki kahveye inince. Genç kızlık kısa, kadınlık kısa. Çocuk, bir çocuk daha, çocuklar, çelimsiz oğlanlar, okul önlüklü kırmızı kurdeleli kızlar zincirlerle bağlıyor onları aylıklarının yarısını ödeyerek başlarını soktukları deliğe. Dünkü kumral, dünkü esmer, dünkü sarışın, dünkü güzel komşu kızı üç yılda kadınla erkek arası bir yaratığa dönüşmüş, dişleri sararmış, teni yağlanmış, dudak uçları kırışmış: Kim bu!

Bakıyor Selime ’ye. Eğitilmiş olmanın verdiği üstünlüğü sergiliyor. Çayının renginde tırnakları. Elli yaşında kırk yaşında kocası var. Benim kadınlarımın elli yaşında dizleri bükülür. Ama onlar benim değil artık. Onlara Selime ’nin gözleriyle bakıyorum. İlk karım Selime ’yle onların arasındaydı. Almanya ’da işçi. Bir merdiveni basamak basamak çıktığımı görür gibiyim. Yoksa iniş mi bu!

Selime kalktı, giyindi, Ferhunde ’ye gidiyor. Fatma filelerini iki yanına bıraktı, direğin altında otobüs bekliyor. Ferhunde bir yandan hastaya bakıyor, bir yandan ortalık temizliyor bulaşık yıkıyor, bir tepsiye koyup kocasının önüne götürüyor yemeğini. Çünkü kocası hasta. Çünkü ölmesini istiyor kocasının. Ferruh Sarıbay denizlerde dolaşıyor, orkinos avlıyor, zokalarını parlatıyor, bakıyor Fatma ’nın bacak aralarına aralanan sabahlıktan. Bu kadın ihtiyarı zehirler. Resim yapmak gelmiyor içimden. Mutfakta, masa başındaki pinekleme bir yaratışa dönüşebilse fırçayı elime alınca! Yüzüne bakıyor banyonun aynasında çıkmadan önce: Yeşil.

Gidiyoruz. Ördek ağzına benzeyen gagasında dişler dizili. Bir kuş burnuna benzeyen parmağı tüylü olması gerekirken kıllı. Kedi bıyığına benzeyen ense kıllarından burnunu çıkarmışlar geriye gözler kalmış, giriyor adamın omuzlarından içeri çiftleşiyorlar. Potinlerdeki karın erimesinden birikmiş bu su, ine çıka, iki yanlı sıraların arasındaki muşamba sileceği yansıtıyor çalıştıkça camda. Otobüs sürücüsünün yüzünü görmedim. Klakson çalarak kazıklamasa şemsiyeli adam çoktan altımıza geçmişti.

Selime ’nin yürüyüşüne baktım arkadan tipide Ferhunde ’ye giderken. Araba işlemeyince, tıkanıklık yapıyor, yürüyor istemez. Neredeyiz duygusu. Gökyüzü altındayız çıplak, evlere kapansak bile barınak yetersiz. Göz önü. Bakıyor şuna buna bize, çocuğa. Karşılıklı iki tavus kuşu gördü, mobilyacıdaki panoda, geçerken Zifos. Kulaklarımda sesi bir ağaç dalı gibi hışırdıyor, on üçüncü yüzyıldan sesleniyordu. Baba İlyas ’ı öldüren Selçuklu geçti sokaktan görür görmez tanıdım. Bütün Selçuklular gibi bunun da kıravatı ve serçeparmağında at nalı altın bir yüzük var. Camın buğusunu silerken yandan gördüm. Baba ata ot, İlyas süte at, Baba İlyas ot bitir. SU YOK. Yeryüzünün milyon koyunundan eğirilmiş, her koyundan bir kıl, bir çilede milyon sürü. Eczacı kitap okuyor. Yüzlerimizi görmeden gidiş yönüne bakıyoruz yırtarak açarken sardalye kutusunun kapağını, yağlı sos sıçrıyor dıştan bakanların paçalarına. Bir balık kulağına benzeyen solungaçları sözcükleri emmeye elverişli, ben ki anlamım, beni duymaz. Cüneyt ’e dönük Çelebi, sarkık bıyıklı, elini tutup konuştuğum, resim bilen, kahve çiğneyen vapurlarda. Baba ata ot ver. Peker el salladı, canım dedi Selime, çıktım, Tivi ’yi kapatmamak için, oysa OKUYUCU niçin Teve değil diye soruyor. Deve. Selçuklu da ondan. Bizler kırŞar ’lı oluruz, Konyalı demek istiyorum, Porsuk çayının Sakarya ’ya dökülüşünden. İndi. Kuş mu insan mı! Uçmak. İn mi cin mi! Ne inim ne cinim, senin gibi değilim, ben bir Beniademim. Resim insanı delip Anadolu toprağına kök salarsa vavlar, karınlı cimler, mimler çizeriz duvarlara. O caminin duvarına yeşil serviyi oturtan ustayı bulsam elini öpsem, hışır hışır olsa da yaba tutmaktan, yeke tutmaktan, belki de balıkçıdır. Saat kaç dedim, ağzını açtı, tek dişi kalmış canavar, altı buçuk. Selime kesmiyor, berbere gitmek zorundayım. Uzat uzatamıyorum, kes kesemiyorum, iki uçlu fırça, biriyle tuvali boyarken öbürü boşluğa neler çiziyor, tersine çevirsek, sen bunu al, öbürünü bana ver. Rastlantıdan kaçma. Rastlantının kucağına düş, o senden akıllı. Akıllı olsam külahları değişirdim akılla. Çok şükür değilim.

DİL ÜSTÜNE UNUTMADAN AÇIKLAMA ’yı geçirdim aklımdan:

Et dil çiğnedikçe, çiğnerken sakız kokulu,
çitlembik tadında ve kopça uykusunda
parmakla koklanır.
Bir dişten bir dişe yatırınca uyudu
oysa kınamak bilmez.
Çocukluğuna mı bağlı dersiniz yok yok
bütün koyunlar ona düşük hiç geyik

savurdukça çiğniyorum betimsel açık.
Durgun dur gün doğacak bir çırpıda
portakal ki aramızda düz, bana yüksek,
tarlakuşu tarağı çiğnedikçe

ruh dil, demek yok, demek ölümlü, demeksi
demek geçtim öteye, bilme
den havasız bir soluğu
yan çiz saltanat kayığına
durabilirse çiğnemeden çiğnedikçe
dil hep, demeksi
kanamadan bırakmıyor

böyle taşla ve bekle böceğin
ötmesini ay ışığı düşerken kalkar o
üç yaprak büyütür biri senin
hiç bilmemekte yatıyor oysa biliriz
bir ET olduğunu dilin.

Durdu, indim, berbere gittim.

Ferruh Sarıbay eski günlerden kalma belge anıların birçoğunu gözden geçirmek gereğini artık duymuyor, ilgilenmiyor onlarla. Bunların bir bölümü gündelik yaşamın ardında bir dip ezgisi gibi sürekli sesini duyururken, bir bölümünün yazıları okunmaz olmuş, anlaşılmıyor. Mürekkep uçmuş, nem ve küf kimi satırları kemirmiş, üstüne yağ damlamış gibi saydamlaşan kâğıdın önü arkası iç içe. Kimin tutuşturduğu bilinmeyen bir ateş kavurmuş bir bölümü, kül denilemezse de ilk rüzgârda dağılıverecek kömür varaklar göze çarpıyor ocağın iki tuğlası arasında. Yok olmuş görünen geri dönse de ansızın, Ferruh Sarıbay bakmıyor onlara, ama o ağırlık başındaki, o kulak çınlaması, ölümü çok yakından duyma, belki o romatizma ağrıları, kaburgaya saplanan sancı, o tatsızlık biraz da onların yüzünden. Geçmişte sürekli olmayan, kopukluğu yok ederek kendiliğinden, birleşiyor. Ayrı damlalar bir kapta bugünkü suyu oluştururken öz anlamına kavuşuyor birdenbire.

Yalı var. K. var. Başkaları var. Bir romancıya benziyor Ferruh Sarıbay, geçmişinden bugüne yansıyan yaşamın belirli bir yaklaşımla varıyor üstüne, kendi kendini seçiyor, bilerek ya da bilmeyerek yeni bir süzgeçten geçiriyor kendini. Okuyucunun, onu kavramak istiyorsa, gözü üstünde olsun. Kimi zaman tek bir sözcükte, kimi zaman sözünü ettiğimiz o belirli yaklaşımda gizli kişiliğinin özü.

K. uzun saçları yastıkta sol kolu yorganın üstünde, burnu hafifçe nemli, duvardaki sıva pütürlerinin çizdiği denklemsel biçime baktı. Ferruh az önce koynundaydı. Duyuyor K. ’yı erkekliği uyanmadan. Sandıktan çıkma bir yorgan yüzü, eski bir tentene parçası, fistolu beyaz bir kadın donu gibi şeylere yağmur yağıyor denize bakan yüzünde yalının, bu yüzü günlük güneşlik. Mor bulutlar o yanda, bu yanda bir gökkuşağı sarkıyor sokaktan üç metre dipteki bahçenin koyu yeşil yapraklarına. Ne tür bitkilerdi bunlar! Suyun bittiği, kumun hemen başladığı denizle ıslak yere oturmuştu az önce, az önce K. ’yla sevişiyordu. Şimdi yanında Cressy tüfeği, naylon ipi tüfeğin kumda, sarı ayaklılar, avlanmak için denize girmek üzere.

Daha iyi görünüyor suyun duruluğu karanlığında odanın. Kum birdenbire bir metre kadar yükselerek köyün ilk evlerine doğru yayılıyor. Onun sırtı kayada. Dirseğine yaslanarak alabildiğine alçalıyor, denize enlemesine bakıyor, yine öpüyor boynundan K. ’yı. Alttan alınarak üç

parmak eninde üste katlanan çarşaf, yorgan iğnesiyle dikilmiş mitile. Yaygının üstüne serilen yorganı kaplıyorlar yalıda. Pencereler boyalı, camlar açık. İşaretparmağıyla yokluyor boyayı: Kuru. Akşam oluyor ben ona bakarım, c ’est le moment crépusculaire. Kâğıtların üstüne kapanmış görürdünüz. Sinamekinin biri. En aşağı düzeyde bir çıkar örgütlenmesi. Sizi inançlı bir kişi olarak selamlarım: Je pète. Kalkıyor kumdan, tüfeği alıyor, zıpkını alıyor naylon iple sararak bağlıyor tüfeğe, ayaklıkları alıyor, güneş tam tepede, yürümeye başlıyor kumla basılmış toprak yoldan. Güneşin yalazında yolun açık kum rengi, göğün mavisi, önüne birdenbire çıkan bucurgat, kumun çakıla dönüşümü, tek kat birkaç ev. Balıkçılar, ulu çınarların altındaki kırmızıya boyalı sandalyelerde, kimi öne eğik, kimi dik, kimi yan. Duyulmuyor konuştukları. Çay bardağı gökle yer arasında, domino masada. Sardalye kızarıyor köfteci ocağında, dumanı tütüyor burnuna, biliyor artık denizde süprüntülerin arasında yüzen yumağın bir tavşan postu olduğunu. Alıyor yahni tenceresinden tavşanın bir kedi yavrusundaki kadar ufak başını, dipten, kesikten emiyor. Beynin tadı yine ağzında. Yüksek pencereden iri kafaların döndüğünü görüyor duru suda. Sabahları saat altıda dümdüzken deniz suya baş aşağı dalan yunusun tersine başı yukarda atlayan balık, karın üstü denize düşen balık, üç kez, dört kez, yine o balık, yine o kefal. Je pète. Suda osurduğunu anımsıyor. Ufak boy kayıkların yanaşması için karşılıklı kazıkların üstüne çakılmış salaş uzatmanın yanından giriyor denize. Bakıyor denize girişine. Ürperti güneşin sıcaklığı kadar açık seçik. Kırk yılda aşılan bir sokağın ucundan neden dönüp bakıyor kendine! Yüzünü görmese de biliyor bu genç adamın kendisi olduğunu. Maskesi, şnorkeli, elinde tüfeği, ayaklarında sarı ayaklıklar – bunlar topukları kapalı, ayağı lastik bir pabuç gibi kavrayan hafif ayaklıklardı. En iyileri piyasanın. Yerlileri yapılmıyordu o zaman– uzanıyor suya. Zıpkını sokarak ucu karnına dayalı tüfeğin başından, çekiyor zorla aşağı doğru. Tırk. Zıpkın tüfeğin kilidine oturdu. Çenesini göğsüne doğru çektiğini ve şnorkelin suya girdiğini biliyor. Üflüyor kaçan suları. Başlıyor yolculuğu. Yüzüyor en diri aydınlıkta. Çakıllar, tek tek otlar, bir iki çurçur deniz kırlığında. Gidiyor artık. Köyün yukarı başına çeviriyor rotayı. Yeke elinde. Sazlar başlıyor birdenbire diz boyuna varan sazlar. İlkokulun önünde anafor suyunda dibe yapışan bin süprüntünün aktığı, küçük bir kefalin akıntıya karşı bütün gücüyle dere ağzına yüzmeye çalıştığı deniz burada yapışkan, yosun karışık sazlarla göğüs kıllarını yalıyor. Kefal kıyıda. Kefal derin suda avlanmaz. Tilkisi balıkların. İşte burun üstü dikilmiş, gömülmüş

sazların içine, yol yapımında işçinin elinde gürültüyle çalışan elektrikli matkap gibi, ama bu sessiz, delmeye çalışıyor, hızla girip çıkıyor: Tata tata. Yaklaşıyor usulca. Balık görmedi. Az daha, az daha. Çekiyor tetiği kafaya, dibe doğru. Havaya fırlıyor balık ense köküne saplı zıpkınla birlikte. Görüyor dalgalanışını bayrağın. İnen yelken, yatışan fırtına, zıpkınla birlikte çöküyor sazlara. Balığın gömüldüğü sazlık şimdi orada kesik bir deri gibi. Naylon ip yüzüyor üst düzeyle alt düzey arasında. Dalıyor ve alıyor balığı zıpkınla birlikte ensesinden kavrayarak. Biliyor ki yanlış kavrama, üstü sümük gibi kaygan bir sıvıyla kaplı balığın etini parçalayarak zıpkından kurtulmasıyla sonuçlanır. Doğruluyor göğsünde kefalle, yürüyor kıyıya. Ahmet öldü. Çömelmiş duvar dibinde ona bakıyordu. Sakal, suratına yağmur bulutu gibi oturmuş. Je pète. Sen düşürdün beni, diyor. Hiç ben seni iter miyim! Paçaları yırtık pantolonu, tırnakları çakıyla kesilmiş kalın parmakları, çıplak ayakları gözünün önünde. Kışın Karabiga köylerinde tuzlu kolyosu, kuru fasulye, bezelye ve nohutla trampa ediyor. Önde eşek o arkada. Toprak yolda, iki yanı böğürtlen toprak yolda. Güneş batmıyor böyle zamanlarda, içim güneş dolu. Je pète. Fatma ’nın gençliği, kolları, bilekleri. Bileklerini salatalık gibi doğruyor tasa. Saçma. Zorluyor kendini K. ’ya dönmek için. Tam doyuma varacağım anda kopuyor. Sazların orası bir yara gibi, bütün kadın seksleri gibi. Yakından bakıyor K. ’nınkine aralayarak tüyleri. Fatma parmağını kesti. Tentürdiyot sürüver kızım. Em parmağını. Mikrop kapar sonra. Karımı sevdim sevmesine sonunda doydum o da doydu bıktık. Onunla bir alışverişim yok. Roman okur gibi açıyor, ayrıntılarını anımsamaya çalışarak düşünüyor kendini belki de o balıkçı arkadaşını.

— Akşam oldu mu koyarım rakıyı bardağa, döşerim sardalyeyi mangala, oracıkta duvarın dibinde denize karşı çekerim kafayı sindire sindire.

— Neler düşünürsün?

Neler düşünürüz de unuturuz sonra.

— Ziftin pekini düşünürüm. Ne düşünmesi be!

Yetmez mi demek istiyor günbatımında gemi gibi giden bulut, damarlara yayılan rakının yosunu! Sardalyenin eti dişlerin arasında bir yelkenliyi getirir akla, küpeşteyi, sintineyi. Ah be! İki deniz karşı karşıya demek istiyor. Je pète. Fasulyeyi kesmeli. Bastonuna dayanarak mutfak kapısını açıp baktı. Soğuk. Boşuna yaptırdık bunu. Kimin suçu! Boruların yanlış bağlandığını söylemek için insanın kaloriferci olmasına gerek yok.

buradan su geliyor, buradan su gidiyor. Ya bu ince boru! Ya ucundaki bu vana! Tıkanmış beyefendi, temizletmeli. Temizlettik yine olmadı. Ne kadar baktırdıksa para etmedi. İleri gitmiyor, çünkü yargılarının yaşlılığa verileceğini biliyor. Güney denizinden gelen bir kuşa bakar gibi bakıyorlar yüzüne. Maymun mu oynuyor! Kulaklarım iç sesleri alsa da dışa kapalı. Ölüler yatıyor taşlıkta boylu boyunca. K. öldü, karım öldü, anam babam, sabahları çayını içtiğim başı namaz beziyle örtülü bütün o kadınlar, komşular öldü, sokakta yürüyenler, vapura binenler, tramvaydakiler. Beyoğlu ’nda meyhane dönüşü gördüğüm o kalabalığın yerinde şimdi yeller esiyor. Çoğunun cenaze törenine gittim. Artık kimsenin ölüsünü takmıyorum. Galata Sultanisi ’ndeki öğretmenlerin gelmesi yaklaştı.

— Başınız sağ olsun, Tanrı çoluğunuzu çocuğunuzu bağışlasın, ölüm hepimizin başında. Bir gün hepimizin gideceği yer orası.

— Nasıl olmuş?

— Bilmemiş öleceğini. Bir sıkıntı gelmiş, bir şeyler oluyor bana diyesi, kuş gibi uçup gitmiş.

— Kimi kimsesi?

— Var bir anacağızı, yaşlı. Kaldı ortada. Ölüm sıraya bakmıyor.

— Şimdi o yatalak dururken bu körpe çocuğun gitmesi yakışık alır mı!

Mutfağın camlı kapısından sokağın ağaçları görünüyor. Yat kalk yat kalk. Sabah kalkacak mıyız bakalım! Başkalarını getiriyorum kendime durmadan, onlar başkalarını, başkalar başkalarını. Ben onlara yansıyorum onlar bana. Gelip geçiyor bereket versin. Dönüp yerine oturuyordu. İşgal orduları geçiyor İstanbul sokaklarından. Korkmuştu tramvayda. Üsküdar ’daki evlerin ışıkları yine eskisi gibi yanıyor. Tramvayda değil arabada. Atın sağrısına bakmıştı. Dingil. Anadolu ’ya geçmedim. Galiçya ’daki mekkâreler yürüyor. Asker. Top başında erler ve bir subay. Resimler, fotoğraflar. Amcası. Öyleyse! Eski günlerin kâr zarar hesaplarını yapacak güçte değilim. Katı bir özeleştiriye kapamışlar onu. Ruhum bir bulut gibi donuk ve uzakta. Ruhsal ipuçları artık ele geçmeyecek kadar silik. Kendini bilmek. Hiç kimse kendini bilemez. Bilemeyiz, iki kere iki. Bir banka müdürü oturuyor koltukta. Fransızlar onu sevmişti. Fransızcayı unuttum. İstanbul ’un o günkü ezikliğini yüreğim sızlayarak duydum. Susanlar ve hora tepenler. Omuz silkti. Tarihi de kendimizi de değiştiremeyiz. Nerede kaldı bu kadın! Kapıya baktı. Havanda su dövüyoruz. Hep su dövdük havanda. Bir şey var ona bu çağrışımları yaptıran, dipte görünmeyen suda. Düğümü çözecek güçte değilim. Yan çizmişti yaşam boyu, şimdi de

kendine yan çiziyor, o düğümü, kendi olanakları içinde olsa da çözmeye yanaşmıyor. Oysa gizlisi saklısı yok artık. Bakmak istemediğimiz yanımızı örtüyor muyuz durmadan kedi pisliğini örter gibi! Bir çıkar yumağıdır insan. O örtmek istediği yer, yan, ona bakıyor şimdi. Je pète. Hafif bir kıpırdama duydu seksinde gazdan, pantolununun düğmesini çözdü, çıkarıp baktı. Var olduğunu hep seksiyle kanıtlamıştı kendine. Oysa yirmi yıldan beri her gün azar azar bu et parçası da onu bırakmış, ondan uzaklaşmıştı. Kimi zaman uykularında sabaha karşı o dikilmeler sidik zorundan. Sayısız sevişmeler hızlı tempoyla bir ırmak gibi yaklaştıkça hafifliyor, duruluyor, ufak bir dereye dönüşüyordu. Çirkef suyu. Nerede kaldı bu kadın! Koynuma girse bıraksa yüreğim dayanır mı! Dayanır niye dayanmasın! Uzun süre eliyle doyuma varmak zorunda kalmıştı. Artık en ufak kıpırtı, bir sevinç çığlığına dönüşüyordu içinde. Uyanıyorum öyleyse varım. Cogito ergo sum. En mutlu günlerim. Ata baktı, kayığa doğru gitti. Yirmi yıl var atla kayık arasında. K. hemen yanı başında duruyor. Anlatılmaz bir doyum sağlayan kadın. Doğurgan. Bu kaçıncı dirilmem! K. ’dan doğuyordu her seferinde. Öptü onu boynundan, genç ve gergin derisini duydu dudaklarında. Düşler bile bulutsu. K. sofada yürüyor terlikle, kapıdan çıkıp gidiyor, yok oluyor. Bu merdiven taşlığa iner. Taşlık ağustos sıcağında bile hep böyle serin. Taşlığı geçti, bahçeye açılan kapıyı, o çok iyi bildiği ama şimdi rengini bile gözünün önüne getiremediği kapıyı açtı, kayığa doğru yürüdü. Fokur fokur kaynayan kazanda bükmüştü omurgayı, kaynar suda. Eksiz. Pirinç çivilerle çakmıştı kaplamaları karnına kayığın. Aklıma gelmiyor deyim. Rıhtımdan suya atladı, yüzdü yüzdü. Crawl Tarzan ’la geldi. Yaşlıydım o sıralar, orta yaşlı. Deniz hamamında peştemalla yüzülürdü. Boğaz elimin altında olmasaydı yüzmeyi öğrenemezdim. Bir Yahudi karısının boğuluşu. Bilezikli kol diklemesine girip çıkıyordu akıntıda. Atlamasına vakit kalmadan uzaklaşıyor. Kurtaramam. Help! diye bağırıyor İngilizce. Uyduruyorum. Yüzdü. Başka bir denizdeydi. Bir Champion tüfek bu kez yanında. En iyi deniz tüfekleri arbalète ’lerdir. Yamaç dibe doğru iniyor ve derin suda gözden kayboluyor. Mavinin karanlık silik bir sonsuzluğa dönüşmesi korkutuyor onu. Güneşin çadırına bakıyor ters. İri bir işkine salınıyor altında. Bir düşman kokusu almadıkça pek kıpırdamayan bu balık, en ufak kuşkuda bir yıldırım hızıyla gözden silinmesini bilir. Kuşkuda değil. Daldı, tetiği çekti, vuramadı. Balık korkuyla fırladı, korkudan kaçamamış olacak, on on beş metre ilerde, yamaçta başı avcıya dönük, hedef küçülterek kuma yamandı. Cılız otlarıyla

çorak bir tarla gibiydi deniz toprağı. Denizısırganı, denizkadayıfı, denizkestanesi, denizkulağı, denizlalesi, denizmarulu, denizmenekşesi, denizminaresi, denizörümceği, denizperçemi, denizsalkımı, denizsel. Bu sular çekilse bu deniz toprağı nasıl görünür çıplak gözle! Balık ona o balığa bakıyordu. Kalbi çarpıyordu, hem o zaman hem şimdi. Bu kaçmış balığı yeniden avlamak istiyordu kırk yıl sonra. Benzerlerinin içinden sıyrılarak yaşamına giren bu balık kırk yıl geride, unuttuğu bir denizde deniz otlarının arasına gizlenmiş görünmemeye çalışıyor. Oysa ölecek nasıl olsa. Vurulsa da ölecek vurulmasa da, başka bir zıpkınla ya da daha büyük bir balığın ağzında. Vuramazsa ölümünü göremeyecek artık onun, yarım kalmış yaşam öyküsüyle yitecek denizde. Balık ona, o balığa bakıyor, bakışıyorlar. Biraz insan olduğunu anlıyor onun insanca bakışından. K. olmasın! Yeniden daldı. Yandan yanaşacak yerde kafayı karşıdan nişanladı, tetiğe bastı. Vurulmadı, biliyor vurulmadığını. O balık eksik kalacak yaşamında. İşte uzaklaşıyor derin suda, siliniyor tümüyle. Bir batakta yok oluyor dere. Gelmesi gerekirdi şimdiye dek. Bir süre bulanık artık, ne balık ne yamaç. Küçüksu sandalın omurgasını yalıyor başka bir günün denizinde. Küçük ilaryalarla avunsa, unutsa. Belirli bir kadın gibi, K. gibi sözgelimi, bir balığın yaşamında bıraktığı yere bakıyor. İşkineler çabuk kokar, sabah vurulan akşama varmadan kurur, kamburlaşır. Ufak başlı ve kambur, küçük balıkların arasında yaşarlar. Süt beyaz ama yosun kokan etini anımsadı. Uyudu.

Bellek yerli yerinde duruyor, ne var ki kutunun ağzı kapalı. Açık bile olsa göz seçmiyor artık, bilinç kapalı. Kapanıyorum kapalıyım. Uykunun durgunluğu bu. Değilim. Bir yabancı gibi yaşadım. Dalıyordu yeniden:

Bahçe duvarından atılan taşın kalınlığı gibi koşun sizlere değmeden açık avuntunun avucu sessizliğinde iki büklüm ovalanan silinen silindikçe ıslık körpeliğinde hiç unutmadım vb.

Yükseliyordu. Birtakım kâğıtlara bakıyordu, oyun kâğıtlarına benzer yüzler, zıpkını çekiyor, şnorkelin ağzı giriyor denize, uyanmakla uyanmamak arasında duran çeki taşı. K. her zamanki yerinde.

Osmanlı ’dan geliyor ama Osmanlı değil, diyordu Süleyman, Frenk kırması daha çok. Bizim insanımız değil. Kim bizim insanımız! Irkçı mıyız ki alafrangaları kendimizden saymayalım. Levni ’yi bilmiyor, bilmesin. Napolyon ’un adını Fatih ’ten daha çok duymuşluğu var. Bana ne! Papa, Fatih ’e Hıristiyan olmayı önerdiğinde ana rahmine düşmüş olmalı. Sanatla ilişkisi yok. Kimin var! Açık saçık aşk öyküleri okumuş, cinsel konulu

kahverengi fotoğraflara bakmış. Bir yıkıntı olduğu görünüyor. Şu da var ki bir yalı yıkıntısı değil, Galata kökenli bir yapının kalıntısı, Van Gogh ’un o resmini akla getiriyor: Ölümün sınırında, uzun, kilometrelerce uzun yaşamına kapamış ellerini, kuş bakışı. Ovaya bakan bir güneşe benziyor, battı batacak. Bu yüzden ilginç. Tuhaf biri. Kızlarını sevmiyor, kızlar da onu. Ne düşünür dersiniz! Van Gogh ’un resmindeki ihtiyar başka bir resimdeki sandalyede, bizimkiyse ölümlü bir koltukta. Ressamın sandalyesinde piposu, tütün kesesi. Önemsiz nesnelerin insandan daha gerçek bir kişilikle ölümsüzleşmesi yalnız sanata vergi. Sandalyenin belirli çizgileri var, insansa bulut. Bu da bulut. İskelet ve kas tutmasa ruhu dağılıverecek, yere düşüp kırılan bir bardak su gibi: Seksen yıllık bir yaşamın dikkat edilmiş ve edilmemiş izlenimleri, kuyruk acıları, tatları, pencereleri, evleri, kentleri, sedirleri, kilimleri, bir sürü döküntü. Fatma gözünün içine bakıyor ölsün diye. O yaşamına bakıyor ölümün sınırından. Sahanlığın iki başında iki kapı, iki daire, iki ev karşılıklı. Ölsünler.

— Olmuş bir olay, diyor Selime, olayı yaşamış birine vermişler rolü.

Uzunca bir sessizlikten sonra ekliyor:

— Banker Şükrü kendini köprüden atmış olsaydı bir gören olurdu, görmediklerine göre. Gazeteyi okumadın mı!

Süleyman düşünüyor: Karımın gazete okuduğunu gösteren şu son tümce olmasa, sırtım dönük olduğuna göre, ne dediğini anlamayacaktım. Ama o sözler yine de söylenmiş olacaktı. Belki anlamsız ama canlı. Can mı daha önemli anlam mı! Anlam, ihtiyarı kavrayan iskelet gibi bir şey mi yoksa yaşamını ayakta tutan. Saçma. Bir pencereden bakıyoruz hepsi bu kadar. Herkes kendi penceresinde. Bu aslan beni yer, yargısı olmasa, aslana yem olurdum. Göz gibi bir organ beyin de. Korunma içgüdüsü yatıyor kökeninde.

Selime yemek masasının üstüne gazeteyi açmış, kapanmış üstüne okuyor.

— Dinle bak, dedi:

FRANSA ’NIN BAYAN TARIM BAKANI KIZGIN ÇİFTÇİLERİN ELİNDEN HELİKOPTERLERLE KURTARILDI. Fransa Tarım Bakanı Bayan Edith Cresson ülkenin kuzeybatısındaki Normandiya bölgesinde ziyaret ettiği bir çiftlikte hükümetin tarım politikası nedeniyle gazaba gelen çiftçilerin elinden helikopterle kurtarılabildi. Caen kenti yakınlarında bir çiftliği ziyaret eden Bayan Cresson çevredeki çiftçileri toplayarak bir sohbet toplantısı düzenledi. Ancak çiftçilerin hükümetin tarım politikası üzerindeki

eleştirilerinin dozu artmaya başlayınca bayan bakan toplantıya son vererek ayrılmak istedi. Çiftliğin kapılarını tutan üç yüz kadar çiftçi bakanın gitmesine izin vermeyince koruma görevlileri bir helikopter çağırmak zorunda kaldılar. Kızgın çiftçilerin attıkları taşlar yüzünden bir süre inemeyen helikopter yetişen jandarmanın boşalttığı bir meyve bahçesine inerek bakanı kurtardı.

Bakan Cresson ’un bir zehirlenme olayına karışacağı (sonradan anlaşılacak) aklıma gelmezdi.

Ferhunde ’ye gitmişti, döndü. Az sonra alışverişe gider. Gider gelir. Bütün bu girip çıkmaların hesabını kim tutuyor! Sen kimsin sorusuna insanım demek yetmiyor. İnsansın ama ne tür bir insan! Düşüncemin çevreme serptiği darılara bak! Bunlar da seninkiler gibi darı ama başka bir tarlanın ürünü. Dişle bak, tatları ayrı. Başka güneş, başka tutku, başka deniz, başka kent.

Selime giderken kapıyı açık bıraktı. Elektrik sobası yanarken kapının açık bırakılmasını tuhaf karşıladım. 14 numara gaz lambası duruyor tepsinin önünde. Şişesiz. Patates soyarken su sıçramış dün akşam elektrikler kesilince. Odun sobasının yanına geldi Selime. Isınıyordum. Yarı yarıya görünüyor. Karanlığın içinden çıkıyordu demek daha doğru.

— Patates soyuyordum, dedi.

Hemen anladım patates soyarken lambayı yaklaştırdığını ve sıçrayan bir damlayla kırıldığını şişenin. Sabah, şişenin kırık dibini de götürmüştü birlikte. Ölçecek bakkalda kırılmamış ve kırılmış şişelerin diplerini, uyanı alacak, yoksa lambaya girmez. Girmezse suçlu düşer. Korkuyor mu benden! Babasını sevmiyor. Saat on ikiye beş var. Soğuk. İstanbul denen kentin ağaçlık bir bölümü dışarda, pencerenin altında. Pencerenin yerden yüksekliği dokuz metreyi bulur. Masamın başındayım. Cıgara içiyorum. Buzdolabının sesinden başka çıt yok diyecektim bir ayak sesi duydum üst katta. Mavi gömleğimi yıkadığını o zaman gördüm. Bir askıya geçirmiş, askıyı iple bağlamış kapının rezesine elektrik sobasının üstüne. Rezeyle kaloriferin borusu arasında bir ip daha var. Bulaşık bezlerini kurutuyor bu ipte. Çıkageldi. Şişeyi lambaya oturttum bol.

— Şişe diplerini ölçmedin mi? dedim.

— Ölçmedim, dedi.

— Niye götürdün o kırık şişe dibini yanında öyleyse!

— Adam görür görmez bildi, 14 numara bu dedi, verdi. Ölçmedim.

Tuvalete girdi. Sallanmayan bir şişesi vardı lambanın bundan sonra sallanan bir şişesi olacak. Sifonu çekti. Geldi.

— Ben onu sana sıkıştırırım merak etme, dedi.

— Madem numarasına göre alacaktın niçin götürdün şişe dibini!

— Uzatma! dedi. En ucuz sebze pırasa. Pırasa aldım, mandalina aldım. Et aldım.

Arabasını sokak arasına park ediyor, giriyor markete, dolduruyor filesini, biniyor arabaya dönüyor evine. Çoğunlukla birlikte yapıyoruz bu işi. Bu sabah yalnız gitti. Lüferin on liraya düştüğünü söylemişti demin telefonda dayımın kızı.

— Bak manav havucu vermemiş, unutmuş, dedi paketleri boşaltırken fileden. Bir boşluğun başında durmuştuk karşılıklı. Öylesine dalmışız ki havucun yokluğuna, içimizden akan sözcük seli birden kesilmişti. Onunki de kesildi gözümle görüyorum bunu.

— Yürümek bana iyi gelir, dedi. Gider alırım havucu. Sen bir makarna suyu koy istersen. Şişeyi de değiştiririm.

— Boş ver, dedim, havuca da boş ver şişeye de.

Yüzünü buruşturdu:

— Varma üstüme! dedi.

Canı sıkıldığı belli. Vurdu kapıyı gitti. Ayak seslerini duydum merdivende.

Bozulan beyinleri değiştirebilselerdi ben beyni alınan adam mı olurdum yoksa o adam ben mi! Hangimiz hangimize geçerdik? Makarna suyunu koydum. Köfteyi yaptım kaşla göz arasında. Ekmek çekmecesini çekince FARE geldi aklıma. Kapıyı açık bulunca girmiş, mutfağa geçmiş, radyatörün üstüne tünemiş. Kapıyı açınca gördüm.

— Fare var bu evde, diye bağırdım.

Oysa evde kimse yoktu. Selime sokağa gitmişti. Arandım mendilimi bulamadım. Fareyi kilitledik mutfağa. Lokantaya gittik. Eve döndüğümüzde yoktu ortalarda. Musluk altı dolaplardan birine girmiş. Mendilimi bulamıyorum. Dolapların araları açık, birinden öbürüne geçebilir. Zehir koyduk. Fare zehiri. Zehirli buğday taneleri. İki gün sonra bakalım ne oldu diyerek ekmek çekmecesini çektiğimde FARE içindeydi, yarı canlı. İğrenirim fareden, Selime de korkar. Kapıcının karısını çağırdık, maşa ile tutup attı. Selime:

— Ben bu çekmeyi istemem, dedi. Bundan sonra oraya ekmek koyamam.

— Marangoza bir yenisini ısmarlayacak değiliz ya!
— Anlamam.
— Arapsabunuyla bir güzel yıka!
— Boyanırsa belki.

Bir kutu boya aldım, boyadım çekmeyi. Şimdi her açışımda fareyi görüyorum. Selime de görüyormuş. Mendilimi bulamıyorum. Diyeceğim FARE ölmedi. Ölmemiş sayılır. Fare zehiri etkili mi değildi yoksa! Fatma ’ya sormalı, o bilir. Hepsi nasıl da bağlanıyor birbirine: Fare, fare zehiri, Fatma, ihtiyar. Dayımın kızı bir zehirleme olayı anlattı telefonda, inanılır gibi değil. Makarna suyunu az daha ateşte unutuyordum. Fokur fokur kaynıyor, iki avuç düdükmakarnası attım içine. Ne zaman çeksem çekmeyi onu görür gibi oluyorum. Mendilimi buldum. Kadife ceketimin cebindeymiş. Selime ’nin getirdiği yeni şişeyi lambaya koydum, bol geldi. Oysa Selime daha dönmedi. Selime dönmediğine göre şişe de gelmedi. Bol geleceğini biliyorum yine de. Bu lambalar 14 numara ama o şişe 12 numara. Masamın başında oturuyorum, makarnanın pişmesini bekliyorum. Selime geldi. Şişeyi lambaya oturttum bol geldi. Saat on ikiyi çeyrek geçiyor. Elektrikler kesilmeden lüferleri elektrik ızgarasına koymamız gerekiyor.

— Hani köfte yapacaktın, dedi Selime.
— Ne zaman, dedim.
— Unutuyorum, dedi Selime.
— Unutmasak nasıl yaşarız, dedim.
— Banker Sedat bir milyar lirayla kaçmış, dedi.
— Dolara vurursan bir şey tutmaz, dedim.
— Elektrikler sönmeden köfteleri kızartalım, dedi.
—Lüferi demek istiyorsun, dedim.

Yemekte elektrikler söndü. Öğle üstü bizim holde göz gözü görmez. Mum yaktık. Nasıl oldu bilmiyorum çatal elimden fırladı. ”Yapılır mı bu iş!” gibilerden yüzüme baktı Selime. Aldırmadım. Tam yemeği bitirmiştik ki Selime:

— Alt daireyi babam kadının kızına satmış, dedi.
— Yapma! dedim.
— Bir milyon liraya, dedi.
— Bir milyon para mı!
— Bankaya yatırıp faizini alacakmış. Anlıyorsun ya!
— Bari Banker Sedat ’a yatırmasa, dedim.

— Güldürme, dedi.

— Bugün alt daire yarın öbür daire. Artık miras anlaşmasını bozdurmasına gerek yok. İşini biliyor bu kadın, dedim.

— Babam anlaşmayı bozdurmak için Ferhunde ’ye gitmiş, dedi.

— Yapma! dedim.

— Anlaşma Ferhunde ’de duruyordu. Gelmiş istemiş.

— Vermiş mi?

— Vermemiş.

Öğle uykusuna yatmadan edemem. Uyumuşum. Kalkar kalkmaz banyoya gittim, yüzüme baktım aynada: Mavi. Ne zaman sarılarla çalışsam bir süre mavi görüyorum ortalığı. Yatmadan önce sarısı ağır basan bir resim yaptığımı anımsıyorum. İçi görünen bir kadın. Delik bir kadın demek istiyorum. Fırçayı sarıya bandım, başımı başka bir yere çevirerek çizdim. Çizdiğim sürece bakmadım. Çalakalem gibi çalafırça. Tuvale yüzümü döndüğümde şaşırıp kaldım. El, akıldan da gözden de daha iyi biliyor işini. Mutfağın kapısını açtım. Selime telefon ediyor:

”Söyledin mi bunu babama? Bilmiyor. Bana hasta dedi. İyi ettin, iyi ettin söylediğine. Rica ile filan söylemesi gerekirdi öyle ya. Evet. İzin verme yok değil mi? Ben de öyle tahmin etmiştim. Evet, evet. Fatma istiyor demek. Öyle anlaşılıyor. Oturuyorum. Ah zavallı kim bilir neler yapıyor bilmiyoruz. Tıpkı. İlkin olmadı ama çok şeyler bozuldu sonradan, şimdi olabilir. Hoş geldiniz dedi, hoş bulduk dedim. Neydi adamın adı! Paltomu tutmaya kalktı. Ben de elini sıktım çıkarken. Eşim demiyor artık. Azaldı. Sırası gelirse, baba sizin nereden eşiniz oluyor diyeceğim. Memnun olmuştur. Dur bakalım. Evet. Hayır. Süreyya telefon etti sordu. Onlar gittiler. Ne yaptılar o fırtınada bilmiyorum. Telefon etmeye çekiniyorum, diyor. Karı koca nezle olmuşlar. Bir hafta sokağa çıkmazlar. Hiç. Yeni uykudan kalktı. Ben de yanaklarından. Neydi acaba! Sizde doktor çok. Ateşi olmadığına göre. Antibiyotik aldı mı? Hep öyle uğraşıyoruz. Çok seviniriz. Hep söylüyorum. Güzel bir hava olsun da gidelim diye. Çok teşekkür ederim. İkinizin de gözlerinizden öperim canım.”

Telefonu kapadı.

— Babamla Fatma, Nafiz Beylerin evine gitmişler başsağlığına. Oysa adam öleli altı ay oldu. Bir saat oturup dönmüşler. Taksiyle gidip gelmişler. Kadın önden çıkmış, kapıyı kapamış. Babam arkadan yavaş yavaş çıkmış, anahtarla açmış kapıyı.

— Evi soğutmamak içindir.

— Kaloriferleri yanmıyor. Yakamıyorlar. Soba da yanmıyormuş. Ferhunde söyledi. Kızın kocası askere gitmiş. Ferhunde başka bir daire satmasından korkuyor babamın. Kim alır, yine bunlar. Adam askerde olduğu için şimdilik bir tehlike yok gibi görünüyor. Bir haber daha. Babam bir ev almak istiyormuş Gönen 'de. Kadın için herhalde. Babam bu yaştan sonra Gönen 'de evi ne yapacak! Baba, demiş Ferhunde, siz Gönen 'e gittiniz tansiyonunuz çıktı. Çünkü orada bir evimiz olursa kaplıcaya girerim diyormuş.

— Ölür, diye bağırdım.

— Ölürse en azından iki daire kalır. Satar parasını bankaya koyarız. Arabayı yenileriz. Yarısını gözden çıkarırsak Avrupa 'ya bile gideriz. Sen Montmartre kahvelerinde absinthe içmek istemez misin! İşte fırsat.

— Ama şimdi Fransa 'da absinthe içilmiyor. 50 derecelik içkiler yasak, diye mırıldanmışım.

— Biz de Dubonnet içeriz, dedi Selime.

— Uyduruyorsun, dedim, ben böyle bir şey söylemedim. Ben temiz adamım. Senin paranda gözüm yok. Hele babanın parasında hiç gözüm yok. Seninle paran için evlendiğimi sanıyorsan yanılıyorsun. Yoksa güvenmiyor musun kendine?

— Süleyman, dedi Selime.

— Ne var, dedim.

— Neden susuyorsun deminden beri bir şeyler söylesene!

O zaman yukarki sözlerin ister istemez söylenmediğini (aklımdan geçmiş olsalar farkında olmaz mıydım) düşündüm.

— Evet, dedi Selime.

— Ne eveti!

— Aklına bir tedbir gelmiyor mu?

— Bana bak, dedim, bilirsin ben resim düşündüğüm zamanlar başka şey düşünemem, dış dünya ile ilişkilerim kesilir. Delikli bir kadın çizmeyi istiyordum, bir dikiş makinesi çıktı ortaya, dikiş makinesiyle kadın arası bir yaratık. Sanatçının görevi gerçeği yansıtmak mıdır sence, yoksa yeni bir gerçek yaratmak mı? Bu konu çok önemli.

— Fatma 'nın bizleri soyup soğana çevirmesi daha önemli.

— Sanmıyorum, dedim, resim yapabilmekliğim için para gerekli olduğuna ve parayı da sende bulduğuma göre sevişmemiz doğal.

Bu son tümceyi de söylemedim mi yoksa, yoksa aklımdan mı geçirdim!

— Ya köpek sorunu? dedi Selime.

— Bir de köpek sorunu mu var!

— Uyurgezer misin sen!

Köpek sorununu birden bütün çıplaklığıyla kavradım. Ferhunde gebe, gebe değil, ameliyatlı. Sağ gözündeki perdeyi aldılar. Şimdi Amiral Nelson ya da Moşe Dayan gibi dolaşıyor evin içinde. Trafalgar Savaşı ’nı bilirsiniz.

— Sen, dedi Selime, hiç kaymak tutan süt gördün mü! Bizim sütçünün sütü kaymak tutuyor.

Köpek sorunundan sütün kaymak tutmasına karımın nasıl geçtiğini sonra da düşündüm ama bu gizi bir türlü çözemedim. Vardığım sonuç şu: Kopmalar oluyor. Yaşamın akışını gereği gibi izleyemiyorum. Çoğunlukla resimlere kaçıyorum. Böyle olunca da köpek sorunundan sütün kaymak tutmasına Selime ’nin hangi taşlara basarak atladığını göremiyorum. Göremeyince bir uyurgezer olup çıkıyorum.

— Haklısın, dedim, bir uyurgezerim ben. Senin paranda da babanın parasında da gözüm var. Dolapta fare zehiri olacak, hani çekmeye giren fare için almıştık, hani kapıcının karısı maşayla atmıştı, eczacı belki kuşkulanır, işte onu kullanalım.

— Saçma, dedi Selime, altın yumurtlayan tavuk kesilir mi! Kadın ancak bütün daireleri elinden aldıktan sonra bunu düşünebilir. Daha miras anlaşmasını bozdurmadı. Bozduramadı. Bozduramayacak. Elimizden topu topu bir daire çıktı. Geriye iki daire kalıyor. Bodrumu ve çatı katını saymıyorum. Miras anlaşması bozulmadan ölürse diye ödü kopuyordur. Zehirlemek şöyle dursun üstüne titriyordur.

— Ama köpeği zehirlemekten başka çare yok, dedim.

— Hiç olur mu, dedi, can taşıyor. Veterinere telefon ettim, yedi yaşında safkan bir Fransız buldoğu isteyen olursa bize haber verin, elimizde böyle bir hayvan var dedim. Ferhunde ameliyatlı, köpeği gezdiremiyor. Eniştem hasta o da gezdiremiyor. Çünkü hayvan çok güçlü, çünkü sokakta at gibi asılıyor zincirine, kolu kopuyor insanın, bu yüzden eniştem de Ferhunde de köpeği gezdiremiyorlar. Gezdiremeyince çiş ve aptes sorunu çıkıyor ortaya. Ferhunde kocasına mı yemek pişirsin köpeğe mi! Masrafından geçtik, kokuyor.

Selime ’yle başa çıkılmaz. Sustum. Aile içinde bir zehir sorunu olduğunu artık hepimiz biliyoruz. Benim karımı zehirlemek isteyeceğim düşünülemeyeceğine, Ferhunde ’lerde de fare zehiri bulunmadığına göre, yine Fatma hınzırının başının altından çıkıyor bütün bunlar.

— Sence, dedim, tuvalete gidemeyecek kadar hasta mı bacanak?

— Hiç açma orasını, dedi Selime. Onların işine akıl ermez. Ablam biliyorsun bütün ömrünce başka birini sevdi.

— Bilmiyordum, dedim.

— Yine bilmemiş ol.

— Demek ömrü boyunca aldattı kocasını!

— Yok canım, dedi, öylesi değil. Öldü adam. Bu köpek onun köpeğinin dölü. Soyağacı var ellerinde.

Arapsaçına dönen birtakım sorunların içinde bocalarken uyumuşum. Kalktığımda doğru tuvalete gittim. Yüzüme baktım aynada: Mavi. Oysa o sarılı resmi bitireli çok oldu. Yırtalı, demek istiyorum, çünkü ben o resmi bıçakladım.

Bizde bir resim geleneği bulunmadığını söyleyenler yanılıyorlar. Geleneksel minyatürleri bir yana bırakalım, çünkü bu halk sanatı değil, üst tabaka sanatı, Divan şiiri gibi bir şey. Yazı sanatına da boş ver. Onun da kökeni yarı yarıya Saray 'da. Karpuz sergilerinde, kasaplarda, kasaba kahvelerinde gördüğümüz birtakım resimler var ya, işte onlardan yola çıkılamaz mı! diyecekken vazgeçtim. Yoktan var etmek, gerçek yaratıcılığın kurallarını bulmak zorundayız diye düşündüm. Yerelden evrensele sıçrayarak Avrupa piyasalarına düşmek düşüncesi kadar kısır ve aşağılık bir yol aklıma gelmiyor. Turist akımını hızlandırmak ne kadar elimizde değilse bütün boğaların iğdiş edilmesi ve Hünkâr Suyu 'nun tarlalara akıtılması da onca olanaksız. Selime önümde duruyor. Bu kadının lavantasından hiçbir zaman hoşlanmadım. Leyla kurtar beni. Çekmede ölen fareyi düşünüyorum.

— Süleyman, dedi Selime, bütün sorunları açık açık konuşalım.

— Görünenleri mi, görünmeyenleri mi?

— Ne demek istiyorsun?

— Bana öyle geliyor ki görünen sorunlarla uğraşırken biz asıl görünmeyen sorunları irdeliyoruz.

— Felsefe yapıyorsun.

Felsefe yapmıyordum, ağzımdan kaçmıştı.

— Bak, dedim, babanın sorunu bir çeki taşı gibi duruyor üstümüzde. Babanın sorunu aslında Fatma 'nın sorunu. İzin verilmeyecekti evlenmelerine. Öldüğünde aylığını alırsa ailenin malvarlığına bir zarar gelmezmiş. Laf! Bizim cebimizden çıkmıyor emekli aylığı, doğru. Varsın alsın, bu da doğru. Ama bunun bir ilk adım olduğunu, hırsız kedilerin ciğere böyle sessiz, görünürde ciğerle hiçbir ilgisi olmayan adımlarla yaklaştıklarını önceden kestirmemiz gerekirdi. Bugün aylık, yarın miras

mukavelesi, öbür gün Gönen ’de ev, daha öbür gün üç daire, daha sonra çatı ve bodrum katları.

Tümüyle baban, babamız demek istiyorum. Baban ki..

Sustum. Damdan düşer gibi:

— Başın ağrıyor mu? diye sordum.

İlle de başım mı ağrımalı!

Öyle ya bir mide bozukluğu ile de başlayabilir. İkimiz de sustuk. Bir genç kız kadar masumdu. Bana gönlümce çalışmak fırsatını verdiği için mutluydu. Ama ben çalışamıyordum, istediğim gibi resim yapamıyordum, o da başka. Bu işin içinde olduğumu sanmıyorum. Dayımın kızı anlatmıştı o öyküyü. Klasik bir Yeşilçam sorunsalı.

— Sorunsal sözcüğünün ne anlama geldiğini biliyor musun? diye sordum yine damdan düşer gibi. Fransızca karşılığı problématique.

Bulaşık yıkıyordu. Nasılsa sular kesik değildi. Hiç unutmuyorum, düz beyaz bir piyata tabağı tutuyordu elinde. Önlüğünü bağlamıştı. Ayağında ponponlu terlikleri yüksek ökçe. Bu kadının terliklerine hiçbir zaman ısınamadım. Yan döndü bana, çünkü masamda oturuyordum ben, o da musluğun başındaydı, evet yan döndü bana, damdan düşer gibi:

— Sen Fransızca bilmezsin ki, dedi.

— Hoppala, diye yanıt vermişim, sorunsalın problématique demeye geldiğini biliyorum işte. Fransızca bilmediğimi yüzüme vurmakla ne geçiyor eline!

İkimiz de sustuk. Damdan düşme deyiminin dilimin ucuna ya da aklıma sık sık gelmesi beni o gün de düşündürmüştür bugün de. Çünkü ölüm sadece zehirlenmekle değil, bir uçurumdan ya da damdan düşmekle de gerçekleşebilir. Elverir ki biri itsin kişiyi arkasından. O anda hemen aklıma geliveren anten sorununu burada kurcalamak istemiyorum. Bizim bozuk anteni kapıcı onardı. Dama çıktı, çıktığı gibi de indi, sapasağlam. Selime alışverişe gider, erkek işleri görür ama damda anten onaracak kadar da erkeksi değildir. Hatta gereğinden fazla dişidir. Dama çıkmadı, çıkması da söz konusu değil. İçim rahat. Üstelik sapasağlam işte.

Ben yine istifimi bozmadım.

— Sen, dedim bulaşık yıkayan Selime ’ye, konuşmayı çözülmez bir kördüğüme dönüştürmekte birebirsin. Sorunlarımızı irdelerken damdan düşer gibi yüzüme Fransızca bilmediğimi vuruyorsun. Ben Fransızca bilirim bilmem orası seni ilgilendirmez. Kaldı ki yokluyorum kendimi, bu yüzden rahatsız da değilim.

Dilim damağıma dolaşıyordu. Bütün bunların sözün gelişi söylendiği ortada. Ne var ki sap derken saman dediğim de ortada. Ateş olmayan yerden duman çıkmaz. Selime 'nin dumanı fark edip etmediğini merak ettiğim de ortada.

— Evet, diye sürdürdüm, bu kadının babanla evlenmesine izin verilmeyecekti. Sen ve Ferhunde, gerekirse Leyla, buna karşı koyacaktınız. Olan oldu. Hiç olmazsa bundan sonra önlem almakta kusur etmeyin. Bak, dairenin biri gitti. Yarın öbürü de gider. Anlaşmayı da bozdurur bu kadın. Belki de bozdurdu bile. Baban gelmiş Ferhunde 'den istemiş diyorsun. O istediği kopyasıdır. Anlaşmayı bozdurması için bu kopyaya gerek yok. Giderler notere, çıkarırlar dosyasından, biz bu anlaşmayı bozuyoruz derler, olur biter. Ondan sonra, hisse senediydi, bankada paraydı, gümüş kapkacaktı, bodrum katıydı, çatı katıydı, Ali Rıza Bey 'in tablolarıydı, avucunu yala.

— Babamda Ali Rıza Bey 'in tabloları yok, dedi Selime, olmadığını sen de biliyorsun.

— Biliyorum bilmesine ya, abartıyorum. Ali Rıza Bey 'in çok para etmediğini de biliyorum. Olsa olsa yüz bin, iki yüz bin. Bugün iki yüz bin liranın sözü mü olur! Ama ne bileyim, halısı da mı yok!

— Var dedi Selime, halılar da var pyrex tencereler de var, bir sürü ıvır zıvır. Her evde para edecek bir sürü ufak tefek bulunur.

— Gördün mü diye sürdürdüm konuşmayı. Bir önlem almak zorundayız, zorundasınız.

Selime para canlısı değildir, saftır. İstediğin yola sokabilirsin onu.

— Ne gibi bir önlem! dedi.

Ayağa kalktım, mutfakta bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladım.

— Yapılacak tek şey var.

— Nedir o? diye sordu.

— Kısıtlamak.

Selime bunun ne demek olduğunu hemen anlamadı. Fransızcası İngilizcesi kuvvetlidir de kendi dilini doğru dürüst bilmez. Kısıtlamak sözcüğünün Fransızcasını bilseydim de söyleseydim şıp diye anlardı ama ne yazık ki bilmiyordum. Bir elinde beyaz tabak, bir elinde bulaşık fırçası, kıpırdamadan, camdan sokağın ağaçlarına, ağaçların üstündeki gökyüzüne bakarken durumu kavramaya çalışıyordu. “Sen alçağın birisin!” diye bağırmasını beklerken yavaşça:

— Başım ağrıyor, dedi.

O anda içimde patlayan fırtınayı anlatamam. Önümde duran Barbaros Hayrettin adlı kitabı açtım gelişigüzel okumaya başladım. "…ve ölüm derecesinde yaralandı. İspanyollar paniğe kapıldılar. Sancak gemisi teslim oldu. Öbür İspanyol gemileri de onu izlediler. Şimdi deniz yüzeyini kendilerinden büyük avlarını çekip götüren Türk tekneleri kaplamıştı. Ağır ve hantal İspanyol tekneleri…" Selime 'nin başı ağrımaya başladığına göre yapılacak bir şey yok artık. Roman yazmak istiyorsanız kesinlikle şunu öğütlerim: Başınızdan geçmiş bir olayı anlatmayın, demişti beyaz bıyıklı adam rakısını yudumlarken. Çünkü bizler başımızdan geçmiş olayları ruhsal bir sansürün baskısı altında yaşarız. Onların özüne varamayız. Oysa başımızdan geçmemiş bir olayı anlatırken başkalarını suçlamak da, ruhumuzun çirkefini onların üstüne sıçratmak da daha kolaylaşır. Tuhaf bir adam. Meyhanedeydik. Sanattan konuşuluyordu. Genç bir romancı da vardı aramızda. Ona söylüyordu bunları, sanki öğütlerin bir yararı olurmuş gibi. Ben adamın sağındaydım, oğlan solunda. Bıyıklarından birini görüyordum yüzünün sağ yarısıyla birlikte. Üstünde küçük meze tabakları bulunan bir masanın çevresindeydik. Beyazpeynir, cacık, fasulye piyazı filan. Bir gemide içtiğimiz izlenimi vardı içimde. Çünkü denize çakılmış kazıkların üstüne oturtulmuştu meyhane. Ne diyordum, olaylar benim başımdan geçtiğine göre durumu bütün açıklığıyla görmem olanaksızdı. Buna karşılık durumu bütün açıklığıyla gördüğüme ve Selime 'nin başı şimdiden ağrımaya başladığına göre ben yoktum bu işin içinde. Kim olabilir öyleyse! Kim onlar! Biz kimiz!

— Bir aspirin almalısın, dedim Selime 'ye. Lütfen abartma. Baban yaşlanınca, bütün yaşlılar gibi çocuklaştı. Çocukların başına bir büyük gerekli. Bırakırsan malını mülkünü dağıtacak, dımdızlak bırakacak sizleri. Üstelik bu kadının, her şeyini elinden aldıktan sonra, babana bir kolaylık göstermesinden korkarım. Yoksul bir kimse, para karşılığı, hizmetçilik edebilir ama zengin bir kimsenin böyle bir hizmetçiliğe uzun süre katlanacağını sanmam. Arı balını alınca çiçekten uçar. Bu da uçacaktır. Alıp başını gidecektir. Ya da kendi gitmezse ihtiyarı yollayacaktır. Demek ki hem sizin hem de babanızın çıkarı söz konusu. İhtiyar kısıt altına alınırsa hem o rahat edecektir hem de sizler. Benden söylemesi.

Selime 'nin yanıtını beklemeden mutfaktan çıktım. Tuvalete girdim, pantolonumu sıyırdım, hiçbir gereksinim yokken, klozetin üstünde uzun süre oturdum ve düşündüm.

Beyaz bıyıklı adam doğru mu söylüyor! Ne güzel bir meyhaneydi. Boş verdim aile sorunlarına. Sapmak istediğim bir sokağa döndüm belli etmeden. Deniz kenarındaki bütün yollar gibi o da ağaçlık ve yeni sulanmıştı. Biri duruyor ağaçların arkasında. O olabilir, diye düşündüm. Hep o çıkıyor karşıma kaçmak istedikçe. YAZsın sen, narsın ağacın dalında, Leyla değilsen. Saçların yüzüme değiyor.

Bu gece yatakta Selime ’nin karnı guruldadı. Üç kez üst üste oldu. Üçüncüsünde çıktım. Kapıyı açtım, mutfağa geçtim, sokak kapısını açtım, merdivenlerden indim, apartman kapısını açtım, iki yanı çim dökme beton taşlara basarak bahçe kapısına vardım. Meşe ağaçları var sıcak yolda. Birinin gölgesine oturdum. Görünürde araba yok. Karşıki konağın penceresinden başı kefiyeli bir Arap bakıyor. Onunla Türkçe konuşamam, Fransızca da bilmediğime göre ne demeli! Sağ elimin parmaklarını bir araya getirerek çimlerin bu yıl çok yeşil olduğunu anlatmaya çalıştım. Bütün kalın kafalı turistler gibi anlamadı. Dürttüm, ölmüş. Çaresiz koltuğa oturdum Leyla ’nın karşısına. Gözleri durgun bir göle benziyor. Komşular hava kararınca kâğıt fenerlerle geldiler. Yüzüme bakıyor. Bu bakışı bilirim. Küçük hıyar turşuları kadar diri ve yeşil ve pürtüklü. Isırdım. Masa, halı, salon, resimlerim içerde, o hep sahanlıkta. Ağırdan aldım. Yarın yine bekleriz, bu yolculuk çok uzadı, diye mırıldandım. Duygulanmadığımı göstermek için isteksiz öpüyor göründüm. Leylak kokuyordu. Ona leylak dediğimi kim bilebilir sadece içimden geçirdikçe. Leyla, teyzen sizlere ömür diyemezdim, daha çok genç. Her zaman yanında olduğumu, bana güvenmesi gerektiğini belli etmek için sağ elimin parmak uçlarını bir araya getirerek salladım: Good. Leyla ’nın başka biri olduğunu gördüm o zaman. Kendine ne kadar da az benziyor! Boş rakı şişelerine dayamış sırtını. Yine de bizim yakadan biri. Resmi niçin bıçakladın! diye sordu. Çünkü, dedim, lapa gibi sürmeme karşın kırmızı boyanın tadı ağzıma gelmedi bir türlü. Yaş resimleri sevdim hep. Boya kurudu mu başka bir resim oluyor tıpkı insanlar gibi. Tıpkı senin gibi diyemezdim. Çünkü açıkça değişiyordu karşımda. Oysa aramızda bir kan bağı olduğunu anımsamıyorum. Töreleri hiçe saysam da görünüşü kurtarmak gerekiyor. İşte artık zengindim, bir katım var, bankada biraz param olmalı. Resim satıyorum. Koyu renk bir giysi var üstümde. O kısa etekli beyaz gelinliğini giymişti, yeni moda. Dizkapakları yuvarlak, elleri benim ellerimin yarısı kadar. Küçük elli kadınları severim. Oysa bununkiler büyüyor durmadan. Bir eski zaman arabasında yan yana iskeleye indik. Kadanaların geçmiş bir ezgiyi akla getiren nal sesleri

çocukluğun rafında beni bekler, bunların resmini yapamam. Yan yana oturuyoruz. Sağımızda deniz var ama görünmüyor. Havada martılar var ama uçmuyorlar. Hep o ezginin beşiğinde, muşambasında demek istiyorum arabanın, uzak bir yerden iskeleye iniyoruz. Duvağı bir bulut gibi uçuyor arkamızda. Gözleri durgun su yeşili. Ağzı kanıyor. Küçük bir mendil bastırıyor dudaklarına. Uzatma, dedim birdenbire, ben göründüğüm gibi yumuşak bir insan değilim. İttim onu arabadan. Neden ittim onu arabadan! Beyaz giysinin daha yavaş devinen ekseninde vücudu daha tiz ve gevrek, bayır aşağı dönerek yuvarlandı. Bıraktım onu dere kıyısında Leyla ’yı aldım ve yürüdüm. Karnı guruldiyordu.

Göz açık düş gördüğüm zamanlar korkarım kendimden. Resim yapamaz olurum, içkiye veririm kendimi. Kalktım, pantolonumu ilikledim, aynada yüzüme baktım: Sarı. Mutfağa girdiğimde ellerim titriyordu. Sarı yemek masasının sağına düşen duvara yaslanmış büfenin sol kapağını açtım, rakı şişesini çıkardım. Selime, arkası dönük olduğu için görmedi. Bir tüp bardağı kıyasıya doldurdum. Buzu koyarken sesini duydu:

— Artık gündüzleri de mi içiyorsun? dedi.

— Babanın durumuna canım sıkılıyor.

— İçki sana dokunuyor biliyorsun, dedi, ülserin tepebilir.

Başımdan aşağı kaynar sular indi. Aşağılanmak hoşuma gitmez. Selime ’nin ülserimi düşündüğü yoktu. Belki sinirine dokunmuştum, belki parasıyla yaşadığımı kafama kakıyordu. Ne diyebilirdim! Dayanmak, soğukkanlılığı elden bırakmamak gerekiyordu. Bir bocalamadan sonra kendimi toparladım. Hiçbir neden yokken tuvalete kapanıp düşünceye dalmam gözünden kaçmamış olabilir. Sifonu çekmedim, biliyorum, ama sular akmadığı için çekmedim. Çeksem neye yarar! Yine de çekmem gerekirdi. En iyisi üstelememek, oralı olmamak. Masamın başına geçtim, Barbaros Hayrettin ’in yanına koydum rakımı.

— Sen, dedi, şişmanladın bugünlerde.

Arkası bana dönüktü musluğun başında. Birden aklım başıma geldi.

— Yoksa sular akıyor mu? diye sordum.

— Akmasa bulaşığı nasıl yıkarım, dedi.

Yakalanmıştım. Sular akmadığı için sifonu çekmedim diyemezdim artık. Bir yudum içtikten sonra bardağı büyük bir özenle bıraktım masaya. Çarparak, hafifçe de olsa, en ufak bir ses çıkarmasını istemiyordum. Belki de niyetim boşuna kuşkulandığını Selime ’ye göstermekti.

— Yoruluyorsun, dedim.

— Bulaşık birikti mi yıkamak zor oluyor, dedi. Her gün yıkayabilsem böyle birikmez, benim de sinirim bozulmaz.

— Niçin bir kadın tutmuyorsun? Kapıcının karısı gelip yıkayabilir eline birkaç kuruş sıkıştırsan.

— Senin bu işlere aklın ermez, dedi.

Oysa bal gibi eriyor. Selime 'nin alafranga bir ev düzeni anlayışı var. Ne zamandan beri biliyorum bunu. Bu da benim sinirimi bozuyor. Ses çıkarmıyorum, çünkü ufak tefek aptallıklar yüzünden kavga çıkarmak asıl sorunların üstüne yürümemi engelliyor. Sürgit kavga edilemeyeceğine göre kavga edilecek zaman diliminin iyi seçilmesi birlikte yaşamamız için gerekli.

— Babanı tanımıyorum, dedim.

— Nereden tanıyacaksın, dedi.

— Anlat biraz.

— Babamla, dedi, birlikte yaşamak çok zordur. Anneme bu yüzden acırım. Bir annem çekerdi babamı.

— Huysuz görünmüyor, kavgacı değil, terbiyeli de.

— Babam iyi yetişmiş bir insandır, dedi. Terbiyelidir. Tutumludur, beş kuruş iste vermez, ama bakarsın kat bağışlar. Anlatılmaz. Huysuzdur ama huysuzluğu alttan alta, yer bitirir insanı. Keşke bağırıp çağırsa. Düzenlidir. Kâğıtlarını tekmil klasörlere dizer. Paspas eşiğe halı duvara çarpık düşerse siniri bozulur. Bağırıp çağırmaz. Yer işte insanı içten içe. Kimi zaman düşünüyorum da o kadına hak veriyorum. Bir daire değil, on daire verse karşılığında ben oturmazdım babamla.

— İyi Fransızca bilir mi?

— Bilir, dedi, ama unuttu galiba.

Gözünü ağaçlara dikti camdan, düşünüyordu. Babasını düşünüyor olmalı. Düşüncesini okumak isterdim. Babasını tanıyabilir mi! Tanıyan ve tanınan bunca karmaşık olunca insan nasıl çıkar bu işin içinden. Yine de yaklaşımlar önemli. O yaşta birin gemici düğümleriyle ilgili bunca bilgisi olması o gün şaşırtıcı görünmüştü bana. Çay sofrasının başında oturuşu gözümün önüne geliyor. Masayı elektrik radyatörüne yaklaştırdık, daha doğrusu o öyle isteyince Fatma yaklaştırdı, daha doğrusu bir ucundan Fatma tuttu masanın bir ucundan ben, elektrikli radyatöre yaklaştırdık. Gaz sobası yanıyor. Üstünde çaydanlık ve tuğla. Bu tuğlanın sinirime dokunduğunu kayınbabam elbette bilir, ama bakmıyor tuğladan yana. Bir iki kez ben baktım tuğlaya sonra başımı çevirdim. Fatma gördü baktığımı

güldü. Bir tabak vardı elinde mutfağa geçti. İhtiyar omuzlarını silkti. Durgun ve sessiz görünmeye çalışıyor. Niçin böyle görünmeye çalıştığını anlamak zor. Kendi kendisi olması gerekmez mi!

— Demek ki değil, demişti Selime.

Herkes başka biri oluyor bakınca. Leyla başka biri oluyor. Yalnız Selime var kendi kendisi olmakta dirençli.

İhtiyar, hasır koltuğunu (bunun bir bahçe koltuğu olduğunu sanıyorum) bin zorlukla yana kaydırmak istedi. Selime kalktı yardım için, Ferhunde atıldı, sonunda başardılar, yerleşti ihtiyar. Bastonunu elektrikli radyatöre dayadı. Kısıkta yandığı için bir zarar vermesi düşünülemez. Bastonun kola geçirilen yeri bir ay çöreğine benziyor. Masa örtüsündeki nakışların, tuğla kadar olmasa da, sinirimi bozduğunu söylemeliyim. Somurtuyorum. “Yapma!” gibilerden yüzüme baktı Selime. “Korkma!” gibilerden gülümsedim. Ablasıyla konuşuyor. Bacanak boş piposunu geveliyor ağzında, arada bir yanıyormuş gibi bir iki soluk çekiyor. Babamız, pipo sesini duyunca bacanağa baktı, yanmadığını görünce içi rahatladı. Her türlü dumandan ve kokudan nefret ediyor. Ben cıgara paketimi çıkardım, yakacakken vazgeçtim. Selime ’ye verdiğim sözü tutmak zorundayım. Kayınbabamın gözünden kaçmadı.

— Kızım, diye seslendi mutfakta çay demleyen Fatma ’ya, cıgara kutusunu getirir misin?

Kadın duymayınca Ferhunde kalktı, salondan üstü sedef kakmalı cıgara kutusunu getirdi önüme koydu. Sedeflerin tek tük dökülmüş olduğunu daha önceleri de görmüştüm ama o gün bir kez daha gördüm. Hemen gördüm. Kapağını açtım. İki santim eninde boyasız ham tahta yuvadan (böyle özenle yapılmış nesnelerin hep el değmemiş bir yeri bulunur) kapağın kalkışına baktım. Açtım kapadım. Bu yuva her açışımda eskiden de etkilemiştir beni. İçine baktım bir değişiklik var mı diye. İki iskambil kâğıdı (biri karo valesi öbürü sinek üçlüsü) yerinde duruyor. Firkete de yerinde. Yalnız Bafra ’nın yerine bu kez kırmızı bir Samsun oturtulmuş. Paketin ağzı yandan ancak iki cıgara çıkacak kadar yırtılmış. Böyle dar bir delikten üstten vurarak cıgara çıkarmak beni tedirgin eder. Ben cıgara paketimi yırtarak açarım. Ceketimin cepleri bu yüzden tütün kırığı doludur. İçip içmeyeceğimi anlamak ister gibi kayınbabam yüzüme bakıyor. İçeceğime karar verdiğini görünce içmekten yine vazgeçtim. Kutuyu usulca bıraktım masaya.

— Kızım tabla getir.

Kadın yine duymayınca bu kez Selime kalktı kesme cam, yuvarlak oldukça ağır bir tabla getirdi salondan önüme koydu. İçi mineli o küçük bakır tablalardan birini getirmediği için ona sevgiyle baktığımı bilmem anladı mı!

Çayı getirdi Fatma. Şimdi o sevmediğim nakışlı örtünün üstünde, parlatılmamış alüminyum çaydanlıkla, lülesinin ağzı çay akıtmaktan kararmış demlik soysuz bir nihaleye oturtulmuş olarak duruyor. Fatma ’nın düzeni. Alüminyum çaydanlığın özel teliyle ya da limon kabuğuyla parlatılmamış olduğunu görmek öyle sanıyorum ki Ferhunde ’yi de Selime ’yi de rahatsız etti. Fatma mutfağa gidecekken durdu, tümüyle masaya ve bize baktı. Bir şey söylemesini bekledim, söylemedi. Yüzünde beliren hoşnutsuzluğu çabucak giderdi, yürüyüp gitti. Selime verdi çaylarımızı. Hepimiz sırayla ona doğru uzattık bardaklarımızı. Kahveci işi ince belli çay bardakları bunlar, Fatma ’nın düzeni. Fatma ’yla bu konuda anlaşıyoruz. Ben bu bardakları severim. Kayınbabam fincanla içiyor. Fincanla içmekte diretmiş olmalı. Önüne bakıyor ve konuşmuyor. Ferhunde:

— Fetme, sen de gel, çeyi soğutma, diye seslendi.

Ferhunde ’nin ağzında her zaman görünmeyen cinsel bir eziklik olduğunu söylemeliyim.

İhtiyar önüne bakıyor. Fatma mutfaktan getirdiği kaşarpeyniri kanapelerini sofraya koyarken, göğsüyle omuzuna değecek kadar sokulmuştu babamıza. Bunu hepimiz gördük ve bakıştık. Leyla ’yla da bakıştık. Leyla ’nın da orada olduğunu hemen söylemem gerekirdi. Söylemedim çünkü Leyla sorununa kolayca yaklaşamıyorum. Resimlerimde bile durmadan örtüyorum onu. Susuyorum. Oysa susmamam gereken yerde onun perdeyi sıyırarak görünmesi denge diye bir şey bırakmıyor bende.

Çakıp sönen deniz fenerlerine benziyor. Bir var bir yok.

Seksen yaşında bir adamın, ki ben daha yaşlı olduğunu sanıyorum, yaş gizleme huyu var bu soyda, ne kadar erkek olabileceği konusunda düşüncelerimiz birbirini tutmasa da (Ferhunde ile Selime babalarının erkek olabileceğine inanmıyorlar. Bacanakla ben bu kanıda değiliz.) Fatma ’nın ihtiyarı dişiliğini kullanarak avlamak istediği konusunda birleşiyoruz.

Ferhunde gülerek yeniden seslendi Fatma ’ya, çünkü Fatma yeniden mutfağa gitmişti.

— Fetme çeyi soğutma.

Ağzını denetledi, yeniden güldü ve kızardı. Kayınbabam hep önüne bakıyordu. Sofrada kaşarpeynirli kanapeden başka Ferhunde ’nin yaptığı apple pie Selime ’nin pastacıdan aldığı kek ve Fatma ’nın mutfaktan getirdiği gevrek ve çörekler var. Ferhunde tortasını dilimledi, Selime kekini. Pasta konusundaki bütün bilgimi Selime ’ye borçluyum. Oldukça da rahatsızım bundan. Bu soylu ailelere vergi düzen, kekler, tortalar hoşuma gitmiyor. Bu yüzden hiçbirinden istemedim. Bir gevreğe uzandım sadece. Kayınbabam hemen gevrek tabağını önüme sürdü. Demek gözü üstümdeymiş. Olay üst üste birkaç kez yinelenmeseydi, uzandığım her tabak önüme sürülmeseydi alınmayacaktım. Selime de görmüş. Evde:

— Böyledir babam, dedi.

— Ne gibi! dedim.

— Hiç, dedi, böyle işte.

Alafranga mı, sinirli mi, yoksa düpedüz öç almak isteyen biri mi! Kızlarının ve Fatma ’nın telaşı gözünden kaçmıyor olmalı. İşin tuhafı kızlarından çok bana ve bacanağa içerlemesi. Fatma gözbebeği. Fatma ’dan eşim diye söz etmesi o günlere rastlıyor.

— Ben, diyor, Cousteau ’dan on bir yaş büyüğüm. Ne ediyor hesapça!

Bir bu eksikti. “Courbet ’den ne kadar küçüksünüz?” diye sorsam Selime ’yle hiç olmazsa on gün dargın durmamız gerekecek. Dilimin ucuna gelen tümceyi yalayıp yutuyorum.

— Büyük zelzelede kaç yaşındaydınız?

Ferhunde yüzüme bakıyor tek gözüyle. Selime ’den, Fransızca sözlükte Cousteau maddesine bakmasını istedim eve gelince. Koltukta oturuyor. Başını kucağındaki sözlüğe eğmiş. Parmağını sahifenin üstünden aşağı doğru kaydırırken duruyor: “Cousteau, diyor, Jacques Yves. Deniz subayı. Okyanusçu ve sinemacı. 1910 ’da Saint-André de Cubzac ’da doğmuş. Autonome dalgıçlığı bulmuş, ne demekse. Calypso adlı gemisinde denizaltı yaşamını incelemiş. Sessiz Dünya ’yı çevirmiş 1955. Güneşsiz Dünya ’yı 1964.” Başını kaldırıyor:

— Bu kadar.

Demek babamız, söylediği doğruysa seksen bir.

Çok çabuk geçiyor günler. Lüferleri yiyoruz, çatalım düşüyor, uyuyorum. Kalkar kalkmaz resme sıvanıyorum. Selime, Ferhunde ’yle telefonda konuşuyor. Nerime ’ye felç gelmiş. Ahmet Bey arabasıyla minibüse toslamış farlarını kırmış. Çocuklar adaya gitmişler. Kimler, hangi

çocuklar! Akşam yemeği, televizyon, Selime yatıyor. Ben masamın başında oturuyorum bir cıgara tellendirmek için yatmadan önce.

Bir ihtiyar oturuyor yerden yarım metre yüksekte, yerle gök arası hasır koltuğunda. Gözleri açık alabildiğine, ayaklarının ucundaki denize bakıyor. Bir kadın uyuyor Menekşe ’de çocukluk döşeğinde. Bir ressam mutfakta masada. Bizans Çöplüğü ’nü yıkıyorlar, bir duman ağıyor gökyüzüne. İstanbul var az ötede, pencereden atladın mı, bahçeyi geçtin mi hemen oracıkta. Bir ucu bir denizde, öbür ucu öbür denizde. Anakaralar arasında gerilmiş, toprağına abanmış, yaralı mı ne, soluk soluğa. Çalkanıyor yel estikçe, şamandıraya bir kuş konmuş. Boğaz ’daki iskeleyi zincirle bağlamışlar rıhtıma. Akıntı köpürüyor. At ve eşek kafaları, boş şişeler suyun dibinde. Sular çekilse yeni bir Bizans Çöplüğü biçimlenir iki yaka arasında ve çingene zurna çalarak iner ölü balıkların peşi sıra Karadeniz ’den Marmara ’ya. Sarayburnu ’nun karşısına çergiler kurulunca o ağaç dayandı. Ateşe karşı, kerpiçin her türlüsüne karşı tezeğin her çeşitine karşı o ağaç dayandı. Yırtmadıkça bu ağır tökezlemenin hançerine karşı koyamazsın. Çınarın hemen altındaki çeşmenin oluğuna tahta bir tıkaç sokulu. Karakol bahçesinin altı duvar. Balıkçıların tablasında beş on palamut. Su serpiyor üstlerine. Otobüs açıktan dönerek yanaşıyor demir parmaklıklı bekleme durağına. Et almak, balık almak, şeker almak, şarap, rakı almak isteyen, bulan ve bulamayan, kör, yamalı, donsuz insanların kuyruğu köprüden aşarak, alanları sıyırtarak dolanarak dağdan, uzak gecekondulara dek uzanıyor. İki yaka arasındaki gidiş geliş, yumruk tokat sille kapış ve yağma, yırtık paranın çadırında bekliyor cambazlarını. Bir seyirci dönmüş çişini ediyor duvara. Tünelin ağzında kaldırımdaki ızgaradan tüten sıcak su buharına ellerini tutuyor çocuk. Limon satıyor şimdi de. Uzansan avuçlasan kalabalığı sıksan, jilete değmiş gibi kıpkırmızı kesilir avuçların. Uçan bulut bir geminin üstünden sana bakıyor. Cami avlusundaki güvercinler durdular uçarken, su içiyorlar paslı tenekeden. Arpa serptim. Duvara dönmüş çişini eden adama yanaştım, usulca dokundum sırtına. Döndü, yüzünü görür görmez tanıdım Hanife Teyze ’nin oğlu Rasim ne işin var senin burada. Çocukluk arkadaşım bir köşkün havuzuna girmiş tifoya tutulmuş sanıyordum, demek yaşıyor. Top koşturduğumuz tarla. Benim kısa pantolonum dizkapağımı örterdi. Havuza girdi hastalandı demişlerdi demek ölmemiş. Demek kibrit kutuları biriktiriyor yine. Kemik saplı bir çakısı vardı demek sağ. Zinciri vardı ucunda polis düdüğü. Demek top oynuyor. Denize kaçardık. Denizden

morarmış çıkardı sıska titrerdi uzun süre. Kumkapı ’da bir kıza tutulmuştu amcasının kızı. Kaçırmıştı kızı. Amcasının oğlu hem bunu vurmuştu hem o gün orada bulunan Ahmet ’i. Ömür boyu girdiydi. Bu öldü demişlerdi demek ölmemiş. Demek maçlara gidiyor yine Pangaltı ’da işportacılık ediyor. Tarak ayna kemer kara gözlük ustura metreyle şerit. Çakmaklara benzin dolduruyor. Görmüştüm beni tanımamıştı yüzüme bakmıştı. Bir et beni vardı sağ kaşının üstünde aldırdım demişti yine çıktı. İplikle boğ demiştim bir haftaya kalmaz düşer. Duruyor mu diye baktım düşmüş. Mavi çipil gözleri var. Gözleri yine çipil. Babasını görmedim. Babasını tanımam. Benim babam kara bıyıklıydı, vatman. Vatman babam içerdi rakı bulunca. Güzel ev ahşap iki katlı altında biz üstünde Osman amcalar. Bu ağaçlar onlar işte atkestaneleri. Bu kabuklarını gördüğüm ağaç o ağaç işte. Tramvay büyük bir gıcırtıyla alıyor dar virajı Rum mezarlığının oradan. Babamın yanındayım. Kapıya (körüklü demir kapılar) tutunurdum iki parmağımla. Büyük bir hızla çıkıyor. Zil sesi. Duruyor arkasına bakıyor. Pazarları götürürdü beni. Yorgun biri yoksul. Büyük görünürdü gözüme paralı ya da parasız. Neden sonra anladım. Bıyıklarına ve tıraşı uzamış yüzüne bakarken boş ağzında, iki köpek dişi üstte. Cıgarasının dibi sararmış. Kırmızı yün kazağı, lacivert beylik ceketi. Parlak pantolonun kıçı üzülmüş. Fıtığı var on iki saat ayakta. Yokuş aşağı yıldırım gibi inen tek vatman Bekir Başarır. Anamı iki kez döverdi önceleri, sonra bıraktı bir odada öbür odaya geçti, döndü otlara su döküyor. Bekliyorum onu oysa sağa sola bakarak. Önü yar. Karşı sırttaki gecekondulara bakıyor ve önüne, sıçratmamak için ıslık çalıyor. Ben de önüme bakarım ve ıslık çalarım su dökerken, bir ürperti gelir geçer. Silkelerim sonra. En güzel kılıç diye düşünürüm, tutukluk yapmayan tek tabanca. Ama şimdi tutuk kimi zaman. Leylak. Kaçınılmaz biçimde istiyorum son kez. Yaz gelse. Bu kadınlar, bu Selime, bu Ferhunde küfürle ve dayakla başlayan o tadı bilmez. Leylak ya da Leyla. Ya bu rezillik, görmemişlik, çağdışı elektriksiz gaz lambasıyla, yer sofrası kilimde, hep bulgur, tarhana çorbası kırmızı biberli, kadifeçiçekleri sonra, soysuz parklar. Bahçe yapmasını bilmedik. Ev yapmasını bilmedik, resim yapmasını bilmedik. Taşlar Osmanlı ’dan kalma duvarlarda, horasan, sizi seviyorum. Unutma son kez. Leylak ya da Leyla ’ya benzeyen ne varsa.

— Yatmayacak mısın Süleyman?

— Çay uykumu kaçırdı ben sonra gelirim. Sen uyumana bak!

İstiyor, ister, parasıyla değil mi! Yılda kaç resim satıyorsun ki gelmem diyesin. Diyemezsin. Diyor oysa, diretiyor, sakalı ele vermiyor. Bir zanaat

açmazı belki. Hamsiköy. Hamsiköy ’de rakıyla birlikte hamsi tavası. Bizi evlere mıhladığı bir gerçek, sokağa çıkmadan öğütüyor evde. Geçiyorsun karşısına, bayrak töreninden kapanışa kadar.

— Süleyman geç oldu.

— Yatmıyorum, daha bir diyeceğin var mı!

Musluk altı dolapları, tezgâh üstü dolaplar, arası fayans. Beyaz fayans. El genişliğinde yeşil bir şerit dolanıyor, pencerede bitiyor. Sular kesik, bulaşık yığılı. Pencereden yaşlı bir çam görebilirim elektriği söndürsem ay ışığında. Söndürdü, çekti tül perdeyi. Bir kadın duruyor çamın on metre sağında, küçük bir yonu gibi, parmak kadar bir erkek duruyor çamın on metre solunda, daha küçük, konuşuyorlar:

Kadın — Hangi yaprağa sardın avuçladığın çamuru?

Erkek — O sarkan eski bir peşkirin kalıntısı dalda.

Kadın — Aynada biri var.

Erkek — Her aynada biri var.

Kadın — Kim olabilir?

Erkek — Susuzluk sonraya doğru.

Kadın — Bizim için mi?

Erkek — Odalarda öldürdüğün yüzler için.

Kadın — Odaların ötesinde büyüdüler.

Erkek — Umutsuzluk füzeleri ya da taş.

Kadın — Tanıdım.

Erkek — Iskarmozu bükerken kesilen parmaktan damladı.

Kadın — Çöplükle biçimlenen iki yaka arasında.

Erkek — Fıçılarda palamut kursakları görüyorum, başlar, palamut başları.

Kadın — Son ölçek.

Erkek — Küçük el genişliğinde geçiyorsun, anlaşılmıyor.

Kadın — Kaç resim üst üste, kaç kent!

Erkek — Leyla ’da kendine benzeyen ne varsa.

Kadın — Kim olabilir!

Erkek — Unutmamak için son kez. Evlere mıhladığın.

Kadın — Başka şeyler görüyor musun?

Erkek — Kaç kent az ötede, pencereden atladın mı.

Kadın — Kuş gibi konmuş.

Erkek — Damgalı.

Kadın — Bizde her yolun başlangıcı bu.

Erkek — Hangi yörünge açısından?

Kadın — Anlaşılmıyor.

Erkek — Mezarlıkta bir tramvay gibi soluk.

Kadın — Uyuyor tek kat, tek kat.

Erkek — Duyulmuyor.

Elektriği söndürüp yattım. Fıçı boş. Gece böyle başlarsa bir sonraki aldanışa hazır değilim. Uykuya kendimi bırakırken resimlerim kovalıyor. Düşünerek uyudum. Uyudum silindi.

Erkenden kalktım, bir kahve pişirdim. Üst üste iki cıgara içtim aç karnına. Selime kalktı. Radyoyu açıyor.

Şimdi bana kaybolan yıllarımı verseler.

Kahvaltımı ettim. Şimdi yemek sırası onda. Seslerle duruyor arkamda. Bardağa çarpan kaşığın sesi duyuluyor, peynir kesen çatalın çıkardığı ses, kızarmış ekmek sesi ağızda, kaşık sesi, çayı yudumlama sesi, bıçak sesi tabakta, yudumlama, başka sesler anlaşılmayan, çakılan ocak çakmağının sesi, kaynayan çaydanlığın sesi, iskemle gıcırtısı, ısırma, çiğneme, kızarmış ekmek, bir kapağın açılırken çıkardığı ses, iskemle gıcırtısı, terlik, tezgâha giren kaşığın sesi, ponponlu terlik sesi yeniden, bırakılan kutunun sesi, karıştırma sesi, süt cezvesinin masaya bırakılırken çıkardığı ses, dönen kaşığın sesi bardakta uzun süre, kaynayan çaydanlığın sesi, yudumlama sesi, çiğnenen kızarmış ekmek sesi, ekmek kızartma makinesine basınca çıkan ses, gazete hışırtısı. Ekmek kızarmış olacak ki makine attı, tık.

— Başka çay içecek misin?

İçeri giden birinin ayak sesi. Çatal sesi. Belli belirsiz karın gurultusu. Bardağın tabağa değişi. Saat sesi seyrek de olsa. Havagazını söndürdü, sesinden anlıyorum. Geriye giden iskemle. Ayak sesi. Bardağın musluğa vuruşu. Çekmenin çekilişi. Çekmenin kapanışı. Maşanın fayansa değince çıkardığı ses. Çöp tenekesine dökülen zeytin çekirdeklerinin sesi. Çalkalanan bardağın sesi muslukta, bırakılması. Dolabın açılması. Kapanan teneke kutu. Kutunun dolaba girişi, bırakılışı. Kâğıt sesi. Büfenin kapısı. İç içe geçen iki çorba tabağı (kâse de olabilir). Açılması kapının, kapanması. Yavaş ilerleyen araba sesi bahçede. Ayak sesi. Çöpe dökülen artıklar. Ayak sesi. Kapının açılması ve kapanması. Dış sesler. Araba sesleri. Biriken damlaları birden bırakıveren musluğun sesi. Gerisingeri giden araba. Konuşmalar zor seçilen. Konuşmalar. Orta Anadolu ağzıyla konuşma.

Süzülmesi için bulaşık teline bırakılan tabağın kendiliğinden tele yerleşmesi. Motor sesi.

Güneş camın arkasında pencerenin tam ortasında parlak. Pencere küpeştesinde duran vazonun, köklenmesi için suya konmuş sardunya dalıyla birlikte (daldan başka bir sözcük olmalı) tül perdedeki gölgesi. Gölge perde kıvrımıyla birlikte oynuyor. İlmiklerdeki ışık. Vazoyla gölgesi arasında küçük bir güneş topu, çok parlak, güneş simgesi resimler gibi ışınlı. Sol duvarda boydan boya bir güneş lekesi, pencere doğramasına denk. Güneş çamın ucundan yavaşça sıyrıldı. Klakson sesi. Hızla giden araba. Değişen vites, verilen gaz. Duvar takviminde güneş ve gölge. Mutfak kapısını açınca salona giden dar geçit. Sağda sokak kapısı, solda portmanto. Bir araba geçiyor, tam mutfak kapısının ağzındayken, salonda boydan boya camlardan, meşe ağaçlarını ve güneşi ve karşıki bahçenin duvarını görünce. Arabalar geçiyor. Ağaçların yaprakları yok. Tek tük, bir iki tane, kuru. Perdeleri ve koltuğu gördü. Selime kanepenin sağ koluna sırtını dayamış, ayaklarını boydan boya uzatmış, sırtında vişne çürüğü sabahlığı, gazete okuyor. Yüzü görünmüyor. Terliklerin ucundan giriyorum salona, bir adım, bir adım daha, yüzü göründü. Değişiyor görünümü yürüdükçe. Gazete elinde açık. Baktı:

— Kapıları açık bırakma!

Dalıyor yine gazetesine. Kalorifer yakmıyoruz. Sobanın üst kapağını kaldırdım, üst çinko kapağı, çengelle alt demir kapağı kaldırdım. Bir odun duruyor içinde yarı yarıya yanmış. Önden değil üstten temizleniyor. Kolumu soktum, odunu çıkardım serili gazete kâğıdının üstüne koydum. Çengeli soktum içine ızgara demirini çıkardım, tuttum demiri elimle, çengelle vurarak külünü silkeledim, yavaşça bıraktım odunun yanına.

— Senin canın sıkılıyor, dedi Selime.

Sabah vakti tatsız bir işi üstüme alışıma bakarak böyle söylediğini düşündüm. Kaytarsam, bıraksam da sobayı o yaksa, odunu o getirse kömürlükten, kuşkusuz hoşlanmayacak bundan ama canımın sıkıldığını da ileri sürmeyecek. Demek bir asalak gözüyle bakıyor bana. Demek yan çizdiğim, onun sırtından geçindiğim zamanlar keyifliyim de ona yardım etmek istediğim zamanlar canım sıkılıyor. Kapıcının karısının eline beş on kuruşu tutuştursak da odunu o getirse! İçinden çıkılmaz açmazlar içinde yaşıyoruz. Aslında kapıcımız dışarda başka bir işte çalışıyor. Karısı bakıyor apartmanın genel işlerine. Genel temizlik, sabahları ekmek ve gazete getirmek gibi işler onun görevi. Kocasına dışarda çalışmak olanağı

tanıdığımız için az bir parayla kapıcılık yaptırıyoruz karısına. Sigorta kurumuna karşı kapıcımız kocası. Yarım gün çalışıyormuş gibi görünüyor bizde, oysa dışarda çalışıyor. Karısı çalışmıyor görünüyor ama asıl kapıcımız o. Böyle olunca hem kapıcımız var hem yok. Açmaz da burada. Her gün soba yakmıyoruz. Kat kaloriferini çalıştırıyoruz işimize elverdikçe. Elektrikle çalışan portatif radyatör, kovalı soba ve kat kaloriferi arasında ucuza ısınma yolları arıyoruz kış boyunca. Kapıcının karısına her an erişmek de söz konusu değil. Kapıcı dairesiyle (bir oda, bir tuvalet, bir de aralık, su basıyor.) apartman daireleri arasında zil yok. Böyle olunca kendimiz çıkarıyoruz kömürlükten odunumuzu. Kömürlük bodrumda. Küçük bir sepetle bodrumdan iki üst kata dörder beşer odun taşımak, taşırken bu işi kökten çözümleyecek bir formül aramak, bir çözüme varamamak, küçük engellere yenilmek, ittiğimiz bir sıkıntı olarak ruhsal yaşamın gerisinde bir sivilce gibi kendini duyuruyor.

— Ben getireyim, diyor Selime.

— Boş ver, diyorum, ben getiririm.

Sobanın içindeki kovayı çıkardım, mutfağa götürüp külünü boşalttım çöp kutusuna. Büyük bir özen istiyor kovanın külünü çöp kutusuna boşaltmak. Kül kovadan çöp kutusuna boşalırken genellikle tozuyor ve ortalık batabiliyor. Batmasa da Selime ’nin içi fık fık ediyor içerde. Bu işleri güler yüzle yaparsam, diyeceğim Selime keyfimin yerinde olduğunu sanıyorsa, kumanda etmeye başlıyor bu kez de.

— Kovanın altına bir gazete kâğıdı ser!

— Dikkat et mutfağı kirletme! Başa çıkamıyorum sonra.

Odun sepetini aldım kömürlüğe indim. Odun doldurdum, getirdim. Selime gazetesini okuyor. Düşünüyor belki de: “Süleyman ’ın hamaratlığına ne anlam vermeli!” Oysa bir anlamı yok yaptıklarımın. Gün boyu birtakım işler yapıyorum, yararlı ya da yararsız. Sobayı yakınca Selime uzaktaysa sesleniyor:

— Ellerini yıkadın mı?

— Ellerimi yıkamam için bir neden yok.

— Çöp kutusunu tutmadın mı!

— Tutmadım, elimi sürmeden üstten boşalttım kovayı.

— Yıkarsan görürsün simsiyah bir su akar.

İniyorum merdivenleri. İnmek bir çeşit gitmek. Pencereden az görünen ağaç tam boy ötede, sokakta, camlı kapının ağzında. Hayvanat bahçesindeki kafes aslanı gibi değil, sere serpe. Sorsan bir bahçede olmayı yeğlerim

diyebilir. Bahçedekine sor, tarlada ya da ovada olmayı ister. Bir numaradaki oğlanın bisikletini tırabzana zincirle bağlamışlar. Kış boyu bağlı duruyor. Çalıyorlar. Çingeneler girip çalıyor. Çingeneler çöpleri karıştırıp kâğıtları alıyorlar. Uluorta giriyorlar bahçeye. İki numaranın odunları duruyor bir sepette taşlıkta. Bodrumun ilk basamağı. Bir alçı paketi sicimle bağlı, on numaradaki onarımdan kalmış olmalı. Bir kül tablası kırık, atılmamış, atmaya kıyamamış sahibi kapıcının karısına vermiş olmalı.

— Al götür istersen.

Götürmemiş, bırakmış alçı paketinin yanına. Belki alçı değil kireç. Bu alçı paketiyle kırık kül tablasının çeşitli öyküleri olabilir. İzlenim tümünü içeriyor, ama ayırmak olası değil. Öyküler arapsaçı gibi. Hangisi!

İndim onlara bakarak. Elektrik düğmesini çevirdim. Su basıyor yağışlı günlerde, lastik çizmeyle iniyoruz. Lastik çizmeler küçük tuvalette. Küçük tuvaletin kapısı biraz da bu yüzden zor açılıyor. Asıl kirli sepeti yüzünden zor açılıyor. Ev yakamı bırakmıyor, ensemde. Bizim odunlar karşıda. Eski bir otomobil dış lastiği. Bir numaranın işe yaramaz somyası, patlak sac sobası. Atamıyoruz, atamıyorlar. Selime bir çöpünü atmaz. Dolaplar giyilmeyen giysilerle dolu. Dayımın kızı, giyilmeyen giysim yok, dedi. Telefon etti: Eczacı hanımla sevişen adam ölmüş. Nereden geliyor aklıma. İğne yapıyormuş adama sevişmek için. Dün ölmüş. Sevişmekten ölmüş. Bizim bacanağı, annesi soylarında kalp yetmezliği olduğu için, eski karısına haftada bir gönderirdi. Görmüş gibi biliyorum, duydum.

— Bizim bacanak Ferhunde ’den önce bir öğretmenle evliydi değil mi?

— Evet öyle.

— Annesi bırakmazmış karısına, haftada bir izin.

— Nereden biliyorsun!

— Sen söylemedin mi?

— Olacak şey değil. Bir erkek annesinin sözünü bu kadar dinler mi!

Küçük ve ince odunları seçiyorum. Kalınlar tutuşmuyor. Bir paçavrayı gaza bulayarak sarıyoruz gazeteye, gazeteyi tortop oturtuyoruz dibe, ince odunlar diziyoruz üste, çakıyoruz kibriti. Tutuştu mu, hele soğuk kırıldı mı gradosu düşen keyif hemen yükselmeye başlıyor.

— Bacanak hastaymış bugünlerde.

— Hasta, diyor Selime, telefon edeyim şunlara.

Bacanağın hastalığı umurumda değil. Bakıyorum Selime ’ye onun umurunda mı diye. Telefonda konuşuyor Ferhunde ’yle. Çoğu konuşmalar gibi bu da bir göstermelik altında bir şeyler gizlemekten öteye gitmiyor.

“Olur. Gelirim bugün. Evdesin değil mi? Dolaşıyor demek. İyice ağır oldu demek. Yapılacak bir şey yok. Başka bir doktora görünseniz. Söyledin değil mi? Demek söylemedin. Doğru. Ne diyor? Sen şimdi hep geldi gelecek korkusundasın öyleyse. Vah canım. Sokağa mı çıktın! Bütün gün evin içinde. Anlıyorum, anlamaz olur muyum. Geçtikten. Herkesin söylediği. Televizyon seyrediyor değil mi akşamları? Hepimizin yaşamı aşağı yukarı bu işte. Rahatladı mı? Kışın artıyor demek. Evet. Yok. Çok üzülüyorum. Çıngırağı yanında, iyi. Peki. Görüşürüz canım. İyi günler. Ben de.”

Çıngırak kapıda asılı, ipi başucunda bacanağın, bir sıkıntı gelirse çalması için. Bodrum gezisinde almışlardı. Ağzı dar, dibi geniş bakır bir keçi çıngırağı. Dağ köylerini getiriyor akla. Bir de bacanağa sormalı. Ferhunde niçin sürekli hastanın yanında değil!

— Gece gündüz başında oturamaz ki!

— Tehlike var mı dersin?

— Yok canım. Bu kaçıncı!

Aklı suda bulaşıkta yıkanmada çamaşırda, parmağı telefonda. Kapatıyor. Yeniden çeviriyor, yeniden kapatıyor. Kime telefon edecekti kim bilir! Nebile Hanım ’a felç gelmiş, belden aşağısı tutmuyor. Hastaneye kaldırmışlar. Giriyor çıkıyor. Kapıyı açık bırakıyor telefon sesini duymak için.

Odunları çıkardım, sobayı yaktım. Fatma unutuldu. Telefon.

“Ne yapsak bilmiyorum ki! Göstermediler denmesin. Bu kalp biliyorsun çok tuhaf. Bir şey al istersen, diyazem filan. Ayakta demek, iyi iyi. İlaçları yanında. İyi. Ne üzüldüğümü bilemezsin. Ben gelirim erken gelirim. Güle güle canım.”

Tıraştan vazgeçtim, kahverengi gömleği giydim. Kravat bağladım. Uzun süredir kravat takmıyordum. Balık almaya gitmeli. En iyisi balık.

— Gitme, diyor Selime, balık almaya ta oralara gidilmez. Pilav yaparız. Bir sos yaparız ete.

Açılan dolabın sesi. Yan gözle görüyorum uzandığını yukarıya, raftan pirinç kavanozunu almak için. Sessizlik. İki ölçek pirinç boşaltıyor iki ses arası belirli bir sessizlikte, tepsiye. Başımı döndürdüğümde pirinç tepside duruyordu. İçerki odaya geçti. Sokak kapımız açıldı ve kapandı: Bakkala gidiyor yoğurt almak için. Başka şeyler de alabilir. Tepsi ve pirinçler tezgâhın üstünde kıpırdamıyor. Pirinç ölçtüğü kap, ölçek kıpırdamıyor. Arkada zeytinyağı ve sirke şişeleri. Fatma anlaşmayı çoktan bozdurmuştur.

Bacanağın durumu kötü. Geçen yıl da hastalanmıştı, sonra toparlandı. Annenin iznini alır mısın haftada bir karına gitmek için!

— Gözün aydın, diyor Selime, bu hafta da gelmiyor.

Ne zaman döndü!

Gelmeyen kim! Kapıcının karısı olabilir. Belki de bu hafta temizlik yok. Havagazı çakmağının sesi. Pirinç suyunu koymuş olmalı. Salona geçtim baktım pirinç ayıklıyor. Bacanak ölürse balıkadam ne der! Oh olsun diyebilir Fatma. Ferhunde üzülür mü! Kendiliğinden akmaya başlayan musluğun sesi. Selime açık bırakmış olmalı, çünkü altında bir su kabı var. İplik gibi akıyor. Sonunda hepimizi gönderecek kendi kalacak. Bir tencere çıkarıyor musluk altından pirinci boşaltıyor. Su kaynadı. Seslerden düdüklünün kapağını açtığı belli. Yatak odasına geçiyor. Çekmeyi açıyor. Birbirimizin hareketlerini seslerden anladığımıza göre demek pek birbirimizin yüzüne bakmıyoruz.

Yatak odasındaki çekmeyi niçin çekiyor! Üst kat kiracısı. Biri yürüyor yukarda. Kapı kapandı Selime geldi. Gelmedi. Koridorda mı duruyor yoksa! Alt gözü çektim. Dipte fare zehiri, ellenmemiş. Rafta duran paketten bir cıgara çektim. Rafta bırakıyorum paketi az içmek için. Ağzı açık bir eşek başı, pirinç, dişleriyle coca-cola filan açıyoruz, o da rafta. Yaktım. Selime yok oldu evin içinde. Duman olup uçtu. Tül perdedeki gölgeler değişti. Musluğu kapadım, deminden beri boşa akıyordu. Selime salona ne zaman geçti! Resim yapamam bu kafayla. Votka koydum tüp bardağa bolca, ilk yudumu aldım. Susuz ve limonsuz daha iyi. Vazoyla gölgesi arasındaki top güneş yer değiştirdi, buzdolabı işlemeye başladı birdenbire. Selime salondadır. Yok. Salonda da yok. Nayloncu. Uzaklaşıyor nayloncunun sesi. Biri yürüyor yukarda. Bir köpek havladı. Yatağın altındaki gözü çekiyor bu kez. Teldeki mandalinaları saydım. Akşamki bardaklar yıkanmamış. İki yeşil cam tabak arasında kemik saplı bir bıçak duruyor. Üstte yine bir bıçak ve çatal. Uyurgezer. Kapı açıldı Selime mutfağa gitti, musluğa gitti doğru. Sular yine kesik.

— Niye sektin?

Yanıt yok. Büfeyi karıştırıyor. Tabak sesi. Biri yürüyor yukarda. İşleyen buzdolabı durmak bilmiyor. Kapıyı açıp geçiyor holden yatak odasına. Kapanan kapının sesi. Bir at arabası geçiyor yoldan. Orta Anadolu ağzıyla anlaşılmaz bir konuşma. Karşıki apartmanın ikinci kat kiracısını görür gibi oldum camdan, otobüs geçerken, güneş içindeyken ortalık. Bir maya kabarıyor, sonra yatışıyor yavaş yavaş. Bir odun düştü sanki döşemeye alt

katta. Bir kadın sesi anlaşılmayan seslerin arasında. Bacanak kaç yaşındadır tamı tamına, kulak çınlaması. Fatma kaç yaşındadır, çirkin değil.

Kamyonla satış yapan Migros ’un ezgili klaksonu duyulmuyor artık. İki kez çalardı. Bir tıkırtı. Otomobil geçiyor. Kapı açıldı Selime geliyor. Doyuma ancak sanatla ulaşabiliyor insan. Sular kesik. Biriktirdiği suyla yıkıyor pirinci, pilavı düdüklüde pişirecek. Migros kamyonu klakson çalarak geçerdi önümüzden aşağı doğru. Bir kamyon sesi var yukarı doğru. Az şeker koy pirince. Kapanan ve ateşe oturtulan düdüklü. Musluktan iplik gibi su akmaya başladı. Plastik kaplarda durmadan su biriktiriyor.

— Banker kadınla birlikteymiş bir gece önce, köprüden söz etmiş.

Köprüden attı ya öyle ya. Suyun sesi birdenbire kesildi. Selime küçük süpürgeyle yere dökülen pirinçleri topluyor. Akmaya yeniden başladı. Sızıntı. Musluğun altındaki kabın dolmaya yüz tuttuğu sesinden belli. Kapadı, bir kavanoz koydu altına. Bir kamyon geçti. Faraşı, içinde çöp bırakmamak için çöp kutusuna vurdu. Bu kez bayağı akıyor. İskemleyi çekiyor gürültüyle. Belirsiz sesler. Kalktım musluğu kapadım. Aşağıdan nasılsın diye bağırıyor biri.

— Öttü sayılır.

Ocağın yanında olduğum için kapadım. Bir yudum daha içtim, demin de içtim mi! İşlemediğim suçların cezasını çekiyorum. Zehirleyen ben değilim. Kopukluklar var. Sarhoşken. Yetersiz buluyor ki doping yapıyor. İyi sevişmeler. Sevişmekten inme inmez, ineceği varmış. Bir araba. Bir damla düştü, zorla düştü, sallandı düşmeden önce. Selime kırklara karıştı. Barbaros Hayrettin ’i açtım, kapadım. Açtım kapadım, sonunda sokaklara attım kendimi. Bir saat kadar yürüdüm soğuk kış güneşinin altında. Eve döndüğümde pilav da et de hazırdı. Gaz lambasını yakarak karşılıklı yemeğimizi yedik.

Uyumuşum.

— Selime ’lere gider misin? dedi Ferhunde.

— Giderim, dedim, yoklamalıyız bacanağı. Önemli bir hastalık geçirdi. Dostluk böyle zamanlarda belli olur. Yoklamakta yarar var. Yoklamak bizim için bir görevdir. Kimi zaman ağır gelse de görevlerin altından kalkmasını bilmeliyiz.

— Ne diyorsun! dedi Ferhunde.

— Ne dedim? diye sordum.

— Hiç.

Ağzını yaymadan konuşuyor. Şişmanlamıştı, tombullaşmış, gözleri sürdüğü farla büyümüş. Küçülmüştü son kez gördüğümde. Terlikli, perdeleri inik bir odada yatıyordum. Ponponlarım var. Bu lavanta kokusu Ferhunde 'nin. Nereden bulur bu kokuları! Mutfakta yatıyorum sedirde. Pörsümüş bir sevgiyi süründüğü yetmiyormuş gibi niçin üstüne bir de bu kokuları sürünür! Köpeği dizlerimin üstüne bıraktı.

— Ben Selime 'lere gidiyorum, dedi, Süleyman hastalanmış.

— Hastayım biliyorsun, dedim, mutfakta yatıyorum, resimlerim de hasta.

Dikiş diken kadını görüyordum ki sirkeli bez koyarken başıma, bacanak girdi. Kaç yaşındayım, neredeyim, ömrümün neresinde! Hani kırktım.

— Pipo içebilir miyim? diye sordu.

Yemeğimi bitirmiş son mandalina dilimini ağzıma götürüyordum ki onu görünce başımı kaldırdım, elimde mandalina dilimi kalakaldım. Bildiğim kadarıyla duygusallıktan hoşlanmayan bir adamım. Ağrıma gidiyordu yatağa düşmek.

— İyiyim, dedim, dün sabah bir sancı yokladı geçti. Akşam yemeği fazla kaçırmışım. Genellikle bir çorba içiyorum, bir de ayran. Dün akşam tavuk filan yedim. Ferhunde pişirmişti.

— Selime demek istiyorsun, dedi.

— Ferhunde, dedim, yanılıyorsun.

— Öyle mi! diyerek uzak bir noktaya daldı.

Dolapla radyatörün arasına sıkıştırılmış tabureye ilişti. Radyatörün üstü pencere. Selime yanına oturdu. Annem geldi, kız kardeşlerim yok, yanına oturdu. Ferhunde iki eliyle kapı boşluğunun iki pervazına tutulmuş sarkmış, bana bakıyor. Çıngırak var elinde. Bodrum gezisinde almıştık. Nereye asacağımızı bilemedik. Heybe, kilim, bakır gibi köylü kökenli ufak tefek, hamut, araba tekeri, fıçı, yayık, katır boncuğu gibi şeyler bu çıngıraktan sonra girdi evimize. Çıngırağın ucundan sarı naylon bir paketleme ipi sarkıyor. Anneme baktım:

Boylu boslu bir Osmanlı hanımı, içinden geçenleri belli etmeyen biri.

Selime 'nin gözünde yine o kara bandaj. Az sonra ihtiyar geldi yanıma oturdu. İhtiyarı görünce utandım böyle kalıp gibi yatmaya, boş verdim Ferhunde 'nin çıkışlarına, sıyırdım battaniyeyi, çıplakmışım, kalktık hep birlikte salona geçtik.

— Giyinmelisin, dedi Ferhunde, biz yabancı değiliz ama Selime var.

Kim bu Selime, diye düşünüyorum. Selime benim baldızımken bana bu kadar yabancı, kim bu kadın!

— Leyla ’yı niçin getirmediniz? diye sordum.

Leyla ’yı kimse tanımıyor. Leyla diye biri yok. Oysa ben onu tanıyorum.

— Birlikte rakı içtik, dedim, Remzi yokken Remzi ’nin odasında. İki kat merdivenle iniliyor, sağda.

— Yorgunsun, dedi Ferhunde. Karıştırıyorsun. Olabilir ama olmamalı.

Utandım, hastalığımı yediremedim. Ferruh Sarıbay bastonuna dayanarak da olsa ayakta dolaşsın da ben yataklara döşeneyim, olacak şey mi! Yol vermek için koltuğu çektim, salona girdik.

— Daha dün izordinle kendine gelmiş bir adamın ortada fol yok yumurta yokmuş gibi davranması şaşırtıcı olduğu kadar acıklı, diye bağırdı salondakiler.

— Hasta değilim, diye yanıtladı.

Baldızımın Ferhunde ’yle fiskoslarından babamızın bir arabayla notere giderek miras anlaşmasını bozdurduğu salona girer girmez anlaşıldı. Canımla uğraştığım bir sırada, üstünde yattığım somyanın ayağına köpeğin zincirle bağlanması Ferhunde ’yi ayrıca sinirlendirdi.

Babamız sonunda çıkardı baklayı ağzından:

— Bozdurduk.

Demek gelmiş, demek burada, demek salonda.

— Neye yaptınız bu işi? diye mırıldandık.

Omuz silkti, anlaşılmaz sözler söyleyerek yanıtı geçiştirdi. Haberi duyunca Ferhunde ’nin suratı bir karış asıldı. İhtiyar oralı değil, karşılıklı iki kanepeyle iki koltuğun ortasındaki alçak masanın rafına bırakmış ayağını, elinde açık bir kitap, kıpırdamadan oturuyor. Önüme bakınca bir karışıklık oldu, bacağımdaki hastalıktan söz edildiğini sandım, alındım.

— Her derdin çaresi var, bu illetin çaresi yok, diyerek araya girdim.

Oturduğum kanepenin üstündeki guaş resme bakıyorum. Bacanağı sevmem. O da beni sevmez. Selime ’yle sevişmeyiz. Ama Ferhunde ’yi sevmediğimi açıklayamam. Kızlar babalarını sevmiyor. Bir yabancıymış gibi düşündüm eski karımı. Osmanlı anama baktım:

— Anne bugün karımla yatabilir miyim?

— Bugün olmaz yarın.

— Öyle güzel ki, öylesine ıslak ki kedi gibi.

Cihangir ’de oturuyormuşuz annem ve kız kardeşlerimle. Babam yok. Karım Üsküdar ’da oturuyor. Vapura bindim, Üsküdar ’a gittim.

— Ben geldim.

— Vaktimizi boşa geçirmeyelim, dedi Ferhunde, ben de seni bekliyordum. Yatak hazır.

— Bizim soyda kalp yetmezliği olduğu için, diye kekeledim.

Yorganın altında çıplak iki insan kokusu, bir kadın kokusu daha çok. Leylak kokması gerekirken ağır bir lavanta kokusu. Bacanak:

— Zayıflamışsın, dedi.

Bacanağıma baktım, bir deri bir kemik. Ellerime baktım kemiklerim sayılıyor. Ağarmış kara bir sakalın izi var suratımda, aynada görüyorum. Kulaklarımın tüyleri kesilmemekten serpilmiş. Bacanak burnumu havaya kaldırdı burun kıllarımı kesiyor, sivri uçlu berber makasıyla.

— Aynaya bak, dedi.

— Bakıyorum, dedim.

— Ne görüyorsun? diye sordu önlüğümü çıkarırken.

— Bir şey görünmüyor.

Korkutmak istiyor beni. Koltuktan kalkarken bir daha baktım, bir şey görünmüyor.

Çay geldi. Çayı görünce yüreğim hop etti.

— Bana kalırsa, dedi Selime, zehirlenmişe benzemiyor.

— Söylüyorum ama dinletemiyorum, dedi Ferhunde, bir başka doktora görünmekte yarar var.

— Ben hastalığımı biliyorum, dedim. Üstelik doktorumdan da memnunum.

Ferhunde ’ye baktım, bitmiş, usanmış, tükenmiş. Benzi sarı. Başın ağrıyor mu diye soramazdım. Eski bir sevgiyi sürüklüyor ardında.

— Denize düşen yılana sarılır, dedi. Bir limandı bana o. Senin için resim neyse benim için de o. Bir dal tutunacak.

Köpeğe baktım, iki kısa elinin üstüne iri başını bırakmış balkon kapısının önündeki kilimde uyukluyor. Baktım, somyaya bağlı. Nasıl oldu da onun köpeğini eve aldım, diye düşündüm. Denizde boğulmuştu. O kadar güzeldi ki biz bu kadar güzel adam görmedik, demişti doktorlar.

— Kimler? diye sordu Selime.

— Kimler olacak bizler, hepimiz.

Ben bilmiyordum, tanımıyordum Selime ’nin eski sevgilisini. Burnumun kıllarını kesiyordum aynaya bakarak. Peşkirimi çekip aldım

boynumdan. Ferruh Sarıbay ’a döndüm:

— Tüfekleriniz duruyor mu?

Ne tüfeği filan demedi.

— Duruyor, diye yanıtladı. Yukarda çatı katında. Lastik, insandan daha dayanıksız, çürüyor, bakım istiyor. Ne kadar talk sürsen cıvıyor lastik.

Sustu önüne baktı. Bu adam balıkadam değil, ama yirmi yıl önceki o balıkadam buymuş.

— Uzun süre daldınız mı? diye sordum.

— Uzun süre, dedi. Bundan yirmi beş yıl öncesine kadar. Denizi severim. Ben daldığım sırada bu işi kimse bilmiyordu. Denizler balıkla doluydu. Plajın açığındaki taşlarda on sekiz karagözü bir saatin içinde ipe dizdim. Her biri bir kilo çeker.

— Ne yaptınız o kadar balığı!

— Eşe dosta dağıttım, dedi. Fatma ’ya verdim. Fatma balık sever. Balıkçılık benden türedi. Kitaplar getirtmiştim. Herkes dalmaya başlayınca balık kıyıdan derine çekildi. Orkinos avlardım önceleri.

— Orkinos, orkinos demek! Nasıl bir balıktır bu?

Güldü:

— Anlatılmaz, dedi. Balık işte. Hamsiden büyük.

Annem teype alıyordu söylediklerini. Kan rengi bir denizde ceviz kabuğu gibi bir tekne sallanıyor.

— Orkinostan çok kan akar, demişti çünkü.

— Zıpkını yiyince mi?

Yanıtlamıyor. Kalama salıyor. Yaşlı adam söz dinlemeyen süt kuzusu altmış beşlik oğlunu düşünüyor. Bu kadın düşkünlüğü bitirdi beni. Köpeğin üç göbek gerisinde bir adam, teneşirde, ay parçası gibi yan yatmış. Leyla aklımdan çıkmıyor. Karım kimi düşünüyor beni düşünmüyorsa. Can derdindeyim, öğretmenim bekliyor mutfakta. Çıngırağı çaldım: Yetiş!

Aynalarda çoğalan nesneler gibi karşılıklı ruhlarda kendimiz ve başkaları. Cinsel bir balık ağı, insan etiyle ve canıyla örülmüş.

— Fatma niçin gelmedi, diye sordum.

— Aybaşı olmuş, dedi Ferhunde usulca kulağıma, sancı çekiyor. Sesini çıkarma, sus.

Çatı katında sandığın içi tıka basa anı dolu. Filan günü filan dükkândan almıştım bunu. Nerime ’nin düğününde giymiştim bunu. Bu, bu, bu.

— Bir etekliğim vardı, çok severdim, onun bir parçası bu, diyor Ferhunde.

Ne zaman evlendik!

Bej bir tuvaletim vardı, onun yakasına takmıştım bunu.

Bir kumaş parçası gösterdi, sandık lekesi olmuş. Küf kokuyor. Sandığın yanı başında duvara dayanmış deniz tüfekleri duruyor, ipleri kopuk, lastikleri cıvımış. Bu ayaklıklar işe yaramaz artık. Ağzı yuvarlak muşamba torbada yedek parçalar, zıpkın uçları paslı, naylon ip yumakları, zokalar, vidalar, bir kerpeten ve eski denizlerin tuzu. Demek sonunda miras anlaşması da bozuldu. Dairenin biri gitti, malın dörtte biri gitti, Leyla gitti, dörtte bir düşer kadına, eşime.

Fatma ’yla evliymişim, gözüm Selime ’de. Yasak yemiş her zaman daha tatlı. Selime, bir kesme şekeri eliyle kırıp yarısını tabağına bıraktı, öbür yarısını bardağına atıyor. İhtiyar uzandı:

— Alabilir miyim?

Oysa demin bir şeker attığını çayına gözümle gördüm. Bacanak da gördü. Hepimiz gördük. Bir şekerle içerim dediğini duyduk. Yarım şekeri ziyan olmasın diye mi alıyor yoksa çayını iki şekerle içerken bir şekerle içerim mi diyor.

Bir orkinos kıpırdarken arkamda, aynaya bakarak kulak kıllarımı kesiyorum. Baktım sevişebilir mi diye, baktım sevişebilir. Ayağını nereye kor! Bulur bir çaresini, hepimiz bir çaresini buluyoruz. Üstündeyken kaldırıyoruz alttan. Oysa o yapamıyorum diyor ve indiriyor. Yapamasa satar mı daireyi bozar mı miras anlaşmasını! Yan yana yattık Fatma ’yla. Isıt beni. Soktum elimi iç fanilesinin altından yukarı yukarı yürüdüm. Hoşur. Görmek isterdim. Leyla mutfakta bekliyor. Biliyorum Barbaros Hayrettin ’in yaşamını okuyor o da benim gibi eski karımla yan yana. Öğretmen öldü diyenler yanılıyorlar. Öğretmen Almanya ’da işçi. Ölmedi. Ferhunde bile sağ. Mayalanmış hamur gibi pıt pıt bir şeyler seyiriyor hemen. Babamız önüne bakıyor, bir kitap var dizinde açık. Bacanak kemiklerini sayıyor elimin. Cammış elim.

— Birçok erkekten sonra öğretmen de öldü, dedi Ferhunde.

— Ne çabuk!

— Daha dün gibi!

Ferhunde ’yle olmaz bu iş. Onu istemiyorum, bana başka bir yaşamın kapısını aç! Resimdeki kedi geçiyor. Duvardaki gölgeyi gördüm, siyah kapı, tümüyle bize bakan. Neden böyle anlatılmaz. Belki yalnızlığından. Tuttum ve kavradım, yaklaştı, Leylak kokuyordu.

— Süleyman, diyor Ferhunde.

— Evet, diyorum, öyle.

Konuşmaya girdim mi, katılabildim mi! Bakıyorum anlamak için. Ferhunde, Selime ’ye çeviriyor başını anlamak için. Bacanak tuvalete gitti, elinde köpeğin zinciri, köpekle pipo içerek.

— Bacağı ağrıdığı zaman, diyor Ferhunde bana duyurmadan, sepseri oluyor yüzü, keşi gözü bir tuhaf oluyor senciden. Bir çey içti etkilemedi, iki üç dört, tem beş çey.

— Hiçbirinizi istemiyorum başımda, diye bağırdım.

— Hastalığı belli dedi annem üzüntülü, doktor değiştirmekte yarar yok.

— Filimler ortada, diyorum, gidin başımdan.

— Başka bir doktorla konuştuk, dedi Selime, anlattık durumu. Hastaneye yatması gerekiyor.

— Gitmek istemezse ne gelir elden. Zorla yatıramayız ki!

— Moralin çok büyük önemi var, diyor Ferhunde çok uzaktan.

Utanıyorum hasta bacağımdan, topallamaktan ve ölmekten. Bu bilgiç yaşlı kadınlar, bu ihtiyar, duvarların badanası, geyikler, resimlerim, yüzleri birdenbire kırmızıya dönen bu kanepe ve koltuklar, tül perdesi mutfağın, somyaya bağlı köpek, camlı balkon kapısı üstüme üstüme doğru geliyor, daralıyor çevre, yakın, gittikçe daha yakın. Vatman babamla oturduğumuz iki katlı ahşap evin bahçesi görünüyor aralıktan. Bu tür bir yaşam uğruna koptuğum, bıraktığım. Oralarda yaşanmaz artık. Bunlar rahat, onlar uzakta. Burada uykular derin, orada döşekler pide gibi. Bir şimşek hızıyla düşündüm eski karımı, usulca büyüyen oğlumu. Varır gibi olurken anlamına ruhumun başımı çevirdim.

Akşam eve dönerken hava kararmıştı. Pencerelerinde ışık yanan apartmanların önünden geçtik. Selime sürüyor arabayı. Yola bakıyor, beni düşünüyor biliyorum. Uzlaşmayan yanımı düşünüyor. Bendeki bu duygunun derinine inmesini istemem. Başımı çevirdim. Biz öne giderken cadde ve evler geriye geliyor, bir coğrafya kitabında ya da bir fizik kitabındaki o resimler gibi. Resim yapmalı, nereye kadar.

Yemek yedik televizyon seyrettik yattık

Mutfak penceresinden baktım

Küçük kadınla küçük erkek hep çamın altındalar

Görünmüyorlar

Hiç görmedim onları
Görünmüyorlar
Bir gölge kalıntısı kutudan
Avuçlarına bakıyor çıplak
İkisi saksı kanarya, boş kafes
Taşlık ve mutfak

Birilerini bulup gidelim

Gidemeyiz ki, sevişemeyiz ki, düşünemeyiz ki, avunamayız ki, yapamayız ki! Eksik var. Susuzluk, açlık gibi bir eksik. Tok değilim oysa yalnızım. Bir çocuğum var adını koyamıyorum. Bakıyorum canlı. Gözleri donuk ve hüzünlü, küçük elleri var. Bir şey eklenmiyor ona ad olarak. Ne olabilir! Bu kabuğu yırtmadıktan sonra neye yarar, ne çıkabilir içinden! Bile bile bakıyorum mutfakta, camdan, duymak için seslerini kadınla erkeğin.

Susuyorlar.

Tezgâhın hemen başında, kalorifer borusunun altında cam bir kavanoz duruyor akıntı için, yanında ekmek kızartma makinesi, ekmek tahtası, fıçı biçimi tuzluk, sirke ve zeytinyağı şişesi, boş bir şişe, tuzluk, kızartma yağı kavanozu, iç içe metal ve tahta iki tepsi, kavanoz, bir kavanoz daha, şekerlik, öksürük ilacı, sarkan peşkir, yedek su şişeleri, içinde tabaklarla bulaşık teli, oklava, et kesmek için tahta, kaşıklık.

İki çay bardağı tabaklarıyla kirli

Deterjan kutusu

Biri mavi öteki pembe iki bulaşık süngeri

Bulaşık fırçası sünger sabun nihale.

Raf tıklım tıklım. Dolaplar, dolaplar.

Dört çekme alt alta.
Dördüncünün dibinde
Bir sürü hırdavatın arasında
Fare zehiri.
Başımı çevirdim o gizli resmi yapmalıyım.
Kalktığımda ortalık karanlıktı.

Elektrikler kesik. Lambayı yaktım. Saat yedi buçuk.

II

K. çağırıyor, gitmemezlik edemem.

— İhtiyarladım, diyorum.

— Bize göre değil, diyor, ihtiyarlık.

Saçlarını dökerek tarıyor aynada. Kademhanenin tirşe boyalı kapısını ittim. Mermer yalak dıştan inen kurşun boru. Beyaz sabun elimden kaydı, döndü yalakta durdu. Nalınlara baktım. Hamamda yıkanıyor, su dolu kurnaya tası bıraktı. Pirinç karyolası topuzlu, aynalı. Çözme çarşafta yattık. Dudak uçlarında iki çizgi, taraçalı odada duruyoruz eşikte, çıkmadan önce. Durgun bakıyor, el sallıyor pencereden. Ben kayığın yanından bakıyorum. Yalıdakiler yattı. Bir havluya sarıyor saçlarını, döküyor sonra taramak için, lacivert bir ceketi fırçalar gibi fırçalıyor güneşte eğilerek. Bakınca gidiyorum, çağırdı mı gidiyorum. Çinko borunun yanından elimi uzatarak duvarın üst kenarını yakaladım mı çekiyorum kendimi taraçaya. O ışığı her gece bulurum karşı kıyıda, geceleri yerli yerinde gündüzleri yok. Öteki ışıklara bakınca daha sarı. Orasından burasından kopuyor geçmiş, kırıklarıyla döküyorum fotoğrafını, üstüne alçı, kalıptan çıkınca pembe bir kurdeleyle astım duvara Remide Ablamın başucuna. Kadın ressamların resimlerinde bulunurdu. Güzel, bir de eniştemin suluboyalarında, uzaktan bakardık onlara, şimdi yok, şimdi bulunmuyor. Gül o kadar çok benzerdi ki resmine koklamazdık duvara asardık vazoyu yaldızlı bir çerçevede. Tam kendi renginde cam, su canlı, bir kaşık şurup üşütünce, sirkeli bez. O zaman kızlar verem olurdu.

Eter koklatırdık Peruz ’a.

K. lunatique (aysar).

Perdeleri kapardı sıkı sıkıya camdan çıkınca, düşmemek için çektiği kuyuya.

Çiğnerdik lafı, gül reçeli kokardı ağzı. Remide Ablam karanfil çiğnerdi.

Külbastı yediğini unuturdum, ağzı hiç benzemiyordu çiğneyen birine, bana öpüşmeyi düşündürmüştür.

Bir de yıldızım var kimi zaman başımı kaldırıp baktığım, her seferinde bulduğum. Bir üçgenin uçlarıyız. Kıyıdaki yıldız pencere, gökteki yıldız, taraçada ben. Denize bakmadan eve giremem. Eve girmeden denizi düşünemem. Ay ışığında, aralık bıraktığı kapıyı itiyorum usulca. Elimi tutuyor, elleri soğuk. Vermekten çekiniyor elini soğuk olduğu için,

biliyorum bunu. Perdesini aralıyor, oturuyoruz yan yana ağaçlara karşı ağır memeleri avucumda. Perdeleri inik her zaman. O gün açıktı, bugünkü gibi aklımda, bahçenin ağaç karaltısı, yalnızlığı ve susuzluğu ömrün ve her çeşmenin başında duran o nöbetçi bendim, kendim için, onun için. O durağa varmamız gerekli. Yan yana oturduk ayı görünmeyen gecenin açık karaltısında. Belli ki bir dolap ve sandalye bize bakıyor. Tiftik battaniyenin tüyleri uzun, saçları ağzıma giriyor, elim en sıcak kuyuda. Ata binip dönüyorum yalıya. At yok. Bir kamçı vuruyorum sağrısına ağaçların içinden düz gidiyor önce, yamaçtan aşağı sarınca yitiyor gözden. Fatma yok, dönmedi. Uzandık yan yana. Geldi korkarak iç denizine gecemin, elimi uzattım ve tuttum. At kapıda bekliyor yalıda. Kayık daha bitmedi. Kaynar suda büktüm omurgasını. Yorganı kaldırdı girdi sırtüstü. Eteklerini sıyırdım, karım oldu. Yalan yanlış sevişmeler yer etmiyor bellekte. Utanmadım. Eski günlerimi bildiğim için utanmadım. O eski günlerimi düşündüğü için bakmadı yüzüme. En ufak kıpırtıda K. ’yı buluyorum. Geliyor çağırınca. Prostat uyandırdığı ölçüde tuvalete gönderiyor. Mackintosh. Beden yoksulluğumun altındaki denizleri, balıkları, saz ve yosunları ve onları omuzlayan kadınları çeksem gözlerimi açamam bir daha.

K. öp beni, dedi, öptüm boynundan, saçlarını geriye attı sallayarak, uzandı sırtüstü, yattık. Bütün sıcaklığını bilmeme karşın eksik bir şey var bugünden eski güne sıçrayan ve doyumu uzaklaştıran. Sandık yukarda, tüfeklerim yukarda. Üç tüfek, biri Barracuda, yabanıl köpek, uzun, sert, kurulmaz. Her seferinde karaya çıkıp yere bastırarak kuruyorum.

Eski günlerin doyumu olduğunu, bir anımsama olduğunu anladım, çünkü uyanmamıştım. Kendime baktım ve utandım. Eski günlerimi bildiğim için utandım. Tavla oynadık ertesi günü Fatma ’yla.

K. ’ya katılığı öğretmiştim. Buna yumuşaklığı öğretiyorum. O zaman en açılmaz kapıları açardım, şimdi açık kapılardan süzülmek bile zor. Taraçaya atladım kapı aralıktı. Derisinin gerginliği gözümün önünde. Fistolu bluzu gözümün önünde. Ona katılığı aşıladım. Son kerteye dek yalvarmadı. Al beni demedi. Yarmak hoşuma gidiyordu. Sararması hoşuma gidiyordu, süzülmesi, bakışı kapı aralarında, onu unutmadım, kadınlarımın hepsinin üstünde tuttum. Ey bellek, bir iç savaşın eşiğine getirdin beni. Bu kargaşa eski günlerin bulanık suyu. Şimdi o suda avlıyorum balıklarımı başka deniz yok.

K. ’nın odası karanlıktı ışıkları yakmamış. Ayakta karşıladı. Sofaya açılan kapıya baktım.

— Kilitledin mi? diye sordum.

— Kilitledim, dedi sessizce.

Konuşmak için değil sevişmek için sokuluyor. Mackintosh. Ötesini çok iyi biliyorum. Bir koridor var arkasında. Bir oda dipte, bir oda daha, tam karşıda bir oda daha. Gündüz gözüyle gördüğüm bu odalar, bu odaların döşenişi gözümün önünde. Evde yoklar demiş olmalı. Belki uykudalar uyuyorlar. Belki tümüyle öldüler. Çünkü büyükler öldükten sonra da seviştim o odada K. ’yla. Göz mü yumuyorlar! Bütün sevişmeler tek bir günde toplanıyor. On yıllık kopuk olayların tümü nasıl oluyor da bir duruşa bağlanıyor, bir yatışa ve uzanışa. Boynu yastıkta yan. Bir deste iskambil kâğıdı gibi diziyor yüzünü yastığa. Değişik evlerde yatıyoruz, değişik odalarda. Kırk yaşındaydım. Başka kadınlarla ve kuşkusuz karımla ilişkim vardı ama o ilişkileri anımsamıyorum denizi anımsadığım gibi.

Kollarımın arasından derisi kaygan bir balık gibi fırlayarak zıpkından kurtulurken karnı yırtılan kefal gibi kuyruk deviniminin verdiği hızla uzaklara, çok uzaklara doğru koşuyor. Hangisi hangisine bağlı! Fatma ’yı öptüm. Öpünce anladım bu öpüşün benim için yaşamsal değerde olduğunu. O kendimi anımsatacak bana, boşluğumu demek istiyorum yokluğumu. Kurtarmak istediğim, memnun etmek ya da uyarmak istediğim kimse yok. Ben varım. Sevişmeyle ayakta durdum. Yine sevişmeyle ayakta kalmalı.

— Tanrı gecinden versin sen gözünü kapadın mı ben ne yaparım beyefendi! Nasıl geçinirim o aylıkla! Beni düşünüyorsan düşündüğünü göster.

Sevişmeyi buna bağladığını, miras sözleşmesini bozarsam ona elimi uzatabileceğimi anladım, kendime demek istiyorum. Dirliğim sevişmeye, sevişme ona bağlı. Madem önüme çıkardığı engel bu, bu engeli ortadan kaldırmaktan başka güneş yok. Malıma göz dikenlere malımı kaptırmayacağım, kendime saklayacağım, Fatma ’ya demek istiyorum.

Ne resim, ne müzik, ne kitap, bu desteklerden hiçbirine gereksinme duymadım. Cinselliğim yetti bana. Onunla başladım onunla biteceğim. Bu aynayı kıramam, Fatma ’yı demek istiyorum. Doğayı sevmedim. Doğaüstü bir doğadır deniz. Bir kadın rahmine benzettim onu. Yattım üstüne, ipleri topladım, kurdum tüfeğimi, sardalye ve hamsi tuzlanan barakalara doğru yöneldim. Kefalin kıyıya, denizle karanın birleştiği çizgiye dek sokulduğunu bilirim. Karayla aranızda kaldı mı, çaresiz, sizin tuttuğunuz

çizgiyi yarıp geçmeye çalışır balık. Karaya vuracak değil ya! O gün de öyle oldu. Sardalye kafalarına, kursaklarına sürüyle gelenler karayla benim aramda kalınca beni yarıp geçmeye kalktılar. Yıldırım gibidir, fırlar. Beş ya da altı taneydiler. Yirmi santim önlerine salladım zıpkını, en irisi gelip saplandı. Sarsıntıyı duydum. Ağır ağır sallanarak çöktü sazlara. Gittim ve aldım zıpkınla birlikte kaygan, K. 'yı aldığım gibi. Ötekileri aldığım gibi. Unuttum onları. Sevdiğim yanlarını K. 'ya verdiler. K. 'yı donattılar. Beni kişiliğime kavuşturan izlenimlerdi onlar. K. da bir izlenimdir. Tümünü aldım ve özümsedim, besini aldıktan sonra dışkıladım gerisini. O besinle duruyorum ayakta. Açık seçik bilmesem de duyuyorum bunu. Açık seçik düşünmesem de düşünüyorum bunu. Bilincine varmasam da bu gerçek, bulut ardındaki güneş gibi, ısıtıyor beni. Fatma 'ya uzatıyorum elimi yaşadığımı kanıtlamak için. Bir odalık. Neden olmasın!

O sözcüğü düşündüm sabahtan beri: Mackintosh. Unutmuşum. Bu ses kabarcığı dipten çıktı, düz denize düşen yağmur tanesi gibi yüzüyor, sonra patlıyor. Yeniden çıkıyor, yeniden sönmek için. Üst ve alt şimdi bir. Mackintosh bir kuş olabilir, bir makas türü. Birden anımsadım: Yağmurluk. Bir sis perdesi aralandı, başını uzattı Mackintosh. Dudaklarının kıpırtısını görüyorum. Vişne çürüğü bir halı var arkasında duvarda. Çini soba yanıyor büyük salonunda yalının, alçak, ağaçların arasında. Yağmur çiseliyor. Yol yalının önüne doğru alçalır, tam kapının önünde iniş noktasına varınca kıvrılarak uzayıp gider. Dönemece rastlayan cami yeşil görünüyor şimdi. Oysa yeşil olan ağaçlardır. Bir yol daha, ağaçların arasına tırmanır. Kulelidir bütün yalılar. Demir bir kapının önünde denizin kedilediği düzlükte çöpler yüzer. Hava durgun işte. Kayıklar var rıhtıma bağlı. Mavi dumanıyla çatana, çatana sesi duyabilsem yine. Kumaşların ıslandığı deniz üstü odada camdan çatana sesine baksam, uyusam onu düşünerek.

Macfarlane vardı sonra.

K. 'nın bir avukata danıştığını söylemek yanlış olmaz. Danışıyor ister istemez. Fatma 'nın demek istiyorum. Girdi elektriği yaktı. Önümde duruyor:

— Bu kâğıdı yırt at, dediler bana, sık da suyunu iç, dediler.

Girip çıkıyor kapıları vuruyor. Gazete okumaya başladım önüme bakarak. Kim onlar! Kızların ve damatların aklı. İmzalı bir kâğıtla kandırmak her zaman kolaydır. Tutmadı.

— Bunlar aldatmaca, dedi Fatma, bunların hiçbir değeri yok. Aptal değilim, sordum soruşturdum ben.

Kimler? diye sormadım. Girip çıkıyor. Kapıları vuruyor. Tavlanın kapağını açtı ve hızla kapadı. Kırılan bir tabak sesi mutfakta. Topallayarak gittim.

— Canın sağ olsun, dedim, hangisi kırıldı?

Yalıdaki sofradan arta kalan ince kenar çizgili beyaz tabak.

K. ’nın kucağında duran.

— Canın sağ olsun, dedim.

Christofle takımdan arta kalan iki çorba kaşığı, iki bıçak, belki üçtür, belki tatlı kaşıkları da vardır, musluğun yanında duruyor. Peşkirler sandıkta, çatı katında. Çatı katı bitmedi. Ben öldükten sonra bitirmeli.

— Bana bak, dedim, ben öldükten sonra onlar seni yüzüstü bırakmaz.

— Sen de biliyorsun, dedi, sen öldükten sonra benim kıçıma tekmeyi vuracaklarını. (Kıç sözcüğünü sevmedim.) İyisi mi ben de başımın çaresine bakayım.

Albaya gideyim demek istiyordu.

Albayın kim olduğunu biliyorum. Benim gibi biri. Emekli aylığı karşılığında, malvarlığı karşılığında demek istiyorum, bakılmak isteyen biri. Eli yüzü düzgün bir sürü kadın yapıyor bu zanaati. Bizim gibilerse tümen tümen: Topallar, yatalaklar, çok yaşlılar. Huzur evleri olmalı bizde de. Bir erkek yatağa düştüğünde yirmi gün yatar, yirmi gün oturak dökmek karşılığında albayın malvarlığı.

— Benim eşimsin, dedim, bakıcım değil.

— Öyleyse bozdur noterde imzaladığımız kâğıdı, dedi.

Gözleri çakmak çakmak. Bastonu musluğun taşına dayadım, tek ayağımın üstünde yükselerek dengeledim kendimi (Acındırmak için mi!) durdum öyle.

— O da olur, dedim.

— Ne zaman? diye sordu.

— Hemen bugün. Bugün olmazsa yarın.

Kısalmış ayağımın üstüne inerken bastonuma dayandım. Gösterdim:

— Bunları limon kabuğuyla ov, parlasınlar.

— Ben ne düşünüyorum, sen ne düşünüyorsun.

Söylenerek çıktı gitti ama kapıları vurmadı. Ferhunde ’den istedim anlaşmayı, numarası tarihi için. Damat hastalanmış. Hemen unuttum hastalandığını.

İyi aile çocuğu, öteki parası için, Fatma gibi. Kızım ne de olsa. Bana benzer. Ferhunde ’ye benzemez.

— Nesi var? diye sordum.

— Son günlerde olup bitenlere çok canı sıkıldı, dedi.

— Ne oldu son günlerde!

— Anlamamazlıktan gelmeyin, baba.

Damadın kalp yetmezliğini bana yüklemek istiyor.

— Ben ne yaptım, dedim.

— Satmadınız mı alt katı üvey kızınıza! Para verdi mi size karşılığında?

Hiç düşünmedim onun üvey kızım olduğunu. Ne tuhaf, öyleydi.

— Verdi, dedim, anlatırım sonra. Banka kredisi varmış onu verdi, gerisini taksite bağladı.

— İyi iyi, dedi, neniz var neniz yoksa bağışlayın başkalarına.

— Sana yakışmıyor böyle konuşmak, dedim. Neden başkaları olsun! Bana bakıyor. Sen bakabilir misin! Selime bakabilir mi! Anca kocalarınız.

— Bakıyorsa karşılığını veriyorsunuz, dedi. Her önüne gelen bakıcıya insan malvarlığını bağışlarsa neye varır bunun sonu!

— Ben hiçbir şey bağışlamadım, sattım, dedim.

— Güldürmeyin beni, dedi.

— Sana kâğıtları göstereyim, dedim. Noterden senet verdi. Her ay yirmi bin lira ödemeyi kabullendi.

— Kaç ayda öder! dedi.

Anladım o kadar yaşamazsın, demek istediğini. Kâğıtlarımı karıştırdım notlarıma baktım, klasörlerimi elden geçirdim, kimi yazılarım üstüne önemlidir kaydını düştüm. Eski günlerle yeni günler, aradakiler ve sonrakiler, gelecektekiler belki de, karanlığa yumulmuşlar, yol kesmek için, zorla sökmek için kurgusunu nerenin bilmiyorum, fırsat kolluyorlar. ZAMAN götürüyor bizden götürebildiğini, gerisini mirasçılar bölüşüyor. Daha çok malvarlığım olsa da daha çok kaçırsam, diye düşündüm, dağıtsam şuna buna, on beş yaşındaki evlatlığa, ablamın çocuklarına (Dağıldılar hepsi.) konu komşuya gerekirse. Tuvalete gittiğimde istibra yaptım. Sünnettir ve yararlıdır. Çamaşır yıkama sırasında görülür yararı, çünkü sararmaz. Hemen oracıkta: Bunlar da tüm unuttuklarım gibi uzakta, diye düşündüm. Leş kargaları gibi üşüştüklerinde cesete bir iskelet kalır. Fatma daha yabancı olsa, ki artık yakın, ondan da kaçırsam. Gençken verilmeyeni ihtiyarlık alıp götürecekse neye yarar! Sağlık dağıtmamakla başlar. Küçük damat atölye kiralamasın varsın. Kim o! Selime yeni bir kocaya varır. Kim bunlar oramdan düşmeylen.

— Ne zaman istersen gidelim, dedim Fatma ’ya, pantolonumun düğmelerini iliklerken.

— Yarın, dedi. Ben gider buldururum, beklemezsiniz. Bir kopyasını alıkoymazsanız böyle olur. Çıkarıp verdiniz elinizle. İşinize akıl ermiyor. En küçük kâğıt parçasına kilit üstüne kilit vurursunuz, ama sıra anlaşmaya geldi mi umurunuzda olmaz.

O gece yanıma uzandı, yattık. Öksürük tuttu. Uzun zamandan beri görmemiştim, unutmuşum. Soluk soluğa gittim.

— Dokunmadı ya, diye sordu arkamdan yarı çıplak, saçları dağınık. Size bir şey olursa sorumluluğu almıyorum üstüme.

— Ne olabilir ki! dedim.

Yarı yarıya görünüyordum yan. Bakmıyordu. K. ’yı unutacaktım az daha, yürüyüp gidecektim. Bir adım atmıştım ki aklıma geldi. K. ’ya uzandım. Degugis ’ten almıştık, kimi atıldı, kimi denize düştü, kimi çöplüğe gitti. Tabaklar kırıldı. Son tabak dün kırıldı. İnadına kırdı. Ne yapalım diye düşündüm, ben öldükten sonra.

— Nasıl, diye sordum, çok mu kötü?

— Sen çok yaşa dedi, benden geçmiş, ben böyle şeyler düşünmüyorum.

Kumsalı sıyırtarak denize yürüdüm, çektim yorganı omzuma.

— Peki sizler ne düşünürsünüz? Mal mı? diyemezdim.

Öcümü Ferhunde ’den aldım. Ağzıma geleni söyledim. Çıkarlarından başka bir şey düşünmediklerini yüzlerine vurdum.

— Hastam var yavaş, dedi.

— Kim hasta! O mu? Kim o!

İçimde bir hafiflik var:

Lamada lam cimede cim

Yorgunluk vermedi. Bir hafiflik verdiği su götürmez.

— Bana bak Ferhunde, dedim, hoşgörü gerekli böyle durumlarda. Affet. Affetmesini bil. Gelsin yardım etsin size. Hastaya baksın. Ufak tefek yıkasın.

Uyumuşum. O gece hiç uyanmadım, uyandığımı anımsamıyorum. Derin uyumuşum. Sabah kalktığımda Fatma daha uyuyordu. Gittim ilk kez çayı koydum. Gazeteyi aldım kapıdan. Karşıya baktım onların gazetesi de kapıda. Yalıdaki bir odanın kapısına benziyor. Döndüm koltuğuma oturdum eski bir güneşi geride bırakarak. İyiye gidiyor. İlk kez buradayım yalının dışında. K. görünmedi. Aynaya baktım. Bakmamak daha iyi. Dişlerimi taktım, iyiye gidiyor. Su ısıttım tıraş oldum. Tıraş olurken ister istemez aynaya baktım. Fatma kalktı:

— Çayı koymuşsunuz, dedi.

— Koydum hanımcığım, dedim.

Kıpkırmızı oldu.

— Çocukların yanında bir boşboğazlık edersen rezil oluruz, dedi. Bugün sinemaya gidiyoruz.

— Gidelim, dedim. Olur. Gitmemek için hiçbir neden yok. Ne zaman gidiyoruz?

— Öğle matinesine dörtte.

Arabalar (Önce atlı sonradan otomobil.) vapurlar, köprü, tünel, tünelin başındaki ihtiyar, meyhaneler, Hıristaki, Bohème, Pharaon, Anadolu Pasajı, Lebon, Marquise, Régence, Tokatlıyan, Péra Palace birbirinin avucunda, birbirinin içinde, yıpranmış iskeletleriyle açık kalmış pencere aralığından yağdı üstüme. Faytona binelim. Arabacı aşı boyalı yalının önünde dur. Pırrrs. Şık giyindiğim zamanlar olmuştu, fes, kalpak, şapka aldırmadığım zamanlar. İnce bir yoldan K. ’nın kucağındaki kayık tabağına (Oysa yuvarlaktı düşümde.) gidişim. Bunu yorumlayamadım. Merdivenden inerken koluna girdim Fatma ’nın. Bastonum bir bekçi sopası gibi yankılanıyordu. Kar yağıyor.

— Hava güzel bugün, dedi.

Açık güneşli havaları her zaman severim. İnce bir pardösü var üstümde. Üşümem. Üşümeyi sevmem.

Tek atlı arabadan inerken K. pencereden bakıyordu.

Saçlarını arkadan bağlamış.

Yürümeyi severim. Lütfen kapıyı açık bırakmayınız. Karo taşların arasına soktum bastonu, girdi. Kurulu düzenin bozulmasını sevmem. Anlaşmayı bozmadan malım bu kadına kalamaz mı! Kim bu!

— Caddeye kadar yürüyelim, dedi.

İçim rahat oldu mu dünyanın öbür ucuna giderim. Sokakta tek araba bile yok. Asfalt her zaman şaşırtmıştır beni. Köşe başındaki tek katlı villayı yıkmışlar. İstanbul delik deşik. Başımı kaldırdım, boşluğun yanındaki azıdişine baktım. Bir, iki, üç, dört. İki kez şaşırdım sayısını.

— Şu apartman kaç kat?

— Yürürken sayılmıyor. On üç ya da on dört.

Çarpık. Şavul tutmuyorlar. Midye dolmaları vitrinde, yorganları asılı vitrinde. Bizde yolu ayrı yaparlar, kaldırımı ayrı. Yolla kaldırım bir araya gelmez. Anlaşılmıyor. Araba durdu. K. topuz yapmış saçlarını pencereden bakıyor.

Hanım uyandı

Cama dayandı

Cam kırıldı

Kana boyandı

Bir yorgancı daha. Mavi atlas baklava dilimli. Dermason 135, Battal 150. Pirinç çuvalları. 34.LD.522. Bir kadın geliyor ince uzun, burun delikleri ürpertili, gözleri sürmeli, aydınlıkta cırlak. İnsanlar birdenbire çoğaldı. Nüfus çoğaldı. Aşağı tabaka ürüyor. İstanbul 'u kapıcılar sardı. Yüzüme bakmadan geçti. Bütün kadınlar bakardı. Bakmadan edemem, bacaktan başlarım. Uzun yola gidiyorum.

— Romatizmanın çaresi yok.

— Baba sizinki romatizma değil.

— Biliyorum biliyorum ama hepsi bir kapıya çıkıyor.

İğne yaptırdım. Çantalı bir adam geldi iğne yaptı. İdrar tahlili istediler yaptırdım. İlaç aldırdım içtim. Yüzüne baktım, güzel gözleri var, iri kestane. Altın dişi sevmem.

— Az kaldı, dedi. Şuradan bir arabaya bineriz.

Arabalar kalkmadı mı!

— Yok, dedim, otobüse binelim.

— Siz bilirsiniz, dedi.

Otobüs beklerken bir hastalık sonrasının iyiliğini duydum. Bakındım. Şu köşe Paris 'e benziyor. Biri çok kalabalıktı, öbürü durmadı, üçüncüsüne bineriz. Sekiz ay kaldım. Viyana 'yı da bilirim. Eski Viyana. Köstence 'nin bütün hamalları Türktür. Beyaz gecelik entarisinin üstüne samur kürk giydiğini anımsadım babamın. Bekliyoruz, gelmek bilmez. Gelirse dolu geçer, durmaz. Bindik, sallantıda uyumuşum.

— Oldu işte dedim, memnun oldun mu?

Güldü.

İmza atmasını bilir de yazı yazmasını bilmez. Cahillik bu milletin kanını kuruttu.

— Al, dedim, sen sakla bunu, sakın kaybetme.

Koluma girdi merdivenlerde.

— Dörtte bir düşer, dedim.

Sinemada uyudum. İyi oluyor evden başka bir yerde uyumak, uyanmak ara sıra bir oyuna, bir konuşmaya, bir araba gezintisine. Bir adam kaçıyor durmadan. Bir kadın var işin içinde, sanki işin içinde bir kadın olması yakışık almazmış gibi. Oysa her işin içinde kadınlar var. Kadın eski bir hisara benzer, kırk kez elden ele geçse de düşmez. Kadınlara ilgi

duyduğumu gizleyecek değilim. Neden bu böyle diye düşündüğümde başka taraklarda bezim olmayışına veriyorum. Evleri sevmem. Bahçeleri sevmem. Büyük caddelerde dolaşmayı, lokantada yemek yemeyi, çalgı dinlemeyi severim. Aşırılığı sevmedim. Az içki içtim. Şimdi de az içiyorum kaçamak.

— Kimin öleceği kimin kalacağı belli olmaz, dedi.

Ne annem namaz kılardı ne babam. Bu arada bir kılıyor. Kılardı. Başında namaz bezi, belinde tespih, seccadesini yaydı, namaza durdu. Eteğini çekerdim, sarılırdım eğilirken. Selam verdi, okumaya başladı. Evimin bereketisin derdi babam. Düz bir burnu vardı. Oysa insanın bir yanı öbür yanını tutmaz, sağ omuz biraz düşüktür her zaman. Terziler bildiği için ona göre prova yaparlar.

— İşte oldu, dedim, bozdurduk.

Kişinin ölümünden sonrasına bir düzen verebileceğini düşünmesi ne kadar saçma. Notere gitmenin, bir anlaşmayı bozdurmanın başkaların yarınını değiştireceğini bilsek bile bu bir düşten öteye geçemez. Olmayacağım bir günde varmışım gibi. Açık değil. Yarı düşünceler var. Belirmesiyle birlikte yiten görüntülerin bilincine varılmıyor. Bu da onlardan biri. Geçiştirdim.

Cenaze namazı kıldım ister istemez. Saçma. Hepsi saçma. Bir güç var.

— Hoşgörülü olmalısın, dedim Ferhunde ’ye.

— Güldürmeyin baba, dedi. Bir aile toplantısı yapmak istiyoruz, konuşmak istiyoruz sizinle.

Dünya gidişatından konuşacak değiliz ya, mal mülk konuşulacak. Kimin malı mülkü! Miras kalkmalı, devlete kalsın varsın.

Fatma ’ya baktım. Niçin olmasın, ne eksiği var!

— Siz her şeyinizi Fatma ’ya bırakmak istiyorsunuz, dedi.

— Olabilir, dedim. Kime istersem ona bırakırım. Bak İngiliz kanunlarına, serbestlik var.

— İngiliz kanunlarını bilmiyoruz, dedi, bildiğimiz bir şey varsa o da çocuklarınızı düşünmediğiniz.

— Çocuklarımın durumu iyi. Kocaları var, evleri var.

Durağa kadar yürüdük. Görmeyeli çok değişmiş. Baştan kara. Kimsenin kimseyi dinlemediği belli. Parayı veren istediği yere apartmanı dikiyor. Ne yapmalı! Yapılacak çok şey var. Yapılacak bir şey yok.

Gittiğim gibi döndüm, koltuğuma oturdum. Ferhunde geldi.

— Neredeydiniz baba? dedi.

— Hiç, dedim, sinemaya gittik.

— Bozdurdunuz mu? dedi.

Anlamamazlıktan geldim.

— Neyi!

— Anlaşmayı.

— O anlaşma hoşgörüye uygun değildi, dedim. O baştan bozuktu.

— Aspirin var mı? dedi.

— Var dedim. Tuvalette rafta. Eriterek iç, ekşime yapıyor.

Bir ecza dolabımız yok.

Filmin konusunu anlattım kısaca. Oyuncuların adlarını söyledim en doğru okunuşlarıyla. “Benim kocam hasta yatıyor içerde, siz tutmuş bana sinema oyuncularından söz ediyorsunuz, aldırdığınız yok,” der gibi yüzüme baktı. O da aldırmıyor. Dün akşam gezmeye gitmişler, içi sıkılıyormuş evde. Bu hastalıkta hasta kıpırdatılmaz, kalıp gibi yatırılır benim bildiğim. Olabilir. İlgisizliğimin bilinmesinde ne sakınca var. Bir denge kurdum yaşamımda, bunu kimsenin bozmasına izin vermem.

K. görünmüyor.

Fatma gözümün içine bakıyor.

Kopukluklar oluyor, durgunluklar.

Yatağa girince saatlerce birinin adını bulmaya çalışıyorum, bir komşunun filan. Vapur beklerken bana doğru gelen kadın, neydi adı, ölmüş olmalı. Bir birinci, diyorum, gişe penceresine uzanırken. Bir kapak. Niyet çeken güvercin gibi uzatıyor bileti. Arkamda duruyor. Tuğla bir evin ikinci katında otururdu. Biletçi ölmüş olmalı. Merdivenli yolun ağzındaki evde otururlardı, Nurettin Bey önce öldü, sonra karısı. Kızları evlendiler. Öldüklerini duydum. Hısım olurduk, koca yüzlü bir adam. Ben burnumun yalancısıyım dermiş. O günkü vapurlara binenler bilir.

Karışık yollara girip çıktım. O evler yıkıldı. Beni beğenir miydi! Hepsi apartman oldu. Yıkıcı eline düştüler yeniden, daha büyükleri yapıldı, daha yüksekleri. Katlar el değiştirdi. Ağaçlar kesildi. Okulun önündeki servi duruyor. Sokaklar kazıldı, kapatıldı, yeniden kazıldı. İskele olduğu gibi. Necmi ölmüş olmalı. Yalıdan kimse kalmadı. Yemiş ağaçları köreldi. Şimdi olsa bavul dolusu para ederdi. Suçlarımı öğüten, işime geleni baş ucumda hazır tutan bir naturam var: Unutuyorum. Karımı unuttum. Anamı babamı unuttum. Acımadım. Acımayı sevmem. Kopuk yaşadım kendi başıma, kimden bilmiyorum. Bir koltuğa çakılı kalmak romatizma yüzünden, bitirdi beni. Nafile namazı kılar gibi günde üç nöbet eski yollara düşüyorum. Yalıdayım. Kayığa vapura biniyorum. Kız Kulesi ’ne baktım. Galata Kulesi

’ne baktım. Süleymaniye güzel, derler. Anlamam, hep bakmışımdır. Ayasofya çarmıha gerilmiş bir adam mıdır ki hep bakmışımdır. Kız Kulesi ’ni severim vapurdan. Denize bakmışımdır. İlkyazın gelişini denizin renginden bilirim. Bir prenses yılanlı. Aşk serüvenleri dokunaklıdır. Denizi her gece yüzerek geçermiş. Tarih umurumda değil. Gelecek umurumda değil demek istiyorum. Hammer okurdum. Hammer umurumda değil. Katina umurumda değil. Buldum adını. Seyrek dişli Katina bulutlar içinde. Ölmüş olmalı. Sandık odasında, yerde ya da sandığın üstünde. Hem yerde hem sandığın üstünde. O sevişmeden içimde tek çizgi kalmamış seyrek dişlerden başka.

— Battaniyeyi getirdim, dizlerine koy, dedi Fatma.

— Koy koy, dedim hatırı kalmasın diye.

Koydu dizlerime. O kadar yaşlı değilim battaniyeye sarınacak kadar. Olsun.

K. ’yı düşündüm. Bizde yatmıştık onunla, kızdı, taşlıktaki odada, yer sedirinde. Ertesi gün yüzüne baktım anlaşılır mı diye, anlaşılmıyor. Ayakta ahırın önünde. Kürk vardı sırtında, götürürken, ağacın altında, hendeğin orada.

Karşılıksız olmalı.

Malıma, yalnızlığıma göz dikenleri sevmem. Sevmek ürpertinin silinmemesi demekse ürperti silinmedi. O kokuyu, gecenin kokusu olabilir bu, duymak için elektriği söndürdüğüm çok oldu. Onu sevdim diyebilirim sevmek o kokuyu duymaksa. O çok yaşlanmadan öldü, ben çok yaşlandım öldüm. Sekseninde delikanlılar var. Ölmemi isteseler de ölmem. Fatma ile evlenme işi ortaya çıkınca, bakım için, hiç unutmam Ferhunde ’lerdeydik. Çay içiyorduk, Selime kocası, Ferhunde kocası, ben, Fatma yoktu. Akılları sıra beni uyardılar.

— Bakın, dedi küçük damat Süleyman Başarır, bu kadınla bakım için evleniyorsunuz. Ona şimdi nasıl davranıyorsanız yine öyle davranın. Size sonuna kadar bakmasını istiyorsanız bunun böyle olması gerekli. Yoksa başı sıkışırsa bırakır gider. Düşündük taşındık bir miras anlaşması yapmanızı uygun bulduk. Elinizde koz olur. Vereceğiniz ufak tefek hediyeler makbule geçer. Hizmetçilikten hanımlığa yükselirse şımarır. Açık söylüyorum, gözünüzün içine bakar, ölse de mirasına konsam diye. Şimdiki yaşamı ölümünüzden sonraki yaşamından daha rahat daha iyi olmalı ki baksın size. Şimdilerde böyle bir meslek türedi. Birtakım kadınlar yaşlı erkeklere bakıyorlar emekli aylığı için. Öğrendiler bu zanaati kurt kesildiler. Nusret

Bey ’in bakıcısına bir buçuk milyon vermiş aile ilişkisini kesmek için. Nusret Bey ’i o kadın yollamıştır. Belki de zehirledi. Gözünüzü dört açın. Pahalıya satın kendinizi.

Böyle demedi böyle demek istedi. Kendini ölümsüz sanıyor. Haddini bildirmeliydim, bildirmedim. Kimi araba kazasında gitti, kimi yüreğine indi gitti. Gence ihtiyara bakmıyor. Ondan gencim. Günde iki paket cıgara içiyor. Selime ’nin gözü dışarda. Cıgara içiyor. İçme dokunur. Dinlemiyor. Ferhunde ’yle birlikte damada katıldılar. Öteki susuyor. Anlamadılar malımın onların elinde çarçur olmasını istemediğimi. Fatma yabancıysa damatlar da yabancı. Büyük damat boş piposunu çekiştiriyor ağzında, doldurmadan oyalıyor kendini. Nasıl kişiler olduğunu anlamaya çalışmadım, değmez. Büyüğü küçüğünden iyi. Parası için evlendi Selime ’yle. Kendinden on beş yaş büyük kadını ne yapsın! O mobilyalar, o tuhaf resimler, o yazmalı masa lafları gibi yoz. Seviye düştü. Genel seviye çok düştü, Anadolu ’nun çamuruna gömüldü İstanbul. İstanbul başka bir ülkedir ülkenin içinde, batağa sardı.

— Bana bakın baba, dedi Ferhunde, sizin kadın cinsine düşkün olduğunuzu biliriz. Dayanamazsınız. Bu kadın sizin bakıcınız, karınız değil, bunu unutmayın. Nikâh kıyılmasına ses çıkarmıyorsak kadını düşündüğümüz için değil, sizi düşündüğümüz için. Böyle daha bağlanır size. Miras mukavelesini sizin iyiliğiniz için istiyoruz. Tam karınız olursa başınıza çıkar. Yarın yatağa düştüğünüzde bırakır gider sizi. Alacağını aldıktan sonra niye uğraşsın! Bilemediniz bir kadın tutar kendi bakmaz.

— Taşarona verir, dedi küçük damat güldü.

Ne biçim konuşuyor bunlar! Kıpkırmızı olmuşken tuttum kendimi. Zor kullanmak güçsüzlerin harcıdır. Ben güçlüyüm. Denge. Hoşgörü.

Yine de bütün çıplaklığıyla gördüm kendimi. Bir ışık tuttular, gösterdiler bana. Ölümümü gösterdiler.

— Tamam, dedim, doğru.

Malımın cellatlarımın elinde çarçur olmasını istemediğimi söyleyemezdim. Eve döndüğümde Fatma karşıladı.

— Ne oldu beyefendi? dedi, anlat.

— Razılar. Bir imza atacaksın noterde.

— Ne imzası! dedi.

İmza atmasını bilir.

— Aylığımdan başka bir şey istemediğini yazdıracaksın notere.

— Tamam, dedi, benim sizin malınızda gözüm yok. Onların gözü var. Hepsi onların olsun. Bana aylığınız yeter. Ben sizi babam gibi severim.

Hoşuma gitmedi. Kimsenin babası olmak istemem, kızlarımın bile. Çınarların altında çay içtim Ahmet ’le.

— Taşakların içine kaçmış, dedi, kaç saat durdun denizde!

— Sen yanımda yok muydun?

Yanımdaydı. Kürek çekiyordu. Paşalimanı ’na gidiyorduk, avlana avlana gidiyorduk. Sadık vardı, taşaron Sadık. Fatma ’nın taşaronu. Yirmi dört saat bıraksan suda yirmi dört saat avlanır. Kayaların orada motor ıstop ettiğinde kayıkta kıçını dikmiş motoru onarıyordu. Sadık değil Ahmet. Taşaron Sadık yüzüyordu. Tepsi kayalar düz, dipleri derin kovuk ve yosun. Oysa düz kaya balık yapmaz. Bunların altı kaynıyor. Her dalışımda Ahmet ’e bakıyorum. Motoru onarıyor. Sadık beline doladığı tele dizdi balığı. Yirmi vurdum. Kuzu dişi gibi dişleri var. Sarıkanat o başka.

Küçük bir erkek köpek büyük bir dişi köpeğe atlamaya çalışıyor. Pencereden bakıyorum.

— Tamam, dedi Ahmet, bizi köye götürür.

Üç saat denizde kalmışım. Kayığa uzanınca kızgın tahtayı duydum derimde. Ahmet ipi çekti. Motor aldı. Beş dakika sonra durdu.

Dişi köpeğin çok kolaylık göstermesine karşın erkek köpek boysuzluktan işini göremiyor.

Suyu çekilmiş bir liman gibi ufalmıştı kafası. Bir takaya gömlek salladı. Görmediler, küreklere asıldı ister istemez.

Bakıyorum olmuyor bir türlü olmuyor.

— Biz de çekelim, dedik Sadık ’la.

Başka bir köpek çıktı o sıra denizden bir sokak köpeği uzun tüylü. Suya serinlemek için girmiş olmalı.

— Beni tefe korlar köyde, dedi.

— İyi ya çek öyleyse.

— Su ver, dedi.

Boyları uyuyor.

Testiyi uzatırken akşam oluyor.

— Senin soyadın neydi Ahmet? dedim.

Atlamasıyla inmesi bir oldu. Ardı ardına yapıştılar.

— Başlatırsın şimdi soyadından, diyor.

Giritli.

— Alektriği yakayım mı beyefendi? diyor Fatma.

Yakma, diyemezdim. Yakayı ele vermek var çiftleşen köpekleri seyrederken.

Giritli, çürük dişli, yalınayak. Küçük erkek köpek uzaktan bakıyor çiftleşen köpeklere.

— Yak, dedim.

Yaktı. Motor stop etti, uzun tüylü köpek indi üstünden dişinin. Ahtapot kollarını topladı ve büzüldü, gözlerim kamaştı, Ahmet gitti. Bir adam çıkageldi rakı sofrasına. Kayaların üstünde oturuyorduk biz, kefaller görünüyordu üstten suda. Yeni bir motor aldı Ahmet ’e bağımsızlığına karşılık, ölmeden önce. Son kez gördüğümde çıplak ayak değildi. Adamın eski pabuçları ayağında, balık sırtı eski yırtmaçlı ceketi sırtında.

— Ne yaparsın geçim dünyası, diyor.

Bir yol gidiyor kırmızı, o yoldalar.

Bırakıp döndüm. Bıktım. İçeri dışarı girip çıkıyor.

— Yemeği kaçta istersen söyle, dedi.

— Ne yemek var?

— Balık ve salata.

Aşçı içeri girmezdi yalıda. Kapıdan alırdı emirleri.

— Ne balığı? diye sordum kime olduğunu bilmeden.

— Lüfer yavrusu, dedi Fatma.

— Sarıkanat bunlar, dedim Ahmet ’e.

— Kefal üç boydur, dedi Ahmet, en irisi zindandalar.

— Balık akını var, dedi. İskelede kürek kürek satıyorlar mavnadan. Başına üşüşmüşler bakıyorlar. Çok taze. Al hanım al, dedi bir adam, bir daha bulamazsın böylesini. Bana da ver, dedim balıkçıya. Naylon torbaya doldurdu verdi. Yüz lira. Para değil. İki kilodan çok.

— Balığı ben pişireyim, dedim Ahmet ’e.

— Olur mu hiç, dedi, biz ne güne duruyoruz!

— Canım istiyor, dedim.

Yüzüme baktı eli belinde:

— O başka.

— Çok balık pişirdim, dedim, sandalı kuma çekip gölgesinde. Yayvan bir kabın var mı?

— Olmaz mı!

Mutfağa geçtik. Alüminyum bir sahan verdi. Daha büyüğünü istedim, daha büyüğünü verdi. Tüfeği musluğun başına dayadım.

— Bak, dedim, balık böyle ayıklanır.

Kefali gırtlağından iki parmakla tuttuğum gibi hem yan kanatlarını hem solungaçlarını hem kursağını çekip çıkardım.

— Ya biz nasıl ayıklıyoruz! dedi.

Memesi değiyordu omuz başıma. Soluğunu duydum boynumda yan.

— Sen, dedim, bıçakla yararsın karnını, öyle temizlersin barsaklarını. Yalan söyleme.

Yüzüne baktım, kızardı gibi geldi bana. Ahmet denizde boğuldu bir fırtınada, oysa balık gibi. Bir kefal kadar kurnaz.

— Doğru, dedi, ben bıçakla ayıklarım.

— Kaç tane balık yersin? diye sordum. Başka ne var?

— Salata var, dedi, pırasa dünden kalma. İki yerim en çok.

— Hadi oradan, dedim. İki balık dişinin kovuğuna gitmez senin.

Alüminyum sahanın alabildiği kadar, ıskarça, dizdim balıkları.

Rakı var mı?

— Yıkamayacak mısın? diye sordu.

— Al sen yıka, dedim, ama yine öyle diz. Suyunu çok süzme.

Balık az deniz suyunda buğulanır. Yıkadı balıkları, benim dizdiğim gibi dizdi.

— Kekik ver. Bir yaprak defne, bir de kapak bu sahana uygun.

— Yarım parmak, dedim, fazlası dokunur.

— Ya yoksa! dedi.

— Bulursun sen, dedim.

Kuru bir defne yaprağı, kekik, tuz, limon ateşe oturttum. Altını kıstım. Camdan bakarak yudumlamaya başladım kadehimi.

— Soğan koymadın, dedi.

— İstemez, dedim. İbo Reis böyle pişirirdi.

Bir yudum daha aldım, mis gibi kokuyor.

Karısına o öğretti balık pişirmeyi. Rum. Midye dolması pilakisi, salatası, çorbası, hepsini o öğretti karısına.

— Ters bir karıydı. Günde üç nöbet döverdi, dedim.

Dayak cennetten çıkmadır. Beline sarıldım.

— Uslu dur beyefendi, dedi.

— Boş ver, dedim, ağız tadıyla bir balık yiyelim bu akşam.

Karşılıklı oturduk ve balık yedik. Balık sofrada bile eski günlere götürür beni. Deniz ve yosun kokusu duyarım. Uyandırır beni. Baktım. Yokluktan diyemem, hoşuma gidiyor. Tam sofradan kalkmıştık ki Ferhunde geldi. Bir

anahtar da onda var, açıp giriyor kapıyı. Fatma evde yokken kapı açması zor oluyor diye verilmiş. Almalı bu anahtarı. Pat diye içeri girmesin.

Suçüstü yakalamış gibi tuhaf baktı.

— Balık mı yediniz? diye sordu.

— Balık yedik.

— Balık akını varmış, dedi. İskeleye gidecek kimsemiz yok. Kocam hasta. Afiyet olsun.

Güldüğümü görünce yüzüme baktı. Kestim gülmeyi yüzüne baktım. Kıskanç, para canlısı ve düşman. Fatma 'ya kalacak. Onlara da düşer. O gece yattım işte yatabildiğim kadar inadına. Memelerini kalçalarını yokladım. Daha iyi olabilirdi ya bu kadarı da yetti. Bu kadın o adamı zehirler diye düşündüm, sinamekinin biri, küçük damat da Selime 'yi. Zehirlemeyi onlar öğrettiler. Zehirlemez diye düşündüm. Zehirlerse farkına varmaz mıyım. Katina 'ydı adı. Uyumuşum.

— Kuşa bak! dedi Fatma.

Kuşa baktım yattığım yerden bir güvercin konmuştu pencerenin küpeştesine. Bir cami güvercini uçtu gitti. Geri geldi. Bir başkasıydı belki. Bütün kuşlar birbirine benzer.

— Ekmek vereyim, dedi Fatma. Bir sürü kuru ekmek var kutuda.

— Verme, dedim, pisletir oraları. Alıştırma!

En çok dışkılayan hayvan kuşkusuz cami güvercinleridir. Toplu olarak yaşayan bu kuşlar, yanılmıyorsam, kuş başına günde vücut ağırlığının dörtte biri oranında gübre bırakıyor. Balıkların gübresinden yararlanılsa, çiştir onların dışkısı daha çok, kim bilir tarım alanında ne büyük bir ilerleme elde edilirdi. Bir Japon bilgini peynirle beslediği balıktan günde bir yüksük dışkı elde etmiş. Bunları düşündüm, daha doğrusu bunlara benzer şeyler düşündüm. Anlatması zor. Demek düşünce bir yansımadır. Ben bu yansımayı çoğu kez anlam olarak yitirdiğim için bende bıraktığı izlenime öykünüyorum.

Sinek bir kuş mudur, diye düşündüm, yoksa böcek mi! Aya baktığım zaman ben mi aya gidiyorum yoksa o mu bana geliyor! Duraksamamak elde değil. İbni Sina belki bir bunaktı, ne biliyoruz! Hiçbir şey bilmiyoruz. İbni Sina ile ilgili. Avicenne adıyla Batı 'da tanınmasaydı şimdi yoktu. Biz unuturuz büyüklerimizi.

Vapur kaçta diye sordum biletçiye ve düşündüm. Düşündüğüm için kavrayamadım vapurun kaçta olduğunu. Bekledim, arkamda o, adı yok. Vapura birlikte girdik. Onunla oturmayı düşünüyordum, yalnızdı. Demir

kapıyı geçtik. İskelenin loşluğu, saat, bir harita gibi açılmış tarife cam altındaki, kapanmış gişe penceresi. Tam arkamda K. ’yı gördüm. İstanbul ’a gidiyor. Harita katlandı mı cebe girecek bir kitap oluyor. Bir tarife istedim biletçiden. Tükendi dedi başını uzatarak. Sağdaki şu birkaç basamak nereye gider! Ponçik satan Yahudi madamı ince bir kâğıda sararak uzattı. Vitrindeki çöreklere baktım. Fırın dışarda. Karşısında bakkal. Bakkal Sinoplu, sütçü göçmen, ponçik satan madam Yahudi. Camdan baktım K. ’ya lacivert bir tayyör giymişti. Fötr şapka giyerdi. Çantası ve uçları kirli güderi eldiveni. Yerden alarak uzattım. Öteki bindi. Demir kapının ağzında durdum kapatmasın diye biletçi. Balıksırtı pardösümle durdum arada, ince uzun, yan. Terzinin aynasında görmüştüm, sevmiştim. Kravatın düğümünü yokladım, sülka, Baker ’den almıştım. Karım evdeydi, yalıda alt kat penceresinde. Unutmuşum. Ağaçları da unuttum, erik, şeftali, armut filan. Çok çektirdin diyor çocuklar. Memnundu. Öyle alışmış. Ut öğretmiştik, piyano çaldı sonunda o da Remide Ablam gibi. Tuna Dalgaları ’nı çalardı. Piyanoyu sattığımız için uda döndü sonradan. Borsa oynamasam da gidecekti. Madame Nitouche vardı, ahbaplarımız, Bomonti ’de, ya bir ya da iki. Paravananın arkasında yakalandı. Kan gelmiş. Kan gelirdi. Madame Nitouche bayılırdı. Bahçede çay içerdik, asmanın altında. Dans bilmezdi. Uzun etekli giysileri, sivri burunlu iskarpinleri açık seçik. Elbise dolabını açınca gördüm beyaz iskarpinlerini. Yaz çıldıracak. Akşam saatleri serin oluyor. Vapurda yan yana oturuyoruz. K. ’yı hiç bu kadar soluk görmedim. Lacivert tayyörünün arasından görünen beyaz bluzu daha da beyaz. Bakıyorum: Bu böyle ne zamana dek sürüp gidecek! Bütün kadınlar evlenmek ister, bir kadın için en zor yaşam güvensiz yaşamdır. Ne var ki hoşuma gidiyor çırpınması, mum gibi erimesi ona öğrettiğim katılığın içinde. Tuhaf bir felsefeydi unuttum. Yaşadığımız sürece yaşamak, kendi başımıza, yalvarmadan, yüz suyu dökmeden. Cıvımadan hiçbir zaman. Bayrak dalgalanıyor dumanda, birkaç martı uçuyor parmaklığa yakın. Lüks kamarasında oturuyoruz vapurun uzun süre. Neler konuştuğumuzu unuttum. Oysa daha dün koyun koyuna. Sarp bir kaya gibi duruyor çöktü çökecek. Bir şirkette tercümanlık yapıyordu. Ayrılmak istediğini biliyordum köyden. Nişantaşı ’nda ara sokakların birinde bir ev tuttu sonra. Çok erkek denedi. Hiçbiri sarmadı biliyorum. Bunlardan birini sokakta gördüm geçen gün. Nasıl dayanmış! Bunu bilmekle yüceliyordum, daha güvenli, daha aldırmaz, her seferinde daha yırtıcı. Et kemiğe bırakıyordu yerini, eriyordu. Bir hınca dönüştü sonra. Elleri titriyordu. Bol geliyor bütün etekliklerim. Omurgayı

bükerken duydum bağırdığını. Döndüm baktım, çok yaşlanmadan ölmüş. Bir şeyler anladı, bir şeyler unuttu, duruldu ve öldü. Hiç unutmadım.

Arasına birkaç kitap koyduğu gazeteyi uzattı. Tırnakları beyaz. Nişantaşı ’ndaki eve gitmiştim, önce yattık. Dolaştım odada kitaplara baktım. Bir oda, bir mutfak, bir de aralık. Başka türlü de olabilir. Orasını çok küçük bir yer gibi düşünüyorum, küçük ve loş. Her zaman perdeleri kapardı. Badem ezmesi sevdiğini unutmadım. Erkek arkadaşlarından birinin gelmesini istiyordu, yakalanmak istiyor, ilgilenmedim. Çay pişirdi. Çukulata kutusunu uzatırken öbür eliyle belirli bir çukulatayı gösteriyordu: Bunu al. Giderken arkamdan baktı, yavaşça kapadı kapıyı. Bir taksiyle dönmüş olmalıyım.

Tünelden öteye yürüdüm. Lostra salonunda potinlerimi boyattım. Aynadaki o adam gençti. Çok bakıyorsun demişti kendine. Elleri boyalı çocuk iskarpinin alt ucuna vurunca ayak değiştirdim. Hachette ’in önünde durdum. K. ağlamıyor, yakınmıyor, karını boşa dediğini duymadım. Böcekler uç uca bitişerek çiftleşirler, camda gördüm. Kalın kitaplara bakmayı severim. Atilla ya da Cengiz. Belki başka bir zaman, belki o gün. Kırmızı bir harita vardı bej bir kitabın üstünde, kaba kâğıt. Hammer sarmadı. Camda hep o genç adam, silik. Şapka ve balıksırtı pardösü gözümün önünde. Karımın beni alt pencerede beklemesi unuttuğum felsefenin gereğiydi. Kızlar büyüyor. Benimle birlikte büyüdüler.

Bu yol Hıristaki ’ye iniyor. Cumartesi akşamları buluşurduk. Necmi de öldü, Sadık da. Ötekiler dağıldı, her biri bir yana gitti. Paket taşlarına sakınarak bastım. Yokuş dik. Bir fıçı var kapısında, içinde bir fidan. Noel çamları gibi köksüz olmalı diye düşünmüşümdür. Burnuna kancayı takmış istediğim yere sürüklüyordum, yakınmıyordu. Arkamdan sürüklenerek geliyordu o akşam da. Adım adım izliyor düşüncede. Başka türlü kalktım o sabah.

Bu ezgi hoşuma gidebilir. Çayımı getirdi Fatma. Süte ekmek batırarak yedim. Dişlerimden korkuyorum. Yenisi seksen bin diyorlar. Kırılırsa, ki kırılır, Eftal Bey ’in kırıldı, Hasan Hüsnü ’nün kırıldı, çat demiş kırılmış, seksen bini dişçiye uzatmak işime gelmiyor. Süte ekmeği batırırken, erken kalktığım için çok vaktim oluyor, o fıçının durduğu kapıdan içeri giriyorum.

Sempozyumla ilgili olarak şunları söyleyebilirim. Kapat şunu diye bağırdım Fatma ’ya. Başlıkları okumakla yetineceğim: Erozyonun genetik kaynakları, kanda anormal emoglobinler. Kalktım ve kapadım. Sütüme döndüm Hıristaki ’ye. Büyü bozuluveriyor, severek yaptığım gezintiler,

vapur, paket taşları iniş aşağı, Hachette ’in vitrini, İstiklal Caddesi Taksim ’e kadar, bir şubat günü pardösüsüz indiğim, bir anda yok olup gidiyor. Zorluyorum kendimi bıraktığım yerden başlamak için. Yorgundum, kahvaltıdan sonra uzandım. Uykuyla uyanıklık arası eşikte durdum uzun süre.

— Kapatmışsınız demişti Fatma.

— Neyi! diye sormuşum.

— Neyi olacak, radyoyu.

— Evet, demişim, başımı şişiriyor. Sen dinlemek istiyorsan mutfağa götür dinle.

Uykuya doğru bu konuşmalar geldi kulağıma, ittim. K. ’ya döndüm yüzümü. Elime içinde zeytin çekirdekleri olan tabağı almış olacağım ki:

— Onu nereye götürüyorsunuz? dedi Fatma.

Bir sen diyor, bir siz. Yadırgıyor beni. Düşünmezmiş.

— Çöpe götürüyorum dökmeye, dedim.

— Çöp kutusu o yanda mı?

Yüz geri ettiğimi, zeytin çekirdeklerini çöpe dökerek divana uzandığımı anımsıyorum. K. ’yı yerinde bulamadım, vapura binmiş gitmiş. Artık Nişantaşı ’nda oturuyor. Uzun süredir görmüyorum, on gün oldu. On günde glande ’lar eski duruma döner. K. geldi yanıma uzandı, soluğunu duydum yüzümde. Birinci Perde, dedim önce, üç boyutlu yürüdüm. Kumda ayak izlerim kalıyor. İkinci Perde, daha yavaş çevriliyor yaprakları. Yüksekte sedirde, çalkantıda, karamsar. Üçüncü Perdeyi duyurmak şimdilik olanaksız. Böyle değil, buna benzer. K. bir böcektir, diye düşündüm, belli belirsiz. Uyumadım durdum, düşündüm daha çok. Her başlangıç gibi.

Vapur suları yararak gitti, dumanı kaldı gökte, martılar eritti onu. Kalktım, gazete okuyorum. Fatma mutfakta yemek pişiriyor. Karşımda sökük de dikebilir. Alışverişe gitti.

— Nereye gidiyorsun, diye sordum.

— Çarşıya gidiyorum. Migros ’a uğrayacağım, bir şey ister misiniz?

— Birlikte gidelim bir gün, dedim. Bankanın önündeki sıralarda oturmak hoşuma gidiyor. Gelene geçene bakmak hoşuma gidiyor.

— İyi bir havada, dedi.

— Şimdi de hava iyi.

— İnce ince yağıyor, dedi. Martta çok güzel havalar olur.

— Nisana doğru gidelim, dedim.

Bir yalnızlık çisentisi in cin top oynuyor. Bana öyle göründü havaya baktığım için. Meşelerin yaprakları, ne zaman döneceğim! Fatma ile dönebilirim. Her kadın sıcaklığı serinletici. Elim ayağım tutuyor. Hava da çok bozuk değil. Rüzgâr da esmiyor. İstesem sürekli yürürüm.

— Leman ’a uğrayacak mısın? diye sordum.

— Sen yok musun beyefendi, dedi. Hoşuna gidiyor, değil mi! Çağıralım istersen.

— Dişleri güzel.

— Fındık kurdu gibi. Severim. O da beni sever.

Kimin nesi diyemezdim, bir yabancı gibi. Leman ’ı biliyorum, geliyor, iş görüyor, çay içiyor. İyi aileden izlenimi bırakıyor. Dolma sarıyorlar saatlerce ve konuşuyorlar. Uzaktan bakıyorum. Bir söz sıçrıyor önüme yırtık bir gazete kâğıdı gibi. Açıp okusam anlaşılmaz ki orasından burasından. Hastalık konuşuyorlar çoğunlukla, kadın hastalıkları. Tansiyon, kanama, baş dönmesi, romatizma gibi şeyler çoğunlukla. Kaynat suyunu iç, diyor. Neyi kaynatıp içeceğini anlayamadım. Kocasını da anlatıyor. O gidince Fatma ’nın sözlerinden anlıyorum. Çok işi varmış, sabahlara kadar çalışıyormuş. Böyle adamlar ufak tefek olur, öfkeli, çok sinirli, ülserli. Nasıl başa çıkıyor Leman! Başa çıkmak diye bir şey yoktur seviştikçe, sevişebildikçe. Bir neon lambası gibi demişti Selime Ferhunde ’ye, seviştiğini gözünüzle görebilirsiniz yüzünde. Bakınca anladım. Dün gelmişlerdi, beni yoklamaya gelmişler. İlkin Selime geldi, arkasından Ferhunde. Telefonlaşmışlar, gülüyorlardı. Beni bırakıp gittiler arkalarında.

— Kaç yaşlarında biri? diye sordum.

— Elli iki.

— Büyük gözlü değil mi, dedim, ufak tefek, zayıf.

— Çok büyük gözlü, ufak tefek, çelimsiz.

— Sallantılar takılar filan?

— Evet, dedi Selime, öyle, değişik bir tip.

— Birbirilerini görmeye gelmişler, o arada bizi. Gözleriyle görmek istiyorlar. Ne yapıyoruz, bakışıyor muyuz bu yaşta, ben ona ne diyorum bu yaşta, o bana nasıl davranıyor o yaşta, çağırır çağırmaz geliyor mu, yoksa oyalanıyor mu bir gecikmenin iç gıcıklayan cinselliğinde! İhtiyar bir adamın genç sayılabilecek bir kadınla ilişki kurması, üstelik bu ilişkinin dengi dengine olmak gibi kabul edilebilir bir paravananın ardına gizlenmeyişi kocalarıyla aralarını açıyor ki çileden çıkıyorlar. Ailemize yakışmaz birtakım işler dönüyor. Bir fuhuş gözüyle bakıyorlar Fatma ile

aramızda oluşan yakınlığa. Remide Ablam ölmüş olduğu için bunları gönderdi, yoksa kendi gelirdi. Doğaya karşı bir terslik olarak niteliyor Fatma ’yı kapatmamı. Çünkü erkek dediğin genç yaşta bile iktidarsızdır, eniştenin durumu ortada. Sonunda ahretliğe abayı yakarak kümeste yakalanmasının azgınlıkla uzaktan yakından ilişkisi yok, gösteriş. Görülecek bir hesabı olsa benimle görürdü. Limon kabuğuna sürtülmüş kesme şekerle melisa yapraklı limonata içmek gibi aşırılıklar havuz başında, o cilalı kara suluboya kutuları, samur fırçalar inceli kalınlı soyaçekimden başka neyle açıklanır! Remide Ablam hiç çocuk doğurmadı, Selime de öyle. Bir kez ölü doğurdu. Bir yangın çıkmıştı, bir baraka yangını o uğursuz günlerde, yine de yangın sayılır, her patlıcan mevsimi çıkan ve İstanbul ’u kelaynak kuşuna çeviren o büyük yangınlara benzemese de. Ya Hafız levhası o zaman asıldı yalının iki çatı arası üçgenine. O yangın ve eniştemin kümeste basılmasının anısı böylece yaşadı uzun süre. Cinsellik ölümsüzdür, ölümlü olan bizleriz.

— Eşinizden memnun musunuz? diyor Ferhunde.

— O benim eşim değil, bakıcım.

— Kaç kez duydum eşim diye söz ettiğinizi bakıcınızdan.

— Olabilir, diyorum, kabahat mı!

— Anneme mal bağışladığınızı görmedik hiç.

— Annen varlıklı bir kimseydi.

— Kendinize iyi bakın.

Uzaktan konuşuyorlar. Biz Fatma ’yla bir yanda, onlar ikisi öbür yanda. Oysa Fatma çarşıda, ben tek başımayım. Onlara uzanmak istediğim bir ara, tuttum kendimi. Belki tutan Selime ’ydi ya da Ferhunde. Üst kattalar. Ben düzlükteyim hemen çıkmak için. Düzlükte oturan biri hiçbir şey düşünmese de düşünüyormuş gibi yapar. Düşünce bölünmedikçe bir buluttur. Onlara böyle bir buluta düştüğümü söylesem yararı olurdu belki ama tuttum kendimi. Belki Ferhunde tuttu, belki Selime.

Öptüm, gittiler. Bir beyazlık bıraktılar arkalarında, yer yer kabarcıklar.

Çocuklarımızın çocuklarımız olduğuna inanabilmemiz için onların önce çocuk olmaları gerekir. Yaşlı kadınlara çocuk gözüyle bakmak ilginç belki ama inandırıcı değil. Ben de inanmadım onların bir süre Selime ile Ferhunde olduklarına. Üstelik onlar da inandırmak istemiyorlar. Baba diyen birinin, çocukluktan çıkınca, elinde bir kanıt olması gerekmez mi, bir iz, bir nişan filan. Otuz yıl önce onları sokakta görsem tanımazdım, o kadar benzemiyorlar kendilerine. Bebekken koluna kaynar çay ibriği devrilen

hangisiydi! Büyüğü. İkisi de büyük. Selime ’nin bir etbeni vardı yüzünde, aldırdı. Aldırmasaydı, bana ne! Tanınmaz duruma düşmek için elinden geleni yapıyor.

Tam o sırada Fatma geldi çarşıdan. Baktım hiç değişmeyen biri. Yanağındaki çukur, gülünce görünen altın diş, bütün işaretler tamam. Saçlarına kır düşmeye başlamıştı, baktım, saçlarına kır düşmeye başlamış. Evden çıkarken üstünde ne varsa yine üstünde onlar. Hep bildiğim giysiler giyiyor, bakışı, sesi, hep bildiğim bakış ve ses. Davranışı da değişmiyor. Odaya girer girmez elektriği yaktı.

— Ne o, dedi, yine karanlıkta mı oturuyorsunuz!

— Gündüz yakmak bir işe yaramıyor, dedim.

Havayı kokladı:

— Buraya birileri gelmiş, dedi.

— Kızlar, dedim, bizim kızlar. Damatlar gelmedi.

— Bu kokuyu bildim, dedi. Selime Hanım ’ın kokusu bu. Nereden akıllarına geldi aramak, uğradıkları yoktu.

Elindeki fileyi mutfağa götürürken:

— Lahana aldım, dedi. Peynir aldım, ampul aldım. Ampul zor bulunuyor. Yetmiş beşlik aldım iki tane. Onlar gidince söndürdünüz değil mi?

— Ekonomi, dedim, her zaman iyidir. Frenkler tutumla ileriye gittiler. Bankacılık tutumla gelişti onlarda.

— Kefenin cebi yok beyefendi, dedi. Alt tarafı iki arşın bez.

Ağzının payını vermek gerekirdi ya boş ver. Kimi zaman boyundan büyük işlere burnunu sokması sinirime dokunmuyor değil. Tek sığınağı elimle yıkamam. İyi kötü sürüklenip gidiyoruz.

Selime ’nin Ferhunde ’ye anlattıklarını düşünüyorum. Plak-ların üstünde bir kâğıt bulmuş adam: Seni görmeye geldim. Başlangıç böyle. Bırakmış nişanlısını bunu almış.

— Kırk beş kilo, diyor Selime, çok değişik bir tip, hoş.

Üç beş yıllık mutluluk, arkasından kara günler. Safra kesesi sanmışlar. Mide krampları, zayıflama. Apandisit olabilir. Parşömen kâğıdı gibiymiş o zamanlar renksiz ya da neon lambası gibi parlak. Kars ’tan İstanbul ’a taşınmışlar. Üşüyormuş çünkü orada.

— Neden!

— Bilinmiyor, dedi Selime.

Bir mühendis dostları gelmiş karısıyla. Bir gün yakalamış kocasıyla dostlarının karısını bir yatakta, boşanmışlar. Mektup yazmış kocasını elinden alan kadının kocasına.

Fatma geldi karşıma oturdu.

— Anlat beyefendi, dedi, aklında kaldığı gibi anlat.

— Mektup yazmış kocasına. Sözümü kesme. Mektubu alınca adam yüksek bir yere çıkmış, bir merdiven sahanlığı filan. Üç ayaklı bir merdiven de olabilir. Ama üç ayaklı bir merdivenin üstünde içilmez. İçmiş, mektubu okumuş, ağlamış. Üç gün inmemiş içmiş. Sonra düşmüş merdivenden, beyin kanamasından ölmüş.

— Kim bu ölen beyefendi, dedi.

— Anlaşılmıyor dedim. Üşüyen kadın var ya, onun kocasını baştan çıkaran mühendisin karısı var ya, o kadının kocası işte.

— Neler oluyor? dedi. Ya üşüyen kadın?

— Onu banyoda tedavi etmişler, dedim, sıcak suda.

— Sen adamı deli edersin beyefendi, dedi geçti mutfağa.

İnsanlar birbirini azdırıyor, aldatıyor, öldürüyor. Sıcaklıklar var, yatakların sıcaklığı. Hamam sıcağında büyüyen tutkular ağaçlaşınca evleri söküyor temelinden. Temelsiz bir baraka gibi kalkıyor apartman, sonra devriliyor. Anlaşılmazı anlamak için anlaşılıra doğru çekmek anlamaktan vazgeçmek demektir. Üç ayaklı merdivenin tepesinde mektup okuyarak üç gün üç geceyi içmekle geçiren bir adamı bir ağaçtan başka neye benzetebiliriz anlamak istiyorsak.

Arkasından gittim.

— Karmakarışık bir olay, dedim, ne pişiriyorsun?

— Kıymalı lahana, pilav.

Aşağı kattan sesler geldi, iki numaradan olabilir. Biri bağırıyor. Avazı çıktığı kadar bağırıyor.

— Bir erkek sesi, dedim.

— Yabancı bir ses.

— Yoksa kadının başına bir iş mi geldi!

Kulak kesildik. Politik öldürmeler bitti, gündelik doğal cinayetleri saymıyorum, ama dolabın kapağını açınca bir ölünün yüzükoyun kapaklanması da doğal. Bir korkuyu yeniden yaşamak için abartmıyorum, bizim işler ters. Şehirlerarası telefonlaşmalarda bağırmazsanız anlaşmak olanaksız.

Fatma, konuşmaya bakıyordu bir yangına bakar gibi. Zararsız olduğunu anlayınca döndü arkasını:

— Başka bir kente telefon ediyorsa bağırmak zorunda.

Başka bir kentle de kent içinde olduğu gibi yavaş konuşulur uygar ülkelerde. Borular nasıl suları çekmiyorsa, emmiyorsa demek istiyorum, çürümüş telefon kabloları da uzak konuşmaları çekmiyor. Bozukluklara yeni bir bozukluk eklemekte yarar yok. Hoşgörüyü elden bırakmamak doğal. Üstelik ses kesildi. Bağıran kişi sustu.

Ne renk diye düşünüyorum çoğunlukla karanlıkta otur-duğum için çünkü kışın sığındığımız holün dört yanı duvar, bir lomboz olsa da denizi görsem. Tüfeğimi aldım koltuğa oturunca burun kayaları boyunca yüzmeye başladım. İri biri göründü. Yanımdan geçmesini bekledim. Üstüne gidilmez. Hele silahlı olursa, hele içkiliyse. Dört beş metre açıktan telaşsız geçip gitti. Kayalara baktım kaygan, tutunmak olanaksız. Burnu dönünce bir kovukta başka birini vurdum: Bir karagöz. Olsun. Yattım kayanın üstüne. Güneş sarhoşluğu da deniz dibi sarhoşluğu gibi umutsuzluğun üstüne mavi bir cam bırakıyor. Bir akvaryum oluyoruz kendimize. İçindeyim, yüzüyorum mutlu, koklaşıyorum yapay yosunun ve çakılın üstünde dişiyle. Balık olmadığımı anlıyorum bir kez daha mavi sarhoşluğunda camın. Mutlu değiliz. Orada mutluysak mutlu olmadığımız için. Geçmişe kaçış tıkansa enfarktüsün zıpkınını yersin. Pıhtılaşır lombozdan görünen, tıkar bugünü de yarını da. Ölememek, donup kalmak taşta en kötüsü. Çünkü ölüm bir dip fosforudur çakar birdenbire, bir denizlalesi gibi derilmeli.

Yırtarak çıkardım ve dişledim. Yavan ve ne güzel kokuyor deniz dibinden. Mutluyum. Sırtımda kayanın sıcaklığını duymaktan mutluyum. Daha da abanıyorum sıcak taşa, güneşi emmiş denizle parlamış taşa. Başparmağım kanıyor. Emiyorum kanı. Parmağımı ağzımdan çekerken Fatma yakaladı.

— Şeytantırnağı, dedim.

— Emmeyin beyefendi, dedi. Bir makasla kes!

Giyindim ve sokağa çıktım. Hava güneşli.

— Ben de geleyim mi! dedi Fatma.

— Yok, dedim, sen neye geleceksin. Giderim nasıl olsa.

Bir kaçak gibi kapıyı açtım. Ses duyulmasın diye yavaş basıyorum. Badanalar bozuk. Temiz havaya yabancılaşmışım. Havagazı saatleri kaçak yapıyor. Ferhunde ’lerin kapısı kapalı. Fatma geride kaldı. Koltuk gemide kaldı, denizdeyim. Taşların arasındaki çimlere batırdım bastonu. Temel

betonları dökülmüş tel uçları görünüyor. Son yaprak da düştü. Şimşirler yeşil, ortancalar yapraklarını döktü. Kurşun mavisi alabildiğine gidiyor. K. ’ya uzanabilsem Nişantaşı ’na. Tanrı parmağını uzatıp çağıracak: Yaklaş! Yan çizdim yoluma gidiyorum. Mahşer gününe benzemiyor. Yeşile değil beyaza boyalıydı kepenklerin rengine uydurmak istemiş. Villa Mutlu. Düz çim alanlarını korumak için İngiliz olmalıyız. Hırsız yasak levhasını görünce durur. Sıkılmıştım kahveye gitmiştik. Sen delisin, diyor gözleri çakmak çakmak. Bir dam altı her zaman açık havadan iyidir sevişenler için, bizlerse yürüyelim yürüyebiliyorsak. Evliya Çelebi atla mı dolaşıyordu eşekle mi! Yaklaş! Git işine yahu benim yıldızım var. Dokuz, on bir, on üç. Adamın orasında fosfor var ki neon lambası gibi parlatmış reflektör gibi.

Selime ’nin anlattığı öyküyü düşünüyor kesintili, arada bir, başka olaylarla. İçinde düş gördüğü bir yatak gibidir bu olay, yürüdüğü, yürümek bir düşten uzaklaşmaksa. Uzaklaşıyorum. Uzaklaşılan yakınlaşıyor keyfince, bağımlı değil. Yalıdan çıkıyor iskeleye doğru yürüyor o yatağın içinde hep, yürüyerek şimdiki yolda, başka bir yolda hep. Yeşil tahta kapıyı unutmadım. Ne genç ne ihtiyar yaşla ilgisi olmayan biri. Ta İzmir ’deyken. Hepsi boş, yalnızlık en iyisi. Kesekâğıtları alınır. Havada deniz gibi bir çalkantı sürekli. Bütün organları, karaciğeri, dalağı, safra kesesi, barsakları tümüyle canlı, ayrı canlı, hepsi tek tek. Duymamak elde mi onları gürültü ediyorlar, unutuyoruz, unutmasak o sessizlik inip çıkar. İnip çıktıkça iki kanat sallanıyor, inip çıktıkça iç organlar. Yol inip çıkıyor. İnip çıkıyoruz duvarlarla damlarla.

Müteahhit bırakıp kaçmasaydı şimdi altı katları olurdu. Battılar. İndi sokağa arkasına baktı ve kaçtı, kovalayanlar oldu, dış kapının mandalı. Lahana değil yeşil salataymış. Onun gibi avanak. O kuleli köşk onların. Saray gibi bahçe, çam kestane, çakıllı yol. Boştu sonradan apartmanlar dikildi. Çalan çalıyor çalmayan bakakalıyor. Almak varmış bedavaya gitti şimdinin ayakkabı parasına. On milyon eder beş bin liraydı. İlk taksiti vermişken caydım. Adam kıtlığında adam oldular. Yaklaş! Bırak yakamı yoluma gidiyorum ben.

Can bir varlıktır bilir varlığını, iğrenç çoğu kez. Bilerek varolduğunu, duyarak daha doğrusu, sürekli yitme korkusu altında, yeraltı yaratıkları gibi kaygan ve iç açıcı o yatakta yürüyor hep, eski bir yatakta, Selime ’nin anlattığı yataktan başka yatakta üşümeden. Üşümek bir ölüm korkusudur, sıcaklık yaşamanın ta kendisi, neden üşüyordu ki! Her sevgide bir ölümün eşiğinden dönülür. Üç ayaklı merdivene o eşikten çıkmış olmalı ölmek için.

Çıkmakta yarar var. Her gün çıkmalı yürümeli. Ters yoldan mı gidiyorum yoksa Bandırma Pazarı. Bu da iner. Başımı kaldırdım ve baktım hava açık. Kalabalık yok. Bu ara yollar böyledir güzel insan kalmadı. Arabaları kaldırıma park ederlerse yayalar nereden yürüsün hele bizim gibileri.

Dönüyor yine yakına, çok yakına, görüyor kaldırımı, az ilerden kıvrılan yolu, geçen arabayı, arkasına dönüp bakan kadını. Arnavutciğeri yapsın, dokunmaz. Bende yok onda var. On yedi. Miniması on buçuk. Çok. Aziz tansiyondan öldü. O çim biçildi altından yenileri sürdü kel kör. Yeni kuşaklar yeni deyimle. Üç kez evlendi bir döl bırakmadan. İyi ki bırakmadı, baksana şunlara, şu adama, şu karıya, neresinden kim bilir, şalvarı daha atamamış. Bastonu kaldırımdan sokağa dayadım ve indim. Arabalar bırakmıyor. Yürümek için değil araba park etmek için İzmir Kliniği. Göz kulak burun ortopedi doğum bata çıka yürüdükçe. Yürüdüm düşüne düşüne abuk sabuk. Bankanın önündeki banklar göründü. Kimi zaman yavaş kimi zaman yıldırım hızıyla çok çabuk geçiyor. Geçen bir şey yok. Arabalar geçiyor her zamanki gibi. En iyisi yaşama dönmek yeniden, düşler bitirdi beni, sonra düşündüm: Bu evler, bu dükkânlar, bu yollar, tümüyle bu mahalle, bu İstanbul, K., Ferhunde, Selime, damatlar, Fatma benim çevremde çöreklendiğine göre demek en az biri var bu dünyada. Ben de aynı şeyleri söyleyebilirim, diyor biri, siz de benim dışımdasınız. Ne demek istiyor? diye düşündüm. Yüzüne baktım. Yanımda oturuyor. İkimiz de bankanın önündeki banktayız. Orta yaşlı bir adam, benden çok genç, temiz pak.

— Buralarda bir yerde mi oturuyorsunuz? diye sordum. Sizi bir yerden gözüm ısırıyor.

— Ben de sizi tanıyorum, dedi.

— Beni tanıyamazsınız, dedim, yaşlandım.

— Abartıyorsunuz.

— Yok yok, dedim, yaşlandım iyice.

Düşündü, gözlerini kıstı.

— Altmış beş, yetmiş?

— Sahi mi! dedim.

— Sahi, dedi, niçin yalan söyleyeyim! Yoksa kendinizi daha yaşlı mı buluyorsunuz!

— Yorgunum bu ara. Hava bugün ne güzel!

— Evet, dedi, kış ortasında inanılır gibi değil.

Bir kadın çıktı bankadan adamla birlikte gittiler. Arkalarından uzun süre baktım. Bir ara adam da baktı. Kadın benden habersizdi.

Düşündüm: Bu adam benim dışımda. Günlerimi boşa geçirmişim. Yaşam da benim dışımda. Banka ne güzel. Kahve ne güzel, insanlar oturuyor güneşte.

Birdenbire beni o apartmana param için gömdüklerini (Apartmanı ben yaptırmadım, yaptırdık, Ferhunde, Selime, damatlar önayak oldu, hep birlikte yaptırdık.) anlar gibi oldum. Göçmemi istiyorlar. Param için bile değil, sıkıldılar. Biz ondan daha hızlı gidiyoruz, o ağırdan alıyor. Yaklaş! Hakkı ’nın sesiydi bu. Hakkı Taksim ’de bir pansiyonda oturuyor. Peki ya Fatma! Omuz silktim, gitmeli Hakkı ’yla birlikte oturmalı, akşamları çıkar dolaşırız. Yeni insanlar. Pansiyoncu madam, madamın kızı, dul olmalı, akşamları bir sofrada karşılıklı, ışıklı bir odada yalıdaki gibi. K. Nişantaşı ’nda. Kalktım, bastonu almadan bankın önünde dolaştım. Aksıyorum ama yürüyorum herkes gibi. Bu bastonu elime kim tutuşturdu! Yıkmak istiyorlar. Galatasaray ’dan arkadaşım, bir yaş büyüktür. Biliyorum Sıraselviler ’de, hemen orada, sokağı sapınca, kara yüzlü, üç katlı. Alt kat, içi başka bir ışıktadır, hemen şimdi gitmeli. Bırakmalı yüzüstü. Polise telefon ettiriyordu Fatma, Leman ’a.

— Saat on bir sıralarında evden çıktı, eve dönmedi bir daha. Dün gelmeyince merak ettik. Bankanın orada iyi havalarda güneşlenir. Bir seferinde otobüse binip Boğaz ’a gitmiş. Yalının orada bir kahvede güneşlenir. Boğaz Köprüsü aklımıza geldi. Kendini atması için hiçbir neden yok. Kaçtı, kızlarından kaçtı, damatlarından kaçtı, Fatma burada yanımda, çocuksuz, karısı, ağlıyor iki göz iki çeşme, ortada kaldı, ne yer içer! Öldüyse bilelim, ölmediyse yine bilelim. Dünden beri kentte hiçbir olay olmadıysa. Aksar. Uzun boy, ela göz, bin tanık ister.

Kapatıyor telefonu:

— Ferhunde Hanım ’a haber verelim, diyor, ne de olsa kızı.

— Sen ver, diyor Fatma, ben onlarla konuşmuyorum.

— Kondun katlara, gümüşlere, halılara. Kaç iki yüz bin, beş yüz bin. Bir somya beş bin lira, yer halısının metresi sekiz bin, kalorifer kazanı eder sade doksan bin. Ama bakarsın döner gelir. Kaçma huyu var mı? Tutmasını bilemedin. Ölmedi de başka bir kadına kaptırdınsa işte o zaman yandın. Kızlarıyla birlik olursa bir celsede boşatırlar. Yalancı tanık mı yok!

Fatma yarım soğan bağlıyor iki kaşının arasına. Çatkının düğümünü sıkıyor arkadan.

— Başım çatlayacak.

Rüzgâr başlayınca çıkıyorlar evden, yalının sofasından bağırıyorlar: Beyefendi, beyefendi!

Sesleri yankılanıyor.

Bir atlı iniyor yamaçtan, kıl heybesinde keçi peyniri, severim o peynirleri, olgun ve kokulu.

— Beyefendiyi gördün mü?

— Yalıya doğru gidiyordu.

— Rüstem sen misin?

Hep o yankı. Ağaçlar karanlık bir bulutun korkusu içinde, sularının son damlasını bırakıyorlar. Hacı Bey öldü. Hakkı Taksim ’de bir pansiyonda. O pansiyona gitmeli. Kent içinde bu hız, ezecekti çocuğu az daha. Belediye diye diye çöpler kokuyor. Ferhunde ’nin kapısını çalıyor Fatma:

— Bir şey mi istedin? diyor Ferhunde kaşları çatık.

— Babanız gelmedi.

— Gelmediyse gelir.

— Öylesi değil iki günden beri yok.

— Gir içeri de konuşalım.

Karanlık bir hol. Sağda pirinç kakmalı portmanto, damadın kasketi, yağmurluğu, Ferhunde ’nin mantosu. İki metrelik bir duvar, bulutlar ve başka yerler, kapısız bir kapı boşluğuyla bitiyor. Karşıda bir oda. Birkaç adım atınca salonu görüyorsunuz büyük, iki ucu karanlık. Yemek odası arkada, yalının büyük oturma odasına benziyor. Tam karşıda duvarı kaplayan çok kanatlı boydan boya camlı kapı. Balkon. Bitişikte başka bir apartmanın yükselen bunalımı. Lodosa bakıyor. Bundan daha can sıkıcı bir mekân olamaz. Çekinerek giriyor.

— Gir otur, şöyle otur.

Oturuyor kadın, üç geyik otluyor hemen yamacında. Bir tabloya bakıyor, bir su kovası da olabilir, kuyudan yeni çıkmış, kuyu görünmüyor ama var. Masadaki yuvarlak beyaz tabakta yarı yarıya didiklenmiş bir tavuk yan, üç biber turşusu, ortadan ikiye kesilmiş salatalık. Tabak masada duruyor uzakta ve görünüyor. İskeletimsi, yapraksız ağaçlar var. Bir karınca yürüyor Ferhunde ’nin alnında, burnu kırmızı, tüyleri diken diken, çiftleşme döneminde kediler gibi. Yere değiyor uzun sağ kolu.

— Çoktan ölmüştü, diyor, kaybolması doğal. Üstelik densizin biriydi.

— Densiz bacaklarıyla.

Ve Ferruh Sarıbay, ne kadar saçma, diye düşünüyor, hiç böyle geyik ve su kovası görmedim. Burnu kıpkırmızı, altı sac, delikleri de tıkalı. Çıkrık dönmeye başlıyor: Kuyu çıkrığı, diyor, kuyunun görünmediğini unutarak. Anlaşılmaz ve karışık, üstelik yağmurlu.

— Polise telefon ettiniz mi?

Hani yoktu, hani kocasıyla sevişiyordu, nereden çıktı! Hep böyledir bu atlar, saçlarını örmeye gelmez. Kuyrukları kesildi mi dengelerini yitirirler. Damat, cokey kılığında üç ayaklı merdivenin dördüncü basamağına oturmuş piposunu içmekte. Korkunç bir duman savruluyor. Fatma ağlıyor, değişmiş. Bir kapı sağda, hemen yanında büyük bir pencere bahçeye bakan, bir çini sobası, bir masa. Ferruh Sarıbay başını yana eğmiş düşünüyor. Fatma geliyor, bir yanında Selime bir yanında Ferhunde.

— K. geldi mi?

— Son yağmurlarda Nişantaşı ’ndaki evlerin bodrum katlarını su bastı, silecekler silmeye yetişemiyor yağmuru.

Selime ile Ferhunde ağlıyorlar. Yoksa damat mı öldü! Yakalıyor damadın eteğini, düştü düşecek, çekiyor yamaçtan geyiklere doğru. Geyikler kaçıyor. Yalnız at, balık yok. Pansiyona çıktığım için üzgünler. Bu aynada başka biri, oysa tuvaletin aynasında tıpkı ben.

— Polise telefon edelim, diyor damat, iki günlük bir gecikme doğal görünmüyor bana.

Ferhunde sağ elinin başparmağını sağ şakağına dayayarak ortaparmağını sol şakağına uzatıyor, böylece kavrıyor alnını. Karınca düştü, yerde yürüyor, halıda kayboldu. Elinin altından bir çorap gibi sarkıyor yüzü. Eski dertlerin sıkıntısı. Biliyoruz suların sürekli akmadığını, elektriklerin kesik olduğunu. Yol yok, kanalizasyon yok, kaldırım yok, kent değil çıfıt çarşısı, ekonomi bozuk, sanayi kurulmadı, açık, açık, açık. Bir tümcenin başıyla sonunu tutturan parmakla gösterilecek kadar az. Meyhaneler kapandı, eğlence yeri yok, anten bozuk, bir ayakkabı pençesi bin beş yüz. Un demi s ’il vous plait madame. Muguet ’sini uzatan adam genç kıza. Kimse teşekkür etmez bizde, pardon demez. Adam arkamdan dürttü, döndüm baktım, iterek önüme geçti. Kahretsin! Sen hiç ince kadın gördün mü! Kolları kavuşmuyor. Allah kahretsin! Namusludur yapmaz bizimkiler, yapamaz olası! Duvar dibine işiyorlar genel kenefsizlikten. Bir şişeye koymuş götürmüş, bakmış adam, sen bunu lağımdan mı aldın getirdin demiş. Deniz kalmadı. Yalnız apartman ve araba. Gökdelen ve Mercedes. Götüne giyecek donu yok.

Selime ’lere telefon ediyorlar.

— Valla beni ırgalamaz, diyor Süleyman.

Seni ırgalamazsa beni hiç ırgalamaz. Oh be dünya var.

Kadınlar, gençler girip çıkıyor, iki çocuk paten kayıyordu. Bir kız çocuğu elini uzattı annesine sokağa indiler, banka duvarının arkasında kayboldular. Az sürdü, her güzel şey gibi az sürdü. Sevişme az sürdü. Şu uzun kirpikli kadın, cildi ne kadar da pürüzsüz, işte geliyor, az sonra arkama düşecek göremeyeceğim onu. Döndü arkasına baktı: Başka biri. Herkes başka biri, bir ben değişmedim.

Kalktı, yürümeye başladı. İndi bankanın önündeki düzlükten kaldırıma, dükkânların önünden yürümeye başladı. Bu balmumu kadınlar, yüzleri hep genç ve çocuksu, bu takma kirpikli kadınlar, elleri hep açık ve ölümsüz. Dükkânın camından omuzluyor elleri açık olanı.

— Götüremezsin bu bacakla.

— Ben iki yüz kiloluk orkinosla başa çıktım.

— Bunlar balık değil bayım.

Deniz rüzgârları böyledir. Poyraz kabardı mı koya çekerdik Ahmet ’le kayığı, burundaki taşlara yüzerek giderdim. Her seferinde bir denizkızı.

— Bunlar denizkızı değil bayım.

— Yorulmazlar mı! Vurulmazlar mı demek istiyorum.

— Uyurlar. Bakın şimdi de uyuyorlar. Basın tetiğe isterseniz.

Bir eteklik ekose, bir bluz. Kadın eşyaları bir aşk ezgisi mırıldanır vitrinlerde, duymak için kulak vermek yeterli. Bu mendil iki parmakla havada tutmak için. Temmuz baklavacısı, kapısı açık. Sokağı ve sokakta kendini gördü birdenbire. Demek duvar boydan boya ayna. O sokak daha güzel. Başka bir kentin ağaçları, kaldırımı ve başka biri. Bir kadın yürüyor önünde. Adımlarını sıklaştırdı. Kadın baston sesine döndü baktı. Küçük kalkık burunlu ve çekik gözlü.

— Yeşil mantonuzu neden giymediniz?

— Bej demek istiyorsunuz.

Eskiden olsa yanından hızla geçer, dönüp bakardı bir çırpıda görmek için cinselliğini. Anlar ve hoşlanırdı kadın. Ayaküstü sevişmelerdi bunlar. Giyilecek gibi değil, üstelik beş bin, beş bin beş yüz en ucuzu. Ayak, avuçla tutulan ayak. Ayak bileğini tutuyor ve kaldırıyor, başını bırakıyor yastığa, böyle bir şey. Bana kazak aldığı dükkân. Giyim kuşam gençler için, bize gelince boyu bosu uymaz. O yakalar kalmadı. Bunlar giyilmez, kötü.

Durağa gelmişti. Bir otobüse atlayıp Boğaz ’a gitmek geldi içinden. İskelenin orada iner, köşedeki lokantada bir yumurta kırdırır olmazsa, dolaşır sokaklarda. Girip çıktı iskeleye, tuğla eve baktı, karşıdaki pencereyi gördü. O kadar yüksek değil. Neden bunca yer etmiş içinde yaklaşan vapur, çekilerek açılan demir kapı, tuğla evde oturan kız. Pansiyon işini düşünmeli. Dışarısıyla ilişkilerim kesildi, camlı kapılardan ışık alan karanlık holde, gaz sobasının başında. Yüzüm gözüm boyalı, suçluyum. Adama bak! Adama bak yüz yaşında!

Ferhunde, Selime ’ye telefon ediyordu, Selime, Süleyman ’a, Süleyman başka birine:

— Kaçmış, gelmemiş eve. Ölüsünü bulmuşlar Maslak ’ta. Tereke zaptı tutturmalıyız. Ufak tefek ne varsa tek tek sayılmalı. Şu senin, bu benim, şu senin, bu benim. Zehirlenmiş olamaz, eceliyle. Pyrex ’leri ben isterim. Çekmeleri açamadık kilitli. Polis gelir açar. Hisse senetleri de kilitli. Bankada parası var, olmaz mı, tutumluydu, bizim için biriktirdi, biz ölümsüzüz. Ne sanıyorsun, çok ama pek çok.

— Alo! Ben Ferruh Sarıbay, Salih Paşa ’nın mahdumu, Zati Bey ’in torunu, muhasebeci Nevzat Bey ’in küçük kızı Cemile Hanım ’ın oğlu, evet, ben, ölmedim. Ölmeye de niyetim yok. Burası neresi mi? Şu kadarını bilin ki pansiyondayım, paşalar gibi yaşıyorum ve yaşayacağım. Sizler tansiyon ilaçlarınızı almayı unutmayın, yeter. Cholesterol normal, kunken fenol normal, lipid yok. 14-8 normal. Ya, hadi güle güle!

Bir ışık dalgası geçti İstanbul ’un üstünden. Ölüler dirseklerine dayanarak başlarını kaldırmışlar dirilere bakıyorlar, sokaklara evlere bakıyorlar. Önce mor, sonra mavi, sonra martı yeşili, gülkurusu, abanoz yaşama bakıyorlar, darıfülfülün en saydamına. Kutunun kapağını açınca muska böreği gibi kıymalı. Hezarıfen olmalı Galata Kulesi ’nden Üsküdar ’a doğru uçan, yalının damına konarsa kiremitleri onarmak zor. Bir ip gerili Pera ile Ayasofya arasına ve kız düştü. Aç bunlar bu tarakçılar. Bizler ıslak boyalı. Kollarını uzatmışlar köprü tahtalarının arasından derya gibi işkembe çorbasını kaşıklamaya. İstinye doklarında sülyen çekilirken Gülcemal vapuruna balık akını başlıyor birdenbire. Otuzardan altmış Zambak battaniyeleri, her biri kolum kalınlığında. Mackintosh. Yan.

— Ya Alexandra!

İlk kez anımsıyor onu.

— Doğru git, sola dön, sonra bu kola dön yeniden, çeşmenin üstündeki ahşap evin tam karşısında.

Akşam olduğunu anladım ossaat. Köpek ölüsü değil, kedi. Atladım, boydan boya geçtim yalıyı, yalıları, akıntıya kaptırdım kendimi Ahırkapı ’ya doğru.

— Dolmuşa bir iki. Fıstıkağacı ’nda durmaz.

Aynalı Pasaj ’ın orada yol ikiye ayrılıyor. Sen sağa sap. Gidiyor beklemez. Bir nefes de bize çektir ağabey. Astar dedikse esrar demedik. Bunlar ne kuyrukları kuzum! Yılan kuyruğu mu, yoksa at kuyruğu mu!

— Mızıkacı onlar, canfes.

Hava alırsın, Alexandra öldü. K. ’nın öldüğünü biliyordum, Alexandra ’nın öldüğünü ilk kez duyuyorum. On dokuz yaşındaydı ve tek başına çalışıyordu Rose Noire ’da. Yanımda oturuyordu.

— Kiminle çıkmak istersin?

— Bununla.

Külot pantolonu çıkarması zor.

— Ben çıkmam, dedim.

Şişman bir adam geldi karşıya oturdu, garsonla haber göndermiş: Gelsin. Kulak memesini emdim usulca.

— Mutluluk nedir, bilir misin? diye sordum.

Biliyor, ama söylemek istemiyor. Söylerse tılsımı bozulurmuş. Ense tüylerinde gezdirdim dudaklarımı.

— Ağlama Alexandra, dedim. Boş bunların hepsi.

Ağlamadan da olmuyor ki! Yıldızlardan kırmızı bir teker döner dururdu kaldırımda, Mayer ’in üstü. Meyhaneye götürdüm rakı içtik. Karşılıklı. İnişte ayağı takıldı düştü. Dizi kanadı. Eczacıdan aldığım pamukla öptüm dizini, sildim. Eteklerini indirdi, donu kirliymiş.

İpi keserek çıktım. Kesmesem boğulacaktım. Yüzgeri ettim, evin yolunu tuttum. Katina beni görünce:

— Nerede kaldın beyefendi! dedi.

— Geciktim, dedim.

— İyi ettin, dedi, hava aldın. Hep böyle çıksan iyi gelir sağlığına. Eve çakılıp kalmak yaramaz insana.

— Ne yemek var?

— Kıymalı muska böreği.

Demek sahi, demek pansiyon var. Demek Hakkı ölmedi. Belki Alexandra bile. Olamaz mı!

— Söyle o adama, Alexandra burada benimle oturuyor.

— Bizim bütün şarkılarımızda sagapo vardır paşam, diye yanıtladı.

— İyi misiniz! diye sordu Katina.

— İyiyim, dedim, çok iyiyim. Hasta bir adama benziyor muyum!

— Hayır, dedi, yan oturuyorsunuz da, yüzünüz de biraz kırmızı.

Düz oturdum ve muska böreğini yemeğe başladım, direğin dibindeki mermer masada duvar aynalarına karşı. Bir yelkenli geçiyor. Adamın peştemalı sakız gibi. Kasanın üstünde soluk vesikalıktan büyütülmüş, Hacı Baba ’nın kravatsız çok rötuşlu, kaime sakallı fotoğrafı.

— Bir börek daha alın, dokunmaz, diyor Fatma.

Katina ne oldu! Sildim aynanın buğusunu yüzüme baktım. Sonra koltuğuma oturdum ve gazeteyi açtım ister istemez. Firavun Amenofis ’in karısı ünlü Mısır kraliçesi? Yazdım: Cleopatra. İstanbul ve Boğaziçi kıyıları yolculuğu adlı eseri resimleyen 18. yüzyılda yaşamış Fransız gravürcüsü? Kapadım. Lombozdan hava durgun. Attım suya ve uyudum. Kaç kez uyudum ve uyandım bilemiyorum. Düşündüm: Prostat uyandırır. Düz geçiyor günler. Hasan Bey ’in gelini öldü birdenbire. Bilememişler. Köpek havlıyor. Biri geldi mi köpek havlar. Dokuz yaşındaymış. Ölecek diye ödleri kopuyor. Şimdiden bir yenisini peylemişler, bu ölürse onu alacaklar. O bunun yerini tutmaz, dedi. Güzel kaşları var, genç ne olsa, genç olduğundan. Oysa ölümsüz olan taşlardır. İnsan taş olmadığına göre ölümlü sayılır. Ne var ki ben kendimin öldüğünü görmedim. Çevreden gidiyor.

— Aldınız mı çayınızı? dedi Katina.

Bir sessizlik oldu. Çekmeleri çekti kapadı, kapıları vurmuyor. Terlikle dolaşıyor ve her terlikle dolaşan insan gibi kapıları vurmuyor. Gürültüsü de azaldı, daha az yiyor, sıkılıyor. Bir eğlencesi yok, tavladan sıkılıyor. Bulmaca çözemiyoruz çünkü bulmacadan sıkılıyor.

— Cleopatra kim! diye sordum.

— Amenofis ’in karısı diye yanıtladı.

Oysa buna Amenofis ’in karısı kim diye soruyorum, yüzüme bakıyor.

— Şaka, diyorum, takılmak için.

— Zeytin ister misiniz?

Çekirdeklerini dökecek yer bulamıyorum, diyemezdim. Koyacak tabağım da yok. Zeytin böceğe benzer.

— Çay koyayım mı beyefendi? diye sordu.

— Koy, koy kızım, dedim.

Yüzüme baktı:

— Bir kızınız oluyorum, bir hanımınız!

Biliyorum yoğun düşünmenin zararlı olduğunu. O yüzden.

— Kızarmış ekmek de ver hanımcığım, dedim.

Sıkılıyor. Kolay değil para için ağız kokusu çekmek. Sezar ’ın hakkı Sezar ’a. Bizim Hakkı pansiyona çıktı gül gibi yaşıyor. İşini bilir. Bizimki kimi gün mutfakta kahvaltı ediyor, kimi gün burada. Başım önümde olduğu için, tabağıma bakıyordum, kaşık şıkırtısını duydum. Ağzını şapırdatıyor. Susuyoruz. Başımı kaldırmadığım için göremiyorum, dolaşıyor terlikle. Terlik üstüne düşünüyorum, diye düşündüm. Bir şey düşünmüyorum. Mercan terlik aklımın ucundan geldi geçti, hepsi o kadar. Ekmeği kopardı dedim, sesinden. Bir yudum çay aldı, çay çekti daha doğrusu. Ağızın bir hortum gibi çayı çekmesi doğal. Doğanın bilgeliğine şaşmamak elde değil, diyor Selime. Düşünmedim. Sokağa baktım pencereden, çamlar güzel büyümüş, ama durmuş büyümeleri, bundan sonra büyüyecekleri düşünülemez. Niçin ve nasılı bulmak insanın elinde değil. Biz de doğanın bir parçası olduğumuza göre doğal bilgelikten söz edilemez demek ki! Gravürcü olarak tek ad aklıma gelmiyor, ne Fransız ne Japon. Bir bilmece çözülemezse ne işe yarar! Kendileri yapsınlar kendileri çözsünler, ben yokum. Yine zeytin çekirdeği sorunu. Çay bardağımı tabağına bırakıyorum. Bir tabak bir tabaktır bulaşık bakımından.

— Beyefendi, dedi Katina, çekirdekleri çay tabağına koymayın! Hem bardak kirleniyor hem kaşık. Üç iş bir arada.

Yanılıyor. Bardak ve kaşık çayla kirleniyor, tabağa gelince nasıl olsa yıkanacak. Bana kalırsa ortada sorun yok. Sorun sorun olmaktan çıkmıştı bana kalırsa. Kendimi tutamadım:

— Daha büyük bir tabak koyamaz mısın şu bardağın altına, dedim.

Başını salladı:

— Çay bardağının tabağı kendine göre. Altına bir yemek tabağı ya da bir salata tabağı koysam yakışık alır mı! Ama ille de koy derseniz o başka.

Bocaladım. Böyle açmazları o açmazın dışına çıkarak dıştan çözmeli. Ama çıkış yolum kapalı. İster istemez omuz silkerek anlaşılmaz sesler çıkarmakla yetindim. Ama o bırakmadı, üsteledi:

— Sizin işinize akıl ermez. Buyrun şu büyük tabağı da o küçük tabağı bana verin. Nasıl olsa sobanın üstüne tuğla koymaya alıştık, bardağın altına da yemek tabağı koruz olur biter.

— Büyütüyorsun, dedim. Ben öyle laf olsun diye söyledim. Bardağımın altında büyük tabak olursa hem zeytin çekirdeklerini hem de başka şeyler koyabilirim diye düşünmüştüm. Koymasam da olur, büyütecek ne var bunda!

Zeytin tabağındaki zeytinleri kavanoza geçirdim, boşalan tabağın üstüne oturttum çay bardağımı.

— Ne yapıyorsunuz! dedi Fatma.

— Ne oldu bir şey mi var!

— Daha ne olacak! Ben bunun ne demek olduğunu anlamam mı sanıyorsunuz!

Uzattığı tabakla elinin havada kaldığına sinirlenmiş olmalı. Çünkü eli, gerçekten, havada tabakla kalakalmıştı. Bıraksa bir türlü bırakmasa bir türlü. Tabağı almak için elimi uzattım. Bu sefer de o çekmiş bulundu. Şimdi de nereye koyacağını kestiremiyordu. Çektim elinden tabağı masaya bıraktım.

— Şuraya koy olsun bitsin.

— Oraya tabak konur mu! diye söylendi öfkeyle.

Sabır Ferruh sabır!

— Nereye koymuşum tabağı? diye sordum.

— Görmüyor musunuz! dedi.

— Hayır görmüyorum.

Sorun şu: Masamız büyük olduğu için çay örtüsünü yarısına kadar örtüyoruz masanın. Çay gereçlerinin o sınırların dışına taşmaması gerekiyor. Oysa ben öfkeyle olacak, yarısı örtüde yarısı örtü dışında kalacak biçimde koymuşum tabağı. Belki de bilerek yaptım, saklamıyorum. Tuttum ucundan çektim sınırlarımızın içine, sonra da direttim:

— Evet, söyle bakalım, nereye koymuşum tabağı!

“Niye çekiyorsunuz tartışmayı kaybedeceğinizi anlayınca!” diyemedi.

— İyi iyi, sizinle başa çıkılmaz, demekle yetindi.

Sorun da böylece kapandı. Kapandı dersem yüzeyde kapandı. İçten içe sürüp gidiyor. Hatta sorunlar zincirine bir halka daha eklendi. Kızlarıma bakarsanız ben geçimsiz bir adamım, titizim, huysuzum. Anlaşılmaz davranışlar içindeyim. Tuğla koydururum gaz sobasının üstüne, zeytin çekirdeklerini ille de kendi elimle dökmek isterim çöp tenekesine, çarpık gördüğüm paspas, halı, resim, örtü gibi şeyleri kimi zaman bastonla kimi zaman da elimle düzeltirim. Halıda süpürge çöpü, iğne, iplik görürsem iki elim kanda olsa alır tablaya koyarım. Ama boş kibrit kutularını, yanmış kibrit çöplerini, kesekâğıtlarını (Migros ’un kesekâğıtları genellikle) topladığım, biriktirmekten yana olduğum yalandır. Tutumluluk uygarlığın temel direğidir. Bizim başımıza ne geldiyse savurganlıktan geldi. Bu bakımdan, zeytin çekirdekleri baştan olmak üzere, tüm boş kutu, yanık

kibrit, işe yaramaz kesekâğıdı, boşalmış makara gibi çerçöpün değerlendirilmesinden yanayım. Bir sorun çıkıyor ortaya: Nasıl değerlendirelim bunları? Yanıt: Kalorilerinden yararlanarak. Banyomuzun termosifonu odunla işlemektedir. Bu çerçöp odunları tutuşturmak amacıyla çıra yerine kullanılsa bir taşla iki kuş vurulmuş olmaz mı? Hem kaloriferleri banyoda kalır ısıtır, hem de asıl kalori kaynağı olan odunlar tutuşturulmuş olur. Ayrıca gaza batırılmış paçavra gibi ilkel tutuşturma araçlarına gerek kalmaz. Özellikle fındık ve ceviz kabuklarının çöpe atılması büyük bir ziyandır. Bunlar her sobada büyük bir kolaylıkla yandığı gibi falan filan, geçelim.

Bir öç alma duygusu kabarıyor içimden. Gazeteyi açtım az akıyor. İçimle gazetenin söyledikleri arasında bir duvar oluştu. Dinlemiyorum. Kaçmak aradan, bulmak sağ elimde sol elimin yalnızlığını. İki taş arası yok. Kılıç başka birinin elinde. Unutmak istemekle tutuşan termosifonun ilgisi oldum bittim gülünç düşünmek kadar bulutluydu. Kapıyı bilmeme karşın ne biliyor bilmiyorsa. Bir yanlışlığa neresinden başlamalı ki bulalım çözümü çözümsüz faturaları son seçim yenilgisine meydan veren etkeni. Saldırmadan havasız bir paktın kirini temizlemeye. Akılcı bir açıdan Bay Lisarides kuşkusuz Bay Lisarides büyük çağrışım girişimlerinin zorunluluğu içinde kalsa da toplam olarak bir türlü yanaşmamaktadır. Kuşkusuz akıl da bunu gerektirir. Kuyunun dibi görünmüyor. Çerçöp huysuzlukları gençliğimin ayakucunda şimdi topluyorum, beyaz mendil açıyorum önüme falın tutumuna. Alışılmışı görsem yankılanır. Oysa var aynada, bu su aynada, boşalmış kibritler benim dışımda, dizlerimde topladım, yığdım dağ gibi. Dönemiyorum yazı bir aynadır. Yazıya bakıyorum kendime, bırakırken kendimi buluyorum. Bırakmayan yakamı odur. Odur başkalarının gözündeki ışık. Beni örtsünler. Saçıp savurmalıyım bitecekse. Umut aşılmaz bir gül bıraktı yazıyla arama, şimdi mutsuzluk dolu.

Omuz başım kanıyor. Anlamıyorum, değilim hiçbir zaman değilim. Kopukluklar küçük, büyük demek istemedim sustum sadece, unuttum bırakmamak için yazıda. Yazıda ve en çok başa yakın.

Gazetenin söylediğini musluk söylüyor her sabah. Geminin söylediğini halı söylüyor. K. ’nın söylediğini yerde bulunca eğilip aldım. Söylememek için söylüyor gecenin söylediğini gündüz söylüyor ama duymadım. Kapının arkasında biri var. Söylediğine bakma, yüzüme dön. Tabak düzdür yalnızlık gibi. Diş fırçası söylüyordu. Duvarın ötesinde biri var. Her yol söylüyor.

Söylenmedi. Biri söylüyor sürekli duydum. Mandal söylüyor, eski bir şey söylüyor. Yenik başlangıç kavanozun içinde güneşi söylüyor: Kirpik. İnce kadınlar söylüyor: Alexandra. Bir yemiştir söylenen. Pansiyonda söylenirse duyulmaz, duyulmadan söylenir. Kapıyı açtım sustu. Fatma sustu. Hakkı söylüyor: Yaklaş! Gazete sustu. Uzakta söylüyor biliyorum. Kemik söylüyordu sustu. Kar düştü sustu: Yan. Oturmak söylüyor, kalkmak söylenmedi. Hiçbir şey söylenmedi. Bir başkasına söylüyor bıkmadı. Bir başkası ben miyim yoksa! Olduğumu söylüyor. Şimdi sustu. Balık bir sözcüktür, kapısı açılmadı. Dalmak susmaya bağlı. Tüfek söylüyor: Taş. Basamak bir noktadır. Nokta vapura bağlı. Gidiyor gidebilirse, durmayı söylüyor. Yaprağını halıya düşürmeden bırak sussun. Al kaç: Yok. Tek söyle! Tek dur: Mis-Ket. A-Lek-San, dur. Söyleme duyulmuyor. K. en büyük. Susmak söylüyor balık hiç konuşmamış: Til. Gitmece söylüyor: Biz. Kalk-Sam. Kal-Kış. Yaz söylüyor demek. Demek ne! Oda. Cam. Bir. Hiçli. Kalmak isterken birden yüzüme baktı: Hazır mısın? Oysa pencereden bakıyordu, perdenin arkasına gizlenmemiş. Açıkta duruyor perdesiz. Arabayla geçtim el sallarken.

Zaman değil balık, yüzmesini bilmiyordu, daha büyümemiş kıl gibi. Kapalı diye düşünürken onu gördüm camdan bakıyordu el sallamak için. Birdenbire koptu, katılaşmış. Sürterek büyüt. Seni kaçırsam. Işık yansıyor bakınca derisine, korkuyordum hiç korkmadan. Deniz söylüyor: Nece! Altı görünen derisi. İçi görünen gülüşü söylüyor büyümediğini, sadece öldüğünü. Böyle konuşamaz. Gelgitle başladı sonra durdu. Karşımda duruyordu gördüm girdi. Gizil bir mağaraya ayarlı ağzım. Konuşan benim, ağzım susuyor. Yaşlanmayan biri var. Hep birlikte gidelim. Aşk için değil görmek için.

Baktım arkamda, yüzümü arkamda bıraktım, sadece sustuk. Bilet. Ponçik satan Yahudi öldü. Artık ne Yahudi ne Susurluk sadece gömüt. Kanlıca yazıyor cama. Buluşalım söylüyor. Vapur geçerken düştü. Bir martı alçaldı almak için sustu. Ben oturuyordum yoktum. Pencereden bakıyor camsız, sandıktan çıkmış gibi. Keten. Ütüleyerek katlıyor, lavantaçiçeği kesesini koydu araya sustuk. Bilmiyor yalnızlığa çakılı olduğunu, bilse trenle gelir. Tren vapur ilişkisi sadece yüzeyde. Elimde onun derisi var. Hep K. ’yı söylemek istiyorum düğümü için ama düz çok düz camdan bakarken arabaya ata, geçiyoruz. O orada. Hep orada kalmak istiyor bir yalıda. Fistolu demek istedim. Çamaşır kokan sabun demek istedim. Her sabah geçtiğimi söylüyor, geçmemiş zamanda. Deniz evin içine girer burada,

orada nasıl kolay mı! Çok var yalnız ikisi asılı boynuma. Yatmak çözümlemedi, bir sevgide kalsaydım ilk adım sonrası. Yastık sicimle sararmış bu düz, bu çok beyaz. Camdan baktığını söylüyor renksiz, derisi incelmiş içi görünecek. Göründüğünü söylüyor, geceleri görünüyormuş. Gördüğümü gizliyorum görünmemek için, eğilip alıyorum, paspasla halı arasında, paspası içeri alıyoruz görünmesin diye. Bütün ipuçların elimde. Oysa ne bilebilir!

Diş konuşmaya değmeli susmaya değil, yaşamı kavramadıkça pencereden baksın varsın. Yol baksın belki araba geçer. Baktığını bilirse geçer. Nemli çarşafa uzanır ve bekler. Odaların çiçek koktuğunu gördüm, bildim büyüklüğünü o günün, daha o gün anladım, geçer diye düşündüm, oysa öylece durdu, aşınmadı. K. bir kokudur. Deri ölürse ne kalır geriye, o duruş mu sadece, dursun varsın, ölümü seçti. Biri seçtirdi ona ölümü. Sevmediğim şeyleri sevdim, sevmediğimi bile bile, çok beyazdı çünkü. Çünkü saçlarını topuz yapmıştı, çünkü fistoluydu bluzu, annemin resmindeki gibi. Durmuş. Midyelere geçmiyorum, midye sakıncalı, saçlarıyla dokunan her böcek sakıncalı. İçini açtım baktım et. Et olduğunu söylüyor. Onun için özümsedim. Başka biri olduğumu kanıtlamak için kendime. Türkü söylemek de bir kanıt. Türkü söylemek işime gelmeyince yattım, çünkü sesim yoktu. İndik yan yana, oturduk. Çay pişirdi başlamak için. Yatmak çözümlemedi. Çözümlemek değil kanıtlamak istiyorum. İstediğimi söyledim. Susmalıymış. Zıpkın bir kanıttı, varlığımın kanıtı yok olmaya giderken. Savurdum söylemek için, neyi, hiçbir zaman bilinmez. Oturmak bir kanıttır ayakta durmaya. Gazete bir kanıttır, yazı silinmek için. Hepsini anlıyorum o anlaşılmıyor. K. demek istiyorum çünkü ölmedi. Pansiyon son umut, öyleyse var. Öyleyse nerede! Biletle mi gidilir? Bilet satılıyor mu? K. ’ya gideceğimi söyleyebilirdim, sustum, yüzüme bakıyorlar. Bir gün bu öyküyü tümüyle anlatmak istiyorum.

Uzak bir yere gitmişiz, gitmemiz gerekirken gidilmeyen, ben, K. sonra Alexandra. Trenle gidiyoruz önümüz açık, arkamızda bulutlar var. Birden yüzüne bakıyorum görmek için. Sakıncalı olduğunu anlıyorum susarken. Başlarımız sallanıyor trende. Ben ona bakıyorum, o bana bakıyormuş gibi yapıyor bakmadan. Niyeti beni görmek. İlişkinin buncası mide bulandırıcı, yola baktım. Hep gidiyoruz, ailece. K. ben Alexandra. Tren birdenbire durdu, biri kolu çekti besbelli. Belki kapıyı açtı. Hepimiz dışarı fırladık. K. yoktu Alexandra ile ikimiz. O zaman gördüm pencerede arabayla geçerken. Bana bakıyordu. Fistoluydu perdeler, kapamak için.

Büyük bir ev her zaman yorucudur. Küçük evleri severim, küçük sedirleri. Gül beni hiçbir zaman sarmadı. Menekşe verilmek için değil almak için. Sadece gülümsemekle verilir. Söylemekle giz bozulmasa hepsini söylerim.

— Sizi bir yerden gözüm ısırıyor, dedi durup dururken.

Söyledim. Denizi söyledim sustu. K. yoktu o zaman daha çocuk. Çocukluğu seviyordum. Ayrı ayrı kentlerde büyümek çocukluğa götürür. Tren durunca indik. Haydarpaşa Garı büyüktü. Bir vapurla bir tren yan yana! Şaşılacak şey. O kadar genişti ki, taşlar öyle uyumlu, kapılar onca uzakta ki, girdim ve yürüdüm kendi başıma. Trene bindim. Mutluluğum Boğaz ’da bir ağaçtır, kurumadı, yürüdük. Bir yalım olsun isterdim. Yalıya doğru yürüdük. Yağmur çiseliyordu. Yağmur bu odada çiseler. Düşünmek istediğim her şeyden bıkıyorum, bıkınca batırıyorum. Yemek yemiyor, ölmek mi istiyor yoksa!

Bir yel değirmeni gibi sadece görünmek için. Zarfı vermeden önce kapıyorum. Posta kutusuna atmadan bir daha baktım: K. ’ya yazmışım.

Sevgili K.

Ne zamandan beri sana yazmak istiyordum elim değmedi. Bağışla. Taksim ’de Fransız Konsolosluğu ’nun bahçesindeki bülbüller ötmeye başladı. Mayıs girdi. Sen Nişantaşı ’ndasın ben Boğaz ’da, yalıda. Yalı boş. Boşalttık. Oda bıraktığın gibi. O yıldıza bakarak giriyorum her zamanki gibi. At yüzünü dönmüyor bir türlü. Dün gece Rüstem ’i gördüm heybesinde keçi peyniri getirmiş. O peynirlerin içinden kıl çıkar bıçakla kesince. Ben koparıyorum. Seni çok göreceğim geldi. Yaşlanmıyorsun biliyorum, duruyorsun öyle bıraktığım gibi. Yüzünü bana dön. Pencereden bak demek istiyorum. Yol bıraktığın gibi bozuk. Tuğla ev büyüdü, yine vapurla gidelim istersen, yanda açıkta oturalım, bana gazeteyi göster. Hani bir tespih vardı zeytin çekirdeğinden, onu buldum mektuplarının arasında. Ödağacı kokuyor. Bir daha okudum. Bütün söylediklerimi unut, biri kalsın aklında: Seni yürüyorum yürüyebildiğim kadar, yürüdükçe. Kolay ilişkilerden kaçınmak gerekmiş. Bizimki oldukça kolaydı, belki onun için kaçtın. Ölmekle beni öldürmek istediğini biliyorum. Affettim. Sen de affet. Bir çocuğumuz olsun isterdim. Ama senin çocukların yaşamaz. Burada Fatma ’dayım, sende, Katina ’nın zelzele alanında, paratonersiz yaşanmıyor. Bir pansiyona çıkmak istiyorum gün batmadan. Ama pansiyonlar küçük, sığamam. Bir kat sattım Fatma ’nın kızına bu yüzden. Süt kızlarım, asıl kızlarım demek istiyorum, gücendiler. Direniyorum.

Fatma kim diye sorarsan, bakıcım, yüzünde, yüzünün çok uzak bir yerinde sana benzeyen bir nokta var. Dün birdenbire öldü. Sen yoktun. Nişantaşı ’na gittiğini söylediler. İyiyim. O adam çok kalabalık, hepimiz varız. Beni baltalamak istiyor, başını sallıyor olur olmaz zamanlarda. Aklımdan yazıyorum kâğıda geçirmeden önce, babama, sana, sonra yırtıp atıyorum. Aklından yazıyorsa niçin yırtıp atıyor, diye sorabilirsin. Daha doğrusu neyi yırtıp atıyor? Bilmiyormuş. Aman şunun güzelliğine bak diye bağırdı çok heyecanlı. Bunun kokusu yok, dedim. Üşenmiş. Mektubumu burada bitirirken seni unutmadığımı yinelemek isterim.

FERRUH

Mektubu önce ikiye sonra dörde katladım. Mektup katlamasını herkes bilmez. Kişinin uygarlık düzeyi mektubu dörde katlayarak zarfa koymasından belli olur. Mektubu gazetelerin üstüne koydum. Bir yığın gazete birikti. Cumaya satmalı. İşte onların üstüne koydum.

— Bu mektubu gazetelerle birlikte sakın satma, dedim Fatma ’ya.

— Ben sizin öteberinize elimi sürmem, dedi.

Kırdı ya, bu sefer de kırılmasından korkuyor. Oysa korkacak ne var! Kapı çalındı. Duyalım diye zili değiştirdik kulaklarım ağır işittiğinden daha büyük bir zil taktık. Bu da kafa şişiriyor ister istemez. Katina çıktı mutfaktan.

— Sen bırak ben açarım, dedim.

Açtım baktım Leman, Fatma ’nın akıl hocası. Bu kadını dişleri için beğeniyorum. İki sıra ve çok düz. Bir dişçi tabelasına benziyor kendinden çok. Oysa kendi dişi. Görünce güldüm. Oysa benim dişlerim takma. Gerçek süsü verilmek istendi. Bu yüzden dişlerimi yabancı buluyorum, sarıya kaçtıkları için.

— Buyrun, dedim, göreceğimiz geldi.

Güldü dişlerini göstermek için bizim tabakadan biriymiş gibi.

Doğru mutfağa gitti. Hastalıklardan konuştular, kocasından filan. Onlar konuştukça iki kadının konuşmasına dönüyor konuşma ve toplumsal dengesizlik yok oluyor. Erkeksiz demek istiyorum çünkü sade erkekler için. Kadınlık kokuyor. Bu kokuyu sevdiğimden uyanır gibi oldum. Mutfak kapısından baktım.

— Gelin de içerde konuşun, dedim. Biz de duyalım.

— Size göre değil, dedi Katina.

O zaman unuttum uyandığımı, döndüm koltuğuma. Leman iyi kız, geldi karşıma oturdu, hatır için. Ya da bana öyle geldi. İsteyerek de gelmiş olabilir. Fatma dudaklarını boyamış. Elektrik geldi. Bir kadın gördüm mü kasılıyorum ip uçları vermeyi sevdiğim için. Açıklıyorum kendimi:

— Nasıl gidiyor işler?

Havada kalıyor soru ikimizin arasında. Böyle söylenmez. Böyle söylememeliydim. Uymuyor, dişli dişliye oturmuyor, sırıtıyor. Geri alsam, çıkarsam.

— Zarar yok, diyor, ben kusura bakmam.

Demek bir kusur var. Anlamıştım. Biliyordum, suçluyum düpedüz.

— Sizin kalorifer kazanına bir müşteri buldum, diyerek geçiştiriyor. Elli bin lira veren biri var. Mutfakta boşuna duruyor, kullanmıyorsunuz, yakmıyorsunuz. İyisi mi satın gitsin. Elli bin lirayı bankaya koysanız faiz getirir, burada çürüyeceğine.

— Temizlenmek istiyor, dedim.

— Kim söyledi? diye sordu.

— Selime.

— Bakmayın onlara beyefendi, dedi. Onlar sizi düşünmüyorlar. Onlar kendi çıkarlarına bakıyorlar.

Bakıyorum neresine bakıyorlar diye, seçilmiyor. Karanlıkta bakmak ürkütüyor beni. Haklı. Genellikle dediği gibi ölüme bakıyorlar, orada görüyorlar beni.

Fatma geldi. Masanın öbür başına oturdu. Leman ’la karşılıklı konuşmaya başladılar. Ben ellerimi kavuşturdum, önüme baktım. Dinliyorum. Bugünlerde aklım uzaklarda olduğu için söylediklerini bölük pörçük anlıyorum. Ellerim çok damarlı, anlaşılmıyor ister istemez. Pansiyona çıkmayı kafama koydum. Artık kafamda duruyor bir çekmede durur gibi dörde katlanmış olarak. Sıkıştım mı bir otobüs yanaşıyor.

— Nereye gider bu?

— Taksim ’e kadar yolu var.

Demek Taksim son durak. İyi. Pansiyon Sıraselviler ’de. Gidip bulamamak var. Rezil olmak var. Fatma ’yı kaçırırsam çok yalnız kalırım, bundan da yalnız. Çünkü yalnızlık eritti beni. Romatizma konusunda artık direnmiyorum.

— Tamam, diyorum, romatizma değil. Dediğiniz olsun, direnmiyorum artık.

— Keyfinize bakın! diyor Leman.

— Direniyorsun ya daha ne direneceksin! diyor Fatma.

Katina susuyor. Akıl erdiremiyor benim bu tür sorunlarım olabileceğine. Ellerinde yol yol damar çıkmamış bir adamın, elektrikleri onaran, musluklara kösele takan becerikli bir adamın, iki kişinin yediğini yiyen, sırasında kocası İbo Reis ’i ayağının altına alan bir adamın romatizmadan yakınmasını yadırgıyor ister istemez.

— Nasıldım Katina, iyiydim değil mi!

Duymuyor. Fatma ve Leman ’la lakırdıya dalmış, çene yarıştırıyorlar:

— Sabaha karşı doluyor demek ki, diyor Fatma.

— Besbelli, diyor Leman, ne zaman musluğu açsan su var.

— Plastik mi?

— Plastik. Su çıkmıyor. Kalabalığız yetmiyor. Çocuk okula gidiyor erkenden. Göndermesen olmaz. Olmayacak çok şey var olmak zorunda. Bakkalın çırağına ısmarlıyoruz: Bir kutu salça, iki şişe maden suyu, çünkü rakı içtiğinden midesi kazınıyor, su içiyor durmadan, maden suyu kesiyor susuzluğu, yarım kilo fasulye, margarin.

— Kaç bin? diye sordum.

— Hiç sorma!

İpin ucunu kaçırdım. Bakarak düşürdüm onu, yattı. Yan yana yatarken sağ yüzümün görünmesini istemiyorum. Gördüyse yüzümü olduğu gibi görmüştür. Burnu var bunun da. Burnumuzu nereye koymalı! Unutmak en iyisi.

— Cıgarası, ille rakısı. Bir büyük içiyor her gün.

Fatma anlayışla sallıyor başını. Katina girmek istemiyor karı koca arasına.

— Erkektir içer.

— Cıgara içiyor mu? diye sordum.

— İçiyor, iki paket içiyor, üstelik işsiz, sigortasız.

— Neyle içiyor?

Neyle içtiği bilinmiyor. Fatma gibi değil yağsız. Memeleriyle karnının arası düz, elleri ayakları küçük. Duman rengi olsun varsın, bakarak kucağıma aldım oturttum. Öpmek için bunca sıkıntı, sıcaklığını duymak için bunca güzel diş, saç, omuz başları güzel. Belini kavrayarak sıktım, değiştirdim onu. Benden gizliyor kadınlığını, açmıyor bana. İyi ki para sıkıntım yok. Çünkü hiç yoktan bir büyük rakı çıkarmak her gün benim harcım değil. Geçinmek istemiyorsa kendi bilir. Hayta dolu. Bin liraya on bin liralık geçinebilenleri anlamak zor. Et yemesin varsın ama çocuk ister.

Peynir zeytin de yenmiyor. Çocuk ister. Hepimiz isteriz ona bakarsan, ama ben cıgara içmiyorum.

İyi ki cıgara içmiyorum. Cıgara içsem dumanından çok rahatsız olurdum bu kapalı holde. Mezar gibi bir yerde yaşıyoruz ister istemez. Salonun kapısını açsak ferahlarız ama nasıl ısıtırsın bunca geniş yalnızlığı, müsekkin alarak mı! Oldukça eski. Evde ne işi var bu kadının! Yüzüne baktım, daha doğrusu dişlerine ve göğsüne. Göğsü ufak. Baktığımı anlayınca kocasının işsizliğine etekliğini çekiştirdi, dizlerini kapadı. Kapar gibi çünkü kapanmıyor. Yokluk yoksulluk örtülmez.

— Kek yaptım, diyor Fatma, istersen bir dilim ye. Yumurtayı dövdüm beyazını, katılaşınca bir çorba kaşığı kakao koydum içine, bir çay kaşığı kabartma tozu.

Çünkü Fatma, Selime ’yle Ferhunde ’ye inat kek yapıyor. Bunu açıkça biliyorum. Zorla gidiyor onların gösterdiği yere, sevmediği birine gider gibi.

— Portakalı incecik diliyorum lamelle lamelle, diyor Selime, yirmi dört saat tutuyorum soğuk suda, üç saat kaynıyor şekersiz, sonra on beş dakika şekerle.

İki ray gibi uzuyor yan yana iki konuşma, biri parlak öbürü paslı. Bu lamelle sözcüğü burada eski bir çalar saate benziyor. Oysa saat gereksiz. Ama Selime, Fatma ’ya inat gidiyor, Fatma da ona inat gidiyor, inatlaşınca kek yapıyorlar, aldırmıyorum. Aldırmamak rahatlatmıyor beni çünkü sürekli sürtüşme var, apartman mal mülk filan. Borsada kaybetmeseydim bunlar birbirini öldürürdü. Şimdi yiyorlar sadece.

Yiyorlar sözcüğüne kulak kabarttım. Gazetede okusaydım altını çizerdim yiyorlar sözcüğünün. Bizde eril sözcük olmaması çok tuhaf. Tekil var çoğul var. Dişil de yok. Çok tuhaf. Her şey çok tuhaf. Bir tuhaflık saptayınca uyanıyorum, eskisi gibi değil yarım yamalak. Tuhaflık demek gaz. Ben prostat olduğunu sanıyordum. Ne olursun beni baltalama! Yetmiyor bilmek gençliğimi. Birdenbire anladım beni kıskandıklarını anladım kızlarımın. Paramla birlikte beni de düşünüyorlar belki de erkekliğimi. Çünkü bunu düşünmeseler, beni anneleriyle, bir ölüyle demek istiyorum, beni baş başa bırakmak istemezlerdi. Söylemek cinseldir diye düşündüm. Buna benzer bir şey geçti aklımdan. Çok uzaktan geçen düşünceler, uzak kuşlar gibi yansıyorlar sadece, görünmüyorlar. Göremiyorum onları. Erkek mi bu kuş dişi mi! Erkek ya da dişi ne fark eder yaşıyorlar ya! Yaşamak cinselliği yitirmemekse en az daha beş yılım var

demektir. Çıkarıp bakacağım kadınlar olmasa. Kulak kabarttım göğsüne Leman ’ın bacaklarına. Ne zaman terlik giydi! Kapıdan girdi, mutfağa geçti. Demek Katina verdi. Bir çift terlik verdi. Bir terlik öbür terliğe benzer eşine. Oysa erkek kadına benzemiyor. Terlik canlı değil de ondan. Küpeler de benzeşir tıpkı tıpkısına, dişiliklerinden. Dişi beyazdır kızardı mı sevmem. Kadın başını yana çevirmeli, gözlerini yummalı. Bakılmayı sevmem o sıra. Ben bakmak isterim o sussun. Ayıp silinmedikçe, yıkanmadıkça demek istiyorum, insanlık daha çok bocalar. Bir bakıma baskı cinselliği artırıyor diye düşündüm. Yoksa unuturduk unutmak elimizdeymiş gibi, intiharlar filan. Kendimi yok etmek istemem. Ölü kadın sevebilirim ama kendim diri kalmak koşuluyla. Konuşuyormuşum bir yandan Leman ’la, duyuyormuşum söylediklerimi. Düşüncelerimi de duyuyorum.

— Her gün gel Leman, diyorum, Fatma çok yalnız. Kızlarla arası iyi değil. Arası iyi olmayınca üzüntülü. Konuşacak kimsesi yok. Biz söyleşemiyoruz.

— Söyleşirsiniz, diyor Leman, Tanrı gecinden versin daha eliniz ayağınız tutuyor.

— Erime, diyorum. Bu hastalık bitirdi beni.

— Niçin eridi?

— Kansız kalmış, diyorum, kan gitmemiş çomağın başına erimiş. Hani yuvasında dönen yumru var ya, kemik yumrusu o işte. Kaygan bir sıvıda dönüyor ve biz yürüyoruz kolayca. Kaldırıyoruz bacağımızı indiriyoruz jimnastik yapar gibi. Ama eriyince, yandı, baston gerekiyor. Ameliyatla plastik bir yumru takıyorlarmış. Yaptırmak istiyorum çocuklar bırakmıyor. Dayanamazmışım, yaşlıymışım falan filan.

İster istemez romatizmaya inandırdım ben de kendimi, erimeyi unuttum. Çünkü dil cinseldir, tıpkı takma diş gibi, romatizma işini görür. Romatizma deyince kızlar, hayır diyorlar, sizinki romatizma değil. Nasıl çıkılır bu işin içinden! Kim kime inat ediyor kestiremiyorum.

— Onlar sizin erkek kalmanızı istemezler, diyor Leman, onlar annelerini tutarlar, sizi de gömmek isterler yanına. Demek mal da cinsel. Katlar dişil olmalı.

— Odalık gibi bir şey, dedim, dişil çoğul.

Bu çabuk anlaşmadan çok hoşlandı. Memelerine baktım Leman ’ın kapatmadı. Fatma orada olmasa onunla hemen orada yatmak isterdim. Anlaşıyorduk öyleyse. Ne söylesem anlıyordu demek. Ne söylese

anlıyordum, söyleşiyorduk dereden tepeden. Dişildi o. Zorluyordu biraz kendini, dişil olduğu için, dişil olmak için. Öylesine biliyordu ki pencereden bakmasını onu unutamadım. Leman ’a baktım. Bir soru sormak geçti aklımdan, sorulmayacak bir soru. Başka türlü sordum.

— Sormanın emmek demek olduğunu biliyor musun?

— Bilmiyordum, dedi. Nasıl yani!

— Limonu sordum, limonu emdim ve suyunu içtim demek değil mi?

— Anadolu ’da belki, dedi. Hiç duymadım.

— Kullanıyorlar, dedim. Bilen bilir yaşamın sormak olduğunu. Bu yüzden soru sormuyorlar, susuyorlar. Orada baş bacakların arasına daha yakın, tıpkı güneş gibi.

Nasıl oluyor da böyle konuşabiliyoruz Leman ’la, belki kocası öldü de ondan. Yoksa sorunca kızması, kaşlarını çatması gerekirdi. Ben ne söylediğimi bilmiyorum, aklım başka yerde de ondan. Sonra Fatma söyledi Leman gidince, abuk sabuk sorular sormuşum. Başka türlü açıklamak olanaksız olanı biteni. Ağzımdan çıkanı kulağım işitmiyor. İçimde söylenenleri uzaktan uzağa duyuyorum ve hemen unutuyorum. Dilin cinselliğini de unuttum. Çok olağan görünüyor bana sözcükler: Masa, sandalye, kitap filan. Şimdi bunlar başka türlü aydınlanıyor: Hol aydınlığı. Yalnız kapı camlarından ışık alan, gaz sobasıyla ısıtılan, duvarların badanası bozulmuş herhangi bir hol aydınlığı. Oldukça loş demek istiyorum. Bu tekdüzelikle nasıl başa çıkılır! Birinin ölmesi gerekiyor ister istemez. Damat ölebilir, daha doğrusu ölmeli diye düşünüyorum.

— Damat hasta, diyorum Leman ’a.

Fatma söze karışmıyor, o çoktan ölmüş sayıyor damadı.

— Ya, diyor, öyleymiş.

— Öyle diyorlar. Ben iyi görmüyorum durumu.

Açıkça söyleyemem öldürmek istediğimi damadı, salt bir olay çıksın diye. Bezginlikten demek istiyorum hepimiz sıkıldık. Ölümde oyalayan bir şey var, oyalanırız. Benim dışımda biri ölse, içeri girip çıkmalar acımalar gözyaşı dökmeler yaşamın akışı değişir. Aylarca sürer üzüntüsü. Hepimiz kendimize geliriz, ama bunları söyleyemem. Üstelik tutarım damadı. Öğleden sonra gidip damadı yoklamak istiyorum. Ferhunde ’yi severim, Ferhunde benim kızım, benim erkekliğimi körletmek istese de severim onu, benim kızım. Çünkü dişildir ne de olsa, damat eril. Ama hasta. Tansiyonum yok: 15-9. Minima önemli.

— Şimşirler hep yeşil duruyor, dedim Leman ’a, kış boyunca.

— Onlar yaprağını dökmez, dedi. Dökse bahçesine kimse almazdı onları. Yapraksız bir şimşir yapraklı bir japonikadan daha şaşırtıcı olur.

Aklımdan geçen şeyleri söylüyor Leman. Leman ’a gittikçe ısınıyorum. Benimle yatmak isterse göz yumar yatılmasına o da bir şey. Birden Fatma söze karıştı.

— Evde otura otura başınıza vurdu, dedi.

Gerçek dank etti, ihtiyarım biliyorum, ama bunu yüzüme karşı söylemesi için bir neden yok.

— Başıma vuran ne? diye sordum.

Oysa hepimiz biliyoruz, Fatma ben Leman ve Katina, benim dilimde artık, hani senden korkmuyorum yok mu, o işte. Fransızca imdadıma yetişti, Almanca demek istiyorum: Köse. Ne dişil ne eril yani, öyle olsun, kalktım.

— Ben biraz yatacağım, dedim.

Fatma ne zaman gitti bilmiyorum, evde yoktum yalıdaydım çünkü kayık yaptım. Pirinç çiviler çaktım kaburgaya bakırdı galiba unutmuşum. Unutuyorum. Oysa kimsenin acıdığı yok bana, oysa acındırmayı sevmem. Bir yaşam felsefemiz vardı unuttum, yalıdayken uyumuşum.

Günler tekdüze geçiyor damat ölmedi. Direniyor. İyileşiyormuş. İnanmadım gözümle görmek istedim iyileştiğini.

— Ben Ferhunde ’lere gidiyorum, dedim Fatma ’ya.

— Serbestsiniz, istediğiniz yere gidebilirsiniz, sizi alıkoyan yok!

Sorunların bu kadar dal budak salacağı aklıma gelmezdi. Aslında bir tek sorun var: Damadın benim yerime ölmesi ve malımın bunlara kalmaması. Odalıklarımın demek istiyorum. Ama damat ölmezse benim ölmem gerekecek.

— Siz tutarlı bir insan değilsiniz beyefendi, dedi Fatma tam kapıyı açarken.

— Neden, diye sordum, nedenmiş o?

— Bir öyle bir böyle, dedi elini iki yana sallayarak.

Tuhaf bir rastlantı. Dün geceki düşte de ben Ferruh Sarıbay değilmişim. Aldırmamıştım çünkü uyandığım sürece var olduğumu anlıyordum, gaz, prostat ne olursa olsun. K. ile berabermişiz. K. da Fatma gibi düşünüyor, daha da ileri gidiyor. Oysa tekdüze olmaktan korkarım. Belki sıkıldığımdan.

Senden sıkılıyorum da ondan, diyemezdim K. ’ya. Düşümde nasıl bir yanıt verdiğimi anımsamıyorum. Belki de hiç sesimi çıkarmadım. Öyle ya, baktım sadece ata bakar gibi. Oysa K. attan yakın. Onu her zaman sevmişimdir.

— Olabilir, dedim, senin bir günün bir gününü tutuyor mu?

Açtım kapıyı, Ferhunde ’lerin kapıya geldim. Kapıyı çaldım hemen açılmadı. Bekledim açılmasını bir süre yüreğim daralarak. Benim dalağım hasta, çünkü K. sessizini çokça kullanmaya başladım. Kapıyı K. ’nın açmasından korkuyorum. Bir evden bir düşe giriş her zaman kolay olmuyor. Kapıyı Ferhunde açtı çok şükür. Bandajı çıkarmış gözünden. Amiral Nelson, Moşe Dayan gitmiş, onlardan boşalan yere K. oturmuş. Kerhunde demekten korktum, ağzımdan kaçabilir. Küçük bir holden geçtik. Sağda damadın yağmurluğu. Daha doğrusu bir portmanto var pirinç çivili. Çivilerden birine damadın yağmurluğu takılı. Portmantonun rafına baktım kasketi ve boyun atkısı duruyor mu diye, kasketi duruyor, boyun atkısı gitmiş. Boyun atkısından boşalan yere tanımadığım birinin eşarpı oturmuş, konmuş da olabilir. İki bölümlü o karışık yere döndük, K. vardı masada birden kayboldu. Yeri boş kaldı. Orasını gören biri burası K. ’nın boş kalan yeri diyebilir, boşluk olarak öylesine benziyor ona. Damgası ya da izi diyelim. Parmak izinden daha belirleyici. Ferhunde birine telefon ediyor ama bir türlü karşı aboneyi düşüremiyordu. Ne çabuk bana kapıyı açtı, ne çabuk telefonun başına geçti gibi düşüncelerin arasından bir şimşir dalı yükseldi. Ossaat anladım K. ’yı aradığını telefonla. Aboneyi tutturamaması doğal.

— Gammazlamak yok, dedim Ferhunde ’ye. Damadı sormak için uğradım. Benim burada olduğumu bildirmen hoş değil. Ben onunla istediğim zaman buluşurum. Dargınsam barışmak ya da barışmamak benim elimde olmalı.

Yüzüme baktı tek gözüyle:

— Nereden çıkarıyorsunuz ona telefon ettiğimi, ben ona telefon etmiyorum, dedi.

Annesine mi telefon ediyor yoksa!

— Ötekine hiç telefon etme, çıkaramazsın.

— Hatlar bozuk, dedi Ferhunde.

Teller demek istiyor. Teller son yağmurda ıslandı. Balık akını sürüyor. Topal Ahmet iki lüfer almış yüz liraya. Eskiden yüz liraya ev alınırdı, ufak bir şey ister istemez, bir baraka filan. Olsun. Para da cinsel, diye düşündüm, Bizans Çöplüğü ’nü yıktılar.

— Çingeneler oturuyormuş, dedi Ferhunde.

— Fatma ’yı yaralamak istiyorsan bu sana yakışmaz, dedim. Fatma Menekşelidir. Bizans Çöplüğü ’nün nerede olduğunu bile bilmez.

Çingenelikle uzaktan yakından ilişkisi yok.

— Bizans Çöplüğü yıkılmadı, dedi Ferhunde.

— Yıkıldı, gazetede okudum yıkıldığını. Grayderlerle yıkmışlar yarım saatin içinde. Bizans Çöplüğü Dolapdere 'de deniz görmez. Oysa Menekşe denize bakar. İri balıklar düşer kumuna. İri bulutlar dolaşır üstünde ve yağmur burada olduğu gibi orada da yağar, bunda şaşacak bir şey yok.

— Çıban başına parmak bastınız, dedi Ferhunde.

Mal mı demek istiyor, yoksul zengin çelişkisi mi! Anlayamadım. Var bir bit yeniği. Çıkaramadım. Fare zehiri de böyle bir uydurmacaydı, Fosforlu Cevriye de. Neon kız yoksa zehirden mi parlıyordu! Ne demek istiyor!

— Daha açık konuş, dedim.

— Pislik, dedi.

— Cinsel pislik mi? diye sordum.

— Benim cinselliğe sizin gibi düşkünlüğüm yok, dedi. Düpedüz pislik. İçinde yüzdüğümüz pislik.

Birden görür gibi oldum gerçeği. Görmemle yitmesi bir oldu. Yine de ikili bir izlenim kaldı gördüklerimden. Şöyle sıralayabilirim:

a – Ferhunde cinseldir, alabildiğine dişi. Elli beş yaşlarında olması durumu değiştirmez. Bandajlı olması nedeniyle köseymiş gibi görünmesi durumu değiştirmez. Çıkarsa bandajını, bozuk, kopuk gibi sözcükleri kolaylıkla söyleyebilir. Nitekim büyük ilerleme var. Büzmeden konuşuyor son günlerde, göğsünü gere gere açabiliyor ağzını. Çaya çey, Fatma 'ya Fetme demekte direnmesi cinsellikten çok toplumsal. Orostopolluk sözcüğü bulunmasa sexo-ekonomik de diyebiliriz.

b – Genel bir pislik içinde yaşadığımız kesin. Toplumsal mı, cinsel mi! Kadın ve erkek ayakların ayrı düşmesi, kopması, kopmuş olması, din sorunları falan filan.

Şimdi her iki bölümü tek tek ele alalım.

a – Bu bölümün ne olduğunu birdenbire unuttum. Boşluk. Bana yüzünü bir anda gösteren gerçek o kadar çabuk silindi ki görünmemişe döndü. Belki uyudum o ara.

— Baba, dedi Ferhunde, açık konuşalım. Siz bunları bilecek durumda değilsiniz, bilemezsiniz. Yaşınız elvermez. Kendinizi yaratma çabanızı bir çırpıda yok ettiğinizi görmüyor musunuz! Bunları duyan bir kimse sizi gerçek sayamaz artık. Kurallara ve kuramlara aykırı davranmak size ne kazandırır! Eleştirmen ne der! Niçin tutarsızlıkta direniyorsunuz!

— Eleştirmen nedir, dedim, gaz mı?

— Olabilir, dedi.

Apışıp kaldım ama yılmadım.

— Sözcükler yalan söylemez, dedim.

— Sözcükleri nereden çıkardınız! dedi.

— Konuşma cinseldir, dedim. Öpüşme organıyla konuştuğumuzu unutma! Aslında, diye ekledim, ben bir yel algılıyorum konuşmaya benzer, konuştuğum filan yok. İyi bak bana köse değilim. Gaz belki de prostat. Sık gidiyorum tuvalete.

— Şimdi de Leyla ’nın kızı gibi konuşuyorsunuz, dedi.

Ekledim:

— Dügürtügülegerdigir bugunlagar.

Ferhunde büyünün etkisiyle yok oldu, Katina aldı yerini. Uzun saçları, fistolu bluzu, lacivert tayyörüyle vapurdayız, güderi eldiveni duruyor ayakucunda.

— Demek telefon ettin, dedim.

— Biliyorsunuz, dedi Kerhunde, Katina değil o. Ben de Kerhunde değilim. Su demek istiyorsanız S demelisiniz.

Doğru, konuşmak yetimi yitirmiştim. Tekliyordum.

— S ya da C, diye sürdürdü Ferhunde, şincik seçin ikisinden birini, çabuk!

— S olsun, diye kekeledim.

Işık tekerleri girip çıkıyor birbirine. S bir ışık olabilir. İşte Katina ’nın yüzü değişiyor. Aydınlanıyor. K. ya da S ne güzelsin!

Aslında bu geyikli odanın beni yok etmesinden korkuyordum, korkumdan korkuyordum ve başkalarından. Hacamattan korkuyordum. Çünkü korku kart bir kabak gibi bayatladı mı cıvır. Cıvımaksa insana yakışmaz, ne kadar cıvık olsak da. Bir anda iğrenç bir hayvan gözüme ilişti kendi boşluğumda. Maymun mu desem, ejderha mı desem! Bir eski zaman makinesi işliyor dokuma tezgâhı gibi bir şey. Sesini duyuyorum. Kalktım:

— Damat nasıl? diye sordum.

— Çok iyi, dedi, dün arabayla gezmeye çıktık. Hastalık geçti.

Oysa ben öldü demesini bekliyordum.

— Oh oh, dedim. Selam söyle.

Atlayarak geçmek isterdim holü, düşüncelerle geçtim. Köpek yoktu. Köpek ne oldu! Olabilir, gezmeye götürmüşlerdir. Ama kim! Kimler! İşte bir sürü sorun daha. Bizim dairenin kapısını açınca karşımda Fatma

duruyordu eli belinde, gözleri çakmak çakmak, ayakları ayrı, terliksiz ve de süpürgeli. Belki de ortalığı süpürüyor, süpürge makinesi bozuk.

— Yokladınız mı damadınızı? diye sordu alayla.

— Yokladım, dedim, iyiymiş. Arabayla gezmeye gitmişler dün.

Geçiş yolumu kesmişti, geçemiyordum. Tutulu. Bütün antenler tutulu ya da kopuk, teller demek istiyorum, kesik. Telefon etmek olanaksız. Alexandra 'nın oturduğu yer belli değil. Pansiyonun yolu tıkalı, Bizans Çöplüğü ayakta. Bu Dolapdere haritasını masaya bırakan kim, hangi uğursuz! Kim, olursa olsun bırakmışlar ya!

Paketi açtım, kutu kutu içinde, sonuncu kutuda damadın piposu duruyor. Bereket kokmuyor. Şifreyi çözüverdim birdenbire: Ya sen ya damat, ikinizden biri!

Görürüz bakalım, görürüz. Toparla kendini Ferruh, toparla!

Paspası düzelttim bastonla olmadı. Yerde bir çöp arandım, yok. Süpürmüş bütün çöpleri. Bereket sedef bir düğme buldum koltuğun hemen altında. Zorlukla eğildim ve aldım.

— Al, dedim, düğme. Belki bluzundan koptu.

— Yok, dedi, benim düğmelerim tamam. Kimden düşmüş olabilir!

Alexandra 'dan diyemezdim. K. öldü. Düşüncelerle koltuğa yürüdüm. Tavan kalkıp iniyordu. Ferhunde 'nin söyledikleri doğru değil. Başıma gelenleri anlamış değilim. Dramın bilincine varamadım bir dram varsa, ki vara benziyor, ama dramdan çok kargaşa, çözmüş değilim düğümünü.

— Fatma 'ya düşman kesildiniz, dedim Ferhunde 'ye. Neden? Bana eskisi gibi gelmiyorsun. Neden? Yüzünden düşen bin parça. Neden?

— Bilmemezlikten gelmeyin, dedi.

Dün mü söyledi, yoksa şimdi mi, yoksa çok önce mi!

— Açıkla, dedim.

— Dairenin birini üvey kızınıza verdiniz mi vermediniz mi?

— Vermedim sattım.

— Miras mukavelesini bozdurdunuz mu bozdurmadınız mı? Kadına verdiğiniz daireden başka geri kalan katların da dörtte birini öylece bağışladınız mı bağışlamadınız mı?

— Bu yapay bir işkencedir ve de yasal, diyebildim.

— Görüyorsunuz, gizlemiyorsunuz artık bizi mirasınızdan yoksun bıraktığınızı.

Denizin rengini düşünüyordum o sıra. Yakamoz parlak bir böcektir böceklerdir böceklere bitişik. Almıyor kurudu. Haksızlık neresinde ki

düğümü çözülmüyor. Hepsi bırakır giderse bu masaya ne koruz. Fatma kurursa kim limon verir, kışın içeri alıyoruz, yazın balkonda. Hazne bir ton gaz alıyor dıştan boyalı, kaçak var, musluğun altına bir konserve kutusu koyduk. Akanlar akmaz, akmayanlar akarsa, elektrik tıkalı, kalorifer tıkalı, su kesik, nasıl yaşanır!

— Miras ne kalırsa odur. Benim elimde avucumda ne varsa odur. Beni biriktirmeye zorlayamazsınız. Biriktirirsem kendime biriktiririm. Fatma umurumda değil.

— Fatma size büyü yapıyor.

— Eşek diliyle mi?

— Eşek diliyle ya da başka yöntemlerle, diyor Ferhunde. Köpek tersiyle de olabilir. Bizans Çöplüğü ’ndeki bıçağın tersiyle. Kop ’tur o, Kıpt. Annemizin üstüne ya da bizim üstümüze bütün gelenler gibi K.

Oturulmuyor, ayağa kalkılmıyor çünkü. Gazeteye göz gezdirdim, bıraktım. Denize göz gezdirdiğimde göz gez alttan akıyor. Dipten. Kalınlığın altı, orası, orası iniş yokuş burası düz, ben yan.

— Ne yemek var?

Çarşıya gitmiş, entarisiyle gitmiş, yelkenlisini bırakan denize bir maşrapa su dökerek uzaklaştı. Herkes gidiyor.

— Hoşgörü gerekli, dediğimi anımsıyorum.

Hammer ’de görmüştüm, Latin yelkenlilerinin anası Floransa ’dır. Çarmıhsal bir sıvı bırakırlar: Kök boyası Batı ’nın. Susmayın bir şey söyleyin siz de. Vapurdan indim Köprü üstüne çıktım. Yaya yürüdüm. Bütün lambalar yanmıştı. Bir çocuk kürek çekiyordu. Durduk, yürüdü altımızdan bizi Karaköy ’e bıraktı. Tünel ’e indik. Dik çıkıyoruz baş aşağı. İhtiyara bir Paris-Match ver dedim. News Chronicle duruyor rafta. Potin boyattım. Bütün eski yalılar gibi potinlerim boyalı sağda, solda Ostrogot ’ların yalısı. Kaçta yemek yemeli acıkmamak için!

— En geç yarımda, diyor Fatma.

— İyi iyi!

Ağzımı büzdüm, ver yansın ettim Kerhunde ’ye, damada, Selime ’ye, Süleyman ’a:

— Zırnık koklatmayacağım onlara.

Fatma ’da büyük değişiklik var. Artık eteklerini indirmiyor. Memeleri sürekli omuzumda. Hamamda gittikçe tuhaf oluyorum yıkarken. Çünkü o yıkıyor, o keseliyor, o kuruluyor. Ayak tırnaklarımı o kesiyor. Donla giriyorum küvetin içine sabunluyor, yarı çıplak katı aldı, dörtte birini aldı,

aklımdan geçmiyor değil, Üsküdar ’ı geçtim gitsin diyebilir artık. Ama bu Cevriye değil. Keseyi sabunlayıp baldır altı keseliyor usulca. Bacağımı dikiyorum sabunlar alttan üstten. Buhar çıkıyor keseledikçe hamam taşında, göbek üstü. Güzel geliyor iyi, yıkanıyorum bir güzel iyi. Bu odalık hoşur ve de mızıkacı. Bir dostu yok mu diye düşünesim geliyor var diyor Ferhunde. Varsa sürebilir mi böyle hızlı kürek kemiklerinin arasına sandalda. Don mon dinlemiyor o günden beri. Dostuyla yan gelirse hole, gelirse gelsin diyesi ama mama az, yıkıyor sırılsıklam. Yıkıyor bir düze, yıkıyor he babam, ha böyle süre süre.

— Tüfeği getir, dedim Fatma ’ya.

— Orada yanı başınızda.

Su saydam, bacak mor, işkine dipte. İnmiyorum, kalıyorum bu iç bayıltıcı nane kokulu sabun karışık deniz tuzunda. Zeytin çekirdekleriyle tutuşturmuş ocağı.

— Söylediğinizi yaptım. Boş kutu, yanmış kibrit çöpü, çerçöp.

Çok yanaşmak istese de boş veriyorum. Durgunluk en güzel anamaldır. Karşıya bakıyorum küvetten buzlucamına banyonun: Buğu, kırmızı bulut, bir kuğu dolaşıyor gölde alt basamakta.

— Sizi büzük görüyorum baba, bugünlerde, diyor Ferhunde.

— İyiyim. Çok iyiyim.

İçerde kafa kafaya verip kumpas kurduklarını görmemek için aptal olmalı. Ferhunde yine ağzını büzerek konuşmaya başladı, daraltıyor: Süzük hep, büzük. Mutfağı dolaştım tertemiz. Camdan baktım temiz, havaya, karşı balkona apartmana. Balkondaki odunlar erimiş: Kara ateş dayanmaz. Mikâptı eskisi çürüdü gitti, Ferhunde küp diyor büzerek ya da kare yayarak. Anlaşılmazsa diye korkmuyorum. Çünkü anlaşılır olmak bir marşandiz trenine binmek kadar sapa. Güzel ve iyi marşandiz trenleri, iki kez sabah iki kez akşam, geçiyorlar eski köşklerin önünden. Kıllı sonra yumuşak. İniyorlar tıpış tıpış merdiveni yarı sandık, yarı fındık, yarı mavna. Pencereden görünüyor bakınca. Pencere ıslak, dam dar. Haksız mıyım! Teşekkür ettim ve oturdum. Bizden sonrakiler düşünsün. Bizden sonrakiler bize bakarak düşünsün. Marşandiz bir tırtılı uzuyor tırtıllarla çam sepeti kuşlukta. Hiçbir reçina maçuna kıvamında eritilemez. Onun yerinde OL. SAM amcalık taslamazdım. İyi ki değilim. Kıldım, kılıyor. Paçasını kaptırmak sakala benzer bu yaştan sonra basmam tahtaya. Basmadığım gibi girmem de dolambaçlı. Size bilir, dedim bana bilmez. Ben avuturum hepsi bu. Çıktım gittim. Arkamdan bakakaldı. Malı, malak gibi elimde kalsın

vardım. Dört kat, çatı katları yarım havalı. Sıvanış o sıvanış. İyi iyi dedi, iyi ki. Babana mı iyi ki! Babama Mitoro katı na! Katları demek istiyorum odalıkları. Nikâh kıymadan önce alın dememişim. Dağıtmalıymışım daha önce elimdeki avucumdakini, ondan sonra nikâhlarmışım. Onlar vereceklermiş ne istersem, yeme içme bedava. Bu yaşta herkes öyle yapıyormuş, dağıtıyormuş, kimseye bir şey kalmıyor dağıtınca, istediğini nikâhla. Ama bu da yanaşır mı nikâha albay varken ve de albay dipdiri diyorlar. Dipdiriyse ben de diriyim. Teneke koyduk konserve kutusu mikâbın altına yeşil boyalı. Elim de tutuyor ayağım da, orada mangalda biri. Çıktım gittim. Gitmesi o gidiş. Aylardan beri uğramıyorlar mal bölüşümüne. Annelerine verdiğim ufak tefeği aldı getirdi, götürdü demek istiyorum. Al kendine bir şey alınmaz diyor ne alayım ne alacaksan al. Yaranılmıyor. Ben de yaranmaktan vazgeçtim yalıda yatıyorum. Lodosa çevirdi ortalık al su. Sofayı su bastı. Çünkü lodosta oturulacak peyke bile yok. Yekedir belki! Gemi bozuk düzen gidiyor. İyisi mi ayağa kalkmalı. Ama ayağa kalkılmıyor kalkmayınca. Her şey birbirine bağlı oturdum bütün kâğıtları zarfladım, üstlerine tarih ve numara yazdım. Unutayazdım az daha söyledim dilimin döndüğü kadar: Vermeeem! Çünkü para yiğidin tüfeğidir. Kaptırırsan dımdızlak kalmak var kaldın mı da yüzüne tükürürler adamın. İyisi mi Mitoro. Sofra örtüsü kirli olsun varsın, dedim. Diyor ki sofra örtüsü kirli olursa cücük de kirli olur, tabak da. İyi ama sen inat o inat ata kim atsın ot! Ata bakmıyorum günlerden beri. Aklım başımda değil. Değişelim, dedim, bu senin olsun o benim. İyi ya, dedi, değişelim. Cemal vardı öldü. Sapır sapır dökülüyorlar bugünlerde. Camdan bakıyor takmıyorum, eskisi gibi dokunaklı gelmiyor glande ’lar boşanalı beri. Adam ülserli ölmezse çok iyi. Ölür diye düşündüm sapır sapır. Tekdüze geçiyor, bağıracaktım: Tekdüze. Zormuş zotluk. İhtiyarlık demek istiyorum dayan baba Ferruh. Bu karıların arasında iyi ki damatlar yok dememek için çok sustum, güç tuttum kendimi, şurama gelmişken dokuz boğumdur dedim ve yuttum.

Leman ’la tavla oynuyorum. Tavla iyidir. Şemsi Bey geliyor sulanıyor biliyorum koca adam elini sıkmış ister istemez. Bu da korkmuş korkar ya yaşlı. Şemsi tavla bilmez bilir geçinir. Üç el üst üste marsına var mısın, dedim. Yokmuş, gitti. Yine geldi. Kapıda elini sıkmış uzun süre, takma dişini kaşımış öyle söylüyor. Şu erkekler, diyor, yaşlısı bir türlü, kabacası başka türlü. Böyle işte. Kıç güvertede oturmak bize yasak. Kadın değil mi hoşlanıyor babası yaşında. Hoş karşılıyorum. Vakit başka türlü geçmiyor. Atina ’dan gelen şapkayı giydim dün bankanın önünde oturmaz olaydım.

Soytarı oynuyor, maymun demek istiyor sanki yüzünde. Tüysüz şapka. Oysa kimse kimseyi rahatsız etmemeli, şunun şurasında kaç senem var.

Sanem haftada bir geliyor temizliğe ben gidiyorum, sekiz yüze çıktı, bankanın önünde oturuyorum. O temizlik yapıyor ben bankanın önünde otururken. Sanem ’in memeleri kütür kütür ben kalkarken bankanın önünden, sokağa saparken, bir topukları var, çıplak ayak biniyor çünkü pencereye, havlu sürtüyor keseler gibi, hohluyor. İlle memeleri, doğulu bunlar, bıçaklı soyundan. Şemsi ilgilendi. Kulaklık almış Almanya ’dan kulağındaydı. Ne ki ötüyor bunlar ayarını kaçırdın mı, şeş beş atıyorsun, beş dört oynuyorsun. Oyna diyorum Şemsi ’ye aldırma, kız yıkasın varsın, bankaya gidelim istersen. Burası iyi, diyor, rahatsız etmiyoruz ya. Fatma buruluyor Sanem ’e karşı. Çünkü Sanem yirmi ikiden taş çatlasa çıkmaz. Bilekler var, o ağacın altında on liraya becerdiğim Çingene kızında yok, öyle süt ve düz. Şeş yek. İyi ya oyna, dedim, gözü baldırında ama şalvarlı, kulaklığı çıngırak gibi ötüyor. Duymadığı için ötüyor diyemem varsın ötsün. Öttü, işaret ettim ağzımı büzerek bildirdim: Ötüyor. Ayarladı o da rahat etti ben de öterse zar tutarım diye korkuyor. Korkuyoruz daha doğrusu çünkü düşebilir. Hiç bakma o yana, dedim, tavlanın içine bak çünkü baktığımızı görürse belki düşer. Ayaktakımı bunlar düşmez ama bakarsın düşer. Düşerse hop eder insanın içi. O seksen beş benden altı yaş büyüktür. Göze gelirsin, diyor Fatma. Gülüyorum: Dü şeş. Geçen yıl turp gibiydim. Böbrek su koyuvermemişti. Yine de koyuvermiş değil. Ciğer sağlam. Kalktım su dökmeye gittim. İtekleyim şunu arkasından diye içimden düştü. Düşmesiyle tuttum elinden yatırdım, birdenbirde zank etti bir şey. Baktım camın bu yanı iyice kurulanmış. Aldırmadım. Şemsi ’nin geçtim karşısına: Sıra kimde? Para ile değil sıra ile deyince güldük ikimiz de zarı attık. Fatma baldır süzüyor. Olacaktı ki, ama bunu değil. Kaş göz ediyor fena değil diye. Bütün malını çocuklarına dağıttı, para kullanmıyor. Her gün on kilometre yürüyor. Bende böbrek su koyuverdi yürek sağlam. Damatta bacak sağlam iyileşmiş diyorlar. On altı dokuz. İyi iyi güzel. Oyna.

— Çay yap bize kızım.

O anlar.

— Bakıyorum keyfiniz yerinde, dedi. Demin Ferhunde Hanım ’a canı sıkılmıştı. Bu yaşta insan üzülür mü! Ama sizi gördü içi açılıyor ne olsa. Yalnızlık gibisi var mı! Öyle değil mi beyefendi doğru söylemiyor muyum!

K. görse yüreğine iner, tanıyamaz, bu mu der, kızlığımı verdiğim, ezildiğim, al beni diyemediğim. Bir de onu görmeli diyecektim öldü. Ölüler

yaşlanmaz. Vitrin kızları gibi balmumundan yaşarlar en uzak yaşamı. Geçiştirdim. Çünkü bir de cıvırsan bu yaşlılıkta gelmez bizim gibisine. Alavere dalavere duygulanmak yok. Yasak bize kör olası. Dün akşam yarım kadeh rakı içtim Boğaz koktu. Tavan koktu maçunada. Açık yeşil fıstıki. Bir mangal ortada yansın yanmasın, pirinç ya da bakır, ovulurdu külle limonla, çok bezle parlatılır, çok bezle silinir son kez, öyle pırıl. Annemin sofayı geçişi bayağı yol. Aşçıya ne pişirecekse sabahtan tepsiyi uzattı. Beş kâse pirinç. Halep yağı kaşık hesabıyla tepeleme. Un, peynir. Maydanoz soğan bahçeden. Sırık domatesleri, sırık fasulyeleri. Puf böreği. Herek alırdı arabayla fasulyeler sarsın diye çalı. Bostan kuyusu bizde atla dönmez, makine çekerdi yel değirmeni hazneyi doldurur. Bulut vardı ne oldu. Martı vardı ne oldu. Nene namazı yarı keserse çay vakti yaklaştığından değil, hiç kestiğini görmedim. Çayımızı o verirdi küçük odada. Beyaz namaz bezi, bulut bezi diyelim, kar parçası. Ahretlik Nesibe, eniştemle yakalanan, komşu kızı küçük ve yanaşmalar. Bahçıvan Rüstem öldü, mızıkacı oldu diyecektim. Mızıka çalmak ölmek mi yoksa! Zurnacı kör Şekip, İbo Reis, dövmüştüm. Üç kez vurdum tökezledi. Kayık, bardakeriği ne oldu, kokulu erik, dibine düşmüş aldım yedim, buğulu. Yazdı hep. Kış bilmiyorum. Hep yaz giderdi. Ortası badem, üstü kabuk şeker. Billur üç köşe uzatırdı. Yüzüne bakarken aldım. Sırım gibi ve de şık, sorun inanmazsanız. Beş santim kısaldım. Son vapurla dönmezsem merak etmeyin kayıkla dönerim. Karşıdan çok kayıkçı uyandırmışımdır, tahta iskeleden denize inerdik kayıkla. Dümdüz. Ay ışığı varsa sızlar içim. Akıntıya kadar kürek gerisini sular götürür.

— Oyna, dedi Şemsi. Oynasana mirim.

Attım. Kapamamak için attım. Atmak geçiyordu içimden. Hava kapalı. Açık, diyor Fatma. Balık akını sürüyor. Palamut karayel gibi uğulduyor. Orkinos yenir. Kutu balığı yaparlar teneke kutu Kız Marka fasulyeninki gibi. Bezelyeler de öyle. Hepsi bir başka türlü.

— On beşte bir, dedim Fatma ’ya.

— Yok beyefendi iyi kaldırıyorsun maşallah, diyor, yaradı. Kırk bir buçuk.

Bakarsan ama yaramaz herkese. Seksenlik diyen var. Kaç gösteriyorsam o. Bu kadar yaşam ne sanki hiç değil mi anlamı ne! Yok. Oyna, dedim. Azalan bir şey var. Metreyi milim milim küçült ne kalır hiç değil mi anlamı ne! Hiç. Üfle gitsin. Eksiliyoruz her gün bir milim daha. Kaç milim kaldı hiç anlamı ne! Yok. Oyna istersen. Marşandiz geçti. Akşam saatlerinin kör

marşandizi. Yamuk suratlı herifin biriydi. Bugüne kadar sustum, sonunda patladım. Beni kimse öfkeli görmedi, vapura bindim karşıya geçtim. Arkamdan bakıyor tuğla ev hangar gibi gözleriyle. Potinim vuruyor. Badem yağı sür, burnuna vurdu, ayak değiştirdim. Hep böyle. Gençlikte çok uzun sanırdım. Niçin yalan söylemeli anlamı ne! Hiç. Memelerle doldu anılarım. Anlamı ne! Bugün ayakta tutuyor ama hiç. Fatma bir anıdır, hortladı. Bohçacı karılar gelirdi bakmazdım. Yatak takımları filan, örtüler filan, filan çarşaflar. Anlamı hiç diyorum bugün de, yarın da söylerim. Böyle işte hortladı. Mızıka çalınacak ister istemez. Vurdum, tökezledi. Utanmıyorum vurduğuma. Kanıtlamak için değilse ne yapalım, kanıtlamak içinse artık ne gelir elden. Vurdum tökezledi koca adam Reis. Katina karısı temizliğe gelirdi ne gelir elden. Hiç.

— Sanem gitti mi? diye sordum.

Gitmiş. Ferhunde gitti. Şemsi gitti. Ben gitmedim oturuyorum, su içtim. Elimi leke bastı. Damarların rengi koyuyor bana. Küttüm, tutunca koparmacasına, ama ne gelir elden. Hiç yok biri var. Birbirinin eşi değil. O başka ben başka. Herkes başka. Biri hiç yok öbürü duruyor. Sonra yok oluyorlar. Ağlama kızım, dedim, ölüm herkesin başında. Oysa ölen ben, öyle gördüm. Çok yaşayacaksın, dedi. Şimdi vursa bana ossaat giderim, tökezledi. Her acı kendiliğinden hoşa gidiyor. Keşke girmeyelim dedim oralara, çünkü açmak istemiyorum. Bir güç olsa ama umudum kalmadı. Ne gelir elden, açıp kapayan havalara benziyor, konsolun üstünde duruyor. Duruyoruz demek istiyorum. Kayıracak kimsem olmadı. İnsanları köpürten deniz bende yok. Ben buyum işte. Ne gelir elden sıcaksa. Kim bilir tutarsızlığımı yoksam var olunca. Uzak bir yerde indim denizden kayalara vurdum. K. bekliyor. Deniz suyunda ilk kez yatıyorum. Önce seyretti beni gözlükle, sonra yatıyorum. Yattık taşlara, uygun oyukta. Akşam kiracılara indik Fatma ’yla. Akşam oluyor geceyle bulaşık. Uyuma zamanı geliyor. Ata bakmalı. Ata baktım. Bir duruş kalmış atla ilgili, yemiş ağaçları köreldi ve kayık bitmek bilmiyor. K. hasta. Nezle oldu, gargara yaptı. Kalktı. Merdivenlerden inmiş olmalı. Bahçeye bakan odada kahvaltı ediyorlar. Beni düşünüyor inatla. Babası yok, annesi yok, ben varım. Taflanlar koyu yeşildi o sıra deniz kıyısında. Rüstem kesiyordu ip çekerek leylek gagası makasla. Bir bulut ona bakıyor, ben ona bakıyorum, atı unuttum. Kayık yaparken başımı kaldırdım baktım taş kesildim. Ben ona bakıyorum, K. bize bakıyor, Rüstem ipin çizgisini tutturmaya çalışıyor, sıcak biliyorum.

K. terli, terliyor. Gargara yaptı, yüzüne baktı aynada. Kum sıcak. Düştü kaldırdım. Dizine pamukla tentürdiyot sürdüm kimin. Boğaz durgun, kayık bitmedi. Bana baktı gözleri taş kesildi. Öylece duruyor kıpırdamadan, pamuk ayna ve diz. Sütçü geçti sokaktan taş kesildi. Mezarlık var tepede küçük mezarlar, ölüsüz. Bütün tabakların boş olduğunu biliyorum. K. gözlerini ayırmadan bakıyor hep bakmak istiyor. Dizine pamukla tentürdiyot sürdüm, yüzüne baktım. Bir güneş kıpırdıyor gözünde, kirpikleri taş kesilmiş. Bir taş bıraktım öptüğüm yere, gitmedim, bakıyorum. Büyük yalı küçük yalı onların yalısı, merdiven taş kesilmiş. Ara sokakta bir sütçü süt döküyor büyük güğümden küçük litreye. Köpürüyor litreyi boşaltırken K. 'nın uzattığı cam kâseye. Memeleri küçük. Körfez bir anıdır Boğaz 'da, her körfez gibi. Hiç böyle açık seçik bir anlam zinciri görmedim düşte bile.

Bir ara gördüm bunları ata bakarken, orada, taşın orada, yattığımız yerde. Bir martı bulutu geçiyor, kuyularımız var. Bir kat daha çıkmalı. Yan döndük karşılıklı başlarımızı. Ben ona baktım o bana baktı gözleri açık kahverengi. Onu kendimin yaptım, belki bunu bilmiyor. Bilemez öldü. Ölmeyecek gibi yaşarken öldü. Anlamıştı. Ona bir mezar yaptıramadım, yukardaki mezarlara koymalı, tepeye, güneş vursun. Ata bakarken görünsün. Her akşam görünsün. Nasıl konuşabilir benimle konuştuğum gibi. Serviyi göğe doğru çekip aldım, düz taş yassı, düz çimen kalın. Kalınlığın Altı. Duruyor kıpırdamadan bana öyle geliyor. Öyle gelsin daha iyi, onu yitirmek istemem. K. kıpırdama. Eklentisiz, erimeden, öyle dur seni tanıdım. Biliyor bilmediğini bilmiyor. Yaprak döküntüleri var yazın. Bildi onu bilmediğimi, iç yüzünü bilmiyor. Direniyor kendinde bir yeri korumak için ölmektense. Ölmektense yaşarım, kurtarırım. Ölürken anlamışsa düşünmemiştir. Bir kapıya çıkıyor hepsi. Bir yerlere gidelim, diyor en kısık sesiyle. Tutup kaldırdım tentürdiyot sürdüm dizine taş kesildi.

Sıyırıp aldım kendimi kapı çalındığında. Gençten bıyıklı bir adam masa gibi yapmış çantasını kucağında, bir fatura imzalıyor. Güneş yok, dışarsı değil içersi.

— Su parası, diyor Fatma. Altı yüz on beş lira beyefendi, ver de verelim.

Denkleştirmeye çalışıyorum parayı, üstünü vermiyorlar. Düşüncelerimden sıyrılınca huysuzlanırım. İndim, para çantamı karıştırdım, ceketimin ceplerini karıştırdım, bekletmeyi sevmem. Şaşılacak kerte buradayım. Çok uyandım, alabildiğine uyandım altı yüz on beş liraya.

Bunca suyu kim harcıyor! Sular kesik, akmıyor, aksa da damla damla, nasıl birikir altı yüz on beş liralık su!

— Kaç kilovat, diye bağırdım içerden sinirli, kaç metre küp senin anlayacağın?

— Otuz dokuz metreymiş beyefendi.

Şaşılacak kerte yaşamın içindeyim. Anladım sadece söylemedim. Bir inanç kadar sağlam bu duygu: Yaşamın içindeyim. İnadına düşünceli, tökezleyerek ve düşecekmiş gibi, başkalarına kakmak için verdiğim parayı öfkeyle yaklaştım kapıya elimde parayla.

— Yüz liranın üstü var mı?

Durgun, gençten, yabancı. Yabancı, soğuk.

— Var, diyor parayı alırken.

Yatıştım paranın üstünü alırken. Saydım. Demin koşuşuyormuşuz gibi geldi bana. Ben içerlere koşuyorum, Fatma mutfağa girip çıkıyor. Bir daha girip çıkıyor, bir fırtına, durulduk işte.

— Tamam mı? diye sordum.

Göğsünde masa gibi tuttuğu çantaya yerleştiriyor makbuz destesini, çantanın durumunu bozmadan, bir ayağı yukarı giden merdivenin ilk basamağında. Çantanın ağzı dışa bakıyor, yerleştirmek daha zor. Oysa içe dönük olsa, kendi bilir.

— Alektrik ve su parası geldi mi tersiniz dönüyor, diyor Fatma.

Sinirli. Sinirliyiz. On ses gömleği birden indim.

— Yok, dedim, para bozmuyorlar da ona canım sıkılıyor. Bin liranın üstünü bile verecek paraları olmalı.

Gülümsedim. Unuttu damarıma basmak istediğini, çektiğim yana geldi:

— Bunlara bozuk para vermiyorlar, dedi tatlı, bunların ne kabahati var! Kabahat servise çıkarken bozuk para vermeyenlerde.

— Belki onların da verecek bozuk parası yoktur, dedim bir ses gömleği daha inerek.

Anlamıyor alttan aldığımı. Birden kabardı:

— Onların bozuk parası yoksa bunlar ne yapsın!

Örttüm usulca Fatma ’nın elinden alarak kapı kanadını, ufak bir çekişme oldu, ben kazandım ve kapadım. Kendi kapayamadığına kızgın dönüp mutfağa girdi. Hemen unuttu kapıyı elinden aldığımı, belli oluyor. Koltuğa güçlükle bıraktım kendimi. Ne yapar insan bu durumda! Güzel iyi ama yorucu. Kimse kimsenin derdinden anlamıyor. Boşluğa baktım bir süre anlamak için düşündüm. Anlamak için düşününce anlaşılmıyor. Bir bulut

perdesi: Çimenler ıslak. Fatma mutfaktan geldiğinde elinde bir çiçek vardı, çiçek açmış bir sardunya, pembe çiçek uzun sapta. Çiçek açmak için uzadığını anladım yaklaştırınca.

— Bu ne? diye sordum.

Oysa çiçek. Nerede, kimden, ne zaman, anlamak için.

— Suya koymuştum, dedi, Leman ’dan kopardım köklensin diye. Köklenmeden çiçek açtı. Ne tuhaf, yetiyor ona yarım bardak su. Bir sap daha var köklendi, çiçek açmadı. Camda duruyorlar güneşe karşı.

Selime gibi. Belki Selime ’den gördü. Selime de sardunya saplarını suda köklendirir sonra saksıya diker.

— İyi, güzel, diye mırıldandım.

Elinde çiçek tutan bir kadın kim olursa olsun güzeldir. Bu güzel değil sadece kadındı. Eski günlerden şaşılacak kerte uzaktayım. Hep elinde tutuyor, şaşkın alabildiğine, bir anlama bakıyor benim görmediğim.

— İyi, güzel, diye yineledim gitmesi için.

Duygulanmayı sevmem. İstersem kendi başıma duygulanırım. Birinin yardımına gerek yok.

— Dikeceğim, dedi, toprak ister bu.

— Dik, dedim. Ama nereye! Bahçeye olmaz. Kışa dayanmaz.

— Bahçeye olmaz, dedi, bir saksıya dikmeli.

— Saksıyı nereden bulacaksın!

— Alırım, dedi harçlığımla.

İğne gibi battı.

— Bir saksı kim bilir kaç para!

— Kaç para olursa olsun, dedi, çiçekten iyi mi!

Mutfağa geçti. Döndüğünde yarı yarıya su dolu bir bardaktaydı çiçek. Karşıya masaya bıraktı. Belki damarıma basmak için, belki de hoşuma gider diye. Olabilir, acıdım.

— Ben sana para vereyim de bir saksı al buna, dedim. Bir de ötekine istersen.

Paranın ne önemi var!

Ellerini kuruluyordu önlüğüne, acıdım. Çoktandır acıyorum. Yoksulluk günlerini düşünerek acıdım. Garip kişi. Kocasını düşündüğüm yoktu.

— Elli bin lira vermiş buna adam ayrılsın diye, diyor Ferhunde.

Beni iğnelemek için. Nereden bulmuş elli bin lirayı?

— Kapıcılar sizden bizden daha zengin.

— Kocanı hiç gördüğün var mı? diye sordum Fatma ’ya.

— Gördüğüm yok.

Bu kendini kurtardı. Yarın öbür gün bir de özel dairesi olur, aylığı olur. Bırakmaz bunun peşini, bırakmaz eli para tutunca. Bunlar karı parası yer. Damat yemiyor mu!

— Seversin kocanı değil mi, demiş olacağım ki:

Kızardı.

— Yok, dedi, ne münasebet! Zorla gittim, kısmetmiş. Sonunda da ayrıldım. Ayrıldığımda tek tutunacak dalım yoktu kızımdan başka. Tanrı büyük. Birine gidecektim nasıl olsa, siz olmasaydınız başka birine, Tanrı büyük.

— Albaya mı? diye üsteledim.

— Çok adam koydu araya, dedi, ben istemedim. Bir oğlu var evin içinde, bir de kocaya gitmemiş kızı, istemedim çocuklu adamı. Ama sizin de kızlarınız var o başka. İlkin böyle değillerdi. Yüzüme gülüyorlardı. Sonradan aramız açıldı. Araya para girdi mi böyle olur. Ben kimsenin tavuğuna kışt demem. Anlaşma da bozuldu ya artık benden kötüsü yok. Anlamam mı! Nasıl benden memnun değil misiniz? Başka biri olsaydı daha mı iyi bakardı size? Çöplükten gelmişim! Şuna bakın hele! Ben bir kere Bizans Çöplüğü ’nün yerini bile bilmem. Gazete okunurken sizden duydum, Dolapdere ’deymiş. Ben Menekşeliyim saklamıyorum. Yoksulduk saklamıyorum. Düşmez kalkmaz bir Allah. Kaderde sürünmek yokmuş, o başka. Benim kocam iyidir kötüdür, kapıcıyken valla dünya kadar para girerdi eve. Tutmasını bilmedi. Başkaları altın diziyor, dine verdi bu kendini. Abuk sabuk işler. Yok cinlerle konuşuyormuş da yok haber getiriyorlarmış da, deli meli değil. Herkes bir türlü. Bu da buna sardı. Elli bin lira ver deseydi verecektim ayrılmak için ama para nerede! O kadar tak etti canıma. Huysuzdu geçimsiz, pireyi deve yapan takımından. Sizin gibi beyefendi nerede! Unutmam yaptığınız iyiliği. Ama canım o da hak mıydı! Bir aylıkla nasıl geçinilir şu zamanda. Benim gözüm toktur. Biri bana bir iyilik etse on katını görür benden. Herkesin bir huyu var, benimki de öyle. Benim işim dobra, alttan, su altından, yok öyle şeyler bende.

Herhangi bir nesne gibi dışta, çok açık seçik göründü gözüme birdenbire. Bu kadın bu işte. Ama neden bunca ortada! Görünmenin ardına gizlenmiş olmasın! Kilitli kasa varken parayı vazonun içine, vazoyu da masanın üstüne koymak. Çok göz önü. Okuması olmayan gazeteyi nasıl duyar! Evi çergiye çevirmesine göz yumamam. Onun eşyaları bunlar, bu sedir onun, bu kuşlu büfeyi eskiciden aldım, diyor, ucuza düşürmüş. Oysa

kapıcı dairesinden getirdi. İyi bakıyor, geliyor gel deyince, uzanıyor, çok ortada. K. sevginin ardına gizlenirdi, bu ölü lokması gibi apış arasını açıyor, çok çiğ, sevimsiz bir ışıkta görünmese, soran mı var. İndiriyor, indiriyor, düşürdü. Bozuk para gibi düşürdü. Loştur benim tavanlarım, duvarlarım görünmez, çok çiğ şimdi, abajurları çıkardı, gözüme giriyor. Soracaklar hesabını bunun. Ne güzeldi, Batı ’ya açılırdık ailece, sofrada Degugis ’ten alınma Christofle çatal bıçakla dans biraz, bu hepsini sildi süpürdü. Bu koltuğu eskiciden aldı, takım düzüyor salonuna. Bizde kapıcı var da zil yok. Orada telefonla seslenirdi biri, yemek tablası çıkar duvarın içinden makaralı, zincirli demek istiyorum, kız getirir önümüze koyardı prostelalı. Buraya yerleşirler. Düşürdü, kaydırdı ayağımı, daha da kaydıracağından başka.

— Dişini nerede kaplattın? diye soruyorum.

— Dişçide, diyor, herkes gibi. Çok ağrıdı.

Sinirime dokunuyor göründükçe.

— Çatalını iyi tut, ağzını şapırdatma, demiş olacağım ki:

Kapadı, büzerek yemeye başladı, romatizması tuttu. Romatizma sinirime dokunuyor. Ferhunde ’nin hakkı var. Sevgi istemem, acıma hiç. Ne iyiydik kızlarımla, ikisi de Fransızca şarkı söylerdi, bunun Türkçesi bile yok, sinirime dokundu. Birdenbire:

— Saksı al, dedim, sakın tenekeye dikme! Burası gecekondu değil.

Acıdım sonra. Az acırım. Çorak geçti, sevgi yağmurdur, yağmadı.

— Ben bilirim dikeceğim yeri, dedi.

Yumurta takacak değneğinin tepesine. İyi de ben değilim, acımasını sevmem. Çok düşürdü beni, unuttum.

Yalı değil başka bir yerdeyiz, belki burası, daha büyük, iç içe oturuyoruz aşağıdaki kiracılarla. Herkesin eşyası ayrı ama iç içe, tabaklar birbirine karışmış. Bu çatal kimin, senin mi benim mi? Sütçü geliyor. Hangi sütçü diye düşünüyorum. Biraz da su parası almaya gelen adama benziyor. Yalıdan bu yana yüzlerce sütçü. Bu hangisi! Fatma ’ya sesleniyorum, Fatma yok, çarşıda besbelli, başlıyorum bir kap aramaya süte. Bir tencere geçiyor elime. Bu tencere benim, diyor kiracının annesi. Bu da sizin mi? O da benim. Bir cıgara yakıyor koltuğa bağdaş kurarak. Bu koltuk sizin, diyor. Bizimse niçin bağdaş kuruyor, üstelik cıgara içiyor! Sonunda Saksunya bir kap buluyorum, sütü koyuyoruz. Fatma geldi.

— Selime hanım hastaymış, dedi, midesi ağrıyormuş.

— Safra kesesi olmasın!

— Safra kesesi değilmiş. Apandisitten kuşkulanmışlar.

Telefon etmeli. Açtım telefonu hatlar kesik. Sular kesik.

— Sular akıyor, dedi Fatma.

Numara düştü.

— Alo, Selime sen misin?

— Benim baba.

Çok derinden geliyor sesi. Şemsi gibi bir kulaklık almalı.

— Alo, duymuyorum bağır! Hasta olduğunu işittim.

— Demek işittiniz! Nasıl oluyor!

Çok derinden geliyor sesi, dipten, kalınlığın altından.

— İşitiyorum, bağır! Ne oldu?

— Zehirlendim.

— Damat mı zehirledi?

— Börek yapmıştık kıymalı, bol soğanlı.

Çok derinden geliyor ses, ötmesi olmasa.

— Börekten zehirlenmiş olacağım.

— Olacak mısın!

— Olmadımsa eli kulağındadır.

— Nezledir belki.

Anlaşmak olanaksız. Kapadım. Ben öldükten sonra bu telefon onların.

— Bu telefon nasıl olsa sizin, dedim Ferhunde ’ye.

Sesini çıkarmadı, önüne baktı. Başını kaldırdığında işaretle bildirmek istedi, anladım ne demek istediğini: “Dörtte biri onun.” demeye getiriyor. Devlete kalsın daha iyi. Pansiyon en iyisi pansiyon. Çünkü Ferhunde hep o biçim konuşmaya başladı yine. Üzüm, sülük, süzük filan gibi sözcükler işaretle.

Fatma:

— Bu telefonu benim üstüme geçirt beyefendi dedi işaretle.

Niçin işaretle, açık açık söylemek varken! Görünmek istemiyor besbelli.

Demin çok açıktı, ışıkta çiğ, şimdi örtünüyor.

— Yaptır muamelesini geçirt, dedim, kallifer kazanını da sat istersen.

Gitti geçirtti telefonu. Telefon bulunmuyor bu semtte bizim, bir telefon beş yüz bin lira. Ferhunde hemen duymuş. Nasıl haber alıyor casusları mı var!

— Baba telefonu Fatma ’ya geçirtmişsiniz.

— Geçirtmedim sattım. Ben öldükten sonra nasıl olsa sizin.

— Baba, diyor, çıldırtmayın insanı. Hem sattım diyorsunuz hem de öldükten sonra sizin diyorsunuz.

— Vakit geçiyor işte.

Telefon Fatma ’nın üstünde artık. Damat ölürse bu yüzden ölecekmiş, Selime ölürse bu yüzden. Alt yanı beş yüz bin liralık bir telefonun insanları bu kadar üzmesini akıl almıyor. Sapır sapır dökülmeye başladılar: Hakkı ölmüş, pansiyon yattı. Kalorifer kazanını Leman ’a sattım on bine. Selime telefon etti, doksan binmiş dışarda yenisi. Bu bozuk işlemiyor, hem biz nasıl olsa gaz sobası yakıyoruz, on bin iyidir. Üstelik Fatma ölürse Leman bana bakar, dişleri güzel. Evliya ’yı ve Hammer ’leri şimdiden Ferhunde ’ye bırakmak istiyorum. Ben ölünce nasıl olsa onun. O ölünce nasıl olsa ben alırım, diye düşündüm. Bir kız ölürse mirasını kocası mı yer, babası mı! Damat nasıl olsa mirastan düşer. Bana düşer, ben ölünce ona düşer. Kaçta kaçı düşer unuttum. Fatma sinirime dokunmaya başladı. Telefonun üstüne yatması çiğlik. Yatınca kıyamet koptu, kızlar artık hiç uğramıyor. Damat çoktan gitti belki de haberim yok.

Selime telefon etti:

Afrikamenekşelerinden biri bourgeon ’lar vermiş.

Dargın olduğunu söylemese de dargın olduğu belli. Oysa ben öldükten sonra onun. Doğrudan damatlara düşmemesi iyi düşünülmüş, ölürse dörtte biri onun.

— Sizin eve girince kapıcı dairesine girmiş gibi oluyorum, diyor. O kuşlu büfe sinirime dokunuyor, o yaldızlı bardaklar, o çarşı işi biblolar, yaldız sinirime dokunuyor.

Telefonu kapadım. Fatma bu evi çok bozdu. Geçen gün ben de tanımadım. Tuhaf birtakım mallar yığıyor, yaldızlı kapkacak, kadife koltuk, kuşlu büfe filan. Hazırlık yapıyor. İyice yerleşti. Çeyiz düzüyor. Ben ölünce bir daha evlenir.

— Sahiden evlenir misin ben ölünce! dedim.

Baktım susuyor, damarına basmak istedim:

— Buraya mı getirirsin damadı?

— Siz yok musunuz beyefendi, dedi, aklınıza ne gelirse söylüyorsunuz.

Ben ölünce bu daire onun. Bu daire onun olunca nereye götürecek kocasını, ister istemez buraya getirir. Aklını kullansın. Ben olsam o deliyle bir araya gelmem. Bir ressam bulur belki bu da, bizim Selime gibi. Bu yüzden sevmiyorum damatları. Süleyman ’ın resimlerine benziyorlar, çok açıkça, çiğ. K. ’yı evlendirebilir miydim! Hiç kıskanmadım, ama elimle

evlendirebilir miydim! Gelip oturuyor karşıma. Topuz gibi, gençten. Potinlerini çıkarma, diyorum, çıkarıyor. Kara çoraplı, lacivert elbiseli, kendi halinde. Tornacıymış. Aslan gibi derler, öyle. Cıgarası içkisi yok.

— Sizi babam gibi seviyorum, dedi.

Ne demeli! Nasıl çıkılır bu işin içinden! Süleyman ’ın babası olmaya doğru gidiyorum gittikçe. Kayıyorum. Fatma girip çıkıyor. Dudaklarını boyamış. Parası için, diye düşünüyorum. Kahve getirdi tepside, bizim rahmetli hanımın işlediği tepsi örtüsünü koymuş fincanın altına. Elini göğsüne bastırıp uzatıyor. Kızdım birdenbire. Vursam İbo Reis ’e koca adam, vurduğum gibi, belki ben tökezlerim.

— Nerede çalışıyorsun oğlum? diye sordum.

Evlenmeden önce damadın geçmişini araştırmak töredir. Moeurs ’lerimiz bunu gerektirir. Tuhaf, konuşmuyor, konuşma bilmiyor sanki. Çünkü susmadan susmaya çok vakit var. Bir daha sordum:

— İçkin, cıgaran?

Yokmuş. Çakı gibi olduğu duruşundan belli. Belini büker bizim Fatma ’nın, hoşuma gitmedi. Öfkelendim. Öfkelendiğimi belli etmemeye çalışarak seslendim:

— Ustayı al mutfağa götür orada otursun, burada sıkılıyor. Üstelik benim değil senin konuğun. Kahvesini orada içer.

Başka bir olay. Bir kız, albayın emirberiyle mercimeği fırına vermiş, bir yatakta yakalamıştım da gülmüştüm. O geldi aklıma, güldüm. Bu adam tornacı, diye düşündüm, emireri değil. O zaman emirber denirdi, kabahat benim değil. Dürüst bir çocuğa benziyor, elleri çok iri çalışmaktan. İbo Reis ’in de elleri çok iriydi. Belki ondan dövmüştüm. Şimdi bunu dövemem, iyisi mi alsın götürsün mutfağa, kahvesini orada içsin. Fatma etekliğini usulca sıyırdı, bacak arası görünüyor bana değil oğlana.

— Vardır bir dostu, diyor Ferhunde.

Süleyman-Damat ’la ağız birliği ediyor. Çünkü büyük damat pipo içtiğinden konuşmaz. Fatma da karşı hücuma kalkıyor:

— O Süleyman Bey parayı kim gösterirse ona gider.

Ressam sevmediğim için susuyorum. Süleyman Bey ’in paraya düşkün olduğu belli. Bir karısı var boşamış bizim Selime ’yi almış. Üstelik bir de çocuğu varmış. Bir değil iki. Kocası öldü malı Selime ’ye kaldı. Ölürse ona kalmaz bana düşer. Çünkü Süleyman-Damat mirastan düşer öldürdüğü için. Yasa böyle. Yasalara karşı gelinmez.

— Senin adın ne oğlum?

— Süleyman, dedi.

Bununki de Süleyman. Birdenbire karıştıracağım ikisini. Fatma ’nın Süleyman ’ı şimdilik yok, Selime ’nin Süleyman ’ı var ki bir kapıya çıkar. Selime ’ye telefon ettim.

— Alo, Selime sen misin? Nasılsın kızım? Sağlığın nasıl? Demek geçti. Çok sevindim. İyi güzel.

Kapadım. Börekten zehirlenmiş, diyare olmuş, geçmiş.

Günler yine birdenbire tekdüze gitmeye başladı. Kulaklık aldım, ötüyor. İki kişi konuşabiliyor ancak. Karşıdaki kaç metrede oturuyorsa ona göre ayarlanması gerekiyor. Diyelim beş metrede oturuyor, beş metreye çeviriyorsun düğmesini. Yaklaşırsa iki metreye gelirse, ya da iki metrede başka biri olursa düğmeyi yeniden çevirmek zorundasın. Böyle konuşmak çok can sıkıcı. Ben de çoğunlukla kendimle konuşuyorum, bir de Fatma ile. Sardunyayı tenekeye dikti, saksı parasıyla peynir almış. Bir kilo peynir üç saksıya alınıyor. Demek peynir çok ucuz. Ama niçin bu kadar çok peynir yeniyor! Kızı geldi satın aldığı daireye yerleşti. Yerleşecek, mal onun. Peyniri onlar da yiyor ister istemez. Aklıma La Fontaine ’in masalı geldi. Karga kim! diye düşündüm. Karga ben oluyorum ister istemez. K. ’nın yüzüne bakamıyorum. Fatma dün gece uyandırdı beni. Zorla uyandırdı.

— Baba, diyor Ferhunde, sizi çok büzük görüyorum bugünlerde. Bu kadın size, nasıl söyleyeyim, iyi bakmıyor.

— Senin kocan iyi gidiyor mu? diye sordum.

— Atlattı, dedi.

— Demek iyi bakıyorsun ona.

— Ayrı yataklarda yatıyoruz biz. Oysa siz çok sık bir yatakta.

Böyle demiyor, böyle demeye getiriyor. Casusları var. Bizim evde çıt çıksa onlardan duyuluyor. Bugünlerde Fatma biraz sıklaştırdı, diyemezdim ister istemez. İster istemez sustum. Çünkü sıklaştırdık desem:

— Sizi bu yöntemle göndermek istiyor, diyecek.

Midesi bulanırmış bu biçim işlerden. Ağzı büzülüyor gittikçe. Dün haber geldi ölmemiş, gezmeye gitmişler. Selime:

— Yeni hastalıktan kalkmış bir kimse balık tutar mı! diyor ablasına.

Damat Boğaz ’da balık tutmaya gidiyormuş.

— Başkaları tutuyordur, diyecek oldum:

— Tutuyormuş, dedi Selime. İstavrit tutuyormuş. Bize bile gönderdi tava yaptık çıtır çıtır.

Bize göndermediğine canım sıkıldı. İstavrit sevmem. Karagöz, kefal, kılıç filan, löp etli balık başka. Yine de canım sıkıldı bize göndermediğine. Bunlar Fatma ’ya düşman. Değil balık göndermek bizim elimizdeki balıkları da alacaklar neredeyse. Ben balık tutmuyorum, vurmuyorum demek istiyorum. Eskidenmiş. Dün akşam Mudanya iskelesinin altında levrek avlamaya kalktım. Loup de mer ya da levrek hepsi bir. Üstüne gidilmez, bekleyeceksin o gelsin. Altta ise, üstten dalarsan, görmezse, olabilir. Bundan tam kırk yıl önce geçen bir olayı bütün çıplaklığıyla yeniden yaşadım. Yalının önünden girdim, kabloların oradan. Arazinin durumu şöyle: Bir düzlük var, kısa sazlık. Sazlık az ilerde birdenbire uçuruma dönüşüyor. Levrek, en az on kilo, uçurumun ağzında bir metre kadar altta, yamaçta yem yiyor, telaşsız. Görünce daldım düzlüğe, süzülerek gittim uçurumun ağzına doğru, levreği görmeden, kör uçuş. Çünkü ben onu görürsem o da beni görür. Görmeden gittim, şansıma. Karşısına düşersem vuracağım, düşmezsem yandı. Başka çare yok. Sürünerek gittim görmeden. Tam ağzında göz göze geldik. Çektim tetiği deli gibi kaçtı. Pulları dökülmüştü yer yer uyuz bir kedi sanki, asık suratlı, gözleri cam gibi. Dün yine göz göze geldik o levrekle, çektim ve vurdum bu kez. En az on kilo çeker.

— Al bunu buzdolabına koy, öğleye pişiririm diyecektim az daha Fatma ’ya.

O kadar canlı.

— Kedilere düşmansınız, dedi Fatma.

Bu da nereden çıktı! Damattan haber yok. Atlattı. Göndermesin varsın sağ olsun da.

— İstavrit sevmem, dedim Selime ’ye. Levreğin yanak altı ustura gibi keser.

— Ben çıkarıma bakarım, diyor, levrekten bana ne!

Öyle ya ona ne! Bizler tek bir loup de mer ’le mutlu olurduk, şimdikiler böyle şeylere önem vermiyorlar.

Günler tekdüze geçiyor.

İlkin Alexandra geldi, arkadan K.. Yüzüne bakamıyordum ki kadınlar geldiler Fatma ’nın ahbapları Menekşe ’den, potinlerini çıkararak eşikte ve eşiğin önünü cami avlusuna çevirerek duvar dibi sandalyelere dizildiler sırayla. Ayakkabı, hele çarpılmış olursa giyilmekten, sinire dokunur. Şişman kadınları sevmem. Şişman bir kadın konuşurken geğirebilir birdenbire. Ellerini kabarmış göbeklerinin üstünde kavuşturarak sustular. Baldırları,

ayakları küt ve kalın. Çene kemiklerini, tek tek dişlerini görür gibi oldum. Bir kadının ağzı öpüşmek için değilse en az konuşmak içindir. Bunların ağzı belli ki bir şey çiğnemek için. Uzun süre sustuktan sonra hep birden konuşmaya başladılar. Sustular uzun süre, yine hep birden konuştular. Elleri pirzola demiri gibi ağır ve kalın, pat küt vuruyorlar dizlerine. Fatma odaya akşamın girmesini lambayı yakarak önledi. Yüz mumluk çıplak bir ampul göz alır, düşünmüyor. Börek ve helva verdi onlara. Nitekim çiğnemek içinmiş ağızları ki görünürde nazlı gerçekte çok hırslı, silip süpürdüler tabaklarındakini. Yatmadım ve baktım onlara. Katina ile bakıştık. Lacivert tayyörü ve fistolu bluzu var üstünde. Parmak uçları kirli güderi eldiveni kaymış dizinden böcek kabuğu iskarpininin ucunda duruyordu.

— Eldivenin düşmüş, dedim üzüntüyle.

Eğilip aldı. Dargın, başını çevirdi, uzak bir ağaca yürüyüp gitti. Gidiş o gidiş artık görünmüyor. O gidince kadınlar Alexandra ’yı itekleyip attılar odadan. Bumbar, işkembe, şirden ve bol sayıda barsak yığdılar önlerine, yaslanarak acıma büyüdüler büyüdüler ki ne türlü!

— Nereden bulursun bu kadınları! dedim Fatma ’ya.

— Ahbaplarım, diye yanıtladı ve sürdürdü:

“Üsküdar ’da Şeyh Nusret Tekkesi denilen yerde atamız Hoca Yesevi ’nin onardığı ahşap konağın selamlığına karşı çok yaşlı bir dut ağacı vardır. Bir yanı çürümüştür. Çürük yerden bir kaymak koparıp tifoya ya da koleraya tütsü etseler sayrılık hemence geçer. Çok denendi. Bu ağacın çürüğünü Menekşeliler dört yüz yıldan beri alırlar. Böyleyken yine de eksilmez ve koparılan yer bilinmez. Ben bile öyle gördüm ve bir parçasını alıp gizledim. Bu ağacın öbür yanı öyle mayhoş bir dut verir ki yiyenin burnuna bir misk kokusu gelirken dişleri kamaşır. Menekşe kondularının ileri gelenlerine, dervişler, bu duttan götürüp bahşiş alırlar.”

Uzun uzun düşündüm ne demek istiyor diye. Açık görünse de içinden çıkılır gibi değil söyledikleri. Geçenlerde Mısır Çarşısı ’ndan aldım diyerek bir kabuk getirdi, romatizmaya karşı kaynatıp suyunu içirdi bana ıhlamur içirir gibi. Yoksa o kabuğu Üsküdar ’daki duttan mı kopardı! Ferhunde ’nin bir sözü geliyor aklıma:

— Baba bu kadın size büyü yapıyor.

Ferhunde ’nin hakkı var, bu kadın bana büyü yapıyor.

— Büyü yaptı da ne oldu!

— Daha ne olsun!

Malını mülkünü olduğu gibi bu kadına bağışladın demeye getiriyor. Oysa benim kimseye bir şey bağışladığım yok. Kim öle kim kala! Fatma ’nın benden önce gitmeyeceğini nereden biliyoruz.

— Otobüsle yalınıza vardık, dedi, gördük ki Hisar onarılmış ve balık akını durmamıştır.

— Biliyorum, dedim, sıralar vardır o Hisar ’ın içinde ve biz çok kez K. ile yan yana oturmuşuzdur o sıralarda.

— Suçlusunuz, diyor Ferhunde.

Karımı aldattığım için mi, yoksa telefonu Katina ’nın üstüne yaptığım için mi bilemiyorum. Mısır Çarşısı ’ndan alındığı söylenen kabuğu kaynatıp suyunu içmeme gelince bu kabuğu hem bilirim, hem işitirim. Adamotu derler bir kocakarı ilacıdır. Pazar yerlerinde satarlar romatizmaya karşı. Bende romatizma olduğuna göre kaynatıp içersem ne sakıncası var, diye düşünmüş olabilirim. Doğrusu dut aklıma gelmemişti.

Hammer ’i, Hammer ’den daha cana yakın, daha bizden. Abartma, mantık ve üslup bize özgü. Severek okuyorum. Dil biraz ağdalı olsa da hoşuma gidiyor. Yeni bir olay sezinledim: Fatma ağda tutuyor bacaklarına. Geçelim.

Anadoluhisar ’ın dibinde batıya ve kıbleye bakan bağlı bahçeli üç bin kadar sulak köşk olup yirmi bir mahallesi vardır, diyor Evliya bizim yalıyla ilgili bilgiler verirken. Tarator sözcüğünü Frenkçe sanırdım Arapça çıktı.

İlginç bir olay daha: Osmanlı donanması bağışlarla kabarıyor: Valde Sultan iki, Bektaş Ağa bir, Kara Çavuş bir, efendimiz Melek Ahmet Paşa dört ambarlı bir kalyon donatıp verdiler. (Himmetleri var olsun.) Ne var ki bu beş-adet tekne yüz elli leventle birlikte daha denize indirilirken battı. (Bizde ihmal ve bilgisizlik eksik olmaz. Çok yazık.) Denizcilikte yine ilerdeyiz. Kaptan Paşa kabına sığamıyor. Nitekim bir besmele çekerek uygun rüzgârda yelken açıp ha şunda ha bunda diyerek denizde düşman ararken Venedik donanmasına rast geldiğini ve korkunç bir cenge tutuştuğunu ve bunun kalemle anlatılmasının olanaksızlığını görüyor ve gerekli dersi alıyorum. Tümüyle bu tümcelerin altını çizdiğimden Fatma:

— Ne çiziyorsunuz beyefendi? diye sordu.

— Hiç, dedim, hoşuma gitti de.

Başını sallayıp mutfağa geçti. Ahmet Paşa göründü o sıra yanında Ali Paşa ’yla. Başlarında kavukları, ayaklarında ince deri denizci çizmeleri.

— Baba size büyü yapıyor bu kadın.

— Yapabilir, varsın yapsın, büyüye inanmam. İnanmayınca da beni etkilemez. Etkilemeyince de neysem o kalırım. Neysem o kalınca da ortada bir sorun yok demektir.

Fatma ağda yapıyor bacaklarına. Niçin? Süleyman gözükmedi. Tuttuğunu koparan biri, Fatma ’nın ağda tutmasına neden olabilir.

Tam düşman yenilmişken, Düka, Malta, Papa Misina, Korsika adlı teknelerle birlikte kırk parça geminin Venediklinin imdadına koştuğunu, üç saat cenkten sonra bunların da yenildiğini, kaçan derya beylerinin perakende olarak Varna ’da yaptırılan burunsuz kalyonla birlikte bir gecede Girit yarımadasının batısındaki Hanya Hisarı ’na düştüğünü, öteki teknelerinse İşkodra, Eliki, Zaça, İstanköy, Sakız, Midilli gibi ada ve kıyılara vurup can kurtardıklarını gözlerimle gördüm ve yaşadım. Valde kalyonunda Mustafa, kaptan kalyonunda Anadolu valisi Abaza Ahmet Paşa düşmanı aralarına alıp Aya Mavra Cengi ’ne benzer büyük bir savaş veriyorlar. Kara Mavna, Valde kalyonu ve öteki yedi kalyon bir gün bir gece cenk ederek düşmandan kırk parça kalyon, kadırga, mavna alarak batırıyorlar. Ahmet Paşa ve Mustafa öldü.

Selime telefon ediyor: Eski kaynatasının kızına inme inmiş, beyninde ur olmasından kuşkulanıyorlarmış, hastaneye kaldırmışlar anjiyo için. Ama anjiyo suyla işlediğinden ve üç günden beri sular kesik olduğundan ve anjiyonun yapılmasına bu yüzden olanak bulunmadığından, ister istemez eski kaynatasının kızı inmeli olarak tümörüyle birlikte eve getirilmiş. Yatıyormuş. Herkesin tansiyonu iyi: 14-18. Ben iyiyim, uyudum.

Deryada demir üzere yanan bir kalyon, Cezayirli gemiler, altı parça mavnamız Venediklilerce ortaya alınıp topa tutuldu. Buna karşılık biz sadece yedi parça gemilerini batırdık. Dalıyorum, uykuya değil denize. Bir loup de mer vurdum.

Dadrak ve Doroşka gemilerinin kalıntısı üstünde yüzdüm uzun süre. Süleyman aklımdan çıkmıyor. Bu oğlan başıma Abaza Kara Hasan Paşa ’nın başına örülen çoraptan daha sunturlusunu ördü. Zorbadır, eşkiyadır, fesat kumkumasıdır, katli vaciptir. Ama bunu katledersek ne sen, ne biz, ne Üsküdar kenti kalır.

Terlemişim, yalıya gittim bir bardak ayran içtim. Kara Hasan Paşa sizlere ömür.

Bugüne değin inme inmiş ve kalp yetersizliği çeken dostlardan birçoğu sizlere ömür. Deli İbrahim öldü. Tahta oturuşu bugünkü gibi gözümün önünde: IV. Murat ’ın ölümü üzerine Valde Kösem ’le birlikte cage denilen

şehzadeler odasına gittiğimizde ve muştuyu verdiğimizde İbrahim bir türlü inanmadı bizlere. Kapıyı sürgüledi. Kapı aralığından: "Öldü, Murat öldü. Gözün aydın!" dedikse de bir türlü yola gelmedi. Bunun bir tuzak olmasından, tuzağa düşürülüp boğulmaktan korktu. Sonunda kapıyı kırdık, girdik içeri, elini ayağını öptük ve kendisini inandırmak için eski sultanın cesedini boylu boyunca uzattık sedire. Cesedi görünce biraz yatıştı. Çok korkuyor. Sonunda kılıç kuşanmaya razı oldu. Bir Cuma günü kılıç kuşandı.

Cuma, cima, Fransızca deyimiyle coït bu köktendir. Ham-mer 'in yalancısıyım. Bu yüzden Cuma günleri mübarek sayılıyor Osmanlı 'da. Eski Yunan 'da Cuma günleri Venüs tanrıçaya ayrılmıştı. Eski Yunanlılar coït için en elverişli gün olarak cumayı seçmişlerdi. Dünyamız bir rastlantılar dünyasıdır dersek yanılmış olmayız. Kadir gecesi Ayasofya 'da namaz kılan sultanın, dönüşte, saraya renkli fenerlerle uğurlandığını ve koynuna kızoğlankız bir cariye verildiğini Hammer 'de gördüm ve altını çizdim. Kuran o mübarek günde indiğine göre Osmanlı tahtına oturacak yarınki padişahın da böyle uğurlu bir günde ana rahmine düşmesinin uygun olacağı düşünülmüş. Altını çizdim.

— Ciltli bir kitabı çiziklerle doldurmaya eliniz nasıl varıyor! diyor Fatma.

— Varır, dedim, kör inançlardan kurtulmadıkça bizim yüzümüz gülmez.

Namaza durdu yine. Namazı sıklaştırdı bugünlerde.

— Bu kadın ikiyüzlünün biri, diyor Ferhunde, bir yandan ocağımıza incir ağacı dikerken öbür yandan namaz kılıyor, olacak şey mi!

Deli İbrahim öldü. Coït 'ten gittiği söyleniyor. Deli İbra-him 'le aramda bir yazgı ortaklığı kurmaya çalışıyor kızlarım, ama boşuna.

Dün gece yattıktan sonra, inanılması olanaksız gibi görünse de, birdenbire Tatarca konuşmaya başladım:

— Yalvaç ine mezgit fakı onlan acarlı, diyordu biri kapının arkasından.

Mezgit balığı dibe dalarsa sen de peşinden git demeye getiriyor. Sen kaygı çekme, demek istiyordum ki:

— Irvana dar çıkma! diye mırıldandım.

Anladı. Artık düpedüz söyleşmeye başladık.

— Onat dur nerede idin?

— Irvana kancarı yılıgan be, gömeç nerede gidersin be.

— Ekmek et zohrofa.

— Çektim mavzeniye.

Dün telefonda Selime 'yle konuşurken:

— Mavzeniye cam camcep, tümcesini sıkıştırdım araya.

Bozuntuya vermedi.

— Hocam hondu döndü, diye yanıtladı.

Hemen karşılık verdim:

— Bargım yavuncudu çönekledim, yağız ancılayın düzencar.

— Baba bir de Tatarca çıkarmayın başımıza, dedi.

Hakkı var. Bir bu eksikti. Tanıdığım biri vardı uykusunda Japonca konuşurdu. Geceleri Japonca sayıklamadan edemezdi Şokşi. Köftehor demek istiyorum. Tatarcayı unutmak zorundayım. Ne var ki Fatma ’ya bir Tatar kızının adını takmak istiyorum ve Huma, Asida, Abişa adları arasında bocalıyorum. Büyük bir değişiklik olacak. Fatma ’nın Asida ’ya dönüşmesinde sayısız yararlar var. Fatma ’ya açtım durumu.

— Bence bir sakınca yok, dedi, ha Asida ha Fatma.

İyi kadın. Kızlarım haksızlık ediyorlar.

Evliya ’yı okumayı sürdürüyorum. Sürdürdükçe tutum ve davranışımda birtakım değişiklikler olmaya başladı. Eskiden karanlık odada uyurdum, şimdi elektrik yanmazsa uyuyamıyorum. Başımıza bir iş geldi. Fatma inanılacak gibi değil ama, küçük, çok küçük bir fil doğurdu. Üstelik kızoğlankızmış doğurduğunda. Bir kibrit kutusuna koymuş bana getirdi.

— Bu ne kız! dedim.

— Sormayın beyefendi, dedi, bunu ben kızken doğurmuştum. Ne var ki Menekşeliler çok yobazdır. Bir kızın, küçük de olsa, fil doğurmasına çok içerlediler. Doğumdan sonra subaşı ebeye boğdurdu yavrumu. Menekşe ’de kızlar fil doğuruyor gibi bir dedikodunun yayılmasından korkmuş. Ama şunun güzelliğine bakın! Kulak ve dudaklarına bakın! Hortum, göz, kaş, kuyruk, bu tatlılık kimde var!

— Bunu benden mi doğurdun yoksa! dedim.

— Yok, diye yanıtladı, Süleyman ’dan. Hayvanat bahçesine gitmiştik. Bunun babasını gördüm orada. İçim mi kaynadı nedir gebe kalmışım. Daha doğrusu kara bir dam gördüm, bir direği kımıldanırdı. Süleyman: “Bre kız ileri varma!” dediyse de dinlemedim. Bir de ne göreyim, o kara büyük dam yürüdü beni kapıp havaya kaldırdı. Bir karanlık ısı yerde kaldım. Dört yanıma çubuklandımsa da elim ayağım ısıcak ete yapıştı. Sonunda bir hortumla aydınlığa döndüm. Üç saat cansız yatmışım. Karnım şişip üç yıldan sonra bu fili doğurdum. Subaşı ebeye boğdurdu, ben de bu kutuya koydum size getirdim.

— Çabuk götür göm bunu, dedim Tatarca, evin içinde bir fil ölüsü bulunduğunu kızlarım duyarsa seni tefe korlar.

Mutfağa gitti geldi, kapıları açtı kapadı.

— Dediğinizi yaptım beyefendi, dedi.

İnanmadım. Mutfak dolaplarından birinin çekmesine gizlediğini sanıyorum. Boş kavanozlardan birine de koymuş olabilir. Bu olay ve bundan öncekiler, Tatarca konuşmam, o küt parmaklı kadınlar beni çok yordu. Hammer ’le Evliya ’yı üst kata yolladım Fatma ’yla:

— Götür bunları sandığa koy, gözüm görmesin.

— Dediğinizi yaptım beyefendi, dedi.

Fil ölüsünün gömülmüş olduğuna nasıl inanmadımsa Hammer ’le Evliya ’nın sandığa konduğuna da pek inanmadım. İnsan içine çıkmak istiyorum. Pansiyonda olsaydım Lebon ’a giderdim, müzik dinlerdim, Hachette ’in vitrinlerine bakardım. Beyoğlu ’nun çok bozulduğunu söylüyorlar. Kapıcı karıları sarmış İstanbul ’u bu arada Beyoğlu ’nu, eski tadı yok, diyorlar. İnanırım. Beni pansiyon paklar. Dégustation ’da bir kadeh rakı, Çiçek Pazarı ’ndan alınan bir karanfil, göğse takılışı duruşu yakada, yalnız böylesi bir yaşam silebilir gecenin içimdeki pasını. Kendime dönmek istiyorum, yalıya K. ’ya ve Alexandra ’ya. Dün Alexandra ’ya bir mektup yazdım. Bu mektubu K. ’nın da okumasını istiyorum.

Çok sevgili Alexandra,

Seni sokakta görsem tanımam. Nasıl olduğunu neler giydiğini, nasıl bir evde oturduğunu unuttum. Ne var ki tıpkı Katina gibi, tıpkı K. gibi sen de benim gençlik sevgilimsin. Unutuyorum yaşlandığımı. Aynaya bakmasam değişen bir şey yok eskisi gibi. Oysa Hammer okuduğum sıralar ruhumda bir yıpranma, bir yaşlanma başlangıcı yakaladım. Fatma ile gönderdim üst kata Hammer ’i de Evliya ’yı da. Ferhunde ’ye bakarsan, Fatma, annesine ettiklerimin cezasını çektiriyor bana. Annesine bir şey yapmış değilim. Unutmak bir suçsa gizlemiyorum unuttum onu, tıpkı seni unuttuğum gibi.

Çok genç ve yalnız sadece sıcak olduğunu anımsıyorum. Körpe ve dümdüzdün. Cilalı olduğunu söyleyebilirim. Yoksul olduğun doğru değil. Yoksulluk bir perdeydi sende, yıkanmaktan eskidi, sonunda eriyip gitti bütün değerler gibi, gençlik gibi.

Hiç bu kadar duygulandığımı anımsamıyorum. Beni yalnız bırakma, gel bekliyorum.

Ferruh

P.S. - Bu satırları K. ’ya da gösterebilirsin, beni anlayacaktır.

İki gün sonra mektubumun yanıtı geldi. Açıp okuduğumda şaşırıp kaldım.

Sevgili K.

Tanımadığım bir gençten iki gün önce aldığım mektubu gönderiyorum sana. Bana öyle geliyor ki sana yazılmış bir mektup yanlışlıkla bana geldi. Postalar iyi işlemiyor. Ben kendimi çoktan kaybetmiştim. Bir otel odasında bıraktığım iki kitapla bir gecelik entarisinden başka bir malvarlığım olduğunu bilmiyordum. Yanılmışım. Bu mektup o gencin sana duyduğu öfkeyi ve hıncı kanıtlar. Okuyunca yırt at.

Asida

P.S — Bu satırları o gence de gösterebilirsin beni anlayacaktır.

Tatarlar yakamı bırakmıyor. Büyü bilsem Evliya ’yı ve Hammer ’i susturmak için yapardım. Çünkü sandığa konulmaları bir işe yaramadı.

İnadına Lebon ’da oturdum ve çay içtim. Mavimtırak ince porselen fincanlarda çay içmenin tadına doyulmuyor. Kara giysili, farbalalı beyaz önlüklü bir kız (Nereli olduğu bilinmiyor.) bir pasta tepsisi bıraktı önüme. Çukulatalı bir pasta ile bir éclair aldım tabağıma. Pardösü ve şapkamı kapının önündeki vestiyere bıraktığımı ve cıgara paketimin de pardösünün cebinde kaldığını anımsadım. Kalktım aynalara doğru yürüdüm. Aynalar iki katına çıkarıyor mesafeyi. Vestiyere gelmiş olmam gerekir dediğim bir sırada çok uzaklara düştüğümü anladım. Vazgeçtim döndüm yerime. Çay soğumuş. Yine de zevkle içiyorum yudum yudum. Damağımdaki kokulu sıcak buğu şekerli bir tatla eriyor ağzımda. Eldivenlerim pasta tabağının hemen yanında. Baker ’den almıştım, pécari. Güzel bir kadın başının hemen ötesinde bir genç kız profili, onun arkasında tatsız bir adam yüzü (bıyıklı) onun yanında bir dans hocasının gölgesi. Bej perdeli pencereye doğru uzaklaşan bu insan başlarını Lebon denilen pastacının dükkânında bir köşeden öbür köşeye, sağdan sola, yukarıdan aşağıya, sonra aşağıdan yukarıya ne kadar çoğaltırsan lokalin şıklığı üstüne o kadar doğru bir izlenim edinebilirsin. Yine K. ’ya mektup yazıyorum galiba! Yok, oturuyorum ve çayımı içiyorum. Işık çok önemli. Bir vantilatör dönüyor tavanda. Camlı kapı açıldı bir İngiliz girdi içeri baktı ve çıktı. Terzi olabilir. Bir turnike vardı eskiden kapıda kaldırmışlar. Yoldan aralıksız arabalar geçiyor. Klakson yasağı olduğu için rahatça konuşabiliyoruz kalksam

cebimdeki fişi verip pardösümü alsam, paltoların arasında ayakta duran kız tutsa pardösümü, gri ipek astarın dokunuşuyla derimin ürpereceğini biliyorum. Bu yüzden oturuyorum ve çayımı içiyorum. Değişik dillerde konuşuluyor. Yahudi ya da Rum Fransızcası değil duyduğum, arada bir kapı açılıp kapandıkça. Biri camdan baktı ve gitti, ne iş yaptığı bilinmeyen zenginlerden biri. Burberry bir pardösü vardı üstünde. Louisa adı geçiyor. Biri bir dergiye bakıyor, kapağında bir balerin resmi olan dergiye. Öylesine kaptırmış ki kendini çayını soğuttuğunu düşünmüyor. İç içe oturuyoruz diyebilirim. Yanımdaki:

— Sigaram sizi rahatsız etmiyor ya, dedi.

— Hayır hayır, sigara dumanından rahatsız olmam.

Herhangi orta yaşlı bir kimse gibi (daha çok genç) kıpırdamadan durduğumu, gazetemi okuduğumu gördüm aynada. Demek burası bana göre ve yalnız değilim. Pansiyon Sıraselviler 'de, düşünmeye bile gerek yok, yalıda oturuyorum. Biri baktı kapıdan, masada yalnız oturan tayyörlü kadını görünce gülümsedi içeri girdi. Paltosunu, sıcak paltosunu, sıcak ellerine uzattı başkalarının paltolarına yaslanarak yaşayan kızın. (Başkalarının paltoları soğuktu.) Masada yalnız oturan tayyörlü kızın yanına gitti. Kız gülümsedi adamı görünce ama sağ bacağına attığı sol bacağını indirmedi. Gülümsemekle yetinmek bir mutluluğu gizlemek için değilse sevinmedi demektir adamın gelişine. K. 'ya mektup yazıyorum, yok yok çay içiyorum. Keten mendilimi düzelttim. Biraz çıkardım. Pantolon çizgisinin ucuna dik gelecek biçimde kaldırdım delikli kahverengi iskarpinlerime. Konuşmalar, anlaşılmadığı için, bir bulut gibi çöküyor şekerlemelerin üstüne. Yanımdaki adam konuşuyor, bir şeyler yiyor, cıgara içiyor. Masadakiler onu dinliyorlar çaylarını yudumlayarak. Ne var ki dükkânın yarısını kaplayan bir gölge, bıçak gibi keskin bir gölge iniyor oturduğum masaya, korkuyorum. Çay bitti. Kızı çağırdım bir çay daha istedim yüzüne bakarak. Bir arkadaşım Fransız kahvesi içerdi böyle zamanlarda, şekersiz. Dudaklarını uzatır, kara sıvıyı uzun süre tutardı iki dudağının arasında. Alt dudağın hemen altındaki çizik, neşter yarasına benzeyen küçük iz kızarırdı genellikle. Belki bu yüzden tutardı kahveyi iki dudağının arasında. Belki bilmediğim bir neden var. Çok zaman geçti, kestiremiyorum. İkinci çayım geldi. Çay yüzeyinin fincanda sallanışı hoşuma gitti. Işık vurmuş içine, şeker koydum karıştırdım, iki yaprak kaşığın çevresinde dönüyor. Tabağıma bırakırken çevirerek baktım markası var mı diye. Tayyörlü kız daha mutlu. Ben birdenbire mutsuzum. K. 'ya gitmeyi düşündüm. O öldükçe sağlığıma

kavuştuğumu şimdi daha iyi anlıyorum. Herkes birini ezerek yükselir, umursamaz bir bakış bir fiskede bir kuleyi devirirdi, böyleydi. Bu düzeni çok iyi bildiğim ve iyi yattığım için kendimi üstün bir yaratık saydığımı gizleyemem. Bugün bir rezillik ve pislik içinde yüzüyorsam bu sadece ihtiyarlıktan değil, gençlikteki mekanizmanın artık paslanmış olmasından. Bunu Lebon ’da çay içerken daha iyi anladım. Bir mıknatıs gibi çekerdim kadınları ve yatardık.

Çayımı karıştırdım bakmadan sevdiğim kadının yüzüne, sonra birdenbire gözlerimi dikerek tavana ya da başka bir yere, böyle işte. K. ’ya benzettim birini. Ölmedi diyorlar. Öldüğüne inanmıyorum. Olsa çay içsek karşılıklı, tavana baksam yine. Alexandra yok biliyorum. O kadar az ki yok denebilir. Yitmesi bir olay gibi gözükmedi. Oysa altmış yıldan beri saklıyorum bana verdiği ufak tefeği: Buruşturup atmak isterken elinden aldığım bir çukulata kâğıdı, bir firkete unuttuğu, ne bileyim hepsi bu. Bütün kalıtı bu işte Alexandra ’nın. Onunla geçirseydim son günlerimi yalıda. Fatma Tatarlarıyla canımı sıkıyor. Ondan da sıkılır mıydım kızlarımdan sıkıldığım gibi. Pansiyon çare mi? Altından kalkamayacağım bir yükü omuzlamaktansa o bir yanda ben bir yanda karşılıklı bakışırız daha iyi. Baktığını sezinler gibi oldum. Biliyorum baktığını, gazete okuyormuşum gibi yaptım. Çayımı bitirmiyorum. Fincanda kalan son yudumlar soğudu. Paltoların içinde duran kız şekerciyle konuşuyor. Onun yeri orası değil. Bir kürkte Chanel ’in buğusuna karışarak erimeli 5 ya da 8.5 olduğu kesin. Elime geçtiğinde eli de birlikte gelirdi yalıya.

— Ayasofya ’nın tüm kapıları 361 ’dir. Tümü de tılsımlıdır. Bin kez say, bin kez aldanırsın, bir yenisi çıkar karşına. Nişan koy bir yenisi daha. Orta güney kapıda pirinç sarısı tabuta benzer uzun kutuda Kraliçe Sofia ’nın mumyalanmış ölüsü yatar. Açmaya kalksan yer yerinden oynar.

Üçüncü çay uykumu kaçırabilir.

— Taun baş gösterdiğinde üç bin cenaze çıkıyordu günde evlerden. Dua için Ayasofya ’da toplanıldı. Yahya Efendi vaaza oturdu. Cemaatin arasında Kelami derler bir ağa var (Sonradan yüz elli yaşında ölmüştü.) sıkışır. Karnı Bağdat davulu gibi gümbürdemeye başlar. “Bre medet, halim nice olur!” diye sağına soluna bakınırken fiske fiske kabarır. Kalkar oturur. Kalabalık öylesinedir ki çıkmaya olanak yok. İşte o anda minberdeki Yahya Efendi ’ye dönerek içinden: “Beni bu cami halkına rezil etme!” diyerek aman diler. Bir sipahi belirir ossaat yanı başında. Cüppesinin sağ yenini başına

örtmekle Kelami Ağa Kâğıthane deresinin kıyıcığında bulur kendini, yer uygundur, dışkılar.

Lebon ’dan çıktım Galatasaray ’a doğru yürüyorum.

— İşte bu Kelami Ağa sipahinin yakasını bir dahi bırakmaz elinden. Dövülür, sövülürse de aldırmaz. Sonunda ıssız bir sokakta sidikli bir kapıya varınca sipahi tokmağı vurur. Kapı açılır, asık suratlı bir Arap görünür. Tuttuğu gibi Kelami ’yi kolundan savurur içeri. Sipahinin konağın aşçısı olduğu anlaşılır. Başköşede oturan ihtiyarın elini öperek başlarından geçen olayı anlatırlar. Bu arada bir adam önündeki kılıçla nereden türediği belirsiz bir oğlanın kafasını uçururken karşıdan boy veren iki adamı aslan kovalamaktadır. Adamlardan biri ihtiyarın arkasında kaybolur. Berikini aslan paralar. Bir kurt çıkar vururlar. Üç adam türer, ikisini asarlar, birini asacakken Kelami Şeyh ’e varıp yalvarır. Sipahinin önündeki leğende iki gemi yüzmeye başlar. Fırtına kopar, sipahi gemilerden birinin direğine basarak batırır, ötekinin yelkenine üfleyerek uzaklaştırır. Batan gemiden bir oğlanla bir kız vurur karaya. Oğlanı boğar, kızı leğenden çıkarır. Böylesi serüvenlerle geçen kırk günden sonra Kırklar ’ın huzuruna çıkarırlar Kelami ’yi. Eline bir ekmek, bir akçe, bir salkım üzüm, bir hurma, bir zeytin verip sırtını sıvazlarlar. Bundan böyle tüm gereksinimini Görünmez ’in hazinelerinden sağlayarak yaşayacaktır. Kırklar ’a karışmıştır artık. Ayasofya ’daki sıkışma bak nerelere götürüyor insanı!

— Tamam, diyorum, tamam.

— Kapıcı Recep ’in tebeşirle çizdiği daireden yedi günde sıçramak istediği konak bu konaktır işte.

— Anımsadım. Fatma ’nın eski kocası. Yediler ’in de konağı var mı?

— Bir mağarada otururlar diyor, Menekşe ’de.

Bir şeyler dokundurmak istediği belli.

— Beyazıt II, diye sürdürüyor, végétarien ’di.

— Çok şey!

— Ölümünden yedi yıl önce bir gün gönlü paça çekti. Bir sabah sirkeli ve sarmısaklı paça getirtip Nefs ’ine: “Kör olası işte istediğin paça, istersen çık ye!” dedikte ağzından gelinciğe benzer iki gözü kör bir yaratık çıkıp sahana yanaşır. Karnını doyurduktan sonra sultanın hırkasına koşarak ağzından ya da burnundan girmek isterse de padişah eliyle çarpıp düşürür. “Vurun şunu!” diye seslenir oğlanlarına. Yetişip ezerler. Şeyhülislam: “İnsan dediğin böyle bir yaratıkla gününü gün eder. İnsanın bir parçasıdır bu. Bunu yıkayıp kefenleyip gömmek gerek,” diye fetva verdiğinden

kalabalık bir cemaatle namazı kılınıp küçük bir mezara gömülür. Sultan Beyazıt iki kez öldü, iki kez namazı kılındı, denmesinin nedeni budur.

Pera, Menekşe, Beyazıt, Yediler, Kırklar, Fatma, yalı ve pansiyon ve kızlar ve de Tanzimat arasında sıkışıp kaldım. Evliya şimdi de hamamları sayıyor.

— Yenikapı Hamamı Mevlevilere, Kadırga Hamamı gemicilere, Edirnekapı Arnavutlara, Avrat Pazarı kadınlara, Çıfıtkapısı Yahudilere, Irgat Hamamı ırgatlara, Çengelköy hırsızlara, Türbedar mezarcılara, Akbaba kuşbazlara, Valde Kösem köselere, Piyale Paşa sarhoşlara ve daha niceleri nicelere ayrılmıştı. Tümü yüz elli birdir. Padişahlar özel hamamlarında özel oğlanlarıyla birlikte yıkanırlardı. Şadırvanların ve kurnaların lüle ve tasları altın ya da gümüştü. Kubbedeki Necef ve billur pırıltısından göz kamaşırdı. Halvette som altın sandalyelerde oturulurdu.

Delilere ve ermişlere gelince: Armağancı Foçalıdır. Üsküdar Bostancıbaşı Köprüsü ’nde taun askeriyle görüştükten sonra yedi gün içinde öleceklerin defterini tutarak Sultan Murat ’a vermiştir. Bu deftere geçmiş yetmiş bin adam, yedi günde taundan öldü. Deli Sefer Dede, Ekmekçi Ali Çelebi ’nin fırınını kızdırıp, içine girer uyurdu. Unkapanı ’nda boğularak ölmüştür. Timsaha binerdi. Boynuzlu Deli Ahmet, hani benim boynuzlarım, diyenlerin başında boynuz bitirir, Yahudilere avret yerini gösterirdi. Sümüklü Dede kime sümük atsa işi Divan ’da rast gider, tükürük atsa ters giderdi.

K. gelse! Sarayburnu, Atmeydanı, taşlar, dikmeler, Bizans ’ın tılsımlı yonuları, Yediler, Kırklar, deliler, dilenciler, ermişler, sipahi ve yeniçeriler, hamamlar, sokak araları, fenerler, katıra binen Fatih, ağzından gelincik çıkaran Beyazıt, elinde kumru yumurtası büyüklüğünde inci tutan Meryem Ana, göbeğinden konuşan melek suretleri, adam boyu yazılar, hiyeroglifle konuşan Dikilitaş, servi, avrat pazarı, hadımlar, odalıklar, Üsküdar, Pera, Yedikule Zindanları, dervişler, Galata, turalar, veba ve taun, yedi günde yetmiş bin cenaze, musalla taşı, incir ağacı, Abanoz Sokağı, çengi, zurna, Ayasofya, türbeler çeşmeler, çeşmelere bağlı taslar, zifos, balgam, Boğaz, yalı, Alexandra, Fatma ve Sonunda K. Yeniden gelse K.

— Dokuzuncu tılsım, diyor Evliya, mermer bir dikme üzere tunçtan bir civanla bir mahbube-i zamandır ki birbirlerini deraguş ederler. Karı koca dırıltısına iyi gelir. On üçüncü tılsım Zeyrek ’te Yahya Manastırı dibindeki mağaradır. Koncoloz nam cadılar barınır burada. Lapa lapa kar düşerken zemheride gece yarısı, arabalarıyla seyran ederler.

Bu gece lodos. Hızının yüz elliye çıktığını söylemek için Evliya ’ya danışmaya gerek yok. Geç kalktım. Peygamberimizin doğumuyla Bizans ’ı yerle bir eden depreme benzer bir sarsıntı içindeyim. Ayakta kalanlar bunlar işte. Bir karga sürüsü konmuş yalının damına. Fatma ’nın büyüsü tutmadı. Menekşe ’de Yediler ’in konağını sormalı! Ferhunde ’nin köpeği yoksa Kıtmir mi! Az sonra anahtarıyla kapımı açarak girer, iğneler ve gider. Vurduğum balıkları bir kez daha vurdum ve bitirdim. Sevdiğim kadınları bir kez daha sevdim tükettim. Düşleyecek, düşünecek, yaşanacak ne varsa bitti. Yalı yıkıldı, kayık battı. Ata gidemem, uzakta. Balkona tırmanacak gücüm yok. Bir gölge alırken duvarı bir kuş başka bir menzilde beni sordu. Gel, diyorum, başta sen, çalgılarla damlar arası yoldan, çamur ve çöplük. Balıkla esti Ana Taş, güney yok. Bir cam ikiye bölerse büyümez, kartal tüylerini döktü, ine çıka eritti ve eğitti kim ne yersin, kubbenin üstü yaldız ki aleme gözün kamaşır. Hodindi, mataratti, mudi.

III

Selime ’nin yüzüne uzun süre baktıktan sonra sordum:

— Adam da Ferhunde ’yi seviyor muydu? Bir şey geçti mi aralarında?

— E valla, dedi, orasını hiç kurcalama! Geçmedi.

Ailenin kirli çamaşırlarını bir bir yoklayarak didiklemek istediğimi anlaması işime gelmiyor. Yine de direttim. Anlattı orasından burasından, ilginç bulmadım, bir yana bıraktım.

Akrilik çıkalı beri boyamanın tadı kalmadı. Pelte kıvamında tutkalla karışık alçı sürülünce tuvale boyadan önce, bir kalınlık izlenimi verirdi.

Suyu çekilmiş bu portakalın, diye düşündüm ve çıkardım ağzımdan. Nereden bulur bu susuz portakalları! Ne zaman aldım, soydum ve yemeye başladım!

Saplarından yan yana örülmüş sarmısak başlarına Vim kutusunun altında, zerzevat telinde, deminden beri bakıyordum sarmısak olduklarını anlamadan ve düşünmeden ne olabileceklerini. Mutfakta geçirdiğim için vakti salona gitmiyorum. Çalar saate bakınca çalar saat. Almanya ’dan gelen bira bardağını gördüm, yer karolarını kırmızı, çok şey gördüm düşündüm, oysa tek bir portakalı çiziyorum resim yaptığımda. Portakal biraz masa, biraz ütü, biraz şeker hokkası olmadıkça portakal değil. Nereden gidilir çözüme! Birdenbire öze inme, sezgiyle, Ferhunde ’yi kavradığım gibi, olamaz mı! Az Selime, az ihtiyar, az ben. Kalemi gördüm yüzeysel.

— Yazmıyor, dedim Selime ’ye gazeteye sürterek, ucunu değiştirmeli.

— Alsana! Her yerde satılıyor.

Limon sıkacağını göremiyordum, rafta en solda. Özel adlarıyla çağırmak istiyorum hepsini. Bu portakal, bu Ferhunde, bu Selime, bu anahtar. Benim dağıtmam sonra da benim ayırmam gerekli.

— Kalemin içindeki zırıltıya ne denir? diye sordum.

Yok oldu birdenbire. Buzdolabının kapağını açınca yanan elektriğe karşı bağırıyorum limonu alırken:

— Limonların suyu yok. O portakalları nereden aldın, suyu çekilmiş hepsinin.

Suyu çekilmiş bir ses kalıyor yankı olarak uzakta, kavrayamadığım ya da unuttuğum. Portakal değil posa. Benimle daha iyi bir dünyaya gidilmez.

Sevgilinin uzattığı portakal sulu ya da susuz ne fark eder, uzatıyor ya. Herkes birbirini öldürmek istediğine göre öz bu mu! Kilise ezgileri dinlemek istiyorum birdenbire. Bizim camilere neden musiki girmez! Bir adamın peşinden koşan kadın, bir yıl beş yıl on yıl, adam sıkılmıştır.

— Ben de olsa sıkılırdım, diyor Selime şaşırtıcı bir açıklıkla.

Gerçek bu. Saf yanı onun, iyi yanı. Oysa baldızım gerçek biri. Düş gibi olan şeyler gerçek birine. O yüzden sevmiyorum karımın kardeşini, kızını ihtiyarın. Bir öldürme suçlaması telefonda. Demek beni de öldürmek isteyen biri var. Aileye giriyorum yavaş yavaş. İnse kızının yüreğine inerdi bacanağın değil. Turp gibi. Güler yüzlü bir maskeyle dolaşıyorlar. Ben almazdım bunları, diye düşünüyorum, sadece ellemekle susuz oldukları anlaşılır. Son dilim ağzımdayken birdenbire düşündüm: Ferhunde bankada çalışıyor, çirkin evde kalmış, herhangi bir kadın olmak bütün istediği. Adam portakalı uzatıyor bankanın kafeteryasında, birlikte yiyorlardı öğle yemeklerini. Ülseri varmış adamın olamaz mı, yemiş dokunuyor belki de. Evde komposto yapıyorlar. Portakalı uzatıyor ben yemiyorum diyeceği yerde. Ferhunde ’nin yüzü kızarıyor uzatılan portakala. İyice ısındı. İki ölçü bize yeter. Anlıyorum bakmadan, küçük naylon keselerde kalmış pirinçlerden söz edildiğini ve Ferhunde ’nin bu ilgiyi birdenbire ülser dışı bir kaynağa bağladığını. Ülseri olsa veremez mi! Her gün her yemekte veriyor mandalinasını, kimi gün elmasını. Neler hissettiğini kestirmek zor değil düşüncesine birdenbire inmek koşuluyla. Ya veriler eksikse! Ağzını büzüyor Ferhunde. İli ya da ülü sözcükleri seçiyor genellikle.

— Erkekler kuru fasulyeden bıkmaz.

— O nohudu at, diyor Selime.

Elimdeki küçük naylon torbada yarım avuç nohut. Kim bilir ne zamandan beridir duruyor dolapta öteki artıkların arasında, kara mercimek az, kuru bakla, az pirinç. İşe yarar, çorbaya konur.

Ben yemiyorum, demiş olmalı. Susarak uzatmıştır. İlgi duyuyormuş gibi yapıyorsa neden sahiden ilgilenmiş olmasın! Her yemekte portakalını uzatması ilgisini göstermez mi! Üstelik portakal ülsere dokunmaz.

— Dokunur, diyor Selime, ülserliler çiğ sebze ve meyve yemezler. Hoşaf başka.

Uzatıyorlar portakalını: Almaz mısınız? Kaçmıştır, diye düşündüm.

— Sosisli fasulye ve pilav, pancara gerek yok değil mi?

Niçin bana soruyor. Daha vakit var. Masalara uzak değil yan yana olmasa da, yazarken arada bir, okurken genel müdürlükten gelen kâğıdı,

kaçamak. Bu tip kadınlar âşık olamaz. Tutulsa belli etmezdi. Bir tik bununkisi. Sevilmek umudu. Tutulsa baştan çıkardı adam, uyanır. Ezikliktir iğrenilen, dişi her zaman hoşa gider.

— Çok içme, diyor Selime.

İnadıma bir kadeh daha doldurdum.

Adam uzatıyor tabağının önünde uzun süredir duran portakalı. Yafa. Kavrayabilsem diye düşünüyorum, yoksa Seli-me ’yle mi ilgili! Ferhunde olgusu resimle ilgili. Düşüncenin on koldan iç içe akışı. Tuvalde neden on koldan düşünülmüyor. İsviçre ’ye gitmiş peşinden, neden çok yönlü ele alınmıyor! Herhangi bir kadın kadar beğenilmeyi istemek uzun bir ova gibi önümde. Bakıyorum dümdüz sarı bir bozkır. Oysa bir ekinle kaplı olabilirdi. Gerçekten sevemez miydi onda kendini arayacak yerde! Ferhunde bu işte. Dişiliği olmayan eziklik. Gözünden bandajı çıkarmış ve kontakt lens takmış. Bizimki tombul ve sürmeli. İhtiyarın kızları bunlar. Hiç söylemedim sürmesini sevmediğimi. Bir alışveriştir gidiyor, benim çıkarım bunun neresinde! Bir kadeh daha aldım ve limon sıktım içine.

Yirmi yıl önce bir bankada birlikte çalışmakla başlamış. Şimdi ne banka var ne adam. O kadın da bu değil. Her gün başka birine uzatmış portakalını, belki bir kez, tümüyle ya da bir dilim. Böyle başlamış. Seviyor beni diye düşünmese de yemez bırakabilirdi. Bilirim ilgi çekmek isterler sonra bırakırlar yüzüstü. Bu direnmiş. Eksik. Portakal yatmak için uzatılır uzatılırsa. Yüzünü görür gibi oluyorum.

— Nasıl bir adam? diye sordum.

— Herhangi bir adam.

Teneşirde güzel olan bir adam. Hangi tılsımı tutuyor elinde, ki sevilmiş birdenbire. Yüz güzelliği devinim bitince. Korku en iğrencidir anlamların. Bu yüzden mi yonuların yüzleri anlamsız. Canlı bir heykel başı düşünülebilir mi! Et iğrençtir. Ezilebilen ayakla ezilmeyene dönüşmeli ki, taşa demek istiyorum, sinire dokunmasın. Mumla yonu yapılamaz. Oysa resimde uçuk ve uçucu olunca hoşa gider, diyecektim vazgeçtim. Ben kendimi bulunca bulurum aradığımı, güzel umrumda değil. Karışık.

— Demek portakalı vermekle başlamış dedim.

Öyle yorumluyor. Bir tutku başlamış birdenbire karşılıksız. Adam İsviçre ’ye gidince peşinden gitmiş karşılıksız. Mürekkep dökmüş pasaportuna yaşını gizlemek için, kazaya uğramış gibi. Değiştirmek değişmeyeni, bu inatla başlamış olmalı. Çok açık. Uzatılan portakala alınmış olamaz. Bir söylence yaratmak isteği olabilir. Arkadaşlarına öyle

görünmek istedi, tombul kardeşine, babasına, başkalarına. İnce bir kız, anlaşılıyor İsviçre ’ye gitmesi peşinden. Evine gitmiş yoklamaya hastalanınca. Gitmesi doğal. Üstüne mürekkep dökülen pasaport bir yalnızlık simgesi, bir eziklik gibi çantasında dizinin üstünde. Filede de durabilirdi. Biri vardı kimdi! Her yolcunun karşısında biri oturur. Camdan baktı, ağaçların geçtiğini gördü, dizinde pasaportu. Uzakta bulutlar var. Tutunarak gidiyor çay içmek için sevilmediğini düşünerek. Şimdi de evler geçiyor. Bir köpek gördü, okuluna giden bir kız, bir köylü belki de. Öze varılamaz. Öz yoktur. Bir sap da mı yok tutan kişiyi, bütün o yaprakları! Kentin içinden geçen trenler etekten geçseler de, tek tük insan görmek ne güzel. Doğal bir hızla geçiyoruz. Çocuk evine gidiyor telaşsız her günkü hızıyla. Gömleği kırmızı, elleri boş, görünmüyor. Görünmeyende gizli özü. Soyutladıkça kendine yaklaşıyor. Bu gölge akşam karanlığında sadece bir insan olabilir, bu da köpeği yanında. Mutluluk orada. Utanıyorum pasaportuma mürekkep döktüğüm için. Gidiyorum boşu boşuna gitmek için, sürdürmek için ezikliği. Umrumda değil, böyle görünmek istiyorum iğrenç. Tren gidiyor, diye düşündüm. Bir inek döndü baktı. Kahveden el salladılar. Ne portakal, ne eziklik başka bir yerde saklıyorum gizi. Anlaşılmak için yapılmamış şeyler de var. Kişinin parmağı gibidir anlamla kişi arasındaki orantı parmakla kişinin arasındaki orantı kadar. Anlaşılmak istemiyorum diye düşünüyor. Anlatıyor arkadaşlarına: Benimle evlenmek istiyor. Alay etmiyor kimse, acıyarak baktıkları söylenemez, biraz deli. Berikine ne kadar ezikse buna o kadar ters. Tepsiye koyuyor tavuk budunu, yoğurt, pancar, götürüyor. Köpek yemeğini çoktan yedi. Bir öğün yiyor günde. Amerikan Koleji ’nde okumuş Selime gibi. İngiliz resimlerindeki yüzleri biliyor, roman kişileri gibi tıpkı babasını yorumluyor. Yaşanmaz bu adamla öldürmeli. Bir cinayeti örtmek istiyor yumuşak görünerek. Bunca saf biri, nasıl olur da öldürür kocasını, üstelik köpekleri var. On yıl yaşasa ikinci kuşak eder, bu üçüncü kuşak olabilir. Büyük baba da tıpkı bunun gibiymiş. Bandajı çıkarmamıştı daha kapıdan bakarken. Fatma unutuldu. İhtiyara yüklenmek istiyor bütün suç. Olana bitene çok üzüldü. Çok ters geldi ona. Annesine çok bağlıdır. İlk karısından annesi yüzünden ayrılmış. Trende düşündüm bunları karşımdaki adamın yüzüne bakarak. Lozan ’da evine gittim, yan sokak, temiz, bulamadım.

— İstanbul ’dan selam getirdim.

Selam getirilir genellikle ve kahvede oturulur. Bir sütlü kahve ısmarlıyor çay yerine. İstanbul ’u düşünüyor başka bir kentin içinde, bir

semti özellikle. Ağaçlar bile başka. İnsanlar oyuncak gibi, cansız, yabancı. Bunlarda öldürme güzel karşılanmaz. Daha katı, bencil açıkça, gizlemeden. Arapsaçına dönmüş ilişkilerin içinde ufak tefek kızlar var, hepsi de bir ölü kadar alımlı. Selime ’ye baktım başka bir soydan. Boyayla tutuyor kendini gevşek, yüzeyde. İnsanlar kendine benzemiyor. Selime kendine benzemiyor. Kendine benzeyen insanlar rahat ettirir onları sevmesek de. Yan gelmiş oturuyordum, resim yaptığım filan da yok, rahat biliyorum ama ne kadar sıkıcı. Bu yükü bırakanlar var. İndiriyor omzumdan ve gidiyor. Yükler bir yol kavşağında indirilir. Eğilirsin usulca, bırakırsın sırtındakini, gidersin. Bütün gitmeleri anlıyorum, kalmalar da güzel. Bir dükkâna girip çıkmayı anlıyorum, alışverişte tat var. Adamın cıgara paketini vermesini ne kadar severdik para vermek olmasa. Çıkıyorsun dükkândan upuzun bir yol, başlıyorsun yürümeye, evlerin numaralarına bakıyorsun, apartmanların adlarını okuyorsun, gidiyorsun hafif, gidiyorsun kolay, bir kız sana bakıyor, bir adam selam vermeden geçiyor, umrunda değil, aradığın kahveyi buluyorsun. İşte oturuyorlar silik ve uzakta. Garson çarpık bir adamı getiriyor gölgesi gibi, bırakıp gidiyor. Getirdiği çaya konyak döküyorsun cep konyağından, yassı, güneş, güneşin gölgesinde bulduğun denize bakıyorsun. Denize bakmak güzel taş atmak gibi. Başka bir şey demek istesem de hep bu. Bütün güzellere gazel demek geliyorsa içimden bunun bir anlamı olmalı resimle ilgili. Gazeli arıyoruz bütün resimlerde, gazel yapraksa, ki yaprak, gazellere karışmak bir yaprağı dörde katlamaktır. Kalktım kahveden trene bindim. Ferhunde karşımda.

— Sevmedin değil mi? diye sordum. Doğru söyle!

— Sevmedim, diyor.

Böyle bir şey, böyle başlamış, çektiklerimizin kökenine düşünmeden inebiliriz, o kahveye gidilen yoldan, herhangi bir yaz günü, ikindi üstü.

— Bu maske ne öyleyse!

— Hiç, diyor, ben de bilmiyorum, takıyorum arada bir. Acınacak biriyim ben.

Bütün kocalarını öldüren kadınlara acısak yalnızlığın ipliği pazara çıkardı. Ona acıyamam, bakarım yalnızlığına hepsi o kadar. İrice bir yudum aldım ağzıma, boğazımı yakması için hemen yuttum. Annemin yüzüme bakarken başını umutsuzca salladığını anımsıyorum. Babam bir erkekti acımazdı bana. Ufak tefek anlamların durmuyorum üstünde. Çakıyla kazıyorum sevgiye benzeyen yerleri. Ne kadar hoyratsa o kadar gazel.

Seni bir yerden gözüm ısırıyor. Benim o tanımadın mı! Üsküdar ’a inen tramvaydaki çocuk sen değilsen bana da benzemiyor. Oralara gidelim, güneş batmayan yere, en denize. Yaz gelse oralara gitsek, bir akşamüstü taşlıkta otursak. Fatma benim eski kadınlarımla savaşıyor savaşabildiğince, doymak onun için gazel. Ruh sağlığı bir ekmek somunu kadar taze ve sıcak, Ferhunde ’nin yırtıcılığı ezikliğinden. Dengeli görünmeyi kim bilir ne zor başardı, tek ayak günlerce. Anlama ulaşmak istediğimi anladım birdenbire. Kendime anlatmak istiyorum anlaşılmayanı, bu yüzden trenlere biniyorum. Kahveye Ferhunde için geldim, sevmediğim birine. Kimsenin mektubunu açıp okuduğumu anımsamıyorum, ama bir duruşu okumak için sabırsızlandığım çok oldu. Bu da böylesi bir ressamlık. Bütün duruşlar resimlerimde eski bir duruşun yorumudur. Yorum değil yorumlanmazı bulmak isterdim. Başkalarından kendimiz için söz ederiz, başka biri olmak varken. Ben en iyisidir. Amipçe bir kıpırtı diye düşündüğüm çok oldu. A ve B noktaları arasında trafiğin yoğun olmadığı yerde de çiğnenebiliriz, dışına çıkmak zorsa ne kadar zorsa o kadar güven verici. Başka türlü geçirirken içimden başka türlü anladım. Nasıl uyuduğum önemli değil, deliksiz, uyanınca tam uyanmak için. Baktım Selime ’nin yüzüne: Ben buyum işte. Anlarsa anlasın kurtulamaz. On yaş geriden kilitledim onu tuzağına. Üsküdar ’da öğrendim bunları, sokak aralarında, üstünde başkaları oturan kara suratlı evlerde.

— Ferhunde böyledir işte, diyor Selime, hiç yoktan bir tutku çıkardı. Önce kendini inandırdı sonra başkalarını. Sevilen biri oldu.

— Ama Ferhunde sevilen biri değil de seven biri gibi görünüyor.

Anlamlar arasında her zaman kaymalar olur. Seven biri daha kolay sevilir sevmeyen birinden. Banka arkadaşı portakalını veriyor yemekte. Seviyor onu, o da bunu. İsviçre ’ye gidiyor peşinden. Bulamıyor. Türkiye ’de yaşamış başka biriyle evlenmesini öneriyorlar, olmuyor.

— Ya köpek?

— Bu düpedüz rastlantı, diyor Selime. Biliyorsun köpek şecereleri insanlarınkinden daha sağlam tutuluyor.

İyice düşman olabilmek için iyice belirliyorum baldızımın çaya çey, Fatma ’ya Fetme demesini. Kolejde gördüğü eğitime verenler bunu yanılıyorlar. Bu büzüklük ağızdaki, çene kemiklerinin açılmamak için gösterdiği direnç de mi kolej ürünü! Ersatz bir dişilik bu. Sevme, açılma, uzanma isteğinden yoksun, Tanrısız, halksız, güzelsiz, töresiz, bir aynada kendilerine Batılı süsü vermekten ötesine aldırış etmeyen talihsiz kişiler

bunlar. Bunlar böyle tümüyle. Ne ateşe ne Tanrı ’ya ne insana tapmasını bilmeyen, güneşi, çayırı, bulutu, evi, mobilyası, suyu, elektriği, kanalizasyonu, sokağı, kaldırımı olmayan, güzeli görünce başını çevirenler bunlar. Selime geldi.

— Cevdet Bey elinde bir cerikanla sokaklara düşmüş, dedi gözleriyle tavanı yani üst kattakileri göstererek. Onlar bizim gibi de değil. Beş kişi yiyor içiyor ve tuvalete gidiyor.

Ben mutfakta içiyordum. Tezgâha gerisini dayayarak durdu. Ellerini göğsüne kavuşturdu. İri memelerini, sürmeli gözlerini gördüm, terliklerini ve duruşunu. İçeri gitti geldi telefonu açtı.

— Burası Süleyman Bey ’in evi. İki günden beri bir damla su akmıyor musluktan. Evet, evet.

Resim yoktu, yazı vardı. Minyatürler, ebrular, tezhipler, sahifeler çevreleyen çiçek nakışları, bezekler. Pencere içinde açan hasekiküpesi tenekesinde Tanrı ’yı simgelerdi. Ben buradayım, derdi Tanrı, yeşil saptan kırmızı çiçeği aşikâr ettim. Aslanın ağzından alan benim rızkınızı. İyi çiğne! Kara ekmek lokmasının çiğnedikçe ballandığını göreceksin. Şimdi biraz ekşi kat o tatlı öze. Zeytin tanesi yüceliğim içindir. Kilimin morları, akşamları ıslanan toprak, bu odun kokusu, böğürtlenlerin altındaki buğu benim saydamlığımı gösterir. İttim Tanrı ’yı ama onları bırakmadım. Dağı saran gecekonduları çizdim şematik ve rakı içtim günlerce öfkemden.

— Bir bozukluk varmış, onarılıyormuş, diyor Selime. İki saat sonra sular akacakmış. İnanayım mı!

— İnanma. Bu sular akmaz.

Bulaşık yıkamak, söküк dikmek, mercimek çorbası pişirmek gibi gündelik bir ev uğraşı olsaydı resim, annem, ne güzel hasekiküpeleri çizerdi kim bilir ve Tanrı:

— Hüsniye, derdi, bu hasekiküpesi benimkinden güzel. Benim gözüm beni görmez oysa sen beni dikmişsin bu saksıya. Açsaydım bu kırmızıyı açardım ben de.

Tanrıyla kedinin fareyle oynadığı gibi halleşen erenlerce, ne diyecektim, silinmedikçe resim yapamayacaksın. Saçma. Bunca mandepsiye bastıktan sonra artık yediremezler bize. İnsanın kendi kendini yaratma çabası bir gün en güzel yapıtla noktalanacak. O zaman resme ne gerek var, bir kızın yüzüne bak yeter. Ferhunde tepsiyle akşam yemeğini götürüyor kocasına. Üç geyik büfenin üstünde. Taşlık karanlık. Bizim Üsküdar ’daki evin sofası karanlık. Anam don yamıyor babamın yanında. Babam Tanrı ’ya sövmek

için içiyor aslanın ağzından tırnaklarıyla yolarak kopardığı rakısını. O sövgüyle tapınır. Her yiğidin bir yoğurt yiyişi var. Fatma ihtiyarın yanındaki koltukta dikme lambanın altında tığla bir bere örüyor. Bitti bitecek. Yarın giyer alışverişe gider.

Bir kadeh daha doldurdum. Selime yatak odasının başucu lambalarından birini aldı getirdi sarı formika masaya koydu, fişini büfenin yanındaki prize takarak eğdi abajurunu. Çoraplarını çıkardı kapandı sağ ayağının üstüne, gözlükleri gözünde, iskemlede, iki parmak arası nasırını çıkarıyor tırnak makasıyla ve cımbızla. Tezgâhın üstüne baktım. Ekmek kızartma makinesi tuz kutusu ekmek tahtası zeytinyağı şişesi sirke. İçi boş bir nescafé şişesi. Üç günden beri musluğun çevresinde birikmiş tabak çatal kaşık bardak yığını. Perdeler kapalı. Dış dünya ile her türlü bağlantı kesik. Selime orada ben burada. Camın altındaki küçük adamlara yaklaşmak olanaksız. Bu mutfaktan kaçılamaz. Tutsağız burada. Şimdi biri gelecek ve sorguya başlayacak:

— Niçin gecekondu resimleri çiziyorsun?

— Keyfimin kâhyası mısın istediğim resmi çizerim.

— Çiz ne çizersen çiz karışan yok. Ne ki biliyorum senin gecekondu resimleri çizdiğini, sen de bil benim bildiğimi, bu kadarı yeter şimdilik.

— Apartmanların suratına bakamıyorum çok çirkin. Kokuyor onlar. Yatak odaları kokuyor, havasız. Ben de gecekondu resimleri çiziyorum ister istemez.

Tuvaletler, ağızları açık kanalizasyon borularına bağlandığından beri kaçak olarak çünkü dilekçeyle çekimi beş yüz liradan lağım çukurlarını sömürtmeye olanak bulamıyoruz, –paramız da olsa Belediye vidanjör göndermiyor– evlerin içini fare sardı. Selime tuvalete gidemiyor korkudan. Banyonun kapısını açmadan önce bir kez bakıyoruz fare var mı diye. Fare zehiri var, olmaz olur mu, her evde var, Fatma ’da, Ferhunde ’de ve bende. Benimkisi kalorifer kazanının yanındaki çekmede duruyor, hiç ellemedim. Dün Selime bir gazetenin üstüne döktü biraz götürüp klozetin önüne bıraktı. Önce anlamadık nereden çıktığını. Sonunda bulduk. Klozetlerin arkalarında, yere yakın, altı santim çapında bir delik var. Tıkadık buruşturulmuş gazeteyle. Gazeteyi yedi. Gaza batırılmış bez tıkadık ve ateşledik dumandan boğulsun diye. Klozetin kapağını kaldırıp çıkamıyor. Selime gitti dinledi. Löp löp sesler geliyormuş derinden. Ona öyle geliyor. Dediğim gibi klozetler yer yer döşenmiş ağızları açık kanalizasyon borularına olduğu için farelerin hücumu doğal. Fare zehiri bulundurmadan

yaşayamıyoruz. Fare yerine insanların zehirlenmesine gelince bu da doğal. İhtiyar bu arada gidebilir. Bacanak ve Selime gidebilir. Ben Fatma ve Ferhunde kalırız geriye. Dulları çatımın altına almak malı böylece tek elde toplamak aklımdan geçmedi, doğru söylüyorum, geçmedi. Fatma ile yatılır ama Ferhunde ile ne yapılır!

— Yoksa nasır değil mi bu? diyor Selime. Öyle acıyor ki!

— Nasırdır, diyorum başımı çevirmeden.

Ferhunde oyuyor nasırını arkamda başucu lambasının eğik abajuru altında.

— Gözün görüyor mu? diye sordum dönmeden.

— Görüyor, görmez olur mu!

Sarı formika masanın önünde ayağını alçak tabureye dayamış, başucu lambasının eğik abajuru altında, sağ ayağındaki parmak arası nasırı çıkarmaya çalışan kişinin kim olabileceğini düşünmek nereden aklıma geldi! O, o, Ferhunde. Onun ayağı, onun nasırı.

— Ayaklarımı tanıyamıyorum, diyor, ellerimi de.

Bu konuşan da o. Ta kendisi. Küçük tuvalette klozetin önüne serptiğim fare zehirlerine gidip bakmak geldi aklıma birdenbire. Gidip baktım. Serptiğim gibi duruyor zehirli buğday taneleri. Yememişler. İçerdeki onlardan biri olamaz. İkimiz de kapıları kapalı tutuyoruz.

Korku diye niteleyebileceğim bir duygunun uzun koridorunda — bir uçta zehire meydan okuyan fareler öbür uçta kendisiyle başka biri olmak arasında bocalayan kişi — tam orta yerde durdum. Kapı ne yanda! Sokak kapısı demek istiyorum.

— Çıkardın mı? diye seslendim.

— Çıkardım, diyor Ferhunde ağzını bu seferlik büzmeden, çok kanıyor.

Tuvaletten tentürdiyot şişesiyle döndüm mutfağa.

Başını kaldırıp bakıyor. Anlamak istiyor nedenini. Anlamak istediği çok şey var. Ben, o mu diye bakarken ona, o da bana bakıyor besbelli ben miyim diye. Sokak kapısı uzakta, belki de yok.

— Yememişler, diyorum.

— Kapıları açık bırakma, mutfağı ve salonu koruyalım hiç olmazsa.

Ertesi gün arabayla alışverişe giderken fareleri unutmuştum. Soğuk ve güneşli bir kış günü. Ortalık cam gibi. Sevmiş ya da sevmemiş, hiç yoktan bir sevgi çıkarmış ya da çıkarmamış, Selime ’yi bir Ferhunde benzerliği kemiriyormuş ya da kemirmiyormuş, yok böyle bir sorun, aldırmıyorum unutmuşum. Yanımdaki bir kadın sadece tombul ve sürmeli. İyi de araba

kullanıyor. Orta yaşlılıkta direnen bir oyuncu olabilir sinemacı filan. Kokusunu duyuyorum. Bir araba yaklaşıyor, biri solluyor, biri yanlamasına yarı yarıya çıkmış duruyor. Uzaktan bakıyorum avuç açmasına ve beklemesine geceyi. Güneşle geliyor giderken yarı yolda bıraktığımız. Cevdet Beyler çekişiyorlar üst katta. Evli olup olmadıkları bile belli değil. Çocuklar kimin! Yüz bin peşin yirmi beş bin aylıkla. Onların fareleri kedi gibi, köpekleri fareye benziyor. Adam üstüne atlıyor. Yuvarlanıyorlar. Çocuğu kapıcıya bırakıp kaçıyor, beş dakika sonra gelirim. İçiyor içmez mi. Bodrumu ve kapıcı dairesini –bir göz, kömürlükten bozma mutfak– su basıyor. Drenaj yapılmamış başta. Çocuk sular içinde bekliyor bir dilim ekmekle. Drenaj zorunlu olmazsa su basar. Babası evde, hanım çarşıda, televizyona karşı konuşuyorlar uzun uzadıya. Kolay değil soyu sopu toplamak. Bir gün tek başıma gelirim. Üçüncü evliliklerindeler. Kendinden genç ve alkolik ama tedavi görmüş idare ediyorlar doğru dürüst bir şey bulsa Avustralya ’ya mektup yazarmış. Elleri titriyor Parkinson. Benim günüm çok ama Leyla ’yı da görmek istiyor. Cumartesi ya da pazar. Tamam. Ben de görmek istiyorum Leyla ’yı. Kocası hımhım. Genizden konuşuyor ve hık diyor iki üç sözcükte bir. Zengin. Tüccar. Kaçsak.

Yan gözle baktığımı anlıyorum kaçmanın orasında. Dur, dedim, Süleyman kendine gel! Kendini sanatçı sanıyor. Leyla sanat bir tutumdur her şeyden önce, bir davranış. Kopulması gerekenden kopmadıkça resim yapılabilir mi! Tüccar bir kocanın aldığı boyalarla neyin resmini yapacaksın! Kaçar. Kaçmalıyız. Çalışarak para kazanmak diye bir şey var.

— Beyaz peynir alalım, dedim Selime ’ye. Mandradan aldığımız o peynir hem pahalı hem yavan hem ekşi, on para etmez, yenmiyor.

Güneş daldan dala atlıyor. Bir kule ağaçlı gölde. Çinkosu yüz yıl eski, çamları yüz yıllık. Asfalt neden kaldırım taşlarına dönüşüyor, eski sokaklarda dolaştığım için mi. Köy Pub her zaman boş, her zaman taşınmaya hazır. Büyüklerden birinin köşkü olmalı. Ferhunde, Selime ’den daha iyi kullanıyor, gazladı ve geçti. Kestanelik yola saptık. Bu bahçe duvarlarının arkasındaki giz çocuklara sarkıyor, bana da. Pantolonuma ve dizimdeki elime baktım. Bir kırmızı sıkışmış tırnağımla etim arasına. Yağ lekesi.

— Çalışırken beyaz bir gömlek giymelisin.

Çok bez gidiyor. Fırçalar temiz olmazsa maviler bulanır.

— Gaz alalım, dedim Ferhunde ’ye.

Sol kırmızıyı yaktı ve sola yanaşarak durdu. Başka memlekette ceza keserler. İki vidası atmış kapı iç döşemesinin. İç boyanın muşamba ile birlikte çizdiği arabeske, camı ve kapıyı açmaya yarayan nikelajlı iki küçük kolcuk oturmuş. Arabadan inerken anacaddenin apartmanlarına doğru yükseldim ve indim. Kış güneşi tüm kiremitlerde, camlarda, yağmur oluklarında. Asfalt bile parlıyor.

Mahallenin ahşap kara evini apartman nasıl götürdüyse, sokak arasının manavını kasabını da market öyle götürdü. Sen uygarsın, diyor azgelişmiş insana, Avrupalı gibi seç al. Kasalardaki kızlar güzel. Etiketlere bakmadan bir ondan bir bundan. Potin boyası da gerekli mum da. Garnitür bezelye, havuçlu ve maydanozlu. Portakal ucuz, peynir ucuz, yağ beş lira eksik. Beş on lira eksik derken sepette birdenbire bir çoğalma. Hep iki üç kişi arkanızda acele etmenizi bekleyen. Sekiz yüz kırk. Torbanızı doldurup çıkıyorsunuz, hesap yolda. İnsan gibi alışveriş ettikten sonra yirmi lira eksiğin ne önemi var!

Portakal seçtim teker teker yoklayarak, sulu bunlar. Kırmızı filede kuru soğan. Bu market uğruna sattım bizimkileri, onlar da Almanya ’da bir marketteler şimdi. Bizler hep alırız, onlar hep satarlar, uygarlık bu işte. Kibarca. Et kuyruğu var. Beklemelisin, beklemesini bilmelisin. Çalışıyorlarmış. Cinsel bu, apış arasına uzanmak bir yabancının. Ferhunde, Selime ’yi erittiği günden beri sana gelmek isteği. Kırmızıyı sürdüm bezle silmek için seni çiziyorum yazmadan önce. Biz bu yaka insanlarıyız değil mi! Sen ve ben, düş önüme. Ferhunde rafların arasında Selime ’yi arıyor, bulursa şaşmam. Kim çıkacak karşıma, hangisi! Gereksinmeleri alabildiğine pompalayan anamal kişiyi daha çok çalışmaya itiyor. Kırk sekiz saat çalışılsa yetmeyecek. Çığrından çıkanı kim dizginleyecek! Bezelyenin içine havucu ve maydanozu ben de koyarım ama bunun tadı başka. Bir kutuda. Renkli bir resim kutunun üstünde. Maydanozu havucu ve bezelyeyi yalnız bizim firmanın bildiği bir gizle karıştırdım al beni, bifteğin varsa, tavada kurutmadan hafifçe kızart tabağa koy ve yanına bu garnitürü haşlayarak yerleştir. Bir ketçap şişesine uzandım. Makarnaya da garnitürlü bifteğe de gider. Bıraktı beni şişelerin kutuların paketlerin çok sesli ezgisi içinde, sarhoşluğa vardı ve yitti. Yok yok. Her türlü Fransız peyniri, her türlü İtalyan peyniri, gorgonzola bile var Peynir Sarayı ’nda, burada yok, marketler orta sınıf için. Balık ekmek mi yiyorsun iskelede yoksa tükrük köftesi mi! Ferhunde göründü.

— Elleri tükürükleyerek yapılan köftelere tükrük köftesi dendiğini sanıyorsan yanılıyorsun, dedim içimden Selime ’ye, tükrük köftesi baş etlerinden yapılır, bu arada salya bezleri de karışır kıymasına köftenin. Tükrük köftesi deyimi…

Bir şişeye uzandı. Baş kıyması yapış yapıştır salyadan ve tükürükten. Sen tükrük köftesi yiyebiliyorsan yiyedur, ben burada ilerici ressam Süleyman yoz bir markette uygarcılık oynayarak evdeki bifteğe garnitür seçiyorum. Leyla kaçalım, çalışarak da geçiniriz. İlle bir yaşlı kadının parasını mı. Höst. Biliyorum. Olsun. Belli olmaz, bakarsın.

2.340 lira bayıldı Ferhunde, torbalara doldurduk malları ve çıktık.

— Bugün hava ne güzel!

Yüzüne baktım:

— Bana elli bin lira verebilir misin?

— Ne yapacaksın elli bin lirayı.

— Sergi açmak istiyorum. Cam, çerçeve, lokal kirası falan filan.

Galeriler peşin para almıyorlar, diyebilirdi demedi. Biraz düşündükten sonra:

— Olur, dedi.

Bir tokat atmamak için suratına kendimi güç tuttum. Çakıl taşı gibi oynuyordu parayla umursamaz görünüyor. Oysa altını üstünü araştırabilir, kem küm eder, sonunda razı olurdu. Sinirime dokundu en ufak bir direnç göstermemesi. Millet meteliğe kurşun atarken bunun sokağa atacak elli bin lirası olması betime gidiyor. Son günlerde uzak duruyorum. Diziyle belime yüklendi arkadan, boş verdim, uyur gibi yaptım. Bu karıları. Biri gelse yüklense ve koparsa. Oysa düşkün görünmüyor. Birden döndüm ve baktım. Burun deliklerinin kanatları titriyor. Solgun. Mutsuzluk sevgisizlik umurunda değil, tıpkı para gibi harcayabilir gelmişini geçmişini. Vurabilirdim küçüktüm iyice.

— İstemiyorum, dedim birdenbire, paran senin olsun.

Versem bir türlü vermesem bir türlü, diyebilirdi demedi.

— İyi olur sergi açsan, dedi, ama o kadar resmin var mı?

— Yani, dedim, gece gündüz tepende oturduğumu, resim yapmadığımı başıma mı kakmak istiyorsun! Sergi açamam mı demek istiyorsun!

Bütün resimlerini ya yaktın ya yırttın, bütün figürlerin bacaklarını bütün kedilerin kuyruğunu kopardın, bütün suratların kör, bütün çiçeklerin yoluk, biliyorum kendine bu öfken ya da bana, diyebilirdi demedi.

— Bugün havanın tadına doyulmuyor, dedi.

— Cevap ver, dedim, yanıtla!
— Bırak bunları, dedi. Evinde oturmanı niçin başına kakayım! Güzel resimler yaptığını biliyorum. Kedilerini çok seviyorum.
Osmanlıcadan kaçınmam, konuşurken Türkçe sözcükler seçmem, sözgelimi kelime yerine sözcük, cevap yerine yanıt demem biliyorum sinirine dokunuyor. Herkesin siniri bozuk. Cevap ya da yanıt, ikisi bir onca. Oysa Arabın suyuna batmış, Arabın peştemalı altından çıkmış ne varsa beni zıvanadan çıkarıyor. Düşünülürse kelime yerine sözcüğü uydurmak ruhsal bir bunalım ürünü değilse nedir! Bizim kuşak sinirli ezik ve öfkeli, diye düşündüm. Ben de tutmuş elli bin lira istiyorum Ferhunde ’den. İstiyorum ki seslileri dişleriyle ezerek: “Sırası mı şimdi elli bin liranın!” desin, desin de indireyim suratına, ya da kapıyı vurup gideyim. Oysa bana kedilerimi sevdiğinden söz ediyor, çıkarıp uzatıyor elli bini.
— Sen, dedim, param var diye kendini ne sanıyorsun!
Ne demek istediğimi bal gibi anladı. Titriyordum. Toparlanmaya çalıştım. Yan gözle baktım, görmezlikten geliyor durumu. Üstüne sümsükleyip mitrosunun orasına bastım kalayı.
Öf be! Elimde ne varsa aldı. Aldılar elimizden ne varsa dümdüz ettiler. Kaptırmamak varmış. Geçinme be sürün!
Ruhun bir boğuntu seline dönüştüğü, homurdanarak aktığı öfke zamanları vardır. Kişi bir mantar gibi o selin uğultusunda akar gider. Sözcükler susmuştur tümüyle. Bir zonklama. Neden sonra o sel durulduğunda sokak, dam, pencere, kapı, ot, toprak, deniz tomurcuklanmaya başlar bilinç dalında. Çünkü bir ağaçtır insan ruhu. Orasından burasından açar yemiş çiçeklerini. Damların otlara bitiştiği toprakta bu deniz şıpırtısı, diye başlar bir ses, bu dal bir makastır göğü doğrayan, diye sürdürür. Gök mavi denize iner. Yine öyle oldu. Öfkeden boşalan kovuklara, dönüş yolunda, kadınlı erkekli insanlar, apartmanlarla kaldırım arası bahçeler, sapına güneş vuran ot, taşta yürüyen güvercin çekilen sularla geri döndü. Resimlerimmiş gibi bakmaya çalıştım çevreye. Kesişen iki çizgi bir eğrinin arasında bir yaşam odağı alabildiğine ayrıntılı. Bir güvercin olabilir camda. Edebiyat dilini atlamalısın her seferinde, plastik dili bul! Buldum birdenbire, iki kadın arası boşlukta, az ötemde duruyor. Bulduğumu unutursam umut yok. Sezmekle yetinemem, konuştuğum dile çevirmeliyim sezgimi. Sezgi neye yarar bir düşünce düzeyini sarsmadıkça.
— Durdur arabayı inmek istiyorum, dedim Selime ’ye.

— Kızdın mı bana? dedi.

— Yok, dedim, geçti. Yürümek istiyorum hava güzel.

Durdu, indim, yüz geri ettim.

Taş önce, araları betonla derzlenmiş, her türlü engeli aşmak isteyen bir çocukluk bakışına karşı belirli bir yüksekliği var, sevindirici ya da kışkırtıcı. Neyi saklıyorsa onca anlamlı. Yüksek duvarları sevdim. Hani bahçeydin, hani Kısıklı ’da bir çeşme vardı, hani Bulgurlu ’ya sapan yolda top oynadığın düzlükte mevsim yoktu, demek caydın, işte burası da öyle kokuyor. Toprak kokusu çürük yaprak kokusuna karıştı mı denize gidelim. İki adam boyu demir kapının –eski bir köşk kapısı– resmini çektim orama. Beyaz yağlıboya döküldükçe metal daha gönenmiş. Bir gün tuvallerimin boyaları dökülürse ne kalır! Hiç. Oysa kapı çıkmış ortaya döküldükçe boyası. Ne demek? Anlamıyorum. Yaşamın gizini duyulara indirgeyemeyiz. Öyleyse! Demir kapının parmaklıkları arasından denize dek uzayıp giden bahçeye baktım. Dar bir yol gidiyor ıslak, iri yapraklı bodur süs fidanlarının, bakımsız çimin arasından. Ağaçlar var yapraksız ağaçlar ve çamlar. Leyla ’yı gördüm. Ben koydum onu oraya. Sevmek mi? Yok canım. Kestane rengi saçlarını boyayla karartmış, iri gözleri, ufak memeleri ve toparlak kalçasıyla ince, ince alabildiğine. Kaçar mıyım onun parasıyla, gerçekten sergi içindi.

Aşına kattığım zehir öldürmeyince merdivenden yuvarladım. Belki yüz, belki iki yüz basamak teker meker yuvarlandı. Kürkü açılıyor kapanarak açılarak etekleri bulutlar içinde hiç bitmeyen eğride, tutunuyor kopuyor, yeniden tutunmaya çalışıyor, yüzü saçlarının anaforunda balık gibi. Düştü düştü sonra durdu düzlükte. Kalktı tutunmadan ve basmadan, sanki herhangi bir tökezleme, tozunu silkeleyerek etekliğinin yürüyüp gitti. Baktı yüzüme gitmeden önce, suçlamıyor, ayağım takılmış olmalı. Bir kez daha düşürdüm onu ittim arkasından bir kez daha düştü beni suçlamadan. Beni çileden çıkaran suçluluğumun yüzüme vurulmaması. Ne yapmalı? Bay Lear ’i Fatma ’ya bıraktım. Bay Lear ’in kendi geleceğini kendisinin düzenlemesine karşı koymalıyız. İtemem ittirdim. Gitsem ihtiyara, baksam bankaya gitmiş. Fatma bir kahve pişirip getirdi yanağından makas aldım. Ferhunde ’yi ve ötekini ve ötekileri ve hepsini ve tümünü. Kim bunlar! Aşağılandığım için mi? Bir toplum kesimini tümüyle. Korktum öfkemden bahçeye baktım. Durmuşum bakıyorum. Leyla orada. Ben koydum. Leyla ’ya dönüşüm baştan beri öfkeden. Yeniden ittim yeniden düştü bıktım.

Kestanelerle duvar arasında kabuklara sürtünerek yürüyorum. Geniş kapının üstündeki şarkıcı adlarına bakarak denize indim. Üst sokak midye tavasıyla bira içen gençlerin yatağı. Yazın plastik taburelere yan yana dizilerek kokoreç ve midye tavası yerler. Una batırılarak kızgın yağa atılan midyenin kokusu at sidiğine vuran gökte bir leke gibi yayılıyor, denizi buluyorsun ossaat. Bakıyorsun kirli mor. Bir martı kalabalığı gökte, altta dükkânın bütün olanaklarıyla bir avaza bağıran zenci şarkıcı. Çok kısa bacaklı bir köpek her zaman ayak altında. Kasabın ya da lokantacının yazdan bıraktığı. Bir kez daha düşürdüm. Ölmüyor Lear ölümsüz. Hepsi gider o kalır. Fatma ’yı gönderir o kalır. Baba o acımasız. Malını kızları arasında bölüştürmeyen kral. Fatma ise benim gibi halktan biri diyecektim, düşündüm, olabilir ama değil. Halk bir sevgidir yabanıl, asalak yaşamadı. Bizim kızlar ne eski tragedyayı yaşatmak istiyorlar, ne de halkça yaşamak. Ne o ne bu.

Cordelia ’m neredesin! Eksikliğin kara bir bun gibi çöküyor öykülerimize, yaşamımıza. Bütün yollar tıkalı. Acıma neredesin, sevgi neredesin!

Lodosu gördüm neden sonra, kirini yüze vurmuş yeşil. Adalar yakın. Bir adam altımdaki kulübede elindeki tencereyi çakıllara döktü. Sokağın damdan yüksek olması, kırçıl bir sakalı var, lodosun tuzu gibi bir tat bıraktı dilimde. Uzağa baktı tencereyi döktükten sonra. Bu taşlar damın uçmaması için yelden. Sırtına bir banka adı yazılı sıraya oturdum, kahve arkada kaldı, otobüs buradan dönüyor. Zenci bağırıyor, köpeği görmedim ama dolaştığını biliyorum. Kızlarla oğlanların yerleri ters dolu. Çirkin, diye düşündüm, hepsi çirkin. Dostlar bile bunca çirkinken onlar nasıl güzel olabilir! Bir kişilik oynuyorlar yarım yamalak, çekilmiyor, hiçbirine gidemem. Niçin resim yaptığını bilen var mı! Ben bilmiyorum. Demek ok yaydan çıktı. Hızlı yürüdüm, yürüdüm uzun süre. Bahçe iskemleleri diziyorlar yazın, yoklukları görünüyor. Sarmaş dolaş oğlanla kız, sakalda öpüşme, belde buluşmaya doğru. Karaciğerleri, akciğerleri, yürekleri ve barsakları açıp kapadım. Bir işkembeci dükkânında baş yerken, dişin yeşilliği ottan, aklıma gelir hep. Kim bizi insanlığa yükseltecek. Resim kanıtlamak içindir. Oysa itiyorlar. Soruyor mutfaktaki adam:

— Resimleri niçin tabelaya benzemiyor? Neden bir ruhun var?

— Yok, diyorum, kalmadı, köreldi. Geriye kalan da giderse bir diş kalacak yeşilliği ottan. Beni işkembeci dükkânına çevirme!

Selime telefon ediyor. Beni görünce kapadı.

— Yine Fatma, dedi. Bakmıyor babama. Karşılıklı dairelerde yaşamak bir işkenceye dönüştü Ferhunde için. Kapıları vuruyor yüzüne.

— Babanı başka birisiyle evlendirsenize.

— Nasıl olur, diyor uzaktan uzağa.

— Daha akça pakça, daha genç, daha oynak.

— Nereden bulalım öylesini? diyen sesi yankılanıyor.

— Öyleyse kısıt altına aldırın. Hem malınızı kurtarın hem babanızı, hem kendinizi.

Ben de kısıtlıyım. Görünür ve görünmez kısıt, kendiliğinden ya da zoraki kısıt, kısıtın her türlüsü taş gibi oturmuş yüreğime. Yüreğe oturan taş, ne denli unutulmak istense, varlığını duyuruyor. Nesnelerle duyumların arasına giriyor, koku, renk, dokuma, işitme, tat ona çarparak yansıyor. Odadaki gecenin elektrikle aydınlanışı dün geceye benzemiyorsa, kadın daha tombulsa, sürmeleri daha yayılmışsa bil ki odur. Selime 'ye sayılı zamanlarda baktığım gibi bakıyorum: Umurumda değil insan olarak. Dengesi ve rahatlığı sinirime dokunuyor, kale gibi dayanıklı olması dış etkenlere.

Yakamı kaldırdım, evin önünden bir yabancı gibi geçtim. Taşlaşmış, diye düşünüyorum, rüzgârın hep o biçim esmesi, sokağın hep oraya çıkması. Gitsem yine oraya çıkarım. Onların düzenledikleri biçimde yaşamak zorundasın. Bil bunu. Bir dükkâna girdim.

— Telefon edebilir miyim?

Gözüyle gösterdi telefonu.

Konuştum ve çıktım. Yine yürüyorum. Sonra dolmuşa bindim, sonra vapura, sonra yeniden dolmuşa. Onu düşünüyorum. Kocasının burada olmaması şaşılacak bir rastlantı. Sokak kapısı aralık. İttim taşlık, merdivenler, sahanlık, bir merdiven daha, apartman kapısı aralık. Süzüldüm içeri karanlıktı.

— Elektrikleri söndürdüm, diyor.

— Niçin her zaman geldiğim yer değil mi burası. Teyzenin kocası değil miyim ben!

— Böylesi daha güvenli.

Olağandışı bir hava vermek istiyor buluşmamıza. Belki o da bir çemberi kırmaya çalışıyor.

— Seni, diyor, küçük odaya alacağım. Sıkılmazsın değil mi.

Perdeleri sıkı sıkıya kapalı küçük odada duvar boyu bir kanepe. Bir koltuk, küçük bir yer masası.

— Konyak var mı?

— Var. Metaxa hoşuna gider mi?

İki çay bardağı, iki küçük tabakta fındık ve fıstık. İlk kadehi hemen yuvarladım, ikincisini koydum. Dışa vurmuştum, içimdeki sözcük kıpırtısı durmuştu.

— Sıkılıyor musun?

— Yok, diyor, başka türlü. Bir işe yaramadığımın bilincinde olmak, istediğim resmi yapamamak. Nasıl bir resim istediğimi de bilmiyorum. Bugüne değin teknikle ilgili sorunlar peşinde koştum. İyi ressamların vardıkları aşamalara gelmek kandırmadı beni. Bana özgü bir şey söylemek istiyorum. Yokluyorum kendimi, bakıyorum söylenecek bir sözüm yok.

Yanımda oturmuş, bacaklarını yanlamasına altına almış. Kokusunu duydum. Bense yarı yarıya dönük, sol kolum kanepenin arkalığında.

— Kimsenin söylenecek özel bir sözü yok. Gerekmez de. Özel bir şey söyleyen ressam göstersene bana.

— İyilerin hepsi bir şey söylüyor. Bir şey söylediklerini birbirlerine benzememelerinden anlıyorum. Değişik olmaları değişik mesajları iletmelerinden.

— Teknikleri ayrı da ondan.

— Değil. Seslenen bir şey var resimlerinde. Objeyi yorumlamak için değil bir şey anlatmak için kullanıyorlar.

Bir konyak içtim. Karşı çıkmak istedim düşüncesine.

— Teknik ilerleme o noktaya varınca, daha doğrusu kötü ressam iyi ressam olunca başka bir deyimle. Şöyle anlatabilirim: Neyi üfledin mi hiç ses çıkmaz ilkin, bir soluk sadece, uzun çalışmalardan sonra kamış dillenir. Belirli bir ustalığa vardığımız içindir bu.

— Resim yapmasını bilmeden yapılan güzel resimlere ne diyeceksin?

— Resim yapmasını bilmez görünmek de bir tekniktir.

— Bütün naïf ’ler Rousseau ’lar filan?

— Hepsinin tekniği kusursuz.

— Ne kadar insan varsa o kadar resim vardır, diyor.

Konyağını içiyor. Başka bir yere baktı. Arkasında duran kolumu kapadım ve kendime çektim onu. Önce bıraktı, sonra gerisingeri çekildi.

— Açık konuşalım bu akşam.

— Konuşalım.

— Açık konuşulmuyor bizde. Hep birtakım hesaplar içindeyiz. Herkes birbirinden korkuyor. En ortadan konularda, sözgelimi resimde bile, şöyle

dersem nasıl karşılar, ne der, nasıl bir tepki gösterir gibi bir önhesap. Tek bir doğru olduğunu sanıyor herkes. O doğruyu kavramamış olmak ayıp kaçıyor. Bir aralık bir tür soyut resimden başkasına burun kıvırıyorduk. Soyutun türlüsü türedi. İyice kavramadan yarım yamalak dışardan getirdik, hiçbiri burada üretilmedi. Kopyaydı hepsi. Batı figüre dönünce bizde figüre döndük. Şu günlerde doğru sayılan bir tür figürlü resim var. Bir o var. Gerisi sayılmıyor. Gerisi palavra. İçinde kuşkusu olan biri çıkar da bir de şöylesi var diyecek olursa gözler öyle bir dönüş dönüyor ki üstüne insan yerin dibine geçiyor. Hep o fısıltı: Yazık anlamıyor, anlamasına olanak yok.

— Resim üstüne çektiğin bu söylevin açık konuşmakla ilgisini anlatır mısın!

— Korku. Ters düşme korkusu. Bu akşam ters düşmekten korkmak istemiyorum.

Yatmış olsaydık bunlardan bir alınma payı çıkarabilirdim. Alıngan olduğum söyleniyor. Alınganım diyelim. Ne çıkar bundan! Kulağıma çarpan düşüncelerden birini aldım ele, açtım:

— Sonra gün geliyor, o tür figürlü resim de resimden sayılmaz oluyor. Bana sorarsan minyatürdü, ebruydu, tezhipti, halk resmiydi, yazıydı diye bir şeyler var ya bizde, işte ben onların içinde olmak, onlara basarak yürümek isterdim. Başlangıçta hiç olmazsa. Moda dergilerinde kendini arayan köksüz karılara benziyoruz: Hangisi daha güzel görünüyorsa hangisi moda ise o. Bugün bu, yarın ötekisi.

İnanmıyorum söylediklerime. Düşündüğümü, düşünebildiğimi sanmıyorum. Gelenek ve göreneklerimizden, eski kültürümüzden koparıldığımız söyleniyor. Doğru mu? Kim kimin derisini yüzebilir! O kültür bizim idiyse hangi güç, yasak, propaganda bizi biz olmadığımıza inandırabilir. Yüz yıldan beri sürüyor bunalım. Kendimizi yadsımaya çalışıyoruz, kendimizi kabullenemiyoruz bir türlü. Korkuyoruz biz olmaktan. Eski kültür, eski töre, eski görenek yeterli olsaydı bu hastalığa tutulmazdık. Bir kangren olmuş organdı kesip attık. Atınca kuşa döndük. Değil değil. Başka bir yerinden girebilmeli soruna. Bunları sorun olmaktan çıkaracak bir yüksekliğe çıkmalı.

Çekiyorum onu kendime. Körpe ve ince. Eti genç bir dişinin eti, üstelik ruhu var. Koltukaltlarından, göğsünden tadına doyulmaz bir kadın kokusu geliyor. Soydum, baktım orasına. Yerde halının üstündeydik, memeleri avucumda, dudakları ağzımda. Uzun süre sevdim ve kokladım.

Üstündekinin erkekliğini duyuyor belli. Ta uzaklardan geliyor, sokuluyor sokulabildiğince. Ona doğru gittim, yaklaştım yaklaşabildiğimce.

— Biliyor musun, diyor niçin hoşlanıyorum senden, niçin yatıyorum seninle?

— Beni seviyorsun, diyorum.

— Günah işliyorum da ondan. Teyzemin kocasıyla olacak şey mi! Tersinden de olsa yüzünden gidemediğim yerlere gidiyorum seninle.

Senin gibisine ilk kez rastlıyorum bu soyda.

— Ölüdür onlar, diyor.

— Ölü, hepsi ölü.

— Sen, diyor, kendini onlardan ayırıyor musun?

Kim bu, nereden türemiş! Nereden biliyor bunları!

— Çağla, sensin değil mi?

Alabildiğine yüksekten bakıyor.

— Bu gece burada kalabilirsin. Teyzemle kavga filan etmediniz ya!

— Sana ne! dedim.

— Doğru, dedi ve görünür kişiliğine doğru çekildi.

Yine yanımda, yine kolum kanepenin arkasında. Elimle omzunu tutuyorum. Aramızda geçenleri sonradan kafamda kırk kez yineledim. Bu hangisi! Eve döndüğümde usulca kaydım Selime ’nin yanına. Korkak. En iyisi yarını beklemek. Uyudum.

Sayıklıyor:

— Sular kesik.